

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัย

รูปแบบและกระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยชุมชน
กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านโนนสูงดอนหี อำเภอยักษ์คณภูมิพิสัย
จังหวัดมหาสารคาม

โดย

นายศักดิ์พงศ์ หอมหวล และคณะ

สนับสนุนโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สำนักงานภาค

[illegible][illegible][illegible]

កន្លែងបុរាណវត្ថុដែលមានលេខសម្គាល់ ២៣៤៩១៧៨៩ គឺជាទីតាំងដើមរបស់វត្ថុដែលបានរកឃើញនៅក្នុង
ពេលវេលាដែលបានកំណត់។

[illegible]

สารบัญ

หน้า	บทที่
๓	สารบัญ
๗	สารบัญภาพ
๑๓	สารบัญตาราง
๑๖	สารบัญแผนภูมิ
๑๖	กิตติกรรมประกาศ
๑๖	บทคัดย่อ
๑๖	บทที่ ๑ สรุปโครงงานวิจัยโดยย่อ
๑	๑.๑ ที่มาและความสำคัญของปัญหา
๓	๑.๒ คำถามการวิจัย
๓	๑.๓ วัตถุประสงค์โครงงานวิจัย
๓	๑.๔ สถานที่ดำเนินการวิจัย
๔	๑.๕ การดำเนินการวิจัย
๔	๑.๖ ขอบระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย
๔	๑.๗ ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการทำการวิจัยในชั้นเรียน
๖	๒.๑ ลักษณะที่สำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น
๘	๒.๒ ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น
๘	๒.๓ ความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นต่อสังคม
๙	๒.๔ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น
๑๒	๒.๕ ผู้มีบทบาทในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ ในการจัดการเรียน
๑๒	การสอนในโรงเรียน
๑๓	๒.๖ การส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น
๑๖	๒.๗ ข้อเสนอแนะการจัดการเรียนการสอนโดยผู้ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น
๑๗	สรุป

หน้า	บทที่
18	บทที่ 3 กระบวนการค้นหาและประเมินการวิจัย
18	3.1 กรอบแนวคิด
19	3.2 นิยามศัพท์เฉพาะในการวิจัย
20	3.3 รูปแบบในการศึกษาวิจัย
20	3.4 ผู้ที่ดำเนินการวิจัย
20	3.5 กลุ่มเป้าหมายและทฤษฎีวิจัย
21	3.6 ผู้สนับสนุนโครงการ
21	3.7 แหล่งข้อมูล / เครื่องมือวิจัย
22	3.8 การเก็บรวบรวมข้อมูล
22	3.9 ระยะเวลาคำถามในการวิจัย
23	3.10 การวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล
23	3.11 ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน
36	บทที่ 4 สภาพทั่วไปของผู้พื้นที่
36	4.1 สภาพทั่วไปของชุมชน
40	4.2 สภาพทั่วไปของโรงเรียน
51	บทที่ 5 กระบวนการค้นหาและประเมินการวิจัยเบื้องต้น
51	5.1 จุดเริ่มต้นของความสนใจ
51	5.2 เทคนิคการสัมภาษณ์
51	5.3 ข้อควรระวัง
54	5.4 การค้นหาและประเมินการวิจัยเบื้องต้น ตามโครงการวิจัย
54	เรื่อง รูปแบบและกระบวนการถ่ายทอดข้อมูลเบื้องต้นโดยชุมชน

110	บทที่ 8 การจัดการวิจัย	หลักการวิจัยขั้นต้น
109		ขั้นตอนและ
107	7.2.11 ภาษาใหม่	
104	7.2.10 ภาษาอณูศาสตร์	
101	7.2.9 ภาษาบาลีสันสกฤต	
98	7.2.8 ภาษาทอพอโลยี	
96	7.2.7 ภาษาภาษาของ	
92	7.2.6 ภาษาภาษา	
87	7.2.5 ภาษาภาษาไทย (พยางค์, สระ, วรรณยุกต์)	
82	7.2.4 ภาษาภาษา	
79	7.2.3 ภาษาภาษา	
71	7.2.2 ภาษาใหม่	
65	7.2.1 ภาษาใหม่	
65	7.2 รูปแบบและการจัดการข้อมูลวิจัยขั้นต้น 11 ภาษา	
63	7.1 การจัดการข้อมูลโดยผู้วิจัยขั้นต้น	
63	บทที่ 7 รูปแบบการจัดการข้อมูลโดยผู้วิจัยขั้นต้น	
62	สรุป	
61	6.4 การพัฒนาผู้เรียนโดยคนในชุมชน	
61	6.3 การพัฒนาผู้เรียนโดยการจัดการเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนเอง	
61	6.2 กระบวนการพัฒนาผู้เรียนโดยผู้วิจัยขั้นต้น	
57	6.1 กระบวนการพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียน	
57	บทที่ 6 กระบวนการพัฒนาผู้เรียนโดยผู้วิจัยขั้นต้น	

၂၈၈

7	ภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ของภูมิปัญญาท้องถิ่น
16	ภาพที่ 2 การถ่ายทอดภูมิปัญญาไทยในกระบวนการศึกษาในปัจจุบัน
50	ภาพที่ 3 แผนผู้จัดทำโครงการระดับชั้น อากาศประกอบ และผู้ก่อตั้งโรงเรียน
202	ภาพที่ 4 แผนผู้จัดทำโครงการ อากาศประกอบ และผู้ก่อตั้งโรงเรียน
203	ภาพที่ 5 แผนผู้จัดทำโครงการ 4 หมู่บ้าน
204	ภาพที่ 6 แผนผู้ประกอบโครงการศิลปกรรมชาติและวัฒนธรรม
206	ภาพที่ 7 นายสุทัศน์ ดวงขาม ผอ. สพท.มท. เขต 2 ผู้มอบภูมิปัญญาท้องถิ่น
207	ภาพที่ 8 กิจกรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น ภาษาพื้นถิ่นสู่คนรุ่นใหม่
208	ภาพที่ 9 คณะอาจารย์จาก ม. ธรรมศาสตร์ และ สก. ภาศ. ผู้มอบภูมิปัญญาท้องถิ่น
209	ภาพที่ 10 พิธีลงนามในสัญญาโครงการวิจัย 4 โรงเรียนในมูลนิธิคุณน้อม สุคนธ์ ภาศ. ภาศ.
210	ภาพที่ 11 กิจกรรมสวดมนต์และสวดมนต์ และสวดมนต์
210	ภาพที่ 12 ฐานข้อมูล พิพิธภัณฑ์ ร่องรอยวิถีชีวิต
211	ภาพที่ 13 กิจกรรมสวดมนต์และสวดมนต์
212	ภาพที่ 14 กิจกรรมสวดมนต์ และสวดมนต์
213	ภาพที่ 15 กิจกรรมสวดมนต์ และสวดมนต์
214	ภาพที่ 16 ฐานข้อมูล พิพิธภัณฑ์ ร่องรอยวิถีชีวิต และผู้จัดทำโครงการ
215	ภาพที่ 17 ฐานข้อมูล พิพิธภัณฑ์ ร่องรอยวิถีชีวิต
216	ภาพที่ 18 กิจกรรมสวดมนต์และสวดมนต์
217	ภาพที่ 19 กิจกรรมสวดมนต์และสวดมนต์
218	ภาพที่ 20 กิจกรรมสวดมนต์และสวดมนต์
219	ภาพที่ 21 คณะอาจารย์จาก มท. ผู้มอบภูมิปัญญาท้องถิ่น
220	ภาพที่ 22 ผอ. ปอ. มท. ภาศ. และ ผอ. ปอ. มท. ภาศ.
221	ภาพที่ 23 ร่องรอยวิถีชีวิต
222	ภาพที่ 24 นายสุทัศน์ ดวงขาม ผอ. สพท.มท. เขต 2 ผู้มอบภูมิปัญญาท้องถิ่น
223	ภาพที่ 25 ศักยภาพทางวัฒนธรรม และศิลปะ
224	ภาพที่ 26 การถ่ายทอดวัฒนธรรมท้องถิ่น

สารบัญตาราง

หน้า

11	ตารางที่ 1	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างงานวิจัยในโรงเรียน พ.ศ.2541
38	ตารางที่ 2	จำนวนประชากรของชุมชน
43	ตารางที่ 3	จำนวนนักเรียนของโรงเรียนในมณฑลคอนทลิจัมปาแอกตามระดับชั้น
46	ตารางที่ 4	รายชื่อผู้บริหารการศึกษา
48	ตารางที่ 5	ข้อมูลสถิติทั่วไปของพื้นที่ศึกษา และเป้าประสงค์ของโรงเรียนในมณฑลคอนทลิจัมปา
49	ตารางที่ 6	เป้าหมายของผลผลิตโรงเรียนในมณฑลคอนทลิจัมปา
121	ตารางที่ 7	กิจกรรมและผลการดำเนินงานโครงการ
125	ตารางที่ 8	ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา (ธันวาคม 2544 - พฤษภาคม 2545)
159	ตารางที่ 9	ทฤษฎีบทเกี่ยวกับปัญหาที่ถกเถียงกัน
165	ตารางที่ 10	ทฤษฎีบทเกี่ยวกับโรงเรียนในมณฑลคอนทลิจัมปา
165	ตารางที่ 11	ทฤษฎีบทเกี่ยวกับโรงเรียน
166	ตารางที่ 12	ทฤษฎีบทเกี่ยวกับโรงเรียน
	ตารางที่ 13	ทฤษฎีบทเกี่ยวกับปัญหาที่ถกเถียงกันโรงเรียนในมณฑลคอนทลิจัมปา
175		บทสรุปในหัวข้อโรงเรียน
184	ตารางที่ 14	ผลการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาที่ถกเถียงกันโรงเรียนต่าง ๆ
190	ตารางที่ 15	ทฤษฎีบทเกี่ยวกับโรงเรียนในมณฑลคอนทลิจัมปา
	ตารางที่ 16	ทฤษฎีบทเกี่ยวกับปัญหาที่ถกเถียงกันโรงเรียน
196		สรุปกิจกรรมการประเมินผล

สารบัญ

หน้า

19	แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย
22	แผนภูมิที่ 2 แสดงการเก็บข้อมูล
56	แผนภูมิที่ 3 กระบวนการค้นหาปัญหาของต้น
64	แผนภูมิที่ 4 แสดงรูปแบบการจัดการศึกษาโดยปัญหาของต้น
117	แผนภูมิที่ 5 เส้นทางของการพัฒนาการใช้ปัญหาของต้นในกิจกรรมการเรียนรู้ในโรงเรียน
118	แผนภูมิที่ 6 แสดงจุดเด่นและผลที่เกิดขึ้นต่อการ

เจ้าพนักงานสอบสวน

(2) ข้าราชการตำรวจหรือพนักงานสอบสวนอื่นซึ่งมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการสอบสวน

มาตรา ๑๖

(1) ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องแจ้งชื่อและนามสกุล สถานที่เกิด วันเดือนปีเกิด สัญชาติ สัญญาสมรส สถานภาพครอบครัว อาชีพ และการศึกษา

๑.๔ ข้อห้ามปฏิบัติ

ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องปฏิบัติตามข้อห้ามต่อไปนี้

(3) ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องปฏิบัติตามข้อห้ามต่อไปนี้

โดยผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องปฏิบัติตามข้อห้ามต่อไปนี้

(2) ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องปฏิบัติตามข้อห้ามต่อไปนี้

มาตรา ๑๗

(1) ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องปฏิบัติตามข้อห้ามต่อไปนี้

๑.๓ ข้อห้ามของบุคคล

ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องปฏิบัติตามข้อห้ามต่อไปนี้

(2) ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องปฏิบัติตามข้อห้ามต่อไปนี้

ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องปฏิบัติตามข้อห้ามต่อไปนี้

(1) ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องปฏิบัติตามข้อห้ามต่อไปนี้

๑.๒ ข้อห้าม

ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องปฏิบัติตามข้อห้ามต่อไปนี้

ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องปฏิบัติตามข้อห้ามต่อไปนี้

ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องปฏิบัติตามข้อห้ามต่อไปนี้

ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องปฏิบัติตามข้อห้ามต่อไปนี้

ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องปฏิบัติตามข้อห้ามต่อไปนี้

(5) ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องปฏิบัติตามข้อห้ามต่อไปนี้

มาตรา ๑๘

ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องปฏิบัติตามข้อห้ามต่อไปนี้

(4) ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องปฏิบัติตามข้อห้ามต่อไปนี้

1.5 การดำเนินการวิจัย (ตามหลักเกณฑ์)

ในการใช้ข้อมูลเบื้องต้นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของโรงเรียนในชั้นเรียน

ได้ดำเนินการตามขั้นตอน

- 1) จัดประชุมชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 2) จัดเวทีชุมชนเพื่อรับฟังปัญหา ความต้องการ และข้อเสนอแนะจากชุมชน
- 3) ดำเนินการเก็บข้อมูลเบื้องต้น
- 4) วิเคราะห์สภาพแวดล้อมเพื่อหาแนวทางในการดำเนินการ
- 5) จัดศึกษาเชิงปริมาณเพื่อหาความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ ของการเรียนรู้

ของ

- 6) จัดกิจกรรมวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ (พ.ศ. 2521) (ฉบับปรับปรุง 2533)
- 7) จัดทำกำหนดการการเรียนรู้ โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการ
- 8) ดำเนินการเก็บข้อมูลเบื้องต้น ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

9) ประเมินผลโครงการ

10) รายงานผลการดำเนินงาน

11) เผยแพร่ผลงานต่อสาธารณชน

12) สรุปรายงานผลการดำเนินงาน

13) รายงานผลการวิจัย

1.6 บทสรุปผลการวิจัย

ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี (สพป.สุราษฎร์ธานี) ประจำปีงบประมาณ 2549, 2550 และ 2551

1.7 ผลการวิจัยและการนำผลไปใช้

1. ได้สรุปแบบแผนและกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานที่เหมาะสม ที่เหมาะสมกับสภาพชุมชน และโรงเรียนในชั้นเรียน
2. ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของชุมชน และโรงเรียน
3. โรงเรียนและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ คณะครูและผู้บริหารโรงเรียน
4. กระบวนการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน

การสรุปผลการเรียนรู้จากกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

5. ผู้เรียนได้รับการพัฒนาความสามารถและศักยภาพ ได้เรียนรู้ความสามารถและ
6. เกิดความสัมพันธ์ระหว่างครูกับศิษย์ ญาติพี่น้องของลูก ชุมชน และนักเรียน

หลากหลาย

អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងរាជធានីភ្នំពេញ ក្នុងនាមជាអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងរាជធានីភ្នំពេញ ក្នុងនាមជាអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងរាជធានីភ្នំពេញ ២៤២
អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងរាជធានីភ្នំពេញ ក្នុងនាមជាអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងរាជធានីភ្នំពេញ ក្នុងនាមជាអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងរាជធានីភ្នំពេញ ២៤២

[illegible][illegible][illegible]

២២២ ខ្មែរក្រហមនៅឧទ្យាន ព្រលឹង ឆ្លងព្រលឹងឈ្មោះ ក្នុងកំឡុងពេលនោះ
ខ្មែរក្រហមឈ្មោះ ក្នុងកំឡុងពេលនោះ ក្នុងកំឡុងពេលនោះ ក្នុងកំឡុងពេលនោះ (I)

ក្នុង២៤ លើកនៃក្របខណ្ឌនៃសម្ភោធន៍សម្រាប់ឆ្នាំ២០២០ ៥២៧និង ៥៣២

៣២២០

[illegible]

អគ្គនាយកដ្ឋាន រដ្ឋបាលសាលាខេត្តកំពង់ចាម ២ ក្រុមប្រឹក្សាសាលាខេត្តកំពង់ចាម (2
 មន្ត្រីជំនាញ ឆ្នាំ ២០១២ ក្រុមប្រឹក្សាសាលាខេត្តកំពង់ចាម មន្ត្រីសាលាខេត្តកំពង់ចាម (1

ខ្ញុំប្រកាសឲ្យប្រើប្រាស់ក្នុងនាមនៃរាជរដ្ឋាភិបាល ក្នុងកិច្ចសន្យា ៤ ក្របខណ្ឌនៃក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ
 ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ

ឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន បាន បញ្ជាក់ ក្នុង កិច្ចសន្ទនា ជាមួយ លោក ប្រធាន គណៈកម្មាធិការ ជាតិ រៀបចំ បោះឆ្នោត ថា គណៈកម្មាធិការ ជាតិ រៀបចំ បោះឆ្នោត នឹង ធ្វើ ការ ត្រួតពិនិត្យ លើ លទ្ធផល បោះឆ្នោត ឲ្យ បាន ត្រឹមត្រូវ បំផុត ។

[illegible]

2.1 ลักษณะที่สำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น

[illegible][illegible]

ព័ត៌មានប្រតិបត្តិការ

2. **Удължителна** – се използва за измерване на дължината на обекта.

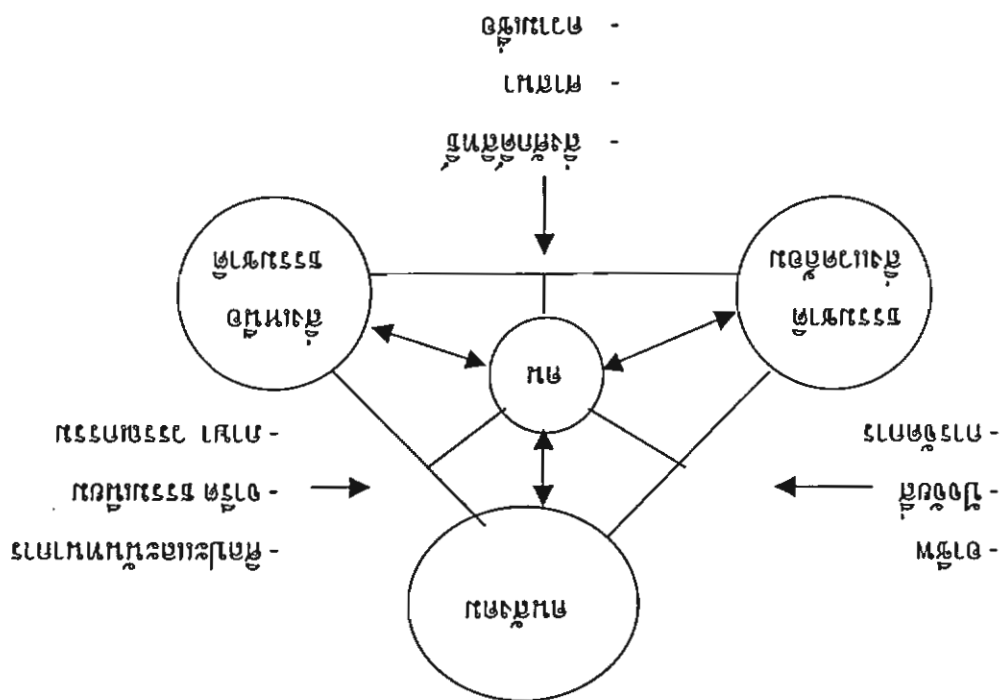
ក្នុងក្របខណ្ឌនៃការសិក្សា គោលដៅ ឬលទ្ធផលដែលបានរៀបចំឡើង
បទដ្ឋាននៃការសិក្សា ឬលទ្ធផលដែលបានរៀបចំឡើងនូវការសិក្សាដែលបានរៀបចំឡើង

ក្នុងក្របខណ្ឌ

នៃលទ្ធផលដែលបានរៀបចំឡើង គោលដៅ ឬលទ្ធផលដែលបានរៀបចំឡើង
នៃលទ្ធផលដែលបានរៀបចំឡើង គោលដៅ ឬលទ្ធផលដែលបានរៀបចំឡើង

ក្នុងក្របខណ្ឌនៃការសិក្សា គោលដៅ ឬលទ្ធផលដែលបានរៀបចំឡើង

នៃលទ្ធផលដែលបានរៀបចំឡើង គោលដៅ ឬលទ្ធផលដែលបានរៀបចំឡើង
នៃលទ្ធផលដែលបានរៀបចំឡើង គោលដៅ ឬលទ្ធផលដែលបានរៀបចំឡើង
នៃលទ្ធផលដែលបានរៀបចំឡើង គោលដៅ ឬលទ្ធផលដែលបានរៀបចំឡើង

ក្នុងក្របខណ្ឌនៃការសិក្សា គោលដៅ ឬលទ្ធផលដែលបានរៀបចំឡើង

ក្នុងក្របខណ្ឌនៃការសិក្សា គោលដៅ ឬលទ្ធផលដែលបានរៀបចំឡើង
ក្នុងក្របខណ្ឌនៃការសិក្សា គោលដៅ ឬលទ្ធផលដែលបានរៀបចំឡើង
ក្នុងក្របខណ្ឌនៃការសិក្សា គោលដៅ ឬលទ្ធផលដែលបានរៀបចំឡើង

ระเบียบการปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์ของส่วนราชการ (3)

ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

และระเบียบการปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์ของส่วนราชการ (2) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ระเบียบการปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์ของส่วนราชการ (1) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ระเบียบการปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์ของส่วนราชการ (1) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ระเบียบการปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์ของส่วนราชการ (1) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.4.2 ระเบียบการปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์ของส่วนราชการ

ระเบียบการปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์ของส่วนราชการ

ระเบียบการปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์ของส่วนราชการ

ของ

ระเบียบการปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์ของส่วนราชการ

ของ

ระเบียบการปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์ของส่วนราชการ

ระเบียบการปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์ของส่วนราชการ

ระเบียบการปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์ของส่วนราชการ

2.4.1 ระเบียบการปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์ของส่วนราชการ

ระเบียบการปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์ของส่วนราชการ

ระเบียบการปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์ของส่วนราชการ

2.4 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน

(๗ป.) กับมาตรฐานการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของสำนักงาน
มาตรฐานการศึกษาม.ศ. 2541 ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

2.4.4 มาตรฐานโรงเรียนและมาตรฐานการศึกษาที่เกี่ยวกับวิชาชีพอื่น

สถาน. ทำหน้าที่เป็นผู้นำในการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพของสถานศึกษา
ประสานงาน และระดมทรัพยากรเพื่อใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดย
ปฏิบัติงานในไทย 4 ภาค 1 คน รวมคณะกรรมการ 16 คน ทำหน้าที่ ส่งเสริม สนับสนุน
ผู้ทรงคุณวุฒิในการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม 4 คน และผู้แทนภาคีที่เกี่ยวข้อง

6) ในคณะกรรมการการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้นของ
ของ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ระดับของและระดับของ โดยศึกษาถึงความต้องการของและระดับของ
สนับสนุนการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้นของและระดับของ
และระดับของ และระดับของ และระดับของ และระดับของ และระดับของ
โดยศึกษาถึงความต้องการของและระดับของ และระดับของ และระดับของ และระดับของ

4) ให้รัฐบาลจัดสรรงบประมาณตามความจำเป็นของหน่วยงานระดับ
โดยพิจารณาตามความต้องการของและระดับของ และระดับของ และระดับของ

และมาตรฐานการศึกษาไทย (สก.) เป็นผู้นำในการพัฒนาและปรับปรุง
3) ให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้นของ

และมาตรฐานการศึกษา
นำเข้าไปใช้ในการจัดทำแผน/โครงการสำหรับวิชาชีพอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2) ให้กระทรวง ทบวง กรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกัน
ศึกษา

1) ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกัน
การศึกษา

ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกัน
ในการศึกษา

2.4.3 มาตรฐานวิชาชีพ 16 พุทธศักราช พ.ศ. 2542

ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายวิชาชีพ
ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพอื่น ๆ
ให้ศึกษาถึงความต้องการของและระดับของ และระดับของ และระดับของ
เพื่อความเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรา 27 ให้คณะกรรมการการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้นของ
(5) ความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพ และการจัดการศึกษา

(4) ความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพ และการจัดการศึกษา

[illegible]

2.6.2 หน่วยงานราชการส่งเสริมวิสาหกิจและเกษตรกรในท้องถิ่นในการจัดการศึกษา

[illegible]

កម្មវិធីសម្រាប់កុមារ ក្រុមការងារសម្រាប់កុមារក្នុងគ្រួសារ (9)

ការប្រកាសទី៤

ឧបា អង្គការរបស់ប្រជាជនក្រីក្រ អ្នកបង្កើនចំណេះដឹងអ្នកបង្កើនសេចក្តីស្រឡាញ់ (S

ကုမ္ပဏီလီမိတက်

[illegible]

គេបង្កើតប្រភេទអ្នកលើកកម្ពស់ប្រទេស។ ឯងឯងគេបង្កើតប្រភេទអ្នកលើកកម្ពស់ប្រទេស។

ឬ ២៤ ខែ ដើម្បីឱ្យបាន ១០០ ភាគរយ ក្នុងករណីដែលមានការប្រកួតប្រជែង ក្នុងការប្រើប្រាស់ប្រព័ន្ធប្រកួតប្រជែង (៩

ՀԱՊՈՒՄՆԻԿԱԲԱՆՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒՄԸ, ՀԱՊՈՒՄՆԻԿԱԿԱՆ

២២១ ឧបសគ្គក្នុងការប្រើប្រាស់ប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងធនធាន ក្នុងក្រុមប្រឹក្សាភិបាល (2

កម្មវត្ថុសិក្សាស្រាវជ្រាវក្នុងកម្មវិធីសិក្សាស្រាវជ្រាវ គេស្រាវជ្រាវអំពីអ្វីដែរ អ្វីដែលគេស្រាវជ្រាវ (I

2.6.1 การจัดซื้อจัดจ้าง

2.6 ការផ្លាស់ប្តូរឥរិយាបថ

[illegible]

๒) วางแผนการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่มีพื้นฐานความรู้และประสบการณ์ต่างกัน

កម្មវិធីបង្កើនជំនាញក្នុងការគ្រប់គ្រងធនធានមនុស្ស ក្នុងក្រុមហ៊ុនក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ (I

អង្គបុគ្គលបណ្តេង/អង្គបុគ្គលបណ្តេង

ឧបនេត្តករណ៍ក្នុងតំបន់ប្រទេសកម្ពុជា

កម្ពុជាថ្មី កន្លែងរស់នៅរបស់ប្រជាជនកម្ពុជាដែលបានរស់នៅក្នុងស្ថានភាពសុខុមាលភាព (៩

អង្គប្រជុំប្រតិបត្តិការ

[illegible]

14

គេដូចគ្នាដូចគ្នាអក្ខរក្រមអក្ខរក្រមអក្ខរក្រម អក្ខរក្រមអក្ខរក្រមអក្ខរក្រម អក្ខរក្រមអក្ខរក្រមអក្ខរក្រម (៩)

2) ผู้การจังหวัดสุพรรณบุรี ประชุมผู้แทนมาตตธนะชาวยุโรป เพื่อพิจารณาและดำเนินการ

ស្រដៀងគ្នា ក្នុងការប្រើប្រាស់ប្រព័ន្ធប្រតិបត្តិការ ក្នុងការប្រើប្រាស់ប្រព័ន្ធប្រតិបត្តិការ (

[illegible]

ក្រុមហ៊ុនទៅលក់ការងារដល់ ២មក្នុងរបបទទួលបានកម្រៃប្រើប្រាស់កម្មសិទ្ធិរបបកាត់បង់ដាច់ខាត (OI)

អរោហិតក្នុងការបង្កើនចំណេះដឹងរបស់ខ្លួន និងការសិក្សាពីវប្បធម៌ជាតិ និងវប្បធម៌បរទេស។ (8)

ក្រសួងបរិស្ថាន/មជ្ឈមណ្ឌលការពារធនធានទឹក/អគ្គនាយកដ្ឋានការពារធនធានទឹក/អគ្គនាយកដ្ឋានការពារធនធានទឹក (9)

ລາຍຮັກເປັນກຸ່ມໄວ້ມີຊຸກລະມູນອຸດສາຫະກຳ ແຕ່ເປັນກຸ່ມເຂັ້ມແຂງກຸ່ມນຳຍາມ (5)

កងឧបករណ៍

๙. องค์การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ขอสงวนสิทธิ์ในข้อมูลที่ได้เปิดเผยต่อสาธารณะ (2)

2.7 ផ្នែកការងារស្រាវជ្រាវ និងការអភិវឌ្ឍន៍

ឧបសគ្គព័ត៌មានប្រព័ន្ធ

--	--	--

 កង្វះព័ត៌មានប្រព័ន្ធ

91

3.3 รูปแบบในการศึกษาวิจัย

ในการศึกษาวิจัยรูปแบบและกระบวนการต่าง ๆ ของหน่วยงาน โดยศึกษาจาก
โรงเรียนในฝันมูลนิธิ ตำบลหนองบัวแก้ว อำเภอบัวลาย จังหวัดขอนแก่น
โรงเรียนในฝันมูลนิธิ ตำบลหนองบัวแก้ว อำเภอบัวลาย จังหวัดขอนแก่น
การวิจัยแบบปฏิบัติการ มีผู้ศึกษาถึงรูปแบบและกระบวนการต่าง ๆ ของหน่วยงาน
มาศึกษาถึงกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนและผู้สอน ตลอดจนสภาพแวดล้อม
อันมีค่า ให้คงอยู่สืบต่อไป และเป็นการร่วมมือกันทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงาน
และ

3.4 พื้นที่การวิจัย

1) โรงเรียนในฝันมูลนิธิ ตำบลหนองบัวแก้ว อำเภอบัวลาย จังหวัดขอนแก่น

จังหวัดขอนแก่น

2) หน่วยงานในเขตบริการโรงเรียน 4 หน่วยงาน คือ หน่วยงานกลาง

โรงเรียนในฝัน และโรงเรียนในฝัน

3.5 กลุ่มเป้าหมายและตัวชี้วัด

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่

- 1) ผู้บริหารระดับรองผู้อำนวยการโรงเรียน 1-6 โรงเรียนในฝันมูลนิธิ จำนวน 149 คน
- 2) หน่วยงานในเขตบริการโรงเรียน 4 หน่วยงาน คือ หน่วยงานกลาง

หน่วยงานกลางและโรงเรียนในฝัน

3) คณะครูผู้ปฏิบัติงานต่าง ๆ จำนวน 22 คน ได้แก่ ครู 1 คน ครูผู้ช่วย 1 คน

ผู้อำนวยการ 1 คน ครูผู้ช่วย 1 คน ครูผู้ช่วย 1 คน ครูผู้ช่วย 1 คน ครูผู้ช่วย 1 คน

หม่อมราชวงศ์สุขุมพันธุ์

4) คณะครูโรงเรียนในฝันมูลนิธิ จำนวน 9 คน

ผู้อำนวยการโรงเรียนในฝันมูลนิธิ จำนวน 1 คน ครูผู้ช่วย 1 คน

คณะครูผู้ปฏิบัติงานต่าง ๆ จำนวน 22 คน ได้แก่ ครู 1 คน ครูผู้ช่วย 1 คน

ผู้อำนวยการโรงเรียนในฝันมูลนิธิ จำนวน 1 คน ครูผู้ช่วย 1 คน

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ มีกลุ่มเป้าหมายที่ศึกษาถึงสภาพแวดล้อม

ประสิทธิภาพของกระบวนการ

นักเรียน / คณะครูโรงเรียนในฝันมูลนิธิ

- 1) นายสุวิทย์ หอมหวาน ผู้อำนวยการโรงเรียน (หัวหน้าโครงการวิจัย)
- 2) นายสมคิด แก้วขาว ครูผู้ช่วย 8 คน

3) นายสุวิทย์ หอมหวาน ครูผู้ช่วย 2 คน

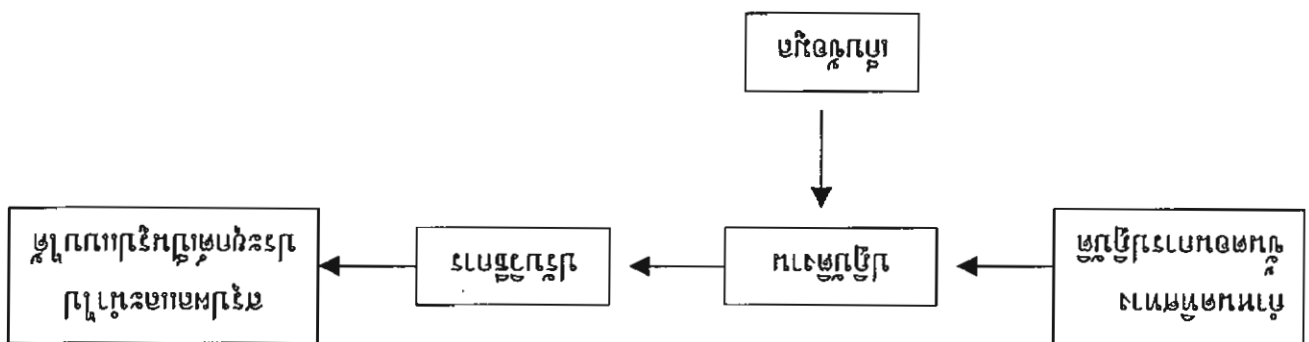
[illegible]

ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม 2544 เป็นต้นมา

การดำเนินงานในระยะนี้จะประกอบไปด้วย 3 ส่วน ดังนี้

1. ส่วนที่ 1 ได้แก่ การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปี 2544 และให้คำปรึกษาหารือและช่วยเหลือ

ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม 2544 ถึงเดือนพฤศจิกายน 2545 รวมระยะเวลาดำเนินการวิจัย 1 ปี

[illegible][illegible]

ឧត្តមសេនាបតី 2 ឆ្នាំ

[illegible]

ՄԱՌԹՈՒՆԵԼԵԿԱՆՈՒՄԻՆ 8.3

២២២ ឧបសគ្គក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច

ករណីបង្ក កម្មវត្ថុសិទ្ធិស្ត្រីដែលទាក់ទងនឹងការបំពានសិទ្ធិរបស់ស្ត្រីក្នុងការប្រើប្រាស់មធ្យោបាយ (៩)

ប្រកាសលេខ១១១ ២០១៧

(2) การส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยชุมชน

ซึ่งกล่าวกันว่าหน่วยงานที่ควบคุมให้ความสนใจ ในปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเป็นอย่างไร ในส่วนขององค์กรและ
 หน่วยงานที่รับผิดชอบในปฏิสัมพันธ์ทางสังคม 2542 5-6 ในการศึกษาปี 2543 ผลการศึกษานี้แสดงให้เห็น
 ของหน่วยงานในการจัดการเรียนรู้ 1 สาขาวิชา คือ การจัดการเรียนการสอน ซึ่งได้ทดลองใช้กับ นักเรียน
 ปีการศึกษา 2542 คณะกรรมการจัดการศึกษาได้ร่วมศึกษาและวิเคราะห์ และเลือกสรรปฏิสัมพันธ์
 ที่ใช้ในโรงเรียน ซึ่งได้ปีการศึกษา 2542 เป็นต้นมา

ตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการนำปฏิสัมพันธ์ทางสังคมจากกระบวนการเรียน
 ศึกษาในปี พ.ศ. 2542 ซึ่งการจัดการศึกษาของโรงเรียนตามแนวทางดังกล่าว โรงเรียนมีนโยบายในเชิงคุณ
 ประถมศึกษา พ.ศ. 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) และปีการศึกษา 2542 และปีการศึกษา 2543 ตาม พ.ร.บ. การ
 ศึกษาธิการ ซึ่งได้ใช้โรงเรียนในการจัดการเรียนการสอน ตามหลักสูตร
 1) ศึกษาผลการดำเนินงานที่ผ่านในปีการศึกษา 2542-2543

การดำเนินการตามแผนงานที่ได้เสนอแนะมา

โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

3.11 ขั้นตอนในการดำเนินการตามแผนงาน
 ในการใช้ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนมีนโยบายในเชิงคุณ

การประมวลผล

2) นำข้อมูลที่ได้จากข้อ 1 มาวิเคราะห์ผล และสรุปผล โดยใช้รูปแบบของ
 แผนภาพ และตาราง

1) ใช้รูปแบบของการประมวลผล โดย การเก็บรวบรวมข้อมูลจากสภาพ
 ของนักเรียน ความสนใจของโรงเรียน และผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยใช้แบบสังเกต

ขั้นตอน ทดสอบความพึงพอใจของโรงเรียนในการจัดการเรียนการสอน โดยผู้ที่เกี่ยวข้อง
 กระบวนการตามแผนงานตามขั้นตอน เพื่อหาข้อบกพร่องและแก้ไข
 การตรวจสอบผลของข้อมูล วิเคราะห์ผลการดำเนินงาน วิเคราะห์ผลของข้อมูล และ
 ทำการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานและแผนงานของโรงเรียน โดยผู้ที่เกี่ยวข้อง โดย
 ผู้สอน ผู้บริหารโรงเรียน การศึกษาปฏิสัมพันธ์ทางสังคมจากกระบวนการเรียนการสอน
 เริ่มจากทำการวิเคราะห์ผลของข้อมูลจากกระบวนการเรียนการสอน และปีการศึกษา 2542 และปีการศึกษา 2543
 โดยการประมวลผลและวิเคราะห์ผลของข้อมูลจากกระบวนการเรียนการสอน

วิธีดำเนินการ

3.10 การวิเคราะห์ผลของข้อมูล

ทีมงาน ทดสอบกับผลที่ได้จากการ

ในการเผยแพร่ผลการวิจัยภายในชุมชน ซึ่งอาจเผยแพร่ผลวิจัยสู่สาธารณะได้

2) พบปะพูดคุยอย่างใกล้ชิดกับกลุ่มผู้ชุมนุมทั่วไปในเขตปฏิบัติการของโรงเรียน เพื่อได้
รับทราบปัญหาและความต้องการในการพัฒนาชุมชน

(1) ปัญหา เสนอแนะจากชุมชนและผู้ปกครองนักเรียน

- มโนธรรม - หมอชิต

- ตามแท่น - สมุทรปราการ

ซึ่งถูกขโมยไปจากโรงเรียนและถูกนำตัวไปขโมยจากผู้ปกครอง

(2) ความต้องการ

- ชุมชนขอความช่วยเหลือในการจัดการศึกษาสำหรับเด็ก

นักเรียนที่ยังคงอยู่ในพื้นที่

3) จัดประชุมร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา

โดยมีผู้เกี่ยวข้องในการ

(1) โรงเรียนมัธยมปลาย กรมการศึกษาด้านการประถมศึกษา

ผู้ปกครองนักเรียน ผู้สนใจ ในพื้นที่ 16-17 พฤษภาคม 2543

(2) สถานที่ ณ โรงเรียนมัธยมปลาย ในพื้นที่ 16 พฤษภาคม 2543

(3) ผู้เข้าร่วมประชุม ประกอบด้วย

- ครู ผู้ช่วยผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษา

ประธานคณะกรรมการประถมศึกษาในการจัดการศึกษา

สอนในโรงเรียน ผู้มีประสบการณ์ในการบริหาร

- หัวหน้าหน่วยงานศึกษา

- หัวหน้าหน่วยงานศึกษา

- ครู อาจารย์ และผู้บริหาร

4) คณะกรรมการสถานศึกษา

กิจกรรมการเรียนรู้

- อภิปรายในวันที่ 17 พฤษภาคม 2543

(1) อาจารย์ใหญ่

ในการจัดการเรียน

(2) คณะกรรมการสถานศึกษา

- ผู้อำนวยการ

- ผู้อำนวยการ

2. นายสมชาย

- ผู้อำนวยการ

2. นายสมชาย

ព្រះបាទសីហនុវរ្ម័នទី៧

កងរដ្ឋសភា រាជធានីភ្នំពេញ ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា ទេសស្នេហាអូស្ត្រី -
 ២២ ឧសភា ២០២២

[illegible]

បុរាណបិដកប្រែប្រួលក្នុងក្រុងស្រីរាជ ក្រុងស្រីរាជប្រែប្រួលក្នុងក្រុងស្រីរាជ ប្រែប្រួលក្នុងក្រុងស្រីរាជ -
 ប្រែប្រួលក្នុងក្រុងស្រីរាជ

ក្រសួងយុត្តិធម៌ អនុលោមតាមច្បាប់ស្តីពីការប្រើប្រាស់ដី និងការគ្រប់គ្រងដី -

កម្មវិធីស្រាវជ្រាវស្វែងយល់ស្ថានភាពសេចក្តីស្រឡាត់ស្រឡាញ់ (I

អំណាចតុលាការកម្ពុជា

លេខ ២៤៩,២០០ ប្រាក់ រៀល

2545 ราชบัณฑิตยสถาน กระทรวงวัฒนธรรม กรุงเทพมหานคร ๒๕๖๑

[illegible]

หน้า ๑๖๖๖

[illegible][illegible]

๕. เปรียบเทียบ การเปลี่ยนแปลงของพื้นที่เกษตรกรรม และพื้นที่ป่าไม้

កម្មវិធីបង្កើនជំនាញការងារសម្រាប់បុគ្គលិកក្នុងតំណែងអចិន្តរាយ និងបុគ្គលិកក្នុងតំណែងអចិន្តរាយ

ကမ္ဘာ့အဆင့်မြင့်ပညာရေးအဖွဲ့အစည်း

บัญชี โดยระบบและระเบียบการปฏิบัติงาน 2544 แผนพัฒนา ระยะและระยะสั้น

[illegible]

២២ កម្មវត្ថុនៃកម្មវិធីបង្កើនសមត្ថភាពក្រុមប្រឹក្សាភិបាល ឬក្រុមប្រឹក្សាភិបាល ក្រុមប្រឹក្សាភិបាល ឬក្រុមប្រឹក្សាភិបាល

លទ្ធផលនៃការស្រាវជ្រាវ/សេចក្តីសន្និដ្ឋាន ពីការស្រាវជ្រាវនេះត្រូវបានបង្ហាញនៅក្នុងតារាងខាងក្រោម ។ (7)

អង្គបណ្តុះបណ្តាលវិស័យកសិកម្ម

សេចក្តីសង្ខេបនៃការងារដែលបានធ្វើឡើង ក្នុងរយៈពេល ១២ ខែ ចាប់ពីថ្ងៃទី ០១ ខែ មករា ឆ្នាំ ២០២២ ដល់ ៣១ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០២២ ត្រូវបានបង្ហាញឱ្យឃើញក្នុងតារាងខាងក្រោម៖

ក្រសួងមហាផ្ទៃកម្ពុជា ប៉ូលីសក្រុងភ្នំពេញ រាជធានីភ្នំពេញ ខេត្តសៀមរាប រាជធានីសៀមរាប

เช่น สมาชิกของสภามหาวิทยาลัย 4 คน, ผู้บริหาร 4 คน, ตัวแทนผู้ปกครองนักเรียน,

๒๕๖๓

[illegible]

(9)

ប្រើអក្ខរក្នុងការសរសេរឈ្មោះនៃអង្គភាពដែលបានចុះបញ្ជី ឬអង្គភាពដែលបានបញ្ជាក់

(3) ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - รัฐบาล - รัฐบาล

(2) ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - รัฐบาล - รัฐบาล

การดำเนินงานของกรมการปกครอง

(1) ผู้ว่าราชการจังหวัด - รัฐบาล - รัฐบาล

การดำเนินงานของกรมการปกครอง

(5) ประเด็นปัญหา - รัฐบาล - รัฐบาล

การดำเนินงานของกรมการปกครอง

การดำเนินงานของกรมการปกครอง - รัฐบาล - รัฐบาล

การดำเนินงานของกรมการปกครอง

การดำเนินงานของกรมการปกครอง - รัฐบาล - รัฐบาล

การดำเนินงานของกรมการปกครอง

(4) ประเด็นปัญหา - รัฐบาล - รัฐบาล

การดำเนินงานของกรมการปกครอง

การดำเนินงานของกรมการปกครอง - รัฐบาล - รัฐบาล

การดำเนินงานของกรมการปกครอง - รัฐบาล - รัฐบาล

การดำเนินงานของกรมการปกครอง - รัฐบาล - รัฐบาล

การดำเนินงานของกรมการปกครอง

(3) ประเด็นปัญหา - รัฐบาล - รัฐบาล

การดำเนินงานของกรมการปกครอง

การดำเนินงานของกรมการปกครอง - รัฐบาล - รัฐบาล

การดำเนินงานของกรมการปกครอง - รัฐบาล - รัฐบาล

(2) ประเด็นปัญหา - รัฐบาล - รัฐบาล

การดำเนินงานของกรมการปกครอง

[illegible]

ԱՐԽԻՎՆԵՐ -

កម្មវិធីបង្កើនចំណេះដឹងសម្រាប់ស្ត្រីក្នុងគ្រួសារ ៧ ឆ្នាំ

កម្រិតទិន្នន័យទីបីនៅក្នុងតារាងខាងលើ ៥ អង្គ

កម្មវិធីបង្កើនស្ថានភាពសេដ្ឋកិច្ចសង្គម ៥ ឆ្នាំ -

ទុក្ខនៃសត្វលោកយើង ប្រែប្រួល -

[illegible]

35

ชื่อหมู่บ้าน	ประชากร			รวม
	ชาย	หญิง		
บ้านดอนหลี่ หมู่ที่ 9	243	221	464	
บ้านโนนสูง หมู่ที่ 10	155	169	324	
บ้านโนนสำราญ หมู่ที่ 13	73	84	157	
บ้านดอนกลาง หมู่ที่ 15	201	221	422	
	672	695	1,367	รวม

4.1.7 การศึกษา

สถานศึกษาในชุมชนมี 2 แห่ง คือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์ผู้พิการบ้านดอนหลี่ หมู่ที่ 9 และโรงเรียนโนนสูงดอนหลี่ เปิดทำการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับอนุบาล 1 ถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชุมชนได้ส่งบุตรหลานเข้าศึกษาต่อทั้งระดับชั้นประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษาด้วยตนเองจากสถานศึกษาในโรงเรียนในชุมชน

4.1.8 การสาธารณสุข

การดูแลสุขภาพของชุมชนสะดวก มีสถานอนามัยในชุมชนที่สามารถให้บริการที่ครอบคลุม การให้บริการสุขภาพของประชาชนจากโรงพยาบาลประจำอำเภอ ออกพื้นที่บริการที่บริเวณพื้นที่ชุมชนซึ่งสะดวกในการให้บริการในกรณีที่มีการเจ็บป่วยเล็กน้อย แต่หากมีอาการที่ต้องส่งส่งโรงพยาบาล ก็มีการส่งส่งโรงพยาบาลที่โรงพยาบาลประจำอำเภอ และโรงพยาบาลจังหวัดได้ โดยระยะห่างจากอำเภอพยุหะเวศวิทย์ 20 กิโลเมตร ซึ่งการบริการสุขภาพในแต่ละครั้งชาวบ้านสามารถใช้บริการการบริการที่ครอบคลุมของ 30 บาทถ้วนทั่วไทย และชาวบ้านได้ใช้บริการที่ครอบคลุมในการบริการที่ครอบคลุมในชุมชนในระยะเวลาที่สมควรในชุมชนและจากที่อื่น ๆ จากการศึกษาพบว่าประชาชนสามารถเข้าถึงบริการสุขภาพที่ครอบคลุมการพัฒนาสุขภาพทางระบบวงจร ซึ่งกล่าวถึงผลให้ประชาชนมีสุขภาพดีและสามารถดูแลสุขภาพของตนเองได้

4.1.9 สภาพทางเศรษฐกิจ

สภาพความเป็นอยู่และการดำรงชีพของชุมชนเป็นแบบเรียบง่ายและสงบสุขในด้านการประกอบอาชีพและรายได้ของชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตรกรรม เป็นอาชีพหลัก บางส่วนทำงานรับจ้างในครัวเรือน บางส่วนมีอาชีพค้าขายและรับจ้างในครัวเรือน

4.2 สภาพทั่วไปของโรงเรียน

4.2.1 ประวัติโรงเรียน

ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2467 ใช้ชื่อว่า “โรงเรียนวัดบ้านดอนเหนือ” มีนายสว ยี่สิบสี่ เป็นครูใหญ่คนแรก ได้สร้างอาคารเรียนคอนกรีตเป็นสถานที่จัดการศึกษา จนถึง พ.ศ. 2513 โรงเรียนได้ปรับปรุงงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนจังหวัด จำนวนเงิน 100,000 บาท (หนึ่งแสนบาทถ้วน) ใช้สร้างอาคารเรียนแบบ ป. 1 ก. ประเภทใต้ถุนต่ำ ขนาด 3 ห้องเรียนในที่ดินของโรงเรียนนครพนมครองเดช 122 จำนวนที่ดิน 14 ไร่ 1 งาน 42 ตารางวา เหตุการณ์เปลี่ยนแปลงที่สำคัญ มีดังนี้

เมื่อวันที่ 11 มกราคม 2514 ย้ายสถานที่ออกจากศาลาวัด และเปลี่ยนชื่อจาก “โรงเรียนวัดบ้านดอนเหนือ” เป็น “โรงเรียนบ้านดอนเหนือ”

พ.ศ. 2516 เปลี่ยนจากทางการศึกษา ถึงระดับประถมศึกษา เพื่อเพิ่มเติม ชื่อโรงเรียนจาก “โรงเรียนบ้านดอนเหนือ” เป็น (จตุรคามสามัคคี)

พ.ศ. 2517 โรงเรียนได้ขอใช้หอประชุมของโรงเรียน ว่า “ จ . ศ . ”

พ.ศ. 2518 ได้รับเงินอุดหนุนจากโครงการ พ.บ. ศค. จำนวน 130,000 บาท (หนึ่งแสนสามหมื่นบาทถ้วน) ปฏิบัติสร้างและต่อเติมอาคารเรียน แบบ ป. 1 ก. ประเภทใต้ถุนต่ำขนาด 3 ห้อง

เรียนและได้เปลี่ยนชื่อจาก “โรงเรียนบ้านดอนเหนือ (จตุรคามสามัคคี)” เป็น “ โรงเรียนบ้านดอนเหนือ (จตุรคามพิทย) ”

พ.ศ. 2527 เปลี่ยนจากทำการสอนชั้นประถมศึกษา ตามโครงการ เด็กเล็ก 4 ห้องเรียน

พ.ศ. 2530 จัดตั้งระบบไฟฟ้าในโรงเรียน

พ.ศ. 2533 ทางราชการได้แต่งตั้ง นาย นว ร ศรีสุข มาดำรงตำแหน่ง อาจารย์ใหญ่

พ.ศ. 2537 ทางราชการได้แต่งตั้ง นายฉวีมา เวณวิมา มาดำรงตำแหน่ง อาจารย์ใหญ่

พ.ศ. 2539 ทางราชการได้แต่งตั้ง นายอวยชัย อุดมเมฆ มาดำรงตำแหน่ง อาจารย์ใหญ่

พ.ศ. 2539 ได้รับอนุญาตให้โอนโรงเรียนจากสำนักงาน ปานพิกัดและส่วน

พ.ศ. 2540 ได้รับงบประมาณจากสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม ในปีปฏิทิน

สร้างอาคารเรียน แบบ สปช. 105 / 29 ขนาด 4 ห้องเรียน

พ.ศ. 2541 ทางราชการได้แต่งตั้ง นายโกลิน กิตติ มาดำรงตำแหน่ง อาจารย์ใหญ่ เมื่อ

วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2540

พ.ศ. 2542 ทางราชการได้แต่งตั้ง นายสุทัศน์ หอมทวล มาดำรงตำแหน่ง อาจารย์

ใหญ่ เมื่อ วันที่ 15 มีนาคม 2542

พ.ศ. 2543 ได้รับงบประมาณต่อเติมอาคารเรียน สปช. 105 / 29 จำนวน 2 ห้องเรียน

พ.ศ. 2544 ได้รับงบประมาณต่อเติมอาคารเรียน สปช. 105 / 29 จำนวน 2 ห้องเรียน

พ.ศ. 2544 โรงเรียนได้รับคัดเลือก จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ให้เป็นโรงเรียนนำร่องการจัดการศึกษา สำหรับผู้มีความสามารถพิเศษ

พ.ศ. 2544 นายสุทัศน์ พงษ์ หอมหวล อาจารย์ใหญ่ ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2544

พ.ศ. 2545 นายสุทัศน์ พงษ์ หอมหวล วิทยากร กปช. ได้มาตรวจเยี่ยมโรงเรียน เมื่อ วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2545

พ.ศ. 2546 โรงเรียนได้รับการประเมินคุณภาพ รอบแรก จาก สมศ. ระหว่างวันที่ 8 - 10 กุมภาพันธ์ 2546

ปัจจุบันโรงเรียนมีนักเรียนในชั้นตอนหัด มีนายสุทัศน์ พงษ์ หอมหวล ดำรงตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียน เป็นสถานศึกษาที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาชั้นประถมศึกษาตอนต้น การจัดการเรียนการสอนจำนวน 4 หมู่บ้าน คือ บ้านโนนสูง บ้านดอนหัด บ้านโนนลำเตา และบ้านดอนกลาง ซึ่งสภาพชุมชนเป็นชุมชนชนบทซึ่งมีผลต่อการขยายการเกษตรกรรมเป็นหลัก กลุ่มอาชีพมีอยู่ในระดับปานกลางและโดยภาพรวมจัดว่าเป็นชุมชนที่มีความสามารถจัดการศึกษาเป็นอยู่พอสมควร เป็นแบบอย่างชุมชนอื่นได้

ในด้านปริมาณจากการสำรวจประเมินพบว่า จำนวนนักเรียนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปีของโรงเรียนชุมชนขนาดใหญ่ ประชากรวัยเจริญพันธุ์มีจำนวนมากขึ้นและในด้านการจัดการศึกษาในระดับที่ผ่านมาตรฐานปรกติพอเป็นที่น่าพอใจของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และในปีการศึกษา 2545 ได้ดำเนินการวิเคราะห์ระดับคุณภาพของโรงเรียนเพื่อจัดทำแผนกลยุทธ์การจัดการศึกษาชั้นประถมศึกษาตอนต้นให้สอดคล้องกับจุดเน้น โอกาสในการพัฒนา ข้อจำกัดในการพัฒนา นำไปสู่การกำหนดกรอบการดำเนินงานพัฒนาการจัดการศึกษาซึ่งจัดว่าเป็นแผนกลยุทธ์การจัดการจัดการเรียนการสอน

1) เพื่อศึกษาความสามารถในการแปลงานโดยทั่วไปไปสู่การปฏิบัติโดยดำเนินการส่งเสริมให้มีการนำนโยบายของโรงเรียนไปใช้ในการปฏิบัติเพื่อสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ของชุมชน และการมีรายได้ระหว่างเรียนของนักเรียนชุมชน รวมทั้งพัฒนาคุณภาพชีวิตครูให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างพอเพียงตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

2) พัฒนาคุณภาพการดำเนินงานตามแนวทาง พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยกำหนดนโยบายการบริหารงานโรงเรียนและเสริมสร้างสุขภาวะของบุคลากรให้มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพและ

3) เพื่อประสิทธิผลการพัฒนาโรงเรียนให้ทันเทคโนโลยีทางการศึกษา โดยพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการใช้เทคโนโลยีเพื่อจัดการศึกษาของโรงเรียน รวมทั้งนำไปสู่การสร้างความ

ให้เกิดความคล่องตัวในระบบการบริการและพัฒนาศักยภาพ
นักเรียนในชั้นประถมศึกษา

4) ระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน
กระบวนการใช้เทคโนโลยี และการแสวงหาข้อมูลให้สอดคล้องกับ
ท้องถิ่น ซึ่งจะมุ่งเน้นที่จะนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียน
ต่อไป

5) พัฒนาความเข้มแข็งของชุมชน โดยพัฒนาศักยภาพของชุมชนให้
ร่วมในการกำหนดนโยบายของโรงเรียนและการบริหารจัดการโรงเรียนโดย
ยึดมั่นในคุณธรรม

ส่วนการพัฒนาศักยภาพของโรงเรียน
ผู้เข้าร่วมโครงการโรงเรียนนำร่องได้ให้ความสำคัญกับผู้เรียน
โดยมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถในการ
ใช้เทคโนโลยี และมีความรู้เกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรม

4.2.2 สภาพปัจจุบันของโรงเรียน

1) พื้นที่ 9 ตำบลหนองบัวแก้ว อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดน่าน
2) เขตบริการโรงเรียน ประกอบด้วย 4 หมู่บ้าน คือ

- บ้านดอนหลี่ หมู่ที่ 9
- บ้านดอนกลาง หมู่ที่ 15
- บ้านโนนสูง หมู่ที่ 10
- บ้านโนนไผ่ หมู่ที่ 13

- ผู้บริหารโรงเรียน 1 คน
- ครูผู้สอน 8 คน
- นักการภารโรง 1 คน

- เลขานุการ 5 คน
- เลขานุการ 5 คน

4) จำนวนนักเรียน 2545

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนนักเรียนของโรงเรียนในมณฑลยูนนาน

ระดับชั้น	จำนวนนักเรียน		รวม
	ชาย	หญิง	
อนุบาล 1	7	11	18
อนุบาล 2	10	13	23
ประถมศึกษาปีที่ 1	14	9	23
ประถมศึกษาปีที่ 2	9	14	23
ประถมศึกษาปีที่ 3	13	15	28
ประถมศึกษาปีที่ 4	12	12	24
ประถมศึกษาปีที่ 5	9	17	26
ประถมศึกษาปีที่ 6	16	8	24
รวม	90	99	189

5) อัตราเรียนและอัตราประกอบ

โรงเรียนในมณฑลยูนนานมีอัตราเรียน และอัตราประกอบที่ต่ำกว่าดังนี้

- อัตราเรียน แบบ สปช. 105/29 จำนวน 1 หลัง การให้ประโยชน์ให้เป็นการ
- เรียนอนุบาลปีที่ 1 - ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของพักครู ห้องเรียนพัฒนา

- อัตราเรียน แบบ สปช. 105/29 จำนวน 1 หลัง ให้ประโยชน์ให้เป็นการเรียนชั้น
- ประถมศึกษาปีที่ 5-6 ห้องเรียนทางภาษา ห้องวิชาสตรี ห้องสมุด

- อัตราเรียน แบบ สปช. 105/29 จำนวน 1 หลัง ให้ประโยชน์ให้เป็นการ
- ให้ครูผู้ช่วยจำนวน 2 คน และอัตรารวมของครู-นักเรียน

- ส่วน แบบ สปช. 601 / 26 จำนวน 2 หลัง

4.2.3 ทรัพยากรโรงเรียน และวิสัยทัศน์ของโรงเรียน

ปรัชญา คือ สรรพวิชา สรรพธรรม นำวิชา การ ประสานสัมพันธ์

วิสัยทัศน์ โรงเรียนในมณฑลยูนนานมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมายตามแผนการศึกษา พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 โดยมุ่งเน้นที่จะยกระดับคุณภาพครูและพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้มีความรู้ความสามารถในการแข่งขันในระดับนานาชาติ

ใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาและพัฒนาความรู้ของชุมชนภายใต้กรอบการวิจัย
โรงเรียนที่ศึกษาถึงคุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ”
เป้าหมาย โรงเรียนบ้านโนนสูงคอนหลัก มีเจตนารมณ์ที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้
มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ซึ่งได้กำหนดเป้าหมายการดำเนินงานในหลักคุณธรรมศึกษา พ.ศ. 2547
เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะ

- 1) ผู้เรียนมีทักษะในการฟัง พูด อ่าน เขียน ภาษาไทย เพื่อประโยชน์ในการสื่อสาร
และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน
- 2) ผู้เรียนมีทักษะทางคณิตศาสตร์ ในด้านการบวก ลบ คูณ หาร เพื่อประโยชน์
ในการศึกษาต่อ และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน
- 3) ผู้เรียนมีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ในการศึกษาต่อ และ
ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน
- 4) ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถด้านชีวิต ได้สอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพ
สังคม ศาสนา และวัฒนธรรม
- 5) ผู้เรียนมีคุณนิสัย และบุคลิกภาพที่ดี เหมาะสมกับวัย
- 6) ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถด้านทัศนศิลป์ นาฏศิลป์ และดนตรี ตามศักยภาพ

ของตนเอง

- 7) ผู้เรียนมีทักษะวิชาชีพ ตามศักยภาพ
- 8) ผู้เรียนมีทักษะในการใช้เทคโนโลยี ได้เหมาะสมกับวัย
- 9) ผู้เรียนมีทักษะในการ ฟัง พูด อ่าน เขียน ภาษาไทย เพื่อประโยชน์ในการ
สื่อสารและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน
10. ผู้เรียนมีทักษะชีวิตเพื่อสนองต่อการดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพและสมบูรณ์

4.2.4 การจัดการเรียน โรงเรียนบ้านโนนสูงคอนหลัก มีการศึกษาวิจัยการศึกษา ดังนี้

- 1) จัดการศึกษาในระดับประถมศึกษา จำนวน 2 ห้องเรียน
- 2) จัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา จำนวน 6 ห้องเรียน

โดยมีโครงการเรียนของโรงเรียนดังต่อไปนี้

- โรงเรียนร่วมจัดการศึกษาสำหรับผู้ที่มีความสามารถพิเศษของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)
- โครงการวิจัย เรื่องรูปแบบและกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน
ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สำนักงานภาค (สทว.)
การศึกษาต่อการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีดังต่อไปนี้

1) จัดบริหารการศึกษาตามมาตรฐานวิชาชีพครู พ.ศ. 2545

- 2) จัดบริการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 และหลักสูตรสถานศึกษา พ.ศ. 2547 ในช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2
- 3) พัฒนาคุณภาพการศึกษาตามแนวทางการศึกษาของ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2)

พ.ศ. 2545

- 4) บริหารจัดการโรงเรียนโดยมุ่งเน้นคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 5) เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจของชุมชนในบทบาทในการมีส่วนร่วมต่อการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

4.2.5 คุณลักษณะอันพึงประสงค์

จากวิสัยทัศน์ การกิจ เป้าหมาย คติกล่าวข้างต้น โรงเรียนนันทนในนันทนอันดีเลิศได้ดำเนินการตามแผนพัฒนาคุณภาพโรงเรียนของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ด้วยความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษา อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพของชาวสวนกุหลาบให้เป็นคนดี เก่ง และมีความสุข จึงได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในหลักสูตรสถานศึกษา พ.ศ. 2546 ไว้ดังนี้

- 1) มีความรู้รักสามัคคี ในหมู่คณะ
- 2) ชื่นชมและพัฒนากิจการของตนเอง
- 3) ภูมิใจในความดีของไทย
- 4) มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น
- 5) มีความเมตตาต่อผู้อื่น
- 6) มีความกตัญญู กตเวทิตา
- 7) มีความประพฤติดีและอดทน
- 8) มีความรับผิดชอบ
- 9) ขยันหมั่นเพียร
- 10) มีสุนทรียะ
- 11) ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด
- 12) มีระเบียบวินัยและเคารพกฎทางกาย

4.2.6 ขอบเขตผลการ

ตารางที่ 4 แสดงรายชื่อข้าราชการ

ที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	ระดับ	วุฒิ
1	นายสุทัศน์ พงษ์	หมวด	ผอ.ร.ร.	กศ.ม.
2	นายสุทัศน์ พงษ์	บริหารงานทั่วไป	อ. 2	ค.บ.
3	นายสุทัศน์ พงษ์	ปกครอง	อ. 2	ป.กศ.
4	นายประจักษ์	บริหารงาน	อ. 2	ค.บ.บ.
5	นายสมบุญ	บริหารงาน	อ. 2	ค.บ.
6	นางพรศรี	ผอ.ร.ร.	อ. 2	พ.ม.
7	นางสาวกมล	อ. 1	อ. 1	กศ.บ.
8	นางสุวิทย์	อ. 1	อ. 1	ค.บ.
9	นางพวง	อ. 1	อ. 1	ค.บ.
10	นายวิมล	อ. 1	-	ม. 6

4.2.7 ผลงานที่ภาคภูมิใจ

1) ได้รับมอบเกียรติบัตรโครงงานส่งเสริมคุณลักษณะอันดีงามแก่เด็ก จากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ประจำปี พ.ศ. 2544

2) นวัตกรรม พัฒนาวิธีชั่งน้ำหนัก ร่องเย็บผ้าปัก การประกวดโครงงานการประกวดโครงงานวิทยาศาสตร์แห่งชาติ ครั้งที่ 10 ประจำปี พ.ศ. 2544

2) การกิจโรงเรียนได้เผยแพร่ผลงานทางหนังสือพิมพ์ เติมนิวส์

3) การกิจโรงเรียนได้เผยแพร่ผลงานทางสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 3, 5

4) ดำเนินโครงการวิจัย เรื่องรูปแบบและกระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยชุมชนของโรงเรียนร่วมกับชุมชน โดยสภาวัฒนธรรมตำบลบ้านดง

5) ผ่านการประเมินโรงเรียนคุณธรรม จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา

6) ผ่านการประเมินโรงเรียนคุณธรรม จากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ให้โรงเรียน

7) เกียรติบัตร จากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ให้โรงเรียน

8) ได้รับมอบเกียรติบัตรโครงงานพัฒนาชุมชนของโรงเรียนคุณธรรม จากสำนักงาน

9) รางวัลครูเกียรติคุณครูดีเด่น ประจำปี 2543

10) เป็นโรงเรียนที่ปฏิบัติงานในโครงการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม จากสำนักงาน

การประถมศึกษาแห่งชาติ อำเภอพยุหะคีรี

11) โรงเรียนผ่านเกณฑ์การประเมินโรงเรียนคุณธรรม ประจำปี พ.ศ. 2543

จากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนนทบุรี

12) พัฒนาแหล่งเรียนรู้ เช่น ศูนย์วิทยุชุมชน, จัดทำสถานีวิทยุชุมชน

13) พัฒนาอาคารเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ให้แก่นักเรียน ครู และชุมชน

14) ได้รับเกียรติบัตรจากคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4.2.8 ทิศทางการบริหารโรงเรียน

การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการศึกษา 2546 เป็นต้นไป ได้กำหนดกรอบและทิศทางการบริหารโรงเรียนภายใต้แผนการบริหารโรงเรียน 4 แผนงาน ได้แก่

1) แผนกลยุทธ์การบริหารจัดการศึกษา พ.ศ. 2546 - 2550

ប្អូន

_____ **УМНОГО**

วิสัยทัศน์	“ ภายในปี พ.ศ.2550 โรงเรียน บ้านโนนสูงคอนสี จะพัฒนา การศึกษาให้เป็นงานใหม่ บริการประชาชน เป็นมาตรฐานแนวทางจัดการ ศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 โดย มุ่งเน้นที่จะระดมทรัพยากร เพื่อ พัฒนาคุณภาพ วัสดุอุปกรณ์ต่าง การศึกษา เพื่อประสิทธิภาพการ ใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาและ พัฒนาความเข้มแข็งของชุมชน ภายใต้นโยบายการบริหารจัดการ โรงเรียนที่คำนึงถึงคุณภาพของ ผู้เรียนเป็นสำคัญ ”
พันธกิจ	1. พัฒนาคุณภาพตาม พ.ร.บ. การ ศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 โดย ระดมทรัพยากรทางการศึกษามาใช้ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด 2. เพื่อพัฒนาความเข้มแข็งของ ชุมชนให้มีความสามารถในการรับ ร่วมในการจัดการศึกษาอย่างเป็น รูปธรรม 3. จัดการบริหารจัดการโรงเรียน โดยมุ่งเน้นคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ
เป้าประสงค์	1. นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม เป็นต้นแบบ 5 ประการ คือ มี ระเบียบวินัย ยึดมั่นใน คุณธรรม 5 ประการ 5 ประการ คือ มี ความเสียสละ 2. นักเรียนมีความรู้ไปใช้ใน ชีวิตจริงได้ 3. นักเรียนมีทักษะทางวิชาการ ได้มาตรฐาน 4. นักเรียนมีความชำนาญในด้าน พิเศษ 5. นักเรียนสามารถอยู่ได้ใน สังคมอย่างสงบสุข

ក្រុមប្រឹក្សាភិបាលសហគមន៍
អង្គការយូណេស្កោ

លេខ ០១២ ផ្លូវជាតិលេខ ៦ សង្កាត់ទួលគោក រាជធានីភ្នំពេញ

ผลผลิต	ผลผลิตหลักที่ 1	ผลผลิตหลักที่ 2
1. จำนวนโรงเรียน โรงเรียนของโรงเรียน 98 แห่ง โรงเรียน 100 แห่ง 2. จำนวนครู ครูโรงเรียน 100 แห่ง	1. จำนวนโรงเรียน โรงเรียนของโรงเรียน 98 แห่ง โรงเรียน 100 แห่ง 2. จำนวนครู ครูโรงเรียน 100 แห่ง	1. จำนวนโรงเรียน โรงเรียนของโรงเรียน 98 แห่ง โรงเรียน 100 แห่ง 2. จำนวนครู ครูโรงเรียน 100 แห่ง 3. จำนวนโรงเรียน โรงเรียนของโรงเรียน 98 แห่ง โรงเรียน 100 แห่ง

កម្មវិធីសិក្សាស្រាវជ្រាវ ២៤ កម្មវិធី ២៤ កម្មវិធី ២៤ កម្មវិធី ២៤

កម្ពុជាឡែនប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរ ខេត្តកេ ឧត្តរ (8

๘/พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยปริยายแห่งราชอำนาจ

แผนการระดมทุนแบบบูรณาการของมูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ (9)

[illegible]

๔) มาตรา ๔๖ แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติว่า

លេខកូដកម្ម ២ សម្រាប់ការស្រាវជ្រាវកម្មស្រាវជ្រាវ ខ្សែចង្វាក់ ឆ្នាំ២០២២ (៩

លេខ២៣ អនុក្រឹត្យស្តីពីការងាររបស់អគ្គនាយកដ្ឋានបច្ចេកទេស និងការគ្រប់គ្រងគុណភាព (2)

[illegible]

ក្នុង កម្រិត ១០០ ក្រូឡូម៉ែត្រ

ក្រសួងពាណិជ្ជកម្ម អគ្គនាយកដ្ឋានអនុវត្តចរន្ត និងការបញ្ជូនទំនិញ

52

จากผลการประชุมเชิงปฏิบัติการจะเห็นได้ว่า การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนเอกชนมีความสอดคล้องกับหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ โดยเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง และสามารถนำความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตจริงได้ นอกจากนี้ โรงเรียนเอกชนยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยให้ครูได้มีโอกาสไปศึกษาดูงานที่ต่างประเทศ เพื่อเรียนรู้แนวทางการจัดการเรียนการสอนที่ทันสมัย และสามารถนำความรู้ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนเอกชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1. พระครูฤๅษโณ	24. นางพรศรี มาตุยลา
2. นายสุวิทย์ วัฒนวิทย์	23. นางสมนัส ภูมิคุ้มกัน
3. นายเจริญ วัฒนวิทย์	22. นายวิมล แสงคำไท
4. นายเรือง วัฒนวิทย์	21. นายบุญเจ้า แก้วคำ
5. นายสมชาย พันธุ์ทอง	20. นางสมศรี นนทบุรี
6. นายพล นานา	19. นางสาวลา มาตุยลา
7. นายวัน วัฒนวิทย์	18. นายสุ วัฒนวิทย์
8. นายวิเชียร มาตุยลา	17. นางสาวทองใบ สิงห์ทอง
9. นายประจักษ์ อำนวย	16. นางนริศ วัฒนวิทย์
10. นายทศ มาตุยลา	15. นายอุณ พิศาล
11. นายคำ เกตุ	14. นายสุพ วัฒนวิทย์
12. นายทองอินทร์ คำคำ	13. นายสุ วัฒนวิทย์
13. นายสุ วัฒนวิทย์	12. นายทองอินทร์ คำคำ
14. นายสุพ วัฒนวิทย์	11. นายคำ เกตุ
15. นายอุณ พิศาล	10. นายทศ มาตุยลา
16. นางนริศ วัฒนวิทย์	9. นายประจักษ์ อำนวย
17. นางสาวทองใบ สิงห์ทอง	8. นายวิเชียร มาตุยลา
18. นายสุ วัฒนวิทย์	7. นายวัน วัฒนวิทย์
19. นางสาวลา มาตุยลา	6. นายพล นานา
20. นางสมศรี นนทบุรี	5. นายสมชาย พันธุ์ทอง
21. นายบุญเจ้า แก้วคำ	4. นายเรือง วัฒนวิทย์
22. นายวิมล แสงคำไท	3. นายเจริญ วัฒนวิทย์
23. นางสมนัส ภูมิคุ้มกัน	2. นายสุวิทย์ วัฒนวิทย์
24. นางพรศรี มาตุยลา	1. พระครูฤๅษโณ

5.4 การค้นหาปัญหาของชุมชน โดยแนวทางในการดำเนินการ ดังนี้
 1) ค้นหาปัญหาของชุมชนโดยการวิเคราะห์ปัญหา เพื่อให้เห็นว่าปัญหาใด

ในชุมชนใด ที่เหมาะสม เพื่อที่จะดำเนินการแก้ไขปัญหานั้น โดยหลักการวิเคราะห์
 ปัญหาของชุมชนเป็นลำดับขั้นตามขั้นตอนของกระบวนการแก้ปัญหา

การวางแผนและปฏิบัติงาน (กพอ.) ระดับชุมชนและระดับตำบล
 ปัญหาของชุมชนและระดับตำบล (กพอ.) ระดับชุมชนและระดับตำบล

ในกรณีศึกษาของชุมชนและระดับตำบล (กพอ.) ระดับชุมชนและระดับตำบล
 ปัญหาของชุมชนและระดับตำบล (กพอ.) ระดับชุมชนและระดับตำบล

ปัญหาของชุมชนและระดับตำบล (กพอ.) ระดับชุมชนและระดับตำบล
 ปัญหาของชุมชนและระดับตำบล (กพอ.) ระดับชุมชนและระดับตำบล

ปัญหาของชุมชนและระดับตำบล (กพอ.) ระดับชุมชนและระดับตำบล
 ปัญหาของชุมชนและระดับตำบล (กพอ.) ระดับชุมชนและระดับตำบล

ปัญหาของชุมชนและระดับตำบล (กพอ.) ระดับชุมชนและระดับตำบล
 ปัญหาของชุมชนและระดับตำบล (กพอ.) ระดับชุมชนและระดับตำบล

ปัญหาของชุมชนและระดับตำบล (กพอ.) ระดับชุมชนและระดับตำบล
 ปัญหาของชุมชนและระดับตำบล (กพอ.) ระดับชุมชนและระดับตำบล

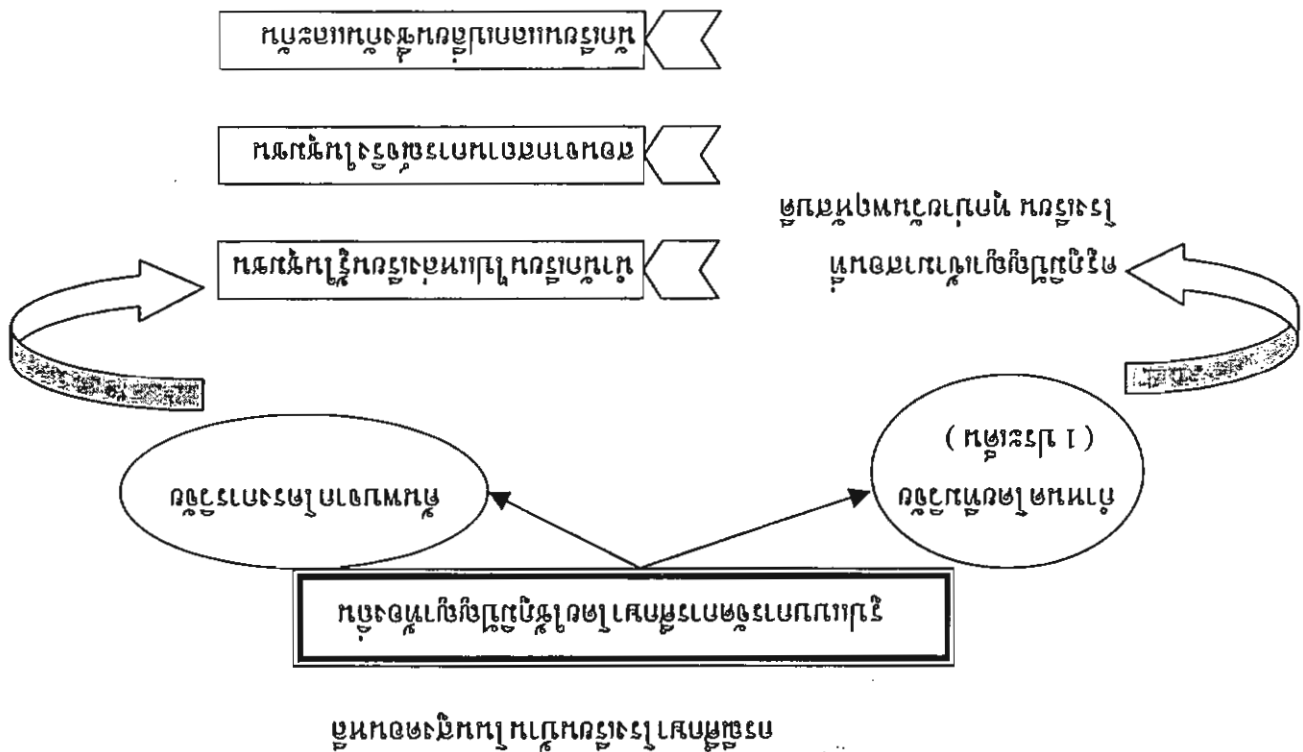
ปัญหาของชุมชนและระดับตำบล (กพอ.) ระดับชุมชนและระดับตำบล
 ปัญหาของชุมชนและระดับตำบล (กพอ.) ระดับชุมชนและระดับตำบล

ปัญหาของชุมชนและระดับตำบล (กพอ.) ระดับชุมชนและระดับตำบล
 ปัญหาของชุมชนและระดับตำบล (กพอ.) ระดับชุมชนและระดับตำบล

ปัญหาของชุมชนและระดับตำบล (กพอ.) ระดับชุมชนและระดับตำบล
 ปัญหาของชุมชนและระดับตำบล (กพอ.) ระดับชุมชนและระดับตำบล

[illegible]

- 58

ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ
ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ
ក្រសួងសុខាភិបាល

ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ
ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ
ក្រសួងសុខាភិបាល
ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ
ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ
ក្រសួងសុខាភិបាល
ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ
ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ
ក្រសួងសុខាភិបាល

ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ
ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ
ក្រសួងសុខាភិបាល
ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ
ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ
ក្រសួងសុខាភិបាល
ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ
ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ
ក្រសួងសុខាភិបាល

เพราะด้วยยาสมุนไพรมีขั้นตอนในการทำเป็นตัวยาลูกกลืนยากกว่ายาแผนปัจจุบัน เมื่อมีอาการเจ็บป่วยถึงจะกินยาสมุนไพร เมื่อหายแล้วจะไม่กลับมาป่วยอีก

การแปรรูปสมุนไพรเพื่อเพิ่มรายได้ ทำได้หลายวิธี โดยอาจมีการรวมกลุ่มกันผลิตยาสมุนไพร มีการประสานกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อขอความร่วมมือในการพัฒนาปรับปรุงการผลิตยาสมุนไพรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมถึงพัฒนาปรับปรุงและควบคุมดูแลการผลิตยาให้มีประสิทธิภาพและปลอดภัยแก่ผู้บริโภคให้มากที่สุด

3) กระบวนการถ่ายทอดความรู้

3.1) การวางแผนและเตรียมการสอน

ครูผู้สอนได้ศึกษาแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียน และได้ได้ปรึกษาหารือกับอาจารย์ใหญ่ เรื่องการเรียนการสอน สถานที่เรียนและเรื่องพันธุ์ไม้ ว่าควรนำต้นอะไรมาปลูก เพื่อให้ นักเรียนได้ศึกษาหาความรู้ หลังจากนั้นได้จัดทำแปลงสมุนไพร เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ เมื่อปลูกแล้ว ก็ติดป้ายชื่อ บอกชื่อ และสรรพคุณของต้นไม้ที่เป็นยาสมุนไพรให้นักเรียนได้เรียนรู้ และศึกษาเกี่ยวกับสมุนไพรกับการรักษาโรค และขณะจัดทำแปลงก็สอนให้นักเรียนรู้คุณค่าของการปลูกต้นไม้ และการดูแลรักษาต้นไม้ที่เป็นยาสมุนไพร นอกจากนี้ได้มีการศึกษาค้นคว้ารายชื่อสมุนไพรที่เป็นตัวยาไว้ให้นักเรียนได้ศึกษาด้วย

3.2) วัตถุประสงค์/ เป้าหมาย

(1) เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักชื่อต้นไม้ที่เป็นยาสมุนไพรและบอกสรรพคุณในการรักษาโรคต่าง ๆ ได้

(2) นักเรียนรู้คุณค่าของต้นไม้บางชนิดที่เป็นยาสมุนไพร

(3) เพื่อค้นหาสื่อ วัสดุอุปกรณ์ สถานที่ ที่เหมาะสมกับการถ่ายทอดความรู้ของภูมิปัญญาท้องถิ่น

3.3) สื่อ / แหล่งเรียนรู้

- แผนผังสถานที่ปลูกสมุนไพร (สวนสมุนไพร ในโรงเรียนและนอกโรงเรียน)
- รายชื่อต้นไม้สมุนไพรทั้งในและนอกบริเวณโรงเรียน ได้สถานที่เรียน ได้ต้น

สมุนไพรจำนวน 100 ต้น ในบริเวณพื้นที่ 1 งานตั้งอยู่ในโรงเรียนบ้านโนนสูงดอนหลี่ ส่วนนอกบริเวณโรงเรียนมี 2 ที่คือ วัดสว่าง ดอนหลี่ จำนวน 60 ต้น พื้นที่ 1 งาน วัดบ้านโนนสวรรค์วราราม จำนวน 50 ต้น พื้นที่ 1 งาน

- สรรพคุณของยาสมุนไพร
- ยาสมุนไพรที่แปรรูปแล้วและการรักษา

3.4) เนื้อหา

เนื้อหาที่สอนประกอบด้วย ชื่อสมุนไพรต่าง ๆ ตามธรรมชาติ ตำราการรักษาโรคแต่ละชนิด การผสมตัวยา วิธีเก็บตัวยาสมุนไพรว่าต้องใช้เวลาใดในการเก็บยาแต่ละชนิด และต้องใช้ส่วนไหนบ้างของพืชสมุนไพรมาทำเป็นตัวยาได้บ้าง เช่น ใบบัว ต้องไม่อ่อนไม่แก่เกินไป หรือบางอย่างต้องใช้ใบแห้ง ถ้าใช้ผลต้องมีผลที่แก่จัด ดอกให้แห้ง หรือประเภทใช้เปลือกสด เปลือกแห้ง หรือราก เป็นต้น

3.5) ระยะเวลาในการสอน

เวลาทำการสอนจะมีทั้งในโรงเรียน และนอกโรงเรียน เน้นการปฏิบัติจริง กล่าวคือ

(1) การเรียนรู้ในโรงเรียนกำหนดให้ใช้เวลาในช่วงบ่าย ของวันพฤหัสบดีทุกวัน ใช้เวลา 3 ชั่วโมง

(2) การเรียนรู้นอกโรงเรียนกำหนดใช้เวลาหลังเลิกเรียนแล้ว บางครั้งเนื้อหายังไม่จบดี นักเรียนจะตามพ่อครูไปเรียนที่บ้านในช่วงเวลาเย็นและวันเสาร์-อาทิตย์ ซึ่งในช่วงเวลานี้ นักเรียนจะได้พบกลุ่มของเด็ก ผู้ใหญ่ และเยาวชนในท้องถิ่น เข้าไปเรียนรู้และถามเรื่องราวสมุนไพรเพื่อรักษาอาการเจ็บป่วยอยู่ประจำซึ่งพ่อครูก็จะอธิบายให้ฟัง และให้นักเรียนเป็นผู้ช่วยจัดยาให้นักเรียนที่ไม่ใช่สาขาสมุนไพรก็ได้เรียนรู้ไปพร้อม ๆ กัน บางวันต้องพานักเรียนไปเรียนรู้ข้างนอกในพื้นที่จริง เช่น ในป่าชุมชน ในทุ่งนา เป็นต้น

3.6) ขั้นตอนวิธีการถ่ายทอด

การเตรียมความพร้อมก่อนเรียน

(1) เริ่มจากขั้นนำเข้าสู่บทเรียนโดยธรรมชาติของวิชา บางวันจะเริ่มด้วยการเล่านิทาน เพลง เกม บางวันจะเริ่มโดยพานักเรียนเดินศึกษาป่าในชุมชน บางวันทำกิจกรรมในสวนสมุนไพรของโรงเรียน นักเรียนที่เรียนมีจำนวน 23 คน โดยมีตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ครอบคลุม ดังนั้น กิจกรรมการเรียนการสอนจึงจัดให้แตกต่างกัน นักเรียนที่ตัวโตๆ จะเป็นผู้ร่วมสาธิต และปฏิบัติการทดลอง ทดสอบการใช้สมุนไพรให้น้อง ๆ คู ส่วนนักเรียนชั้นเล็ก ๆ จะช่วยในเรื่องการเตรียมวัตถุดิบ การเก็บใบยาและรับผิชอบดูแลต้นไม้

(2) เมื่อนักเรียนคุ้นเคยกับครู กับต้นไม้แล้วก็จะฝึกให้รู้จักชื่อพืชสมุนไพร และสรรพคุณทางยา ครูต้องพยายามถามตอบซ้ำ ๆ เพื่อให้เด็กจำได้ นักเรียนที่ตัวโต ๆ จะช่วยแนะนำน้อง ๆ ในกลุ่มด้วย ในการเรียนแต่ละครั้งจะมีการจดบันทึกไว้ด้วยว่า ได้อะไรบ้างในแต่ละวัน และพ่อครูก็มีการจดบันทึกด้วย เพื่อนำไปพัฒนาแก้ไขปัญหาการสอนครั้งต่อไป

วิธีการถ่ายทอด

(1) วิธีการสอน พ่อครูจะสาธิตให้ดูก่อนโดยการนำสมุนไพรที่มีอยู่ในป่ามาประกอบเป็นยารักษาโรคแต่ละชนิด สอนวิธีการจัดตัวยาเข้าด้วยกันแต่ละประเภท การเก็บใบยา และการ

วินิจฉัยโรค เป็นต้น เมื่อครูทำให้ดูแล้ว นักเรียนจะลงมือปฏิบัติตามและทำการทดลอง ชักถามครู และปฏิบัติซ้ำจนเกิดความชำนาญและมีความรู้จำได้

(2) การให้นักเรียนลงพื้นที่ทำความรู้จักกับต้นไม้ก่อน ที่อยู่รอบ ๆ ตัว ว่ามีต้นไม้ อะไรบ้างทั้งในชุมชนและบริเวณโรงเรียน ตลอดจนบริเวณสวนป่าธรรมชาติของชุมชน (ดอนปู่ตา) แล้วโยงเนื้อหาเข้ามาหาพืชสมุนไพรที่มีอยู่และที่ได้พบเห็นบ่อย ๆ ที่อยู่ใกล้ตัวและพืชผักสวนครัว ด้วย พ่อครูจะนำนักเรียนเดิน ดูและศึกษาลักษณะของต้นไม้สมุนไพรต่าง ๆ แล้วแนะนำว่าส่วนใด บ้างของพืชสมุนไพรที่นำมาทำยาบ้าง พืชแต่ละชนิดมีสรรพคุณอะไร รวมทั้งวิธีการปลูกและการ ขยายพันธุ์พืช แหล่งที่เกิดที่เหมาะสมของพืชแต่ละชนิด

(3) ครูภูมิปัญญา จะสร้างความเชื่อมั่น และให้นักเรียนเกิดความตระหนักในการใช้ สมุนไพรรักษาโรคต่าง ๆ โดยให้นักเรียนได้จดบันทึกชื่อสมุนไพรต่าง ๆ ไว้ ทั้งที่มีสอนและตาม ธรรมชาติ ตลอดจนจดตำราการรักษาโรคแต่ละชนิดด้วย มีการแนะนำวิธีเก็บตัวยาสสมุนไพรว่าต้อง ใช้เวลาใดในการเก็บยาแต่ละชนิด และต้องใช้ส่วนไหนของพืชสมุนไพร มาทำเป็นตัวยาได้บ้าง เช่น ถ้าใช้ใบ ต้องไม่อ่อน ไม่แก่เกินไป หรือบางอย่างต้องใช้ใบแห้ง ถ้าใช้ผลต้องมีผลที่แก่จัด ตากให้ แห้ง หรือประเภที่ใช้เปลือกสด เปลือกแห้ง หรือราก เป็นต้น

(4) ครูภูมิปัญญาฝึกวิธีการใช้สมุนไพรให้นักเรียนดู นักเรียนทำตาม และมีการ ทดลองใช้กับผู้ป่วยที่พบบ่อยในพื้นที่ เช่น เหา กลาก เกื้ออ่อน ปวดท้อง มีคบาด ฯลฯ แล้วนักเรียน ปฏิบัติตาม จนเกิดความเชื่อมั่น นักเรียนจะสนใจมากในขั้นตอนนี้

(5) ขณะที่ดำเนินการสอนครูภูมิปัญญา จะแทรกนิทาน เพลง หรือเกม ที่เกี่ยวกับ คุณธรรม จริยธรรม ทุกวันที่สอน เพื่อเสริมสร้างนิสัยให้นักเรียน เป็นผู้มีมารยาทเรียบร้อย และผู้อื่น นักเรียนจะชอบในการเรียนมาก

3.7) การประเมินผล

พ่อครูจะประเมินผลโดยการสังเกตว่าเด็กนักเรียนเข้าใจและทำได้ตามที่สอนหรือไม่ พ่อครูพอใจหรือไม่ ผ่านเกณฑ์หรือไม่ ซึ่งเป็นการประเมินผลนักเรียนตามสภาพจริง ถ้านักเรียนผ่าน เกณฑ์ พ่อครูพอใจแล้วจึงจะเริ่มบทเรียนหรือเนื้อหาใหม่ ต่อไป

4) ผลการถ่ายทอดความรู้ / การสร้างงานและอาชีพ

เมื่อนักเรียนได้สนใจเข้ามาเรียนและศึกษาอย่างเข้าใจถูกต้องในสาขาสสมุนไพรรแล้ว จะ สามารถทำสมุนไพรไว้ใช้ได้ หรือรวมกลุ่มกันแปรรูปสมุนไพร ไว้จำหน่าย เป็นอาชีพเสริม เป็น การสร้างรายได้ระหว่างเรียนได้ด้วย การสอนสมุนไพรต้องใช้เวลามาก คือ ถ้าคิดจะเรียนสมุนไพร หรือทำยาสมุนไพร จะต้องสอนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ฝึกบ่อย ๆ และให้ปฏิบัติจริงตลอดไป จึง จะเกิดประโยชน์ที่แท้จริง ผู้ที่ทำการสอนต้องมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง เป็นจริง จึงจะไม่เกิด อันตรายแก่ผู้ใช้สมุนไพร เพราะนักเรียนไม่ใช่เครื่องทดลอง วิธีสอนจะใช้อุปกรณ์และของจริง

ทุกอย่างเพื่อให้เห็นผลโดยตรง มีการวินิจฉัยโรค สามารถแนะนำให้คำปรึกษา เป็นหมอสมุนไพร ในชุมชนได้

จากการสังเกตและสัมภาษณ์ครูผู้สอนพบว่า ใช้รูปแบบการสอนและถ่ายทอดแบบตัวต่อตัว ครูจะอภิปรายถึงคุณประโยชน์ของต้นไม้ที่นำมาทำยาสมุนไพร เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นคุณค่าและนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ พร้อมทั้งพานักเรียนไปดูต้นสมุนไพรตามแหล่งต่างๆ ซึ่งส่งผลต่อนักเรียนและครูที่เลี้ยงดังนี้

- ผลที่เกิดกับนักเรียน พบว่านักเรียนมีความสนใจ มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ต้นไม้ โดยเฉพาะพืชสมุนไพร นักเรียนได้ประสบการณ์ตรง ได้เรียนอย่างสนุกสนาน ไม่เครียด ได้เรียนนอกสถานที่ ปัจจุบัน นักเรียนที่เข้าชมรมสมุนไพรสามารถแนะนำด้วยยาสมุนไพร และวิธีการรักษาโรคให้กับพ่อ แม่ และญาติได้ สามารถบอกได้ว่ายาที่นำมาจากต้นอะไร และมีสรรพคุณอย่างไร นักเรียนจะเกิดสำนึกในการร่วมอนุรักษ์ต้นไม้ที่หายากและมีน้อยไว้โดยการบวชต้นไม้ไว้ ห้ามตัดทำลาย นักเรียนจะไม่กล้าเหยียบต้นพืชสมุนไพร หรือต้นยา เป็นการสืบสานท้องถิ่นและชุมชนให้ยั่งยืน เข้มแข็งต่อไป

- ผลที่เกิดกับครูที่เลี้ยง พบว่า ผู้ที่เข้ามาเรียนมีวุฒิภาวะต่างกันตั้งแต่ชั้น ป.1-ป.6 ซึ่งมีความพร้อมในการรับรู้ต่างกัน นักเรียนมาสมัครเรียนมากเกินไป ทำให้ดูแลไม่ทั่วถึง และครูจะสอนเสริมในกลุ่มของวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตและบูรณาการเข้ากับวิชาอื่นๆ เช่น เกษตร ภาษาไทย ฯลฯ

ปัจจุบันยาสมุนไพรกำลังเป็นที่รู้จัก และคนกำลังตื่นตัวในการใช้สมุนไพรรักษาโรคเป็นจำนวนมาก โรคบางชนิดรักษาด้วยยาแผนปัจจุบันแล้วไม่หายก็หันมารักษาด้วยแผนโบราณโดยใช้สมุนไพร ปรากฏว่าหายดีซึ่งมีตัวอย่างมากมาย ถ้านักเรียนได้เรียนรู้ให้เข้าใจอย่างถ่องแท้แล้วศึกษาให้ลึกซึ้ง เข้าใจก็สามารถนำสมุนไพรมาแปรรูปนำออกจำหน่ายเพิ่มรายได้เป็นอาชีพ สืบสานต่อไป

5) ปัญหา / อุปสรรค / ข้อเสนอแนะ

เนื่องจากความแตกต่างระหว่างวัยมีมาก ดังนั้นจึงจำเป็นต้องสอนโดยคำนึงถึงสติปัญญาของแต่ละคนเป็นหลักสำคัญ บางคนเรียนได้เร็ว จำได้แม่น ปฏิบัติงานได้ดี บางคนเรียนช้า จำได้น้อย ต้องพึ่งพาและช่วยเหลือกัน

เพื่อให้ผู้เรียนและผู้สนใจได้รู้คุณค่าของต้นไม้บางชนิดว่าเป็นยาสมุนไพร ทางโรงเรียนและครูภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงมีแนวคิดร่วมกันในการอนุรักษ์โดยการบวชต้นไม้สมุนไพร เพื่อให้เห็นคุณค่าและประโยชน์ของต้นไม้ รวมไปถึงสรรพคุณในการรักษาโรคได้หลายชนิด จึงควรจัดทำเอกสารเผยแพร่ความรู้ให้ผู้สนใจได้ศึกษาค้นคว้าต่อไป

2. สาขามโหรี

- 1) รู้จักพ่อครูชื่อ นายประเวศ อ่านเรื่อง อายุ 63 ปี การศึกษา ประถมศึกษาปีที่ 4
 นายวิเชียร ผาสูล้า อายุ 64 ปี การศึกษาประถมศึกษาปีที่ 4
 นายสุข พูลวงษ์ อายุ 66 ปี การศึกษาประถมศึกษาปีที่ 4
 นายทองอินทร์ คำลา อายุ 59 ปี การศึกษาประถมศึกษาปีที่ 4
 นายหวด ผาสูล้า อายุ 64 ปี จบการศึกษาประถมศึกษาปีที่ 4

พ่อครูประเวศ อ่านเรื่อง (มือปี)

เกิดที่บ้านคอนหลี่ หมู่ที่ 9 ตำบลเมืองเตา(ต่อมาเมื่อปีพ.ศ. 2500 แยกเป็นตำบลหนองบัวแก้ว) เข้าศึกษาที่โรงเรียนวัดบ้านคอนหลี่ จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อายุ 14 ปี และได้บวชเป็นสามเณร 2 ปี เป็นเด็กวัดอยู่ 5 ปี เมื่ออายุ 16 ปี จึงได้มาเห็น คนตรีพื้นเมือง มโหรี มีนายทอง เพชรสุข เป็นอาจารย์มโหรีสอน ท่านผู้นี้สามารถเป่าปี่และตีฆ้องวง ด้วย ผมไปเห็นเขาแห่ในงานรู้สึกมีความไพเราะมาก จึงคิดอยากจะเป็นกับเขาบ้าง จึงไปขอดู เขาบอกว่าอันนี้คือ ปี่แอ้ อันนี้คือ ซอ อันนี้คือ ฉิ่ง อันนี้คือฉาบ ผมถามว่า ปี่ทำด้วยอะไร เขาบอกว่าทำด้วยแก่นไม้พุง ทำอย่างไรมันจึงดัง เขาบอกว่ามีลิ้น ผมถามว่าลิ้นปี่เอาอะไรมาทำ เขาบอกว่าเอาแผ่นทองมาทำเป็นหลอด แล้วเอาใบตาลแห้งมาตัดใส่หลอดแล้วเอาด้ายรัดให้แน่น ลองเป่าดู ผมเห็นคนตรีชนิดนี้ผมชอบจึงเข้าไปสมัครเป็นสมาชิกร่วมคณะ ครูท่านจึงสอนให้ผมเป่าปี่ ประมาณ 3 วัน ก็ออกแสดงตามงานต่างๆได้เลย ได้ค่าแรงทีละ 10 บาท เพราะมโหรีมี 12 คนเป็นอย่างน้อย อยู่ต่อมาถึงปัจจุบันนี้ผมกลัวว่าคนตรีพื้นบ้านอันนี้จะหายไป ผมจึงอยากอนุรักษ์ไว้ให้สืบทอดต่อไปจนถึงรุ่นลูกรุ่นหลาน ผมจึงได้เข้ามาสอนลูกหลานที่โรงเรียนเพื่อสืบทอดต่อไป

พ่อครูวิเชียร ผาสูล้า (มือปี)

เมื่อสมัยก่อนคุณพ่อคุณแม่เป็นคนโบราณ ผมเกิดมาอายุได้ 7 ขวบ รู้สึกว่าคุณพ่อคุณแม่มีวงมโหรีมาก่อน ผมจึงเข้าเรียนในโรงเรียนที่วัดบ้านคอนหลี่ พอจบชั้น ป.4 แล้วผมก็ออกมาติดตามวงมโหรีสมัยก่อนคนสมัครใจเขาก็จะสอนให้ผม อาจารย์เขาให้เลือกว่าชอบชิ้นใด ผมเลือกปี่ อาจารย์พูดว่าดีมาก พอถึงเวลาอาจารย์ให้ไปหาสิ่งของประกอบในการขยี้มโหรีมาให้ครูบอาจารย์เขียนรายการให้เมื่อไปหาครบแล้วก็ยกมือไหว้ครูมีกลอง, ปี่, ซอ, ฉิ่ง และฉาบ มีทั้งหมด 12 ชิ้น พอผมฝึกอยู่ได้ 2 เดือนเศษ ฝึกได้แค่เพลงเดียวก็พอใช้ได้ ส่วนเพลงข้างหน้าอีกหลายเพลงจำทำนองเขาเป่าแต่ละเพลงถ้าเราจำได้ก็ทำได้เพราะว่าแตกต่างกันไปเรื่อย ๆ มีงานเขาก็มาจ้างไปแห่งานบุญมหาฐาน งานบุญผ้าป่า งานบุญบวช งานบุญมหาชาติ งานบุญแจกข้าว อาจารย์ก็พาลูกศิษย์ไปแห่และบรรเลงหลายครั้งก็จำได้และชินกับตัวเอง ต่อมาคนโบราณแก่ชราก็เสียชีวิตไปเรื่อยไม่เหลือแม้กระทั่งอาจารย์ของผม ต่อมาอีกคณะอื่นเขาเรียกตัวผมไปร่วมคณะด้วยอยู่ 6 คณะ ต่อมาเขาก็เลิกกันหมดเหลือผมคนเดียวก็

เลยเสียขายประเพณีเก่าๆผมจึงอนุรักษ์ไว้เป็นสิริมงคลผมก็เลยพาเพื่อนๆมาฝึกและสอนลูกหลานให้สืบทอดต่อไป การทำอะไรต้องมีครูบาอาจารย์เรียนรู้มาจากครูบาอาจารย์ผู้ฝึกหัดไม่ใช่่ง่ายๆ

พ่อครูทองอินทร์ คำลา (มือสีซอ)

สมัยนั้นพ่อของผม นายลี คำลา เป็นผู้หนึ่งในคณะมโหรี และเป็นคนตีฆ้องวงให้กับคณะผมติดตามพ่อของผมไปตลอด ผมชอบซอ พี่ชายของผมชอบเล่นฆ้องวงและเล่นได้ดีด้วย เวลาเขามาจ้างพ่อผมไป ผมจะติดตามพ่อไปด้วยทุกครั้ง เวลาว่างผมจะนั่งสีซอ โดยมีพ่อเป็นคนสอนผมจะสีซอตามเพลงไปเรื่อย ๆ จนชำนาญ ต่อมาผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านโนนสูงคอนหลี่ ประชุมชาวบ้าน ผมก็ไปฟังท่านพูดถึงการรักษาขนบธรรมเนียม ศิลปะและรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นเอาไว้ หัวหน้าคณะของผม ท่านก็เลยอยากอนุรักษ์วงมโหรีไว้ด้วย จึงได้มีมติว่าจะสอนลูกหลานให้เป็น เพื่อสืบทอดเจตนารมณ์ของท่าน โดยไม่คิดค่าตอบแทนใดๆทั้งสิ้น ต่อมาเมื่อสอนลูกหลานได้แล้ว ท่านจึงคิดค่าตอบแทนให้ จนถึงขณะนี้ พวกผมยังสอนลูกหลานอยู่ ถึงจะไม่มีค่าตอบแทนใดๆก็ตาม เพื่อจะให้สิ่งเหล่านี้ติดตัวลูกหลานไว้ตลอดไป

พ่อครูสุข พูลวงษ์ (มือกลอง)

สมัยที่ผมเป็นเด็ก ผมจะชอบเสียงกลองมาก โดยจะไปเล่นกับลุงซึ่งเป็นหัวหน้าวง เวลาท่านซ้อมก่อนจะไปเล่น เมื่อมีคนมาจ้าง ผมจะไปนั่งฟังท่านเล่นร่วมวง โดยเฉพาะคนตีกลองผมจะชอบเป็นพิเศษเลย ต่อมาคนตีกลองท่านตายไป ลุงของผมให้ผมไปตีแทน ผมจะตีกลองเป็นตั้งแต่นั้นมา เมื่อผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านโนนสูงคอนหลี่ ท่านมีนโยบายที่จะอนุรักษ์ศิลปะภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงได้ประชุมชาวบ้านค้นหาสาขามโหรี ในตอนนั้นหัวหน้าของผมท่านก็ได้เข้าประชุมด้วย จึงมีแนวนโยบายเหมือนกับท่านผู้อำนวยการโรงเรียน ดังนั้นหัวหน้าคณะของผมจึงได้มาชักชวนให้ผมเข้าร่วมกิจกรรมครั้งนี้ด้วย โดยการถ่ายทอดให้แก่ลูกหลานในโรงเรียนบ้านโนนสูงคอนหลี่ โดยไม่ขอค่าตอบแทนแต่อย่างใด จนถึงปัจจุบันนี้ เด็กนักเรียนที่สนใจกลุ่มมโหรีที่ชอบศิลปะการแสดง และเสียงเพลงเสียงดนตรีเป็นทุนเดิมอยู่แล้วก็เกิดการเรียนรู้ได้เร็วและสนุกสนานในการร่วมกิจกรรมมากขึ้น

พ่อครูหวด ผาสูล้า (มือฉิ่ง)

ข้าพเจ้าเกิดที่บ้านคอนหลี่ พ่อได้เป็นนักดนตรีวงมโหรีมาก่อน สมัยเด็ก ๆ มักจะไปเล่นกับพ่อโดยพ่อผม นายตลอด ผาสูล้า ได้เป็นคนสอนการตีฉิ่งให้ผม มีงานเขามาจ้างไปเล่น เช่น งานบุญกฐิน ผ้าป่า บวชนาค และบุญมหาชาติ ผมก็ไปกับพ่อและคณะ ได้ช่วยพ่อตีฉิ่งบ้าง จะได้ค่าจ้างครั้งละ 5 บาท สำหรับผมต่อมามีนาย วิเชียร ผาสูล้า ได้จัดตั้งวงมโหรี ขึ้นอีก มีคณะดนตรีร่วมกัน 12 คน คือ ปี่ 4 คน ซอ 2 คน กลอง 2 คน ฉิ่ง 2 คน แคน 2 คน

ต่อมาปี 2543 ทางผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านโนนสูงคอนหลี่ ได้ประชุมชาวบ้าน ปรึกษาหารือการสืบทอดวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ลงเหลืออยู่ในชุมชน จึงได้นำเอาวงมโหรีเข้ามาจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้แก่ลูกหลานที่โรงเรียน เพื่อสืบทอดและอนุรักษ์วัฒนธรรมที่ดีงามสืบทอดต่อไป

2) ความเป็นมาของเรื่องที่สอน

ปี ทำด้วยแก่นไม้ยูง โดยไม่ได้ซื้อทำเอง เมื่อได้แก่นไม้ยูงมาก็นำมาเจาะรู ยาวประมาณ 16 นิ้ว รูทางเป่าเล็ก รูทางกันใหญ่ และเจาะรูนับ 6 รู โดยจะต้องมีแบบและสัดส่วนที่เหมาะสมกันจึงจะมีเสียงที่ไพเราะ การเป่าใช้วิธีการจำ ไม่มีโน้ตเหมือนปัจจุบัน

ปีมีช่างทำ ที่ทำด้วยไม้ยูงแกนในเป็นท่อนประมาณ 1 สอกเศษ เขาเอาเหล็กเผาไฟให้ร้อนนำมาเจาะเป็นรูเล็กๆ แล้วก็จะมีเหล็กใหญ่ผูกตามเข้าไปเป็นรูข้างบนเล็กข้างล่างใหญ่ทำเป็นรูปนปีมีขนาดวัดสั้นยาวตามส่วนเจาะรูข้างนับเป็นเสียงมีอยู่ 6 รูเท่านั้น มีหลอดรูปใบตาลแห้งตัดเป็นรูปขอบข้าวเป่าดูเป็นเสียงทุ้มหรือเสียงแหลมก็ได้ เสียงที่ใช้เป่า มีอยู่ 12 เสียง (เทียบเสียงสูง ต่ำ โดยไม่มีโน้ต)

กลอง ที่ใช้ในบ้านเราทั้งหมดจะใช้ไม้ตาลมาทำเป็นหน่วยกลอง(ตัวกลอง) ยาวประมาณ 12 นิ้วใช้หนังวัวหรือหนังควายหุ้มหน้ากลองกว้างประมาณ 50 เซนติเมตร ต้องทำเองทั้งหมด ไม่มีโน้ต ในการตีเล่น อาศัยใช้ความจำเอาในการฟังเสียง ไล่เสียง

กลองก็มีช่างทำ เขาตัดไม้เป็นท่อนใหญ่ขนาดหน้ากว้าง 24-26 นิ้ว ทางสักด 12 นิ้ว เจาะเป็นรูใหญ่มีลิ้นทำให้สะอาด มีหนังวัว หนังควายก็ได้เอาหนังสดมาเอามีดมาทิ่มเป็นเชือกแล้วมัดให้มันและตากให้แห้ง จะทำหน้ากลองต้องใช้หนังสองแผ่นเพราะเป็นกลอง 2 หน้า ต้องใช้หนังแห้งแช่น้ำให้อ่อนเอามาฆ่า (ทำให้หนังอ่อนตัว) โดยการใช้ไม้ทุบตีให้อ่อน แล้วนำเอามารัดหน้ากลองต่อไป เจาะรูหน้ากลองสำหรับสอดเชือกที่หูเจาะรูไว้ไปพร้อมๆกัน (หูโก) แล้วดึงเชือกให้ตึงทุกเส้นโดยใช้ไม้ตะบองตีค้ำข้างให้เชือกตึง หน้ากลองตึง แล้วจึงนำไปตากแดดให้แห้ง ทดลองใช้ข้อนเล็กๆ ดีถ้าเสียงดังดีแล้วก็ใช้ได้

ขอ ขอทำด้วยกะลามะพร้าวหรือแก่นไม้ยูง เจาะรูทะลุทั้งสองข้าง ยาว 5-8 นิ้ว ใช้หน้าหุ้มหน้าเดียว มี สาย 2 สาย โดยใช้สายเบรกรถจักรยาน และมีคันจับยาว 80-100 เซนติเมตร เจาะเป็นรู 2 รู ที่ปลายคันขอใช้ไม้หนุ่ยสาย 2 เส้น ยาวประมาณ 7 คืบ และใช้ไม้ค้ำสาย ที่หน้าขอ ส่วนสายที่จะใช้ขอใช้หางม้าจะดีมาก โดยใช้ไม้ไผ่มัดหางม้าใส่ให้ตึง แล้วนำไปสีกับตัวขอจะดังดีมาก

เค็มขอทำมาจากไม้ใช้เป็นคันจับสวมต่อกับกะลามะพร้าว มีหนังสัตว์เป็นตัวลัดหน้าและมีคันชักทำด้วยไม้ชิ้นเล็กๆ โดยยึดกับหางม้าหรือเอ็นเป็นเส้นๆ จำนวนพอสมควร เวลาตีต้องใช้ยางเอ็นให้ฝืดๆ จะมีเสียงดังขึ้นที่ด้ามไม้จับ มีสายเบรกรถจักรยาน 2 เส้น เรียงยาวตามไม้จับสำหรับใช้คันชักสีกให้เกิดเสียงดัง

ฉาบ มีวิธีทำเช่นเดียวกันกับฉิ่ง มาตั้งแต่โบราณ แต่ใช้พิมพ์ที่เป็นแผ่นใหญ่กว่าฉิ่ง ใช้ทองมาหล่อเอาเพราะเขามีพิมพ์หล่อฉาบ ซึ่งจะต้องใหญ่กว่าฉิ่ง มี 2 ตัวสำหรับประกบใส่กัน เสียงก็ใหญ่กว่าฉิ่ง

ฉิ่ง ฉิ่งก็ทำเหมือนกับฉาบ แต่เล็กกว่าฉาบ เสียงก็เล็กกว่าฉาบ มีช่างเคยหล่อมาก่อนตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ สมัยนั้นมีการหล่อฆ้องวง หล่อฉิ่ง เริ่มแรกเขาทำเข้าพิมพ์สลักลาย ซึ่งจะเป็นลายอย่างไรก็ได้ตามใจชอบ โดยใช้วิธีการต้มทองให้เปื่อยเป็นน้ำแล้วนำมาเทใส่ลงในเข้าพิมพ์ที่เตรียมไว้ พอแห้งดีแล้วนำออกมาเป็นจุ่มที่ทำไว้ตามแบบและทำกระดิ่งพร้อมทำที่ละพิมพ์

พิธียกครูก่อนการเล่น

พิธียกครูหรือไหว้ครูจะต้องมีการทำอะไรต้องมีผู้บอก ผู้สอน เรียกว่าครู ถ้าไม่มีครูเราจะไม่รู้อะไรเลย เมื่อจะทำอะไรก็ต้องระลึกถึงครูบาอาจารย์ก่อน คือ เรียกว่ายกครู เพื่อระลึกถึงพระคุณของท่าน ทุกคนจะกล่าวสักระเลเทศาและรำลึกถึงคุณครูบูรพาจารย์ที่ท่านประสิทธิ์ประสาทวิชาให้ สิ่งประกอบการยกครูเรียกว่า “คาย้อ” ประกอบด้วย กรวย 5 ถู เทียน 5 ถู ดอกไม้ 5 ถู ผ้าขาว 1 ผืน สุรา 1 ขวด เงิน 12 บาท ไข่ 1 ลูก หวี 1 อัน น้ำมัน 1 ขวด แป้ง 1 กระป๋อง เมื่อสิ่งประกอบการยกครูครบแล้วจึงเอาดนตรีทั้งหมดมาวางไว้ และเริ่มทำพิธีไหว้ครูได้โดยเรียกคณะมานั่งล้อมแล้วยกมือไหว้ 3 ครั้ง หัวหน้าเป็นคนบวงสรวง ผู้เล่นหรือผู้รับการถ่ายทอดยกครู(คาย้อ) และอุปกรณ์ในการเล่นทั้งหมดเข้าไปหาอาจารย์ผู้ฝึกสอน หรือระลึกหาอาจารย์ก็ได้ อาจารย์จะรับคาย้อจากลูกศิษย์ แล้วลูกศิษย์จะกล่าวคำคารวะ หรือพระคาถาตามวิธีการของผู้เล่น ลูกศิษย์ว่าตาม หรือบางครั้งก็ใช้วิธีการเล่นประสมวงเป็นเสียงดนตรีเพลงไหว้ครูเลยก็ได้

ชาวคณะเชื่อว่า การเรียนรู้อะไรก็ตามจะต้องมีครู การไหว้ครูตามหลักสูตรของสาขาที่เรียนวิชานั้นๆ ถือว่าเป็นพิธีที่ศักดิ์สิทธิ์ ทำให้เกิดกำลังใจแก่ผู้เรียน และคณะ ก่อให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะอีกด้วย ถ้าไม่มีครูเราก็จะไม่รู้อะไรเลยเหมือนคนหูหนวกตาบอด เพราะครูเป็นคนสอนทุกอย่างต้องมีครู ถ้าไม่มีครูเราก็จะไม่รู้อะไรเลยดังนั้นจึงมีการยกครู บางครั้งทำไม่ถูกต้องก็มีการผิดครูอีกด้วย ถ้าผิดครูจะทำให้เป็นบ้า ต้องแต่งขันท์ 5 'มาขอขมาคารวะก็จะหาย ดังนั้นจึงมีการยกครู เราไม่ควรล่วงเกินครู อยู่ในกรอบของครูอย่าไปเกินครู

ถ้าไม่ทำพิธียกครูชาวคณะจะไม่มีกำลังใจในการเล่น และไม่บูชาครูบาอาจารย์ที่เคยฝึกสอนมา การยกครูก่อนการเล่นจะทำให้เกิดกำลังใจ และประสบความสำเร็จในการแสดง บ่งบอกถึงความพร้อมพร้อมในหมู่คณะ ชาวคณะเชื่อว่าถ้าไม่ทำพิธียกครูก็จะเกิดอาเพศอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น คนเล่นเป็นบ้า เป่าไปไม่เป็น สีไม่ถูกต้องจังหวะ เมื่อเป็นเช่นนี้ต้องการจะระวะโดยหัวหน้าน้องต้องเอาขันท์ 5

¹ ขันท์ 5 เป็นเครื่องบูชาประกอบการยกครู ประกอบด้วย ดอกไม้ 5 ถู, เทียน 5 ถู, เงิน 5 บาท (จะมีหรือไม่มีก็ได้)

คือ ดอกไม้ 5 คู่ เทียน 5 คู่ มาการวะะ “เกิดแน่นอนเพราะผมเคยเห็นมาแล้ว อันนี้บ้านเราเรียกว่า ผิดครู ไม่ทำตามครู เกินครู”

ข้อห้ามในการเล่นมโหรี

ห้ามใช้ดอกไม้มีสี ต้องใช้ดอกไม้สีขาวเท่านั้น โดยเฉพาะดอกไม้สีแดงห้ามใช้โดยเด็ดขาด เพราะถ้าใช้ เวลาเล่นไปคนที่ไปแห่ในงาน อาจมีการทะเลาะวิวาทเกิดขึ้น

3) รูปแบบและกระบวนการถ่ายทอด

3.1) การวางแผนและเตรียมการสอน

คณะครูภูมิปัญญาท้องถิ่นปรึกษารื้อกับอาจารย์ใหญ่เกี่ยวกับการเรียน การสอน สืบหาสถานที่เรียน ซึ่งได้สถานที่เป็นร่มไม้ได้ต้นไม้หลักในโรงเรียน ซึ่งมีโศกกลมเก้ายี่ดั่งรอบ เหมาะสำหรับการตั้งวงมโหรี สะดวกในการเรียนการสอน บรรยากาศร่มรื่นเย็นสบาย และอยู่ห่างไกล กลุ่มภูมิปัญญาสาขาอื่น ๆ เพราะต้องใช้เสียงดังเป็นการรบกวนภูมิปัญญาด้านอื่น ๆ

หลังจากนั้นก็พูดคุยเรื่องอุปกรณ์ ไม่พอในการเรียนการสอนของครูภูมิปัญญาต้องหาปีเพิ่มจำนวน 2 เล่า ซึ่งมีแหล่งที่จะหาอุปกรณ์ที่ขาดนี้ได้ คือ ที่บ้านบักซุง อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ก็ได้เดินทางไปหาปีที่จังหวัดบุรีรัมย์

3.2) วัตถุประสงค์ / เป้าหมาย

- (1) เพื่อค้นหาแหล่งที่เรียนและรูปแบบกระบวนการสอน
- (2) เพื่อปลูกฝังค่านิยมในการอนุรักษ์และสืบทอดมรดกอีสานด้านดนตรี
- (3) นักเรียนสามารถเล่นดนตรีเพื่อหารายได้ในช่วงเรียนได้
- (4) นักเรียนได้เรียนรู้วิธีการทำลิ้นปี สายซอและการทำซอแบบง่าย ได้

3.3) สื่อ / แหล่งเรียนรู้

- (1) เครื่องดนตรีไทย ได้แก่ ปี ซอ กลองมโหรีใหญ่ ฉิ่ง ฉาบ
- (2) รูปภาพกิจกรรม งานประเพณีต่าง ๆ
- (3) ขั้นตอนวิธีการทำอุปกรณ์เครื่องดนตรี ต่าง ๆ
- (4) ได้สถานที่เรียนได้ต้นไม้หลัก
- (5) ได้แหล่งอุปกรณ์ บ้านบักซุง อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

3.4) เนื้อหา ประกอบด้วย ความเป็นมาและความสำคัญของดนตรีแต่ละประเภทที่ประกอบขึ้นเป็นวงมโหรี และวิธีการเล่นดนตรีแต่ละประเภท โดยแยกสอนดนตรีแต่ละประเภท และการให้ปฏิบัติซ้ำ ๆ จนเกิดความชำนาญ วัดแนวความสามารถในการใช้เครื่องดนตรีแต่ละคน แยกฝึกท่องจำเสียง เทียบเสียง แล้วเล่นรวมเป็นวงเป็นเพลง

3.5) ระยะเวลาในการสอน

การเรียนรู้ในโรงเรียน กำหนดให้ใช้เวลาในช่วงบ่ายของวันพฤหัสบดี ทุกวัน ใช้เวลา 3 ชั่วโมง สถานที่ที่ใช้บริเวณ รมัไม้ในบริเวณโรงเรียน และหลังเลิกเรียนแล้วบางครั้งเนื้อหา ยังไม่จบดี นักเรียนตามพ่อครูไปเรียนที่บ้านในช่วงเวลาเย็นและตอนกลางคืน หรือในวันเสาร์ วันอาทิตย์ สถานที่ใช้เป็นที่บ้านหรือศาลากลางบ้าน

3.6) ขั้นตอนและวิธีการถ่ายทอด

รูปแบบการถ่ายทอดการสอนเป็นแบบแบบตัวต่อตัว แยกสอนคนตรีแต่ละประเภท ปฏิบัติซ้ำๆ จนเกิดความชำนาญ แล้วเล่นรวมเป็นเพลง เครื่องดนตรีมีน้อยไม่ครบ เป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้เครื่องดนตรีบางชนิดราคาแพง การสอนจะไม่มีโน้ต อาศัยการจำเสียง เทียบเสียง ทำให้การเรียนช้ามาก ซึ่งพอสรุปหลักการวิธีสอนเครื่องดนตรีแต่ละประเภท ได้ดังนี้

การสอนปี่

การเตรียมความพร้อมก่อนเรียน เริ่มแรกการสอนวงมโหรี เกิดจากการพบปะในกลุ่มเล็ก ๆ ไม่เป็นทางการ (มะโนสาเหฺร) เลยได้แนวคิดพูดคุยกันว่า ของโบราณที่มีในหมู่บ้านเรา ใครมีอะไรดี ๆ บ้าง มีหลายคนเสนอเข้ามาหลายอย่าง นายประเวศ เสนอว่าผมเป็นมโหรี ถนัดการเป่าปี่ โดยมากคนสมัยนี้ไม่รู้วามโหรีเป็นอย่างไร มีอะไรบ้าง เป่าปี่อย่างไร ด้วยเหตุผลนี้จึงได้เริ่มค้นหาภูมิปัญญาสาขามโหรี มารวมตัวกันฟื้นฟู มรดกอีสานที่มีค่าอีกครั้ง

วิธีการถ่ายทอด เริ่มจากการรวบรวมเด็กนักเรียนให้ได้ครบกับเครื่องดนตรีก่อน หรือมากกว่านั้น แต่ต้องให้ครบคณะ (คณะหนึ่งมีประมาณ 8-12 คน) ได้นักเรียนโต ชั้น ป.5-ป.6 จะดี เพราะนักเรียนสามารถจำเนื้อเพลง และเล่นเพลงได้ จำจังหวะและโน้ตได้ดีกว่าชั้นเล็ก ๆ นักเรียนสมัครตามสมัครใจ ไม่ได้บังคับ พ่อครูจะแนะนำอุปกรณ์ ชิ้นดนตรีแต่ละชิ้นให้ดูก่อน นักเรียนจับดู และวางท่าทางให้ถูก พ่อครูอธิบายการเล่นดนตรีแต่ละชนิด ทดลองเป่า และเล่นเสียงดู พ่อครูจะเป่าสาธิตเป็นเพลงให้ฟังก่อน จากนั้นนำนักเรียนที่สนใจเป่าทดลองเป่าโดยพ่อครูจะจับมือฝึกแบบ ตัวต่อตัว อธิบายว่าจะถ่วงลมแรงหรือเบาจึงจะเกิดเสียงปี่ ฝึกการจับนิ้วมือเล็ก อัด ปิด เปิด เป็นนิ้ว ๆ ไป ตามรูของปี่ สังเกตการเกิดเสียง ให้จำเสียงเอาไว้ว่าเสียงทุ้มเสียงแหลม เกิดที่นิ้วใด ฝึกจำทีละเพลง พ่อครูสาธิตเป่าเพลงให้ฟัง 2-3 เพลง นักเรียนฝึกปฏิบัติตาม พ่อครูฝึกให้นับทีละรู เพลงแรกที่ใช้ฝึก จะเป็นเพลงไหว้ครู หรือยกครู และการขึ้นคาย (พิธีบูชาครู) อุปกรณ์การขึ้นคาย มีดังนี้ สุราขาว 1 ขวดใหญ่ ผ้าขาว 1 ผืน แป้งหอม น้ำมันทาหม หวี กระจกสอง อย่างละ 1 ดอกไม้ 5 คู่ เทียน 5 คู่ และเงิน 12 บาท การเป่าปี่สำหรับนักเรียน ยากพอสมควร พ่อครูต้องฝึกซ้ำบ่อยๆ หลายๆครั้ง พอเริ่มจะได้แล้ว ก็เอากลอง ซอ ฉิ่ง ฉาบ มาผสมวง บรรเลงรวมปรากฏว่าเริ่มแรก นักเรียนทำได้ดีพอสมควร คนที่มีแว่หวามองเร็วก็ทำได้ดีและมีความสนใจมาก

วิธีการบรรเลงผสมวงนั้น อุปกรณ์ประกอบด้วย ปี่ 2 เล้า ซอ 2 คัน ฉิ่ง 2 คู่ กลองใหญ่ 1 ตัว และ ฉาบใหญ่ 1 คู่ เวลาฝึกซ้อมวง พ่อครูทุกคนต้องประจำหน้าที่ของใครของมัน

แนะนำ และจับมือนักเรียนฝึกทีละคน ตามเครื่องดนตรีแต่ละคน อธิบายให้นักเรียนฟังไปด้วย เล่นไปตามเพลง ฝึกบ่อยๆ จนเกิดความชำนาญ การประเมินผลก็ใช้ลักษณะเดียวกันกับสมุนไพร์ คือ เน้นการปฏิบัติจริง ประเมินจากสภาพที่แท้จริง นักเรียนสามารถเล่นได้ ทำได้ ถือว่าผ่านเกณฑ์ แล้วเตรียมชั้นบทใหม่ต่อไป

การเตรียมตัวสอนแต่ละครั้ง พ่อครูต้องวางแผนการสอนไว้ล่วงหน้าก่อน 2-3 วัน จึงประสบผลสำเร็จ การสอนต้องค่อย ๆ เป็น ค่อย ๆ ไป เพราะดนตรีเป็นเรื่องที่ยากสำหรับนักเรียน ผู้ที่ขยัน สนใจจริง และฝึกบ่อย ๆ เท่านั้น จึงจะทำได้ พ่อครูต้องใจเย็น ไม่ใช้อารมณ์กับนักเรียน ต้องสนิทสนมเป็นพิเศษ ให้เขาเป็นกันเองกับพ่อครูที่สุด พ่อครูจะแทรกบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบให้นักเรียนทุกคน พอถึงเวลาสอน นักเรียนจะรู้หน้าที่เอง ไม่อยากไปอยู่สาขาอื่น

การสอนกลอง

การเตรียมความพร้อมก่อนเรียน ครูเริ่มต้นสังเกตความสนใจของเด็ก เล่าตำนานการใช้เครื่องดนตรีประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ในสมัยโบราณจนถึงปัจจุบัน แล้วให้นักเรียนซักถาม แสดงความคิดเห็น พ่อครูอธิบายชนิดของกลองก่อน การฝึกตีเสียงกลอง การวางท่าทาง พ่อครูสาธิตให้ดูก่อนต้องตีกลอง ให้นักเรียนได้ฟังจังหวะที่ถูกต้อง แล้วให้นักเรียนฝึกตีตาม

วิธีการถ่ายทอด ครั้งแรกจะแยกกันไปฝึกนักเรียนตามประเภทของดนตรีแต่ละชนิดก่อน ผู้ฝึกปี่ ก็ไปฝึกปี่ ผู้ถนัดกลอง ก็ไปฝึกกลองก่อน ผู้ที่ถนัดซอก็ไปฝึกซอ ผู้ที่ถนัดฉิ่งและฉาบก็ฝึกฉิ่งกับฉาบ เป็นต้น ถ้านักเรียนตีไม่ถูกจังหวะพ่อครูจะจับสอนตัวต่อตัว โดยการจับมือนักเรียนตีให้ถูกจังหวะ ฝึกบ่อยจนเกิดความชำนาญ นักเรียนก็สามารถตีกลองเป็นจังหวะได้แล้ว ปัจจุบัน พ่อครูได้นั่งบอก นั่งดูเฉย ๆ นักเรียนสอนง่าย ไม่ยากเท่าไร คนที่สมองไวก็มีความจำง่าย เวลาพ่อครูสอนก็ตั้งใจ จดจำคำที่บอกก็เลยทำได้เร็ว การประเมินผลก็ใช้วิธีเดียวกับชนิดอื่น ๆ คือ ใช้การสังเกต ถ้าทำได้ก็ถือว่าผ่านเกณฑ์

การสอนซอ

การเตรียมความพร้อมก่อนเรียน พ่อครูถามนักเรียนก่อนว่าใครชอบเล่นดนตรีอะไร ในวงมโหรี ให้เขาเลือกตามใจชอบ ไม่ได้บังคับ ให้นักเรียนได้รู้จักชนิดของเครื่องดนตรีก่อน แล้วจึงแยกฝึก

วิธีการถ่ายทอด พ่อครูสาธิตการสีซอให้ฟังก่อน การวางท่าทางการจับสาย การนั่งให้ถูกต้อง แนะนำนักเรียนให้รู้จักเพลงก่อน ฟังจังหวะของแต่ละเพลงให้เข้าใจ ต่อจากนั้นพ่อครูจะสอนแบบตัวต่อตัว คือ จะจับมือนักเรียนสีซอ บอกให้เขารู้ว่า เสียงสูง เสียงต่ำ ต้องสีซออย่างไร โดยให้นักเรียนจำ การสีซอ มี 2 เสียง ต้องสลับเปลี่ยนไปตามเนื้อเพลง ถ้าใครไม่ขยันฝึกซ้อมมาก ๆ จะไม่เป็นเลย การสอนซอยากมากนักเรียนสามารถทำได้บางเพลง แต่พ่อครูก็ได้พยายามฝึกอย่างมาก

การสอนถึง ฉาบ

การเรียนการสอนถึง และฉาบ ก็เช่นเดียวกับ เครื่องดนตรีชนิดอื่นๆ คือ จะแนะนำให้นักเรียนได้รู้จักเครื่องดนตรีก่อน เสร็จแล้วก็จะตั้งจังหวะให้นักเรียนได้ฟัง ประกอบเพลงต่าง ๆ ก่อน หลังจากนั้นจะให้นักเรียนได้ฝึกตีประกอบจังหวะ โดยพ่อครูจะสอนตัวต่อตัว โดยการจับมือนักเรียนตี ฝึกบ่อย ๆ และมาก จนนักเรียนเกิดความชำนาญ ปรากฏว่านักเรียนสามารถตีถึง และฉาบได้ เพราะฝึกได้ไม่ยาก นักเรียนตัวเล็กๆ ก็ตีได้

3.7) การประเมินผล ใช้วิธีการสังเกต สัมภาษณ์ ดูแว่ความสามารถ และพรสวรรค์ในการบรรเลงเพลง ถ้าทำได้ถือว่าผ่าน ถ้ายังทำไม่ก็ฝึกปฏิบัติซ้ำ ๆ ฝึกบ่อย ๆ จนเกิดความชำนาญ

4) ผลการถ่ายทอดความรู้ / การสร้างงานและอาชีพ

วงมโหรี สามารถช่วยให้นักเรียนมีงานและเป็นอาชีพได้แบบหนึ่ง และที่สำคัญเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นให้สืบไป มโหรีช่วยให้นักเรียนมีรายได้ในงานบุญและงานเทศกาลต่าง ๆ ในหมู่บ้านหรือชุมชนใช้เป็นขบวนแห่ในงานต่าง ๆ เช่น บุญมหาชาติ บุญหากฐิน บวชนาค บุญแจกข้าว(อุทิศส่วนกุศลให้ผู้ตาย) ผ้าป่า สงกรานต์ เข้าพรรษา-ออกพรรษา และงานมงคลสมรส ฯลฯ ค่าจ้างวงมโหรีค่อนข้างสูงพอสมควรวงเล็กประมาณ 2,000 - 3,000 บาท แล้วแต่ลักษณะของงานที่รับจ้างมา

5) ปัญหา / อุปสรรค/ เสนอแนะ

ขาดอุปกรณ์ไม่เพียงพอกับนักเรียน นักเรียนมีวัยแตกต่างกัน คละกัน ต้องเริ่มฝึกที่นักเรียนชั้นโต ๆ ก่อน เมื่อชำนาญก็ฝึกรุ่นน้องต่อ (พี่สอนน้อง) และครูที่เลี้ยงเสนอว่าควรมีการเทียบเสียงประยุกต์จากโน้ตสากล ฝึกการทำเครื่องดนตรีแบบง่าย ๆ แนะนำขั้นตอนในการท่องจำตัวโน้ต และฝึกช้านอกเวลาเรียนจะดีกว่าการจำเสียง หรือเทียบเสียงเอง บางครั้งขาดการต่อเนื่องในการถ่ายทอดเนื่องจากพ่อครูมีภารกิจที่ต้องทำในช่วงปีก่ดำนาน และเก็บเกี่ยวผลผลิต ทำการเกษตร แต่นักเรียนก็ยังฝึกเรียนท่องโน้ตเอง ลองเครื่องดนตรีลองฝึกลองถูก

3. สาขาศิลปะ

1) รู้จักกับพ่อครูชื่อพระอดุลธรรมโชติ เจ้าคณะตำบลหนองบัวแก้ว เจ้าอาวาสวัดบ้านดอนหลี่ เมื่อครั้งพระคุณเจ้าอายุ 15 ปี ท่านได้บวชสามเณรไปจำพรรษา อยู่ที่วัดท่าสว่างศรีไพฑูรย์ อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมีพระอาจารย์แก้ว ไม่ทราบนามสกุล เป็นเจ้าอาวาส ซึ่งท่านเป็นคนในพื้นที่ ซึ่งในขณะนั้นเจ้าอาวาสวัดท่าคูม อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ได้ว่าจ้างพระอาจารย์แก้วไปสร้างพระอุโบสถ เป็นเวลา 3 ปี พระคุณเจ้าท่านก็เป็นบุคคลหนึ่งซึ่งรวมอยู่ในกลุ่มนั้นด้วย ในระหว่างนั้นท่านก็ได้เรียนรู้กับพระอาจารย์แก้วไปด้วย โดยเริ่มต้นจากการเขียนลายบนแผ่นกระดาษ แล้วลงแท่นพิมพ์ลาย ตลอดจนการตัดแต่งแท่นพิมพ์ ด้วยใจรักในด้านทัศนศิลป์เป็นทุนเดิมอยู่แล้ว จึงทำให้ท่านฝึกปฏิบัติเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

ผลงานของพระคุณเจ้า ที่เด่น ๆ ได้แก่ สร้างศาลาการเปรียญวัดท่าสว่างดอนหลี่ สร้างบันไดวัดบ้านหนองบัวน้อย และสร้างพระธาตุหลวงปู่ทูลวัดท่าสว่างดอนหลี่

2) ความเป็นมาของเรื่องที่สอน

ตำนานการถ่ายทอดนี้ได้มาจากการพบเห็นหลาย ๆ อย่าง เมื่อปี 2510 ได้ไปที่จังหวัดอุดรธานี และได้ไปร่วมสร้างอุโบสถที่วัดท่าสว่างไพฑูรย์ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี โดยมีนายช่างชื่อ อาจารย์แก้ว ไม่ทราบนามสกุล ท่านผู้นี้ได้เป็นเจ้าคณะอำเภอพิมาย มาก่อน ท่านชอบการวาดภาพและเขียนลวดลายโบสถ์มาหลายสิบหลัง ท่านได้แนะนำให้หัดวาดภาพและเขียนลวดลายต่าง ๆ มากมาย ก็เลยได้ดูวิธีขีดเส้นและวิธีแกะลายต่างๆ

การดำรงชีวิตก่อนที่จะมีความรู้ด้านนี้ ในขณะที่ถือเพศบรรพชิตได้ศึกษาความรู้ เป็นครูสอนปริยัติธรรมบ้าง ศึกษาวิธีการเขียนแบบลวดลายในโบสถ์ เมื่อมีเวลาว่างก็จะไปนั่งดูนายช่างแกะลวดลายบ้าง และช่วยท่านแกะบ้าง เมื่อแกะเสร็จแล้วก็ทำบล็อกสำหรับหล่อลวดลาย

การดำรงชีวิตหลังจากได้รับการถ่ายทอดความรู้ (มีวิธีการฝึกฝนตนเองอย่างไร ก่อนที่จะนำความรู้มาสอนคนอื่น ฝึกหัดเขียนลวดลายบ้างเมื่อมีโอกาสที่จะต้องทำในสิ่งนั้นๆ ตามความจำเป็นที่ต้องใช้ลวดลายใดตามความเหมาะสม ฝึกจากลวดลายที่ง่ายไปหายาก เพราะลายไทยสลับซับซ้อนมาก บางทีดูลวดลายออกแต่จำชื่อลวดลายไม่ได้คุณสมบัติที่จะทำงานออกมาได้ดีประกอบด้วย 4 อย่าง คือ ตา หู กาย ใจ ถ้ามีความพร้อมทั้ง 4 อย่าง จะทำงานได้ดี คาถาจากครูสอน หูฟังคำแนะนำ กาย(มือ)ทำตามไปด้วย ใจ ต้องเอาใจใส่และอดทน

ความรู้สึกต่อการที่ได้ชื่อว่าเป็นพ่อครู – แม่ครู ได้อบรมสั่งสอนศิษย์ในสาขาวิชาความรู้ที่มีคุณค่าที่ตัวเองได้ศึกษาเล่าเรียนมา รู้สึกดีใจ และภูมิใจที่มีผู้สืบทอดวิชาและสานต่อแนวความคิด และจะไม่สิ้นสุดลงแค่นี้ มีความหวังว่าลูกหลานไทยยังมีความรักในศิลปะด้านนี้อยู่ ลูกหลานเหล่านั้นจะได้รู้ว่าเป็นมรดกอันล้ำค่าของไทย

3) รูปแบบและกระบวนการถ่ายทอด

3.1) การวางแผนและเตรียมการสอน มีความคิดเริ่มแรกว่า ภูมิปัญญาในการวาดภาพ ภาพเขียนตามผนังโบสถ์ และปั้นลวดลายต่างๆ โดยเฉพาะศิลปะลายไทยจะสูญหายไปไม่มีใครสืบทอดต่อ จึงจัดที่จะถ่ายทอดความรู้ด้านนี้ให้แก่ลูกหลานไว้สืบทอดให้อยู่ตลอดไป สามารถสืบทอดมรดกที่มีคุณค่าให้คงอยู่ต่อไปและสามารถเป็นอาชีพได้

สำรวจความสนใจ ความสมัครใจของนักเรียนก่อนว่ามีความสามารถด้านนี้หรือไม่ เริ่มแรกจะฝึกการวาด พุทธประวัติหรือกิจกรรมทางศาสนาพุทธ หลังจากนั้นก็เป็นการวาดภาพตามจินตนาการโดยให้ดูของจริงแล้วนั่งวาดภาพตามแบบพร้อมระบาย

3.2) วัตถุประสงค์ / เป้าหมาย

- เพื่อค้นหาวิธีการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับภูมิปัญญาที่จะถ่ายทอด
- เพื่อให้ผู้เรียนได้รู้จักกับงานศิลปะที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา

3.3) สื่อ / แหล่งเรียนรู้

- รูปภาพกิจกรรมภาพเขียนตามฝาผนังโบสถ์
- ภาพถ่ายลายไทย
- วัสดุ อุปกรณ์ในการปั้นลายไทย
- สถานที่ได้ดูอาคารเรียน ร่มไม้ โบสถ์ ศาลาวัด
- แหล่งเรียนรู้ใน – นอกโรงเรียน

3.4) เนื้อหา

- การวาดภาพตามจินตนาการ จากการสังเกตของจริง ที่เรียกว่าสเก็ตภาพจากของจริง เป็นการฝึกร่างภาพให้ได้ก่อน แล้วจึงค่อยลงสีทีหลัง

เป็น

- วาดภาพเกี่ยวกับศาสนาพุทธโดยเฉพาะวาดรูปพระพุทธเจ้า พร้อมระบายสีให้

- วาดภาพลายไทยโดยใช้ลายเส้น
- ฝึกการลงสีลายไทย
- วาดภาพผนังปูนโดยใช้สีน้ำ หรือสีพลาสติก
- การปั้น และการแกะสลักแม่พิมพ์ลายไทย

3.5) ระยะเวลาในการสอน ใช้บ่ายวันพฤหัสบดี

3.6) ขั้นตอนวิธีการถ่ายทอด

การเตรียมความพร้อมก่อนเรียน สำนวความสนใจ ความสมัครใจของนักเรียนก่อนว่ามีความสามารถด้านนี้หรือไม่ เริ่มแรกจะการเป็นการวาด พุทธประวัติหรือกิจกรรมทางศาสนาพุทธ หลังจากนั้น ก็เป็นการวาดภาพตามจินตนาการ โดยให้ดูของจริงแล้วนั่งวาดภาพตามแบบพร้อมระบายสี

วิธีการถ่ายทอด เริ่มบทเรียนการสอนทีละบท ทีละเนื้อหาโดยให้นักเรียนได้ดูของจริงก่อนครูอธิบายถึงขั้นตอนการทำทีละขั้น ๆ ถ้าเป็นภาพวาดจะให้ร่างภาพก่อน ดูตำแหน่งของภาพให้เหมาะสมจัดองค์ประกอบของภาพให้สมดุล เสร็จแล้วครูพานักเรียนลงสีโดยให้นักเรียนชั้นโดลงสีน้ำ ส่วนนักเรียนที่ใช้สีน้ำไม่เป็นก็จะให้ใช้สีดินสอหรือสีเทียนและสีชอล์กแล้วแต่สะดวก

อธิบายการใช้สีทีละขั้นตอน ครูคอยแนะนำดูอย่างใกล้ชิดจนงานสำเร็จ ถ้าวันไหนใช้เวลามากก็แนะนำให้ไปทำต่อที่บ้าน ใครจะไปฝึกซ้อมต่อก็ให้ติดตามไปเรียนต่อที่วัดในเวลาว่าง (วันเสาร์-วันอาทิตย์)

การปั้นลายนูนนั้นจะเริ่มโดยการหัดวาดลายไทยที่ต้องการในกระดาษก่อน เพื่อให้รู้จักศิลปะลายไทยในแบบต่าง ๆ ขั้นตอนการออกแบบ การวัดส่วนและขนาดจนสามารถทำได้

ให้นักเรียนใช้ดินเหนียวและดินน้ำมันเป็นตัวขึ้นแบบพิมพ์ และใช้มีดปลายแหลมหรือมีดแกะสลักแกะพิมพ์ โดยครูสาธิต และอธิบายวิธีการแกะสลักแม่พิมพ์ให้ดู และนักเรียนลงมือปฏิบัติตามทีละขั้น ๆ เริ่มแรกผลงานใช้ไม่ได้เลย เพราะไม่เข้าใจและทำไม่เป็น ภาระยะหลังนักเรียนใช้ทักษะและฝึกซ้ำๆ พอจะทำได้บ้าง แต่ไม่ดีเท่าที่ควร คิดจำนวนผู้ที่ทำได้ประมาณ 70% ของนักเรียนที่เข้าเรียน แต่ก็ได้ให้ฝึกซ้อมบ่อยๆ

3.7)การประเมินผล คัดนักเรียนเป็นกลุ่มที่มีผลงานดีและทำได้ ส่วนกลุ่มที่ทำไม่ได้ไม่คัดไว้อีกกลุ่มเพื่อความสะดวกในการสอน ทุกครั้งที่สอนจบหรือนักเรียนทำงานเสร็จจะตรวจผลงานและขอผลงานมาชี้แนะข้อบกพร่อง ตรงไหนที่ควรแก้ไข ปรับปรุงให้ดีขึ้นบ้าง ก็จะเป็นการซักถามแลกเปลี่ยนกัน เสริมแรงโดยการให้คะแนนนักเรียนทุกครั้งทำงานเสร็จ

4) ผลการถ่ายทอดความรู้ / การสร้างงานและอาชีพ

จากการตรวจผลงานของนักเรียนในเรื่องที่สอนผ่านมพบว่า นักเรียนจะทำได้ประมาณร้อยละ 20 แต่พอระยะหลังๆ นักเรียนสามารถทำได้ดีขึ้น แต่ก็ยังไม่ดีเท่าที่ควร เมื่อคัดเลือกผลงานที่พอใช้ได้แล้ว ประมาณร้อยละ 80 ของนักเรียนที่เข้าเรียน พบว่า ทำได้ดีผลงานดีขึ้นกว่าก่อนเรียน

ผลปรากฏต่อภายนอก พบว่านักเรียนในกลุ่มของทัศนศิลป์ เมื่อเข้าไปในการเข้าค่ายของชมรมต่างๆ ของแต่ละสถาบันจัดขึ้น นักเรียนที่เรียนจะได้เปรียบการวาดภาพ และระบายสี ทำให้ได้ผลงานเป็นที่น่าพอใจ ได้รับรางวัลชนะเลิศ มาแล้วหลายรายการ และส่งนักเรียนที่มีฝีมือดี เข้าประกวดวาดภาพระบายสีอยู่ตลอด ทั้งในระดับกลุ่ม โรงเรียน และระดับอำเภอ เป็นผลที่น่าพอใจ นอกจากเรื่องการสอนแล้ว สิ่งที่ดีจะดำเนินการต่อไป คือแนวเนื้อหาใหม่ ในการสอนได้แก่ การวาด

ภาพสีน้ำพลาสติกบนกระดานไม้อัดและฝาผนังเกี่ยวกับประเพณีท้องถิ่น ฮิด 12 คอง 14 และการ ทำแบบพิมพ์ พัฒนาจากการสอนครั้งก่อนให้สามารถทำได้ และทำได้ดี เพื่อนำไปประดับตกแต่งฐานพระต่อไป

ผลต่อนักเรียน พบว่า ได้เรียนรู้ตามความสามารถ ความถนัดของตนเอง มีอิสระโดยเฉพาะพวกที่มีจินตนาการได้เรียนอย่างสนุกสนาน เพราะเน้นการเรียนนอกห้องเรียนและนอกโรงเรียน ไม่จำกัดความคิดทางปัญญา นักเรียนมีความรับผิดชอบดีขึ้น สืบเนื่องจากการเตรียมตัวเรียน การเก็บอุปกรณ์ช่วยกัน ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ผลต่อครู พบว่า ครูได้พัฒนาปรับปรุงกระบวนการเรียนโดยนำวิชาศิลปะที่เรียนกับภูมิปัญญามาประยุกต์กับการเรียนวิชาศิลปะภายในห้องเรียน ได้ผลเป็นที่น่าพอใจร้อยละ 88 %

5) ปัญหา/ อุปสรรค / เสนอแนะ

จากการสอนที่ผ่านมาพบว่า นักเรียนส่วนมากจะเป็นระดับชั้นจาก ป.1 - ป. 6 ใกล้เคียงกัน เมื่อกำหนดเวลาวาดภาพในเนื้อหาเดียวกัน ความพร้อมความสามารถของแต่ละคนจะไม่เท่ากัน ความสนใจ ในระดับชั้นที่ต่ำกว่า เช่น ป.1 ป. 2 ป.3 จะสั้นมาก ทำงานไม่เป็นระเบียบ แต่ก็ได้แก้ไขในระดับหนึ่ง โดยการคัดแยกกลุ่มที่มีผลงานใกล้เคียงกันให้อยู่ในกลุ่มเดียวกันไปก่อน ปรากฏว่าได้ผลเป็นที่น่าพอใจพอสมควร นักเรียนจะไม่ขัดแย้งทางความคิดของแต่ละคน

4.สาขาจักสาน

1) รู้จักพ่อครูทัน วงศ์ทอง

จากความเชื่อและถ้อยคำในสมัยก่อนผู้ชายที่เป็นลูกผู้ชายอย่างสมบูรณ์แบบนั้น ต้องสามารถจักตอกไม้ไผ่เป็น สานตะกร้าเป็น เพราะการทำนาต้องใช้ตอกไม้ไผ่มัดกล้า(ต้นข้าวที่จะปักดำ) ผู้ชายต้องทำเป็น ต่อมาบิดาของข้าพเจ้า นายเลา วงศ์ทอง ก็เริ่มสอนให้ข้าพเจ้าจักตอกตั้งแต่อายุได้ 16 ปี จากนั้นก็พัฒนาเป็นการสานตะกร้า โดยให้เหลาไม้ไผ่เป็นริ้วเล็กๆ ยาวประมาณ 5 ปล้องของลำไม้ไผ่ พอครบจำนวนที่ต้องการแล้ว ก็ให้เหลาไม้ไผ่เพื่อใช้เป็นตัวยึด(โครงสร้าง รูปแบบของตะกร้า)ตามจำนวนที่เราต้องการว่าจะทำใหญ่หรือเล็ก แล้วสานลายขัดธรรมดา ชั้นตอนแรกข้าพเจ้าเล่าเรื่องตามความเป็นมาตั้งแต่ครั้งยังเป็นเด็ก ถูกผู้ชายต้องจักตอกเป็น เพราะผู้ชายต้องทำเป็นทุกอย่าง เป็นการสร้างจิตสำนึกให้เข้าใจและซาบซึ้งถึงวัฒนธรรมที่เป็นมา แต่ในสมัยนี้หญิงและชายมีความเสมอภาคกันแล้ว ผู้หญิงสามารถทำงานเกี่ยวกับไม้ไผ่ได้

การเริ่มต้น ก็เริ่มสอนตั้งแต่การคัดเลือกไม้ไผ่ที่จะนำมาจักสาน คือ ต้องเลือกเอาลำต้นที่แก่ มีสีเขียวอมเหลือง ซึ่งถือว่าแก่ เวลาตัดไม้ไผ่ต้องตัดที่ท้องก่อน เพราะไม้ไผ่จะได้ไม้ดี แล้วตัด

ด้านหลัง เวลาจะเหลาไม้ไผ่ ต้องเหลาจากทางต้นไปหาปลาย แล้วให้เด็กฝึกสานลายง่ายๆ ก่อน คือ ลายขัดตะกอน ต่อมาก็เป็นลายสองธรรมดา ลายสองขัด จนถึงขั้นสานตะกร้า

2) ความเป็นมาของเรื่องที่สอน

จากการดำรงชีวิตและการทำมาหากินจากสมัยแต่ก่อน ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว อาหารการกินอุดมสมบูรณ์ เดินออกจากบ้านไปทุ่งนาขากลับมาก็ได้พืช ผัก ปลูก ปลา นาน้ำ กลับมาบ้านประกอบอาหารได้ ซึ่งสมัยก่อนอาหารการกินที่มีในธรรมชาติ มีเยอะแยะมากมายหลังจากปรุงประกอบอาหารเสร็จแล้ว ยังเก็บไว้กินได้อีก คนเฒ่าคนแก่มักจะสอนลูกหลานให้รู้จักทำมาหากินขยัน ผู้หญิงต้องเป็นแม่บ้านแม่เรือน ผู้ชายต้องขยันรู้จักหาเลี้ยงครอบครัว สมัยที่เป็นหนุ่มพ่อเคยชวนไปตัดไม้ไผ่มาเหลาจักตอกสานตะกร้า กระบุง ไช ฉ้อง พ่อบอกว่าเป็นลูกผู้ชายต้องจักตอกให้เป็น และต้องสามารถจักสานออกมาเป็นชิ้นงานได้อย่างน้อย 2 – 3 อย่าง เป็นเด็กเรียนรู้อย่างไวและความจำดี ฝึกฝนตัวเองมาเรื่อย ๆ จนเกิดความชำนาญ จนเคยคิดว่าต่อไปถ้าเราไม่ถ่ายทอดประสบการณ์ตรงนี้ให้กับผู้ที่สนใจแล้วต่อไปสิ่งเหล่านี้จะต้องสูญหายจากความทรงจำ การจักสานไม้ไผ่ เป็นงานที่ต้องใช้ความอดทนและใจเย็นและขึ้นอยู่กับปัจจัยหลาย ๆ อย่างที่สำคัญต้องมีใจรักในงานด้านนี้ ผลงานจึงจะออกมามีคุณภาพ

3) รูปแบบและกระบวนการถ่ายทอด

3.1) การวางแผนและเตรียมการสอน

ครูภูมิปัญญา ปรีक्षाหรือ กับคณะครู และอาจารย์ใหญ่ ในเรื่องการเรียนการสอน วันเวลา และสถานที่ ซึ่งใช้สถานที่ใต้ต้นไม้ เพราะสะดวกในการทำ มีบริเวณกว้าง ร่มรื่น เย็นสบาย เหมาะแก่การทำงาน

ครูภูมิปัญญากับนักเรียนทำความเข้าใจในเนื้อหาที่จะเรียน (นักเรียนจะมีแต่ผู้ชาย) โดยนักเรียนที่เข้าเรียนในด้านนี้ คือนักเรียนชั้นโต (ชั้น ป. 6) เพราะอุปกรณ์วัสดุที่ใช้ ต้องใช้ความสามารถ ความระมัดระวัง เพราะอาจเกิดอุบัติเหตุได้

3.2) วัตถุประสงค์ / เป้าหมาย

เพื่อให้ นักเรียนได้รู้คุณค่าของวัสดุธรรมชาติที่สามารถนำมาประยุกต์เป็นเครื่องใช้ สอยได้ ให้นักเรียนได้เรียนรู้คุณค่าของไม้ไผ่ที่สามารถนำมาประดิษฐ์เป็นของใช้ในครัวเรือน หรือ อื่นๆ อย่างได้อย่างมีคุณภาพ และเมื่อนักเรียนทำเสร็จแล้วนักเรียนสามารถนำไปขายหารายได้ระหว่างเรียน เพื่อช่วยเหลือตัวเองได้ นอกจากนี้ยังหวังว่า เมื่อได้ประสบการณ์จากการเรียนแล้วจะมีฝีมือในการประดิษฐ์ของใช้จากไม้ไผ่ ทำอย่างอื่นได้อีกมากมาย

3.3) สื่อ / แหล่งเรียนรู้

ใช้ของจริงมาวางให้ศึกษา ได้แก่ กระดัง พัด ก่องข้าว ข้อง ผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ ประดิษฐ์เป็นของใช้ มีอุปกรณ์ คือ มีดตอก ไม้ไผ่ ก้อน ตะปู

3.4) เนื้อหา

- การค้นหาไม้ไผ่
- การเลือกไม้ไผ่
- การตัดไม้
- การมัดไม้
- การจักดอก
- การขึ้นลายสาน
- การสานเป็นชิ้นงาน
- การทำพัด กระดัง ก่องข้าว ชูศรีรับแขก ไม้จิ้มฟัน ฯลฯ

3.5) ระยะเวลาในการสอน

เวลาที่ใช้ในการจักสานต้องใช้เวลาอย่างมากกล่าวมาข้างต้นไม่จบในชั่วโมง จำเป็นต้องไปสอนต่อที่บ้านและให้นักเรียนกลับไปทำต่อที่บ้าน นักเรียนบางกลุ่มที่ตัวเล็ก ๆ (อนุบาล 1-2) ไม่สามารถที่จะจักดอกได้เพราะอันตราย กลุ่มนี้จึงไม่สนใจด้านนี้เท่าที่ควร แต่ก็ฝึกให้สังเกตและเรียนรู้ตามพวกพี่ ๆ ในเรื่องที่พอรู้ เช่น การเลือกไม้ไผ่ การเหลา การตัดไม้ เป็นต้น

3.6) ขั้นตอนวิธีการถ่ายทอด

การเตรียมความพร้อมก่อนเรียน ครูภูมิปัญญากับนักเรียนนัดวันพบเจอกัน และทำความเข้าใจในเนื้อหาที่จะเรียน และให้นักเรียนเตรียมอุปกรณ์ ดังนี้ 1)มีด 2)ไม้ไผ่ 3)ค้อน และ 4) ตะปู

วิธีการถ่ายทอด งานจักสานด้วยไม้ไผ่ เป็นการดำเนินการที่ค้นหาภูมิปัญญาท้องถิ่น มาช่วยในการจัดการเรียนการสอนตั้งแต่ปีการศึกษา 2542 ก่อนที่จะได้รับงบประมาณสนับสนุนจาก สกว. เป็นรูปแบบการเรียนรู้โดยนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 เพราะเป็นนักเรียนชั้นโตที่พอมีทักษะด้านการจักดอกได้ ความยากง่ายของการจักสานอยู่ที่การจักดอก จึงจำเป็นต้องใช้ความระมัดระวังในเรื่องของมีคมและความละเอียดของดอกที่นำมาสานเครื่องใช้แต่ละประเภท ซึ่งพอสรุปรูปแบบและกระบวนการถ่ายทอดได้ดังนี้

การถ่ายทอดไม่มีลักษณะที่แน่นอนตายตัว จะเน้นการปฏิบัติจริงมากที่สุด ครูสาธิตให้ดูแล้วนักเรียนทำตาม จากนั้นครูจะคอยแนะนำ ฝึกให้อย่างใกล้ชิดเป็นรายคน สถานที่สอนจะสอนนอกห้องเรียนมากกว่าในห้องเรียน

เวลาที่ใช้ในการสอน แต่เดิมสอนในเวลาปกติของกลุ่มวิชา กพอ. หลังจากที่เราค้นพบภูมิปัญญาท้องถิ่นได้หลายสาขาแล้ว จึงเปลี่ยนเวลามาทำการเรียนการสอนในทุกบ่ายวันพฤหัสบดี ปัญหาที่พบ เวลาที่ใช้ในการสอนแต่ละวันไม่เพียงพอ เพราะการสานมีหลายขั้นตอน

และใช้เวลามากในแต่ละวัน ดังนั้น ถ้าวันใดมีการสอนต่อเนื่องไม่จบในวันนั้น นักเรียนจะตามไปเรียนต่อที่บ้านพ่อครูหรือถ้าเวลาว่าง วันเสาร์ วันอาทิตย์ นักเรียนก็จะนำผลงานไปทำต่อที่บ้าน

เนื้อหาการสอน

การค้นหาไม้ไผ่และวิธีการเลือกไม้ไผ่ ต้องเป็นไม้ไผ่บ้านเพราะมีมากในท้องถิ่น หาง่าย ไม้ไผ่ที่จะตัดได้ต้องมีอายุตั้งแต่ 2 ปีขึ้นไป ไม้ไผ่ที่แก่แล้วพอตัดได้จะมีวิธีสังเกต คือ ให้อูที่ใบถ้าใบยังมีสีเขียวอ่อนอยู่แสดงว่าไม้ยังไม่แก่ ตัดไม่ได้ ดินที่แก่ใช้การได้ใบต้องมีสีเหลือง ๆ แกมผสมอยู่

การตัดไม้ ลักษณะการตัดไม้เป็นวิชาเฉพาะอีกอย่างหนึ่ง ถ้าตัดไม่ถูกวิธีไม้อาจจะติดตัวเองพลัดตกเกิดอุบัติเหตุได้ ดังนั้น นักเรียนต้องรู้วิธีการตัดไม้ไผ่ด้วย คือ 1) สังเกตดูกอไม้ก่อน ถ้าลำไม้ไผ่ที่ต้องการอยู่ลึกเข้าไปกลางกอไม้ไผ่ ให้ถ่างลึกเข้าไปจนถึงลำไม้ไผ่ที่ต้องการนั้น แล้วเลือกหาต้นใกล้เคียงเป็นที่ยึดตัวเองเวลาขึ้นไปตัด โดยการขึ้นไปเหยียบบนกิ่งแขนงต้นใกล้เคียงนั้นให้เหมาะสม และถนัดก่อน 2) สังเกตการเอนของต้นไม้ (การโน้มกิ่งของไม้) ถ้าเอนไปด้านหน้า ให้เรายืนอยู่ด้านหลัง ข้างใดข้างหนึ่งที่ถนัด แล้วตัดได้ท้อง (ด้านล่าง) ด้านที่ต้นเอนไปก่อน ให้ตัดได้ปล้องไม้ไผ่ จากนั้นจึงย้ายมาตัดด้านตรงกันข้าม (ด้านหลัง) โดยกะให้เหนือบริเวณที่ตัดครั้งแรก (ด้านหน้าได้ท้อง) เวลาไม้ไผ่ขาดมันจะหักลงด้านหน้า (ด้านที่เอน) และเป็นการป้องกันไม้ไผ่ติดใส่เรา 3) การตัดที่ถนัด ให้ตัดไม้ไผ่อยู่ในระดับอกของตัวเราขึ้นไป 4) ไม้ที่ตัดขาดแล้ว หล่นลงพื้นเวลาดึงออกจากกอ ให้ใช้วิธีการดึงโยกไปมา ไม้ไผ่ก็จะค่อยๆ หลุดออกมาจากกลางกอได้ แต่ก่อนนักเรียนไม่รู้วิธีการตัดไม้ นักเรียนจะตัดได้ลำบากมาก พอดำเนินการสอนแล้ว นักเรียนสามารถตัดไม้ได้ถูกวิธีและทำได้รวดเร็ว 5) เมื่อได้ไม้ไผ่มาแล้ว ก็ทำการริดกิ่งแขนงออก ผ่า ตัด และแยกส่วนจักตอกให้ได้ขนาดตามที่นักเรียนจะสานหรือทำเก้าอี้เฟอร์นิเจอร์

การจักตอก อุปกรณ์ที่ใช้ คือ มีดปลายแหลมอย่างคมและขนาดเล็ก ๆ หลังจากที่ได้ตัดไม้ เหลาไม้ให้ได้ขนาดตามต้องการแล้ว ก็ดำเนินการจักตอก วิธีการนั้น ให้เริ่มจักตอกจากด้านกก (ด้านต้น) ไปหาด้านปลาย ปัญหาการจักตอกที่พบ ส่วนมากนักเรียนยังไม่ชำนาญจะจักตอกเสี้ยว (ไม่ตรง) วิธีแก้ไขครูคอยแนะนำ และจับมือพาทำ ทำให้ดูและฝึกบ่อยๆ

การจักตอกไม่ให้เสี้ยว (ตอกขาด บางเกินไป หรือตอกไม่สมบูรณ์) ต้องดูที่ลักษณะการจับไม้มีคจึงจะไม่ถูกมือโดยให้จับไม้กับมีดไม่ห่างกันมาก ไม้ให้จับยาว มีดที่ใช้ต้องคม และมีขนาดเล็ก ให้พลิกข้อมือไปมา ขึ้น ลง สลับกันไปเรื่อยๆ อย่างช้าๆ และสม่ำเสมอ ก็จะได้ตอกที่มีความหนาเท่ากันตลอดเส้น ไม่เสี้ยวหรือแฉลบ

การจักตอกจะใช้ความยาวที่ปล้องก็ได้ให้เหมาะสมกับภาชนะ เครื่องใช้ที่เราจะทำการจักสานเพราะการสานแต่ละอย่างจะใช้ขนาดของตอกไม่เท่ากัน เช่น ถ้าสานกระด้ง ผาขัดตะขนาดของตอกที่ใช้ (จีบ) 2 ซม. (ด้านกว้างของตอก)

การขึ้นลายสาน มีหลายลายตามภาษาชน และเครื่องใช้ที่จะสาน เช่น ลายสองต้องเหลาตอกให้เล็กและละเอียดก่อนใช้สานช่อง (เครื่องมือใส่ปลา) ตะกร้า กระด้ง เป็นต้น

3.7) การประเมินผล โดยการสังเกตการทำงาน ความสนใจ สอบถาม สัมภาษณ์คัคนักเรียนเป็นกลุ่มที่มีผลงานดีและทำได้ ส่วนกลุ่มที่ทำไม่ได้ไม่แยกไว้อีกกลุ่ม เพื่อความสะดวกในการสอนทุกครั้งที่สอนจบ หรือนักเรียนทำงานเสร็จจะตรวจผลงานและขอผลงานมาชี้แนะข้อบกพร่องตรงไหนที่ควรแก้ไข ปรับปรุงให้ดีขึ้นบ้าง ก็จะเป็นการซักถามแลกเปลี่ยนกัน เสริมแรงโดยการให้คะแนนนักเรียนทุกครั้งทำงานเสร็จ

4) ผลการถ่ายทอดความรู้ / การสร้างงานและอาชีพ

เยาวชนในชุมชนมีความสนใจแต่ยังไม่กล้าเข้ามาถาม มาเรียน เพราะอายอยู่ จึงจำเป็นต้องใช้เวลาในการปลูกฝังจิตสำนึกบ่อย ๆ อย่างต่อเนื่อง ผู้ปกครองนักเรียนมีความสนใจในลูกของตนมาก สังเกตจากการติดตาม สอบถามเมื่อลูกนำผลงานไปทำต่อที่บ้านและยังมีครูภูมิปัญญาการจักสานอยู่ในชุมชนอีกมาก ที่มีความพร้อมที่จะช่วยสอนโดยไม่มีค่าตอบแทนใด ๆ สิ่งเหล่านี้คือผลจากการดำเนินงานที่ ฝึกปฏิบัติจริง เห็นผลจริงที่เกิดขึ้นกับนักเรียนลูกหลานของพวกเรา และหวังว่าภูมิปัญญาด้านจักสานนี้คง สืบทอดต่อลูกหลานสืบไป

นักเรียนได้เรียนรู้คุณค่าของไม้ไผ่ว่ามันสามารถนำมาประดิษฐ์เป็นของใช้ในครัวเรือน หรืออีกหลาย ๆ อย่างได้อย่างมีคุณภาพ เมื่อทำเสร็จแล้วนักเรียนสามารถนำไปขายหารายได้ระหว่างเรียนเพื่อช่วยเหลือตัวเองได้ประสบการณ์ มีฝีมือในการประดิษฐ์ของใช้จากไม้ไผ่ ทำอย่างอื่นได้อีกมากมาย

5) ปัญหาอุปสรรค/เสนอแนะ

นักเรียนทำงานไม่ละเอียดเท่าที่ควร ขาดงบประมาณในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์มาทำงานนี้ขาดตลาดออกจำหน่าย และเวลาที่มีไม่เพียงพอต่อการทำงาน เพราะงานที่ทำเป็นงานที่ละเอียดต้องใช้เวลา และต้องทำร่วมกันฉะนั้นจึงได้เากลับไปทำที่บ้านในวันหยุดที่บ้านพ่อครูภูมิปัญญา

นักเรียนที่เรียนในด้านจักสานจะอยู่ในระดับสูงขึ้น (ชั้น ป.6) ซึ่งต้องใช้อุปกรณ์ที่มีอันตราย เช่น ใช้มีดในการตัดไม้ทำตอก เมื่อได้ตอกแล้วนักเรียนก็ต้องสานให้เป็นชิ้นงาน มีก่องข้าว พัด ลายขัดลวดลายต่าง ๆ ให้นักเรียนได้เรียนรู้วิธีการทำ และนำไปประดิษฐ์ทำอย่างอื่นต่อไป

ส่วนในด้านประมาณ ในการจัดหางบประมาณในการจัดซื้อไม้ไผ่ในชุมชน รูปแบบการสอนมุ่งที่จะให้นักเรียนทำได้ ทำเป็น แล้วนำมาประยุกต์ใช้ต่อไป ทำให้เห็นผลงานในทันที โดยไม่คำนึงถึงขั้นตอน ผลงานจึงไม่ค่อยละเอียด และปราณีตเท่าที่ควร

สำหรับนักเรียนมีความกระตือรือร้นที่จะเรียน เพราะเขาได้เห็นผลงานทันที แต่สำหรับเวลาในการทำมันสั้น ไม่พอ เพราะอุปกรณ์บางอย่างต้องใช้เวลานาน คือ การทำเฟอร์นิเจอร์ชุดรับแขก

จาก ไม้ไผ่ นักเรียนต้องทำต่อในวันหยุดที่บ้านพ่อครู หรือบางทีก็จัดทำที่โรงเรียน ซึ่งในการทำทุกขั้นตอน จะมีครูคอยเป็นครูพี่เลี้ยงบอก และแนะนำนักเรียนควบคู่กับพ่อครูภูมิปัญญาให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมไปอย่างต่อเนื่องได้

5. สาขาภาษาไทย (หมอลำ, ผญา, สรภัญญะ)

1) รู้จักกับพ่อครู ชื่อ - แม่ครู นายสี อังคะฉิมย์, นายเสาร์ แก้วดี, นางสังวาลย์ ผาสุขล้ำ
นายสี อังคะฉิมย์ อายุ 51 ปี การศึกษา ประถมศึกษาปีที่ 4 ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง
ผู้ใหญ่บ้านบ้านดอนกลาง หมู่ที่ 15 อาศัยอยู่บ้านเลขที่ 6 หมู่ที่ 15 บ้านดอนกลาง ตำบลหนองบัว
แก้ว อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม 44110

นายเสาร์ แก้วดี อายุ 38 ปี การศึกษา มัธยมศึกษาปีที่ 6 ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านบ้านโนนสูง หมู่ที่ 10 อาศัยอยู่บ้านเลขที่ 3 หมู่ที่ 10 บ้านโนนสูง ตำบลหนอง
บัวแก้ว อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม 44110

นางสังวาลย์ ผาสุขล้ำ อายุ 36 ปี การศึกษา ประถมศึกษาปีที่ 6 ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง
เลขานุการกลุ่มสตรีแม่บ้านประจำศูนย์ศิลปาชีพบ้านดอนหลี่ อาศัยอยู่บ้านเลขที่ 33 หมู่ที่ 10 บ้าน
โนนสูง ตำบลหนองบัวแก้ว อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม 44110

2) ความเป็นมาของเรื่องที่สอน

เด็กนักเรียนได้รับรู้ในสิ่งเก่าๆ ที่ปู่ย่า ตายายถือปฏิบัติมา เช่น ในเรื่องการสืบทอดประเพณี
วัฒนธรรมเก่าแก่ อาทิ การทอดถวายดินเทียนพรรษาตามวัดต่างๆ ในเทศกาลเข้าพรรษา ในฤดูกาล
จำพรรษาของพระสงฆ์ เป็นเวลา 3 เดือน ซึ่งนิยม ทอดเทียน² โดยมีการนัดหมายเชิญชวน
หมู่บ้านต่างๆ ในละแวกใกล้เคียงที่ต้องการร่วมทำบุญ เมื่อมีหลายหมู่บ้าน ก็มีการจัดแข่งขันการ
ขั้บร้องสรภัญญะของแต่ละหมู่บ้าน มีคณะกรรมการหรือเจ้าอาวาสวัดเป็นกรรมการตัดสินและ
ตั้งรางวัล เพื่อเป็นการสนับสนุนให้กับหมู่บ้านที่ชนะการประกวดและนำการขั้บร้องสรภัญญะไปใช้
ได้ทั่วไปในงานประเพณีต่างๆ

แต่ในปัจจุบันการขั้บร้องสรภัญญะไม่เป็นที่นิยมเท่าไรนัก กำลังจะหายไปจากถิ่นฐานชนบท
ที่เคยปฏิบัติกันมา ฉะนั้นสมควรที่จะอนุรักษ์ไว้ให้ลูกหลานผู้เกิดมารุ่นหลังได้รู้และสืบทอดประเพณี
อันดีไว้ให้อยู่สืบไป

ผญา ก็เป็นอีกส่วนหนึ่งที่กำลังจะสูญหายไปเหมือน ผญา นั้นจำมีคำแฝงอยู่ด้วยหลาย
อย่างในด้านของวัฒนธรรมและศีลธรรม ผู้เฒ่าผู้แก่ใช้เป็นคติสอนใจให้นำมาปฏิบัติ

² ทอดเทียน เป็นพิธีการถวายเทียนจำพรรษาในวันเข้าพรรษาของชาวอีสาน

ฉะนั้นครูประจำการ ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านภาษาไทยจึงได้นำมาสอนเด็กเพื่อให้ได้เรียนรู้ประเพณีและวัฒนธรรมและสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมอันดีงามสืบต่อไป

สำหรับขอบข่ายของเนื้อหาของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนผญานั้น ผญาจะเป็นการแนะนำโรงเรียน, ผญาธรรมคำใช้เลือกออก, ผญาต่อต้านยาเสพติด, ผญาเกี่ยวพาราตี, ผญาภาษิต พร้อมทั้งผญาเกี่ยวกับการศึกษา

สำหรับขอบข่ายเนื้อหาของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสรภัญญะ จะเป็นบทเกี่ยวกับประวัติหมู่บ้านดอนหลี่ ,สรภัญญะภูมิปัญญาบ้านดอนหลี่ สรภัญญะอีสานนิยมและมีการฟ้อนรำเข้าจังหวะ เสียงเพลงเป็นต้น

3) รูปแบบและกระบวนการถ่ายทอด

3.1) การวางแผน / เตรียมการสอน

ครูภูมิปัญญา

- มีการเตรียมตัวก่อนทำการสอนคือ เตรียมเนื้อหา และ วิธีการสอนที่จะถ่ายทอดความรู้ให้แก่เด็กนักเรียน
- จัดทำบันทึกการสอนหลังจากที่สอนเสร็จแล้ว
- จัดทำแบบวัดผล ประเมินผล และการทดสอบการท่องสรภัญญะ หรือ ผญาตามเนื้อหาที่เรียนในแต่ละครั้ง

ครูพี่เลี้ยง

- บันทึกการเรียนการสอนในแต่ละครั้ง
- จัดเตรียมใบความรู้ ใบกิจกรรม และแบบประเมินผล
- คอยแนะนำขั้นตอนการเรียนการสอนในบางครั้ง และ ให้ข้อเสนอแนะหลังทำการเรียนการสอน

ครูพี่เลี้ยง และครูภูมิปัญญา ร่วมกันสรุปผลการเรียนการสอนในแต่ละครั้งที่ทำการเรียนการสอน

3.2) วัตถุประสงค์ / เป้าหมาย

เพื่อค้นหาสื่อ สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ ให้เหมาะสมกับภูมิปัญญาไทยที่จะถ่ายทอด และนักเรียนสามารถท่องกลอนสรภัญญะและใส่ทำนองหมอลำได้

3.3) สื่อ และแหล่งเรียนรู้ สถานที่ทำการเรียนการสอนที่เหมาะสมได้ใช้ ห้องเรียนชั้น ป. 3 ได้ตกลงกันมาสอนทุกบ่ายวันพฤหัสบดี ตั้งแต่เวลา 13.00 น. - 16.00 น. เป็นประจำทุกสัปดาห์ และในบางครั้งได้มาทำกิจกรรมต่ที่บ้านโดยใช้สถานที่คือ บ้านครูภูมิปัญญาอยู่ในหมู่บ้านดอนกลาง บ้านเลขที่ 61 หมู่ที่ 15 ซึ่งเป็นบ้านของแม่ครูสมศรี นนทศิริราช โดยเด็กจะเสนอเวลามาเรียนเองหลังจากเวลาเลิกเรียน หรือวันเสาร์ วันอาทิตย์ หลังจากช่วยงานในครอบครัวเสร็จแล้ว เมื่อทำกิจกรรมเสร็จพ่อครู แม่ครู ก็นำนักเรียนส่งถึงบ้าน บางคนก็มีผู้ปกครองมารับกลับบ้าน

3.4) เนื้อหา สอนเรื่อง ผญา และ สรภัญญะ

ผญา จะสอนเป็นบทผญาแนะนำโรงเรียน ผญาธรรมคำใช้เลือกออก ผญาต่อต้านยาเสพติด ผญาเกี่ยวกับพาราฮี ผญาภายิต และผญาเกี่ยวกับการศึกษา

สรภัญญะ เป็นบทสวดที่มีทำนองและจังหวะให้มีความไพเราะ และจัดทำเป็นบทร้องเกี่ยวกับประวัติหมู่บ้านคอนหลี่ สรภัญญะ อีสานนิยมกันมากในฤดูกาลเข้าพรรษามีการแข่งขัน ประกวดการท่องสรภัญญะ จัดว่าเป็นประเพณีดั้งเดิมตั้งแต่บรรพบุรุษมา เพราะเป็นกิจกรรมที่จัดในวันสำคัญทางศาสนาและเป็นฤดูกาลที่พระสงฆ์จำพรรษา ที่จะได้ศึกษาประชาชน ก็เสร็จสิ้นการปักค่านาแล้ว ก็จะสามารถรวมกลุ่มสวดทำนองสรภัญญะเพื่อบูชาพระรัตนตรัย

3.5) ระยะเวลาในการสอน

ทำกิจกรรมการเรียนการสอนในทุกบ่ายวันพฤหัสบดีใช้เวลา 3 ชั่วโมงทุก ๆ สัปดาห์ จนถึงสิ้นปีการศึกษา

3.6) ขั้นตอนวิธีการถ่ายทอด

เตรียมความพร้อมก่อนเรียน มีการสนทนากับนักเรียนเพื่อกระตุ้นความสนใจของนักเรียน หรือการเล่าประวัติความเป็นมา จาริตประเพณี วัฒนธรรมของสรภัญญะ และ ผญา พร้อมทั้งการไหว้ครูว่ามีความเป็นมา สำคัญอย่างไร ยังรวมไปถึงสิ่งที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับเรื่องสรภัญญะ และ ผญา ตามเนื้อหาที่สอนแต่ละครั้ง เพื่อให้นักเรียนได้เกิดความรัก ศรัทธา และมีความสุข สนุกสนานเพลิดเพลินพร้อมที่จะเรียนอย่างมีความสุข

วิธีการถ่ายทอด

ใช้วิธีการสนทนากับนักเรียน จัดใส่กระดานให้นักเรียนจดบันทึก ครูภูมิปัญญา นำท่องจำแบบร้อยกรอง โดยยังไม่ใส่ทำนองแล้วนำไปท่องจำให้ได้ทั้งหมดแล้วฝึกเข้าทำนองและจังหวะการท่อง และอธิบายความหมายของบทสรภัญญะ หมอลำ แต่ละท่อน และยังต้องเล่าประวัติความเป็นมา จาริต ประเพณี วัฒนธรรมของชาวอีสานในครั้งก่อนปฏิบัติอย่างไร ชนรุ่นหลังต้องปฏิบัติตามเพื่อจะคงไว้ซึ่งประเพณีดั้งเดิมของชนบท เมื่อนักเรียนท่องจำได้ก็จัดทำเป็นเอกสารรวบรวมเข้าเล่ม โดยให้ครูพี่เลี้ยงประจำกลุ่มสาขาภาษาไทย เป็นผู้ดำเนินเพื่อสะดวกในการสอนครั้งต่อไป พร้อมทั้งจัดทำแบบบันทึกการเรียนการสอน ใบกิจกรรม และแบบประเมินผลในการเรียนของแต่ละครั้ง

เมื่อนักเรียนท่องจำได้แล้ว ก็จะให้ทดลองร่วมกันร้องทึละวรรค ทีละตอน ผู้ที่ยังท่องไม่ได้ก็จะแยกออกไปให้พ่อครู แม่ครู ฝึกซ้อมต่อไปให้เกิดความชำนาญ เป็นการฝึกตัวต่อตัว นักเรียนบางคนจะจำได้เร็วขึ้นอยู่กับพัฒนาการของเด็กแต่ละคน เพราะนักเรียนที่อยู่ในสาขานี้จะมีตั้งแต่เด็กนักเรียนชั้น ป. 1 จนถึงนักเรียนชั้น ป. 6 พ่อครูแม่ครูจะจดบันทึกผลการสอนแต่ละครั้งเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขปัญหาในการฝึกซ้อมครั้งต่อไป นักเรียนก็มีการจดบันทึกไว้ด้วยรวมทั้งครูพี่เลี้ยงก็ต้องจดบันทึกการเรียนการสอนทุกครั้ง

3.7) การประเมินผล

- สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนทั้งในขณะทำการเรียนการสอน และ การปฏิบัติกิจกรรม

นอกห้องเรียน

- ให้นักเรียนทดสอบการท่องในแต่ละครั้งที่ทำการสอน เพื่อปรับปรุงแก้ไขในครั้งต่อไป
- ใช้แบบประเมินผล

4) ผลที่เกิดขึ้น/การสร้างงานและอาชีพ

ตัวนักเรียน

- นักเรียนได้รับความรู้ ความเข้าใจในเรื่องสรีรวิทยา ผญา จากประเพณี วัฒนธรรมดั้งเดิมตั้งแต่บรรพบุรุษ ของชาวอีสาน

- นักเรียนมีจิตสำนึกในการรักษากฎของตนเองมากขึ้น
- นักเรียนท่องบทสรีรวิทยา และใส่ทำนองหมอลำได้ พร้อมทั้งนำไปแข่งขันการร้องสรีรวิทยากับชุมชนได้

ครูภูมิปัญญา

- ได้รู้จักบทบาทการเป็นครู
- ได้รับความเคารพนับถือจากชุมชน และตัวนักเรียนเพิ่มมากขึ้น
- มีความสุข และภูมิใจ ที่ได้มีโอกาสช่วยพัฒนาเยาวชนของชาติต่อไป
- ได้พัฒนาตัวเองให้มีความมั่นใจในการนำหลักการที่ได้ในโรงเรียนมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันร่วมกับชุมชน

ชีวิตประจำวันร่วมกับชุมชน

ครูพี่เลี้ยง

- ได้รับความรู้เพิ่มเติมจากวิชาการในโรงเรียน
- ได้รู้คุณค่าของประเพณี วัฒนธรรมดั้งเดิมของชาวอีสานเพิ่มมากขึ้น
- ได้นำความรู้ที่ได้กับภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และนำมา

บูรณาการเข้ากับวิชาการที่ทำการเรียนการสอนตามหลักสูตร

ชุมชน

- มีความภูมิใจที่ลูกหลานสืบทอดประเพณี วัฒนธรรมดั้งเดิมของท้องถิ่นตัวเอง และยังช่วยพัฒนาท้องถิ่นตัวเองให้ดียิ่งขึ้น

5) ปัญหา / อุปสรรค /เสนอแนะ

- พัฒนาการ และ ความพร้อมของนักเรียนแต่ละคนแตกต่างกัน
- ยิงขาดวัสดุ อุปกรณ์ ในการทำการเรียนการสอน
- งบประมาณในการออกศึกษานอกสถานที่

- ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นยังขาดขั้นตอนวิธีการนำความรู้ที่มี มาถ่ายทอดให้กับนักเรียน
ในการทำการเรียนการสอนในบางครั้งอยากที่จะให้นักเรียนได้ศึกษาหาความรู้จากสถานการณ์จริง คือ ได้ออกไปสัมผัสกับการแข่งขัน หรือกิจกรรมที่ชุมชนปฏิบัติจริง

6.สาขาสาธนะ

1) รู้จักกับพ่อครูชื่อ นายจันทร์ กง้าหาญ

อายุ 64 ปี การศึกษา ประถมศึกษาปีที่ 4 อาศัยอยู่บ้านเลขที่ 5 หมู่ที่ 13 บ้านโนนลำเตา ตำบลหนองบัวแก้ว อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม 44110

2) ความเป็นมาของเรื่องที่สอน

ในสมัยโบราณคนในท้องถิ่นต้องพึ่งพาอาศัยธรรมชาติ ทำมาหากินกับแม่น้ำลำคลอง จึงต้องพยายามคิดหาอุปกรณ์ในการจับสัตว์น้ำ นำอุปกรณ์ที่มีอยู่ในท้องถิ่น เช่น เชือก ป่าน ปอ มาสานให้เป็นอุปกรณ์ในการจับปลา และได้มีการพัฒนาการมาเรื่อยๆ ทั้งขนาดและรูปแบบในการสานให้เหมาะสมและคงทนถาวร สามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการจับสัตว์น้ำได้

อุปกรณ์ในการสานแห ประกอบด้วย ไม้ไผ่ และด้ายสานแหที่มีความเหนียวไม่ขาดง่าย

วิธีสานแห นำไม้ไผ่มาเหลาเป็นป่าน³ความยาวตามต้องการ และนำ ไม้ไผ่อีกชิ้นหนึ่งทำเป็นจิม⁴สำหรับกรอด้าย(ม้วนด้าย) นำด้ายที่กรอไว้ในจิมมาพันสานใส่ป่าน พันถี่ๆเป็นจอมแหก่อนแล้วค่อยสานจากถี่ไปหาห่างจนเป็นแห ซึ่งวิธีการสานนั้นจะใช้การสอดด้ายลอดป่านและเส้นด้ายตัวขึ้นเส้น ให้เป็นปมมัดไปทีละตาๆ (ตา คือความห่างของช่องแห) จนได้ความยาวตามที่ต้องการ แล้วนำไปย้อมสีเปลือกไม้เต็ง(สีแดง) แล้วนำไปซุง(เอาลูกเห้านามาผูกเข้ากับแหที่สานแล้ว) ความเชื่อและเคล็ดลับในการซุงแห ต้องซุงแหเวลาหัวควายเข้าคอก เพื่อความมีโชคลาภในการหาปลา

ข้อห้ามในการสานแห มี 2 ข้อ คือ 1) ห้ามคนมีท้องสานแหเพราะจะทำให้คลอดลูกยาก2) ห้ามคนข้ามเวลาสานแห เพราะจะทำให้หาปลาไม่พามา (หาปลาได้ไม่มาก)

3) รูปแบบและกระบวนการถ่ายทอด

3.1) การวางแผน / เตรียมการสอน

ครูภูมิปัญญา

- มีการเตรียมตัวก่อนทำการสอนคือ เตรียมเนื้อหา และ วิธีการสอนที่จะถ่ายทอดความรู้ให้แก่เด็กนักเรียน
- จัดทำบันทึกการสอนหลังจากที่สอนเสร็จแล้ว
- จัดเตรียม วัสดุ อุปกรณ์ สำหรับการสอนทุกครั้งให้ครบ

³ ป่านคือ ขนาดความกว้างของไม้ที่จะกำหนดตำแหน่ง ความถี่-ห่าง ของตาแห

⁴ จิม เป็นอุปกรณ์สำหรับม้วนด้ายเวลาสาน ทำด้วยไม้ไผ่มีหลักตรงกลางเล็กๆเท่ากับเข็มเย็บผ้า

ครูพี่เลี้ยง

- บันทึกการเรียนการสอนในแต่ละครั้ง
- จัดเตรียมใบความรู้ ใบกิจกรรม และแบบประเมินผล
- จัดเตรียมข้อเสนอแนะ ขั้นตอนการเรียนการสอนในบางครั้ง และ ให้ข้อเสนอแนะหลังทำการเรียนการสอน
- ครูพี่เลี้ยง และครูภูมิปัญญา ร่วมกันสรุปผลการเรียนการสอนในแต่ละครั้งที่ทำการเรียนการสอน

3.2) วัตถุประสงค์ / เป้าหมาย เพื่อให้ นักเรียนสามารถบอกขั้นตอนการสานแหได้ สามารถทำอุปกรณ์เครื่องมือที่ใช้ในการสานแห และ จิม ได้ รู้จักการทำจอมแห และมอมแหและสามารถสานแหได้

3.3) สื่อ และแหล่งเรียนรู้ สถานที่ทำการเรียนการสอนที่เหมาะสมแล้วแต่สภาพ เพราะการสานแหใช้พื้นที่ไม่มากบางครั้งสอนได้ค้นไม้ที่มีอากาศร่มรื่น ถ้าฝนตกก็จะยึดอาคารเกียรติภูมิเป็นที่ทำการเรียนการสอน และทางโรงเรียนได้กำหนดให้ใช้เวลาสอนทุกบ่ายวันพฤหัสบดี ตั้งแต่ เวลา 13.00 น. - 16.00 น. เป็นประจำทุกสัปดาห์ และในบางครั้งได้มาทำกิจกรรมต่อที่บ้านโดยใช้สถานที่ คือ บ้านครูภูมิปัญญาอยู่ในหมู่บ้านโนนลำเตา ซึ่งเป็นบ้านของพ่อครูจันทร์ กล้าหาญ โดยเด็กจะเสนอเวลาเรียนเองหลังจากเวลาเลิกเรียน หรือ วันเสาร์ วันอาทิตย์ หลังจากช่วยงานในครอบครัวเสร็จแล้ว

3.4) เนื้อหา สอนเรื่อง

- การเลือกไม้เพื่อทำจิม(ขุน) และปาน
- ขั้นตอนการทำจิม และปาน
- ขั้นตอนการนำด้ายเข้าไว้ในจิม
- ขั้นตอนการสานแห

3.5) ระยะเวลาในการสอน ทำกิจกรรมการเรียนการสอนในทุกบ่ายวันพฤหัสบดี ใช้เวลา 3 ชั่วโมง ทุกๆ สัปดาห์ จนสิ้นปีการศึกษาทุกรุ่น

3.6) ขั้นตอนวิธีการถ่ายทอด

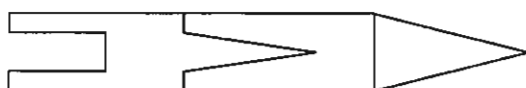
เตรียมความพร้อมก่อนเรียน ครูภูมิปัญญา เล่าประวัติความเป็นมา จาริดประเพณี วัฒนธรรมของการสานแห ว่ามีความเป็นมา และมีความสำคัญอย่างไรและก่อให้เกิดประโยชน์ในด้านใดบ้าง ยังรวมไปถึงสิ่งที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับเรื่องการสานแห ตามเนื้อหาที่สอนแต่ละครั้ง เพื่อให้นักเรียนได้เกิดความรัก ศรัทธา และมีความสุขสนุกสนานเพลิดเพลินพร้อมที่จะเรียนอย่างมีความสุข

วิธีการถ่ายทอด สอนทบทวนกับนักเรียนเพื่อกระตุ้นความสนใจของนักเรียนแล้วนำเกริ่นเข้าเรื่องที่จะทำการสอนวิธีการถ่ายทอดจะเป็นการฝึกปฏิบัติจริงตัวต่อตัว มือต่อมือ โดยเริ่มจากการแนะนำอุปกรณ์ต่างๆ ให้นักเรียนเข้าใจ และได้สัมผัสก่อนแล้วแทรกเนื้อหาเข้าไปทีละอย่าง เช่น

การเริ่มสานแหจะเริ่มจากจุดใดก่อน และมีขั้นตอนการทำอย่างไร เมื่อพ่อครูสาธิตให้ดูแล้ว ก็ให้นักเรียนลงมือปฏิบัติจริง ในขั้นต้นพ่อครูจะจับมือนักเรียนทำทุกขั้นตอน จนสามารถทำได้ด้วยตนเองได้ นักเรียนบางคนจะจำได้เร็วขึ้นอยู่กับพัฒนาการของเด็กแต่ละคน เพราะนักเรียนที่อยู่ในสาขานี้จะมีตั้งแต่ เด็กนักเรียนชั้น ป. 1 จนถึงนักเรียนชั้น ป. 6 ส่วนมากนักเรียนที่อยู่ในระดับชั้นที่สูงกว่าจะทำเป็นเร็วกว่า ฉะนั้น นักเรียนที่อยู่ชั้นสูงกว่าสามารถสอนน้อง ๆ ค่อยไปได้ และเมื่อนักเรียนฝึกซ้อมต่อไปอย่างต่อเนื่องจนทำให้เกิดความชำนาญ พ่อครู จะจับบันทึกผลการสอนแต่ละครั้งเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขปัญหาในการฝึกซ้อมครั้งต่อไป นักเรียนก็มีการจับบันทึกไว้ด้วยรวมทั้งครูพี่เลี้ยงก็ต้องจับบันทึกการเรียนการสอนทุกครั้ง

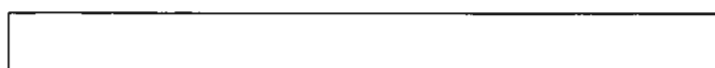
ขั้นตอนการทำวัสดุ / อุปกรณ์ในการสานแห

การทำจิมหรือซุน ผ้าไม้ไผ่เป็นเส้นขนาดยาวประมาณ 17 – 18 ซม. กว้าง 1.5 – 2 ซม.หนา 2 มิล เสร็จแล้วจะเอาไม้ไผ่ส่งเตรียมให้เหลือลิ้นไม้เล็กๆ ไว้ตรงกลางเหลาทำให้เกลี้ยงสำหรับปลายไม้เหลาให้แหลมและเกลี้ยงส่วนก้านไม้ใช้มีดเหลาให้ลึกเข้าไปไว้ใช้สำหรับเกี่ยวด้าย

การทำป่าน คัดไม้ไผ่เป็นท่อนๆ ยาวประมาณ 5 – 6 นิ้ว ผ้าไม้เอากให้มีขนาดตามที่ต้องการ ถ้าต้องการตาแหเล็กก็ให้ทำขนาดกว้าง 1.5 นิ้ว ยาว 6 นิ้ว หนา 2 มิล ถ้าต้องการตาแหให้มีขนาดใหญ่ขึ้น ให้เพิ่มขนาดเพิ่มขึ้นตามต้องการด้วย

ลักษณะของป่าน

ด้าย นำด้ายที่เตรียมไว้มาพันใส่จิม หรือซุน ใส่ให้ด้ายเต็มจิมเสร็จแล้วก็เริ่มสานตามขั้นตอน

ขั้นตอนการสานแห

ขั้นตอนที่ 1 ก่อจอมแห

ขั้นตอนที่ 2 สานแห โดยจะเริ่มจากแข 11 สาน 1 ตาครึ่ง ให้เอาแข 1 ครั้ง แแข 16 สาน 2 ตาครึ่ง ให้เอาแข 1 ครั้ง แแข 20 หรือแขขาว สาน 3 ตาครึ่ง ให้เอาแข 1 ครั้ง การเอาแขแต่ละผืน ให้เอาตรงกันตั้งแต่จอมแหจนถึงมอมแห (ปลายแหเรียกมอม หรือที่ผูกพา)

ขั้นตอนที่ 3 มอม สานห่างกันประมาณ 9 – 11 – 13 – 15 ตา แล้วแต่แห่งหรือแหถี่ แล้วสานต่อจนมอม หรือที่ผูกพาลงมาถึงประมาณ 15 – 17 – 19 ตา แล้วติดลูกผูกลูกแห (ผูกขอยแหหรือแหว) เป็นสิ้นสุดการสานแห

หมายเหตุ ความขาวเหอะเขาก็มีมอมอยู่กับความต้องการของตนเองที่ชอบขาวหรือ

3.7) วิธีการประเมินผล ได้แก่ สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนทั้งในขณะทำการเรียนการสอน และ การปฏิบัติกิจกรรมนอกห้องเรียน และให้นักเรียนทดสอบการท่องในแต่ละครั้งที่ทำการสอน เพื่อปรับปรุงแก้ไขในครั้งต่อไป นอกจากนี้ยังใช้แบบประเมินผลด้วย

4) ผลการถ่ายทอดความรู้/การสร้างงานและอาชีพ

ตัวนักเรียน นักเรียนได้รับความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการสานแห มีจิตสำนึกในการรักถิ่นฐานของตนเองมากขึ้น สามารถทำวัสดุ อุปกรณ์ ในการสานแหได้ตามจุดประสงค์ และนักเรียนสานแหเป็นและสามารถสร้างรายได้ให้กับครอบครัวได้

ครูภูมิปัญญา ได้รู้จักบทบาทการเป็นครู ได้รับความเคารพนับถือจากชุมชน และตัวนักเรียนเพิ่มมากขึ้น มีความสุข และภูมิใจ ที่ได้มีโอกาสช่วยพัฒนาเยาวชนของชาติต่อไป ได้พัฒนาตัวเองให้มีความมั่นใจในการนำหลักการที่ได้ในโรงเรียนมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันร่วมกับชุมชน

ครูพี่เลี้ยง ได้รับความรู้เพิ่มเติมนอกจากวิชาการในโรงเรียน ได้รู้คุณค่าของประเพณี วัฒนธรรมดั้งเดิมของชาวอีสานเพิ่มมากขึ้น ได้นำความรู้ที่ได้กับภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และนำมาบูรณาการเข้ากับวิชาการที่ทำการเรียนการสอนตามหลักสูตร ได้รับรู้ถึงความสำคัญของการสานแห และอาชีพที่ชาวอีสานได้ทำกันมานาน

ชุมชน มีความภูมิใจที่ถูกหลานสืบทอดประเพณี วัฒนธรรมดั้งเดิมของท้องถิ่นตัวเอง และยังช่วยพัฒนาท้องถิ่นตัวเองให้ดียิ่งขึ้น สนับสนุนการสร้างรายได้ให้แก่เด็กนักเรียน

5) ปัญหา อุปสรรค /เสนอแนะ

- พัฒนาการ และ ความพร้อมของนักเรียนแต่ละคนแตกต่างกัน
- ยิงขาดวัสดุ อุปกรณ์ ในการทำการเรียนการสอน
- งบประมาณในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์
- ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นยังขาดขั้นตอนวิธีการนำความรู้ที่มีมาถ่ายทอดให้กับนักเรียน

ในการทำการเรียนการสอนในบางครั้งอยากที่จะให้นักเรียนได้ศึกษาหาความรู้จากสถานการณ์จริง คือ ได้ออกไปสัมผัสกับการสานแหตามชุมชน เพื่อนักเรียนจะได้รับความรู้ แนวทางการปฏิบัติได้กว้างขึ้น และยังสร้างบรรยากาศให้นักเรียนสนใจมากยิ่งขึ้น

7 สาขาภาษาอังกฤษ (อ่านฉลากยา)

1) รู้จัก ครู ชื่อ นางสาวบัตติ ภูมิศรีจันทร์ (ครูประจำการ)

นางสาวบัตติ ภูมิศรีจันทร์ อายุ 42 ปี

เชื้อชาติ ไทย สัญชาติ ไทย ศาสนา พุทธ อาชีพ รับราชการครู

การศึกษา ประถมศึกษาปีที่ 1 – ประถมศึกษาปีที่ 7 โรงเรียนชุมชนวัดบ้านร่อม อำเภอกำแพง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

มัธยมศึกษาปีที่ 1-มัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนท่าเรืออำเภอกำแพง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ปริญญาตรี (ค.บ.) วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา วิชาเอก ภาษาอังกฤษ

ประวัติการทำงาน เริ่มรับราชการครู เมื่อวันที่ 27 มิถุนายน 2529 ที่โรงเรียนบ้านคำแย อำเภอมือง จังหวัดศรีสะเกษ พ.ศ. 2536 ย้ายมาดำรงตำแหน่งที่โรงเรียนบ้านโนนสูงคอนหลี่ จนถึงปัจจุบัน ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง อาจารย์ 2 ระดับ 7

ภูมิลำเนาเกิดที่ ตำบลบ้านร่อม อำเภอกำแพง จังหวัด พระนครศรีอยุธยา ปัจจุบันอยู่บ้านเลขที่ 49 หมู่ที่ 8 บ้านอีเม้ง ตำบลหนองบัวแล้ว อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัด มหาสารคาม 44110 เบอร์โทรศัพท์ 0-1391-6057

ความภาคภูมิใจ การจัดการเรียนรู้ให้ลูกศิษย์ แล้วลูกศิษย์มีความรู้ มีพัฒนาการที่ดีขึ้นในวิชาที่เรียน ทำให้ผู้ที่เป็นครามีความภาคภูมิใจ และจากความสำเร็จของนักเรียนจะเป็นตัวเสริมแรงให้ครูคิดหาวิธีการสอนใหม่ๆ เพื่อที่จะพัฒนาให้นักเรียนรู้จักสร้างองค์ความรู้ต่อไป

2) ความเป็นมาของเรื่องที่สอน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในยุคปฏิรูปการศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับความเป็นท้องถิ่น และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยการฝึกให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และนำความรู้มาลงมือปฏิบัติที่ได้มาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน ซึ่งมีความเจริญทั้งทางด้านวัตถุและเทคโนโลยี การอุปโภค บริโภคก็เป็นเรื่องสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นการเจ็บไข้ได้ป่วยต้องพึ่งยาสามัญประจำบ้านและยาแผนปัจจุบัน ในการรักษาอาการให้ทุเลา ก่อนใช้ต้องศึกษาข้อมูลอ่านฉลากก่อนใช้ โดยส่วนมากแล้วฉลากยาจะเป็นภาษาอังกฤษ ซึ่งนักเรียนต้องเรียนรู้ให้เข้าใจ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และการเรียนภาษาอังกฤษที่มีอยู่แล้วตามหลักสูตรการศึกษา

จากความจำเป็นดังกล่าวจึงได้กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านภาษาอังกฤษร่วมกับชุมชนในรูปแบบการถ่ายทอดโดยให้ชุมชน ซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการถ่ายทอด และเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการ ดำเนินงานในระยะต่อมา สาขาภาษาอังกฤษได้ยกเลิกไปเพราะมีปัญหาเรื่องเวลาและภารกิจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่อนามัยซึ่งเป็นภูมิปัญญาที่เป็นผู้ให้ข้อมูล ไม่มีเวลาเพียงพอ จัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษได้ดีขึ้น

3) รูปแบบและวิธีการถ่ายทอด

3.1) การวางแผน / เตรียมการสอน ครูภูมิปัญญาเตรียมเนื้อหา และ วิธีการสอนที่จะถ่ายทอดความรู้ให้แก่เด็กนักเรียน จัดทำบันทึกการสอนหลังจากที่สอนเสร็จแล้ว จัดทำแบบวัดผลประเมินผล ครูพี่เลี้ยง จัดเตรียมใบความรู้ ใบกิจกรรม และแบบประเมินผล

3.2) วัตถุประสงค์ / เป้าหมาย เพื่อให้ นักเรียนสามารถอ่านฉลากยาที่เป็นภาษาอังกฤษได้และนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

3.3) สื่อ และแหล่งเรียนรู้

คณะครูในโรงเรียนและผู้อำนวยการโรงเรียนร่วมปรึกษาหารือถึงการเรียนการสอน และสถานที่เรียนด้านภาษาอังกฤษจึงได้ข้อสรุปว่า สถานที่ใช้คือ สถานีนามัยเป็นแหล่งเรียนรู้ในด้านภาษาอังกฤษจะเน้นในเรื่องการอ่านฉลากยาที่เราใช้ในชีวิตประจำวัน โดยได้ครูสอนเพิ่มขึ้นคือ แพทย์ที่อยู่นามัยช่วยแนะนำ ให้ความรู้ คำปรึกษา อธิบายวิธีการอ่าน วิธีการใช้ให้ถูกต้องซึ่งจะต้องนำไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนเอง

3.4) เนื้อหา

ครูภูมิปัญญาปรึกษาหารือ สืบหา เสาะแสวงหาสื่อ และอุปกรณ์มาประกอบ การเรียนการสอน และจะเน้นกิจกรรมการเรียนรู้แบบท่องจำมากกว่าที่จะเน้นให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อจะได้เป็นการเรียนรู้ที่ยั่งยืนและสามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้จึงได้มองหาแหล่งเรียนรู้ในชุมชนที่พอจะช่วยด้านภาษาอังกฤษ จึงได้สถานีนามัยบ้านคอนหลี่ ซึ่งเป็นแหล่งของการเรียนรู้ด้านการอ่านฉลากยาที่เป็นภาษาอังกฤษ และได้แพทย์ประจำสถานีนามัยเป็นครูสอน และยังได้มอบกล่องยา ฉลากยาต่างๆ มาให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมที่โรงเรียนด้วย

3.5) ระยะเวลาในการสอน ทำกิจกรรมการเรียนการสอนในทุกบ่ายวันพฤหัสบดี ใช้เวลา 3 ชั่วโมง ทุก ๆ สัปดาห์ จนสิ้นปีการศึกษา

3.6) ขั้นตอนวิธีการถ่ายทอด

เตรียมความพร้อมก่อนเรียน สนทนากับนักเรียนเพื่อกระตุ้นความสนใจของนักเรียน หรือการเล่าความสำคัญและความจำเป็นที่เราจะต้องอ่านได้ เพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

วิธีการถ่ายทอด หลังจากเตรียมความพร้อมนักเรียนแล้ว ครูได้พานักเรียนเข้าไป นามัยประจำหมู่บ้าน แพทย์ประจำนามัยก็ได้เล่าถึงความสำคัญในการอ่านฉลากยา พร้อมทั้งบอกขั้นตอนวิธีการอ่าน และให้รู้จักสังเกตเมื่ออธิบายเสร็จก็ให้นักเรียนได้เรียนรู้จากของจริงโดยให้นักเรียนดูฉลากยาของแต่ละขวด แต่ละประเภท แล้วให้ท่องจำเอาให้อ่านคล่อง และแม่นยำ

3.7) วิธีการประเมินผล ได้แก่ การสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนทั้งในขณะที่ทำการเรียนการสอน และ การปฏิบัติกิจกรรมนอกห้องเรียน และให้นักเรียนทดสอบการท่องในแต่ละครั้งที่ทำการสอน เพื่อปรับปรุงแก้ไขในครั้งต่อไป รวมทั้งใช้แบบประเมินผล

4) ผลการถ่ายทอดความรู้/ การสร้างงานและอาชีพ นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ เพื่อพัฒนาผลการเรียนของตนเองในระดับที่สูงขึ้นต่อไป เพื่อส่งผลไปถึงการประกอบอาชีพต่อไป นักเรียนได้รับความรู้ ความเข้าใจในเรื่องหลากหลายทั้งยาสามัญประจำบ้าน ยาแผนปัจจุบัน และยาแผนโบราณ ได้เรียนรู้การเจ็บป่วยของผู้ไปใช้บริการสถานอนามัย และมองเห็นความจำเป็น และ ความสำคัญของยาอย่างมาก ได้นำเอาความรู้ที่ได้ศึกษาเล่าเรียนไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ครู ได้รับความรู้เพิ่มเติมจากวิชาการในโรงเรียน มีความรู้ในคุณค่าของความจำเป็นและความสำคัญของยาเพิ่มมากขึ้น นำความรู้ที่ได้กับภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและนำมาบูรณาการเข้ากับวิชาการที่ทำการเรียนการสอนตามหลักสูตรเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนต่อไป

5) ปัญหา อุปสรรค ได้แก่ พัฒนาการและความพร้อมของนักเรียนแต่ละคนแตกต่างกัน เพราะนักเรียนมีทั้ง ป.1-ป.6 งบประมาณในการออกศึกษานอกสถานที่ ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นยังขาดขั้นตอนวิธีการนำความรู้ที่มี มาถ่ายทอดให้กับนักเรียน

ข้อเสนอแนะ ในการทำการเรียนการสอนในบางครั้งอยากที่จะให้นักเรียนได้ศึกษาหาความรู้จากสถานการณ์จริง คือ ได้ออกไปสัมผัสกับการอ่านฉลากตามขวดยาจริงๆ

8. สาขาทอหมเช็ดเท้า

1) รู้จักกับครูประจำการนางพรศรี ผาสุขล้ำ

นางพรศรี ผาสุขล้ำ อายุ 49 ปี

เชื้อชาติ ไทย สัญชาติ ไทย ศาสนา พุทธ อาชีพ รับราชการครู

การศึกษา ประถมศึกษาปีที่ 1 – ประถมศึกษาปีที่ 7 โรงเรียนบ้านโคกก่อ

มัธยมศึกษาปีที่ 1-มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหนองโก

ระดับ พ.ศ. ศึกษาด้วยตนเอง

ระดับ พม. ศึกษาด้วยตัวเอง

ปริญญาตรี (ค.บ.) มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม วิชาเอก การประถมศึกษา

ประวัติการทำงาน เริ่มรับราชการครู เมื่อวันที่ 5 กันยายน 2523 ที่โรงเรียนบ้านโนนสูงดอนหลี่ จนถึงปัจจุบัน ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง อาจารย์ 2 ระดับ 7

ปัจจุบันอยู่บ้านเลขที่ 52 หมู่ที่ 9 บ้านดอนหลี่ ตำบลหนองบัวแก้ว อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัด มหาสารคาม 44110 เบอร์โทรศัพท์ 0-9275-2921

ความภาคภูมิใจ ได้รับเกียรติบัตร เป็นข้าราชการครูที่ปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความเอาใจใส่ อุตสาหะ วิริยะ โดยไม่มีวันลา มาสาย หรือ ขาด ในปีพุทธศักราช 2546 รางวัลครูเกียรติยศระดับจังหวัด ประจำปี 2546 สาขา จริยศึกษา

2) ความเป็นมาของเรื่องที่สอน

ในสมัยก่อนนั้นจะมีการนำคันศรที่มีอยู่ในหนองตามท้องทุ่งนาหรือตามลำห้วยมาทอเป็นสาธ(เสื่อ) ซึ่งจะใช้เวลาหลังจากการเก็บเกี่ยวข้าวในนา คันศรจะแก่ ชาวบ้านจะพากันไปถอนมาตากแดดจนแห้ง แล้วนำมาสอย(ใช้มีดแบ่งจักสานเป็น 2 ส่วน) แล้วนำมาข้อมสึดตามใจชอบแล้วมาทอเป็นผืน โดยใช้จี้ทอ (จี้ คืออุปกรณ์ ที่ประกอบด้วยพื้ที่ทำด้วยไม้ได้แล้ว เจาะรูหลาย ๆ รูไว้สำหรับสอดด้ายเส้นอื่น)

ต่อมาปี พ.ศ. 2541 ศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระหว่างบ้านดอนหลั้ได้มีการอบรมการทอพรหมเช็ดเท้า ซึ่งข้าพเจ้าก็เข้าร่วมรับการอบรมด้วย ซึ่งขั้นตอนการทอก็เหมือนกับการทอสาธ ไม่แตกต่างกันเท่าไร เมื่อมีการประชุมเวทีชาวบ้าน ข้าพเจ้าเห็นว่าการทอพรหมเช็ดเท้าเป็นการหารายได้ของเด็ก เมื่อมีเวลาว่าง จึงนำเข้ามาสอนเด็กนักเรียนในสาขาทอพรหมเช็ดเท้า

อุปกรณ์ในการทอพรหมเช็ดเท้า มี ดังกั ประกอบด้วย

- ไม้ 3.5 นิ้ว ยาว 2 เมตร จำนวน 2 ตัว
- ไม้ 3.5 นิ้ว ยาว 1 เมตร 80 เซนติเมตร จำนวน 6 ตัว
- นี้อด 2 หุน จำนวน 6 ตัว
- พื้ 1 รวง
- ท่อพีวีซียาว 1 เมตร 1 อัน
- ไม้สอดผ้า 1 อัน
- เชือกไนลอน
- ไม้เก็บปม
- กรรไกร
- กระดาษแข็งขนาดยาว 1 เมตร กว้าง 10 เซนติเมตร
- ผ้าที่จะทอ (เป็นเศษผ้าที่มีลักษณะเส้นยาว)

3) กระบวนการถ่ายทอด

3.1) การวางแผน / เตรียมการสอน

มีการเตรียมตัวก่อนทำการสอนคือ เตรียมเนื้อหา และ วิธีการสอนที่จะถ่ายทอดความรู้ให้แก่เด็กนักเรียน จัดหาวัสดุอุปกรณ์ และจัดทำแบบวัดผล ประเมินผล

3.2) วัตถุประสงค์ / เป้าหมาย เพื่อหารายได้ระหว่างเรียน เพื่อให้มีทักษะในกระบวนการกลุ่ม และ เพื่อใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

3.3) สื่อ และแหล่งเรียนรู้

สถานที่สำหรับทำการเรียนการสอน สามารถใช้แหล่งเรียนรู้ได้หลากหลายทั้งในห้องเรียน นอกห้องเรียน ตามร่มไม้ ศาลาการเรียนรู้อื่นๆ

สำหรับสื่อและวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอนทอพรหมเช็ดเท้า ประกอบด้วย กี่ทอพรหมเช็ดเท้า เชือก เศษผ้า และไม้สำหรับสอดผ้า

3.4) เนื้อหา ที่สอนคือ ขั้นตอนวิธีการทอพรหมเช็ดเท้า

3.5) ระยะเวลาในการสอน ทำกิจกรรมการเรียนการสอนในทุกบ่ายวันพฤหัสบดีใช้เวลา 3 ชั่วโมงทุก ๆ สัปดาห์ จนถึงสิ้นปีการศึกษา

3.6) ขั้นตอนวิธีการถ่ายทอด

เตรียมความพร้อมก่อนเรียน ได้ดำเนินการโดย พูดถึงความสำคัญและประโยชน์ที่เกิดขึ้นซึ่งจะนำไปสู่อาชีพในชีวิตประจำวันของนักเรียนได้ และช่วยกันจัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ ที่ต้องใช้ในการทอพรหมเช็ดเท้า

วิธีการถ่ายทอด

สาธิตขั้นตอนการทอพรหมเช็ดเท้าทุกขั้นตอนจนเสร็จสิ้นทุกขั้นตอนตามลำดับ แล้วให้นักเรียนลองทำตามทุกขั้นตอนจนเกิดความชำนาญและปฏิบัติไปพร้อมกับ ๆ กับแม่ครูในโครงการศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพ นัดแนะนักเรียนว่าหลังเลิกเรียนหรือวันหยุดใครอยากทำให้ไปทำต่อที่บ้าน แม่ครูแล้วแม่ครูจะคอยให้คำแนะนำ

ในขณะที่ปฏิบัตินักเรียนแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มหนึ่งเลือกเส้นผ้าสำหรับทอพรหมเช็ดเท้า อีกกลุ่มดำเนินการทอโดยใช้ 2 คน คนหนึ่งทอ คนหนึ่งสอด เมื่อจบผืนนักเรียนก็จะหากระดาษมาคั่นต่อทำผืนใหม่ต่อไป ตามลำดับจนหมดผ้าที่เตรียมไว้เมื่อเสร็จหมดก็ตัดออกจากกรอบที่เป็นกรอบทอตัดออกเป็นผืนจนครบตามขั้นตอน

3.7 วิธีการประเมินผล ใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนทั้งในขณะทำการเรียนการสอน และ การปฏิบัติกิจกรรมในเวลาว่างนอกเวลาเรียน จากการเรียนปกติ และทดลองการทอพรหมเช็ดเท้าเป็นรายบุคคลเพื่อวัดและประเมินผลความสามารถของนักเรียน

3) ผลการถ่ายทอดความรู้/การสร้างงานและอาชีพ

นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ เป็นกิจกรรมเสริมในการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ เป็นกิจกรรมที่สร้างรายได้ให้กับนักเรียนโดยได้ค่าแรงการทอผืนละ 5 บาท จัดเป็นอาชีพเสริมในครอบครัวได้และสามารถนำไปเป็นอาชีพต่อไปในชีวิตประจำวันได้

5) ปัญหา / อุปสรรค

พัฒนาการและความพร้อมของนักเรียนแต่ละคนแตกต่างกัน เพราะนักเรียนมีทั้ง ป.1 -ป.6 ซึ่งความสามารถและพัฒนาการแตกต่างกันมาก ไม่มีตลาดรองรับ ขาดงบประมาณในการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ และอยากได้ตลาดไว้รองรับเมื่อนักเรียนทอเสร็จ

9. สาขาบายศรีสู่ขวัญ

1) รู้จักกับพ่อครู นายพล มาบิดา อายุ 58 ปี การศึกษาประถมศึกษาปีที่ 4
อยู่บ้านเลขที่ 40 หมู่ที่ 15 บ้านคอนกลาง ตำบลหนองบัวแก้ว อำเภอ พัทลุงภูมิพิสัย
จังหวัด มหาสารคาม 44110

2) ความเป็นมาของการทำบายศรีสู่ขวัญ

เมื่อก่อน เมื่อมีคนตกต้นไม้ ควายชน หรือได้รับอันตรายต่างๆ คนนั้นจะขวัญหนี กระเจิดกระเจิงไม่อยู่กับตัว จึงทำพิธีเรียกขวัญ (สู่ขวัญ) บิดาของข้าพเจ้าเคยเป็นหมอสูตร ซึ่งได้รับการถ่ายทอดมาจากปู่ของข้าพเจ้า การเป็นหมอสูตรต้องท่องพระคาถา ซึ่งบิดาของข้าพเจ้าได้ถ่ายทอดให้ด้วยความนิยมและชอบ ข้าพเจ้าจะค้นคว้าเพิ่มเติมจากหนังสือเจ็ดตำนานด้วย

การทำบายศรีสู่ขวัญทำเพื่อ เรียกขวัญที่หนีออกจากร่างกายเวลาเราได้รับอันตรายหรือออกจากบ้าน และยังเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่บุคคลนั้น เป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจเพื่อความสบายใจ

อุปกรณ์ที่ประกอบในบายศรีสู่ขวัญมีความสำคัญ ประกอบด้วย

เครื่องแต่งตัวมี แป้ง 1 กระป๋อง , หวี 1 อัน , กระจก 1 บาน , น้ำมันแตงผม 1 ขวด , กำไล , ตุ่มหู , เสื้อผ้า , พานบายศรี (ทำด้วยใบดองกล้วย 7 ชั้น 9 ชั้น แล้วแต่ความต้องการ) , ดอกไม้ , รูป เทียน, สายสิญจน์ , ไข่ , เหล้า , ยอดกล้วย , ยอดอ้อย , ภาชนะอาหาร 1 ชุด

ความสำคัญที่ต้องยกครู

เป็นการบูชาบูรพาจารย์ เพื่อให้พิธีมีความขลัง น้อมนำจิตใจของผู้ที่เข้าทำกิจกรรมนี้ เหตุที่ต้องทำพิธียกครูทุกสิ่งทุกอย่างต้องมีครูบาอาจารย์ เราต้องระลึกถึงครูอาจารย์ที่สั่งสอนเรามา และเป็นการย้ำเตือนตัวเราเองว่า อย่าลืมบุญคุณของอาจารย์ มิเช่นนั้นจะทำอะไรไม่คิดสักอย่าง ถ้าเราไม่ทำพิธียกครูทุกสิ่งทุกอย่างมันจะไม่ศักดิ์สิทธิ์ จะไม่มีคนนับถือ บางทีเขาหาว่าไปหลอกลวงเขา จะถูกลงโทษตัวเราเองได้

คติความเชื่อที่เกี่ยวข้อง

(1) ถ้าเป็นบายศรีสู่ขวัญในงานแต่งงาน คนที่จะทำบายศรีต้องเป็นคนที่มีคู่ครองที่อยู่ร่วมกัน คนที่มีการหย่าร้าง หรือเป็นม่าย ห้ามทำ เพราะคนที่เขาแต่งงานอาจจะเหมือนคนที่มาทำบายศรี

(2) เวลาฝึกฟลัก (เวลาประมาณ 13.00 น. - 15.00 น.) จะไม่ทำพิธีบายศรี

(3) ถ้ามีคนตายในหมู่บ้านจะทำพิธีนี้ไม่ได้ถือว่าเป็นเสนียด (เป็นสิ่งไม่ดีติดตัว)

3) กระบวนการถ่ายทอด

3.1) การวางแผน/เตรียมการสอน มีการเตรียมเนื้อหาและวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้สอน

3.2) วัตถุประสงค์ / เป้าหมาย เพื่อค้นหา สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ให้เหมาะสมกับ ภูมิปัญญาที่จะถ่ายทอด และเพื่อให้นักเรียนได้เห็นความสำคัญของหมอสูตร ว่าใช้ประโยชน์ในด้านใดได้บ้าง

3.3) สื่อ และแหล่งเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ที่ใช้ในการเรียนการสอนสาขามวยศรีสู่ขวัญ สามารถทำกิจกรรมได้ทุกสถานที่ตามโอกาส และความเหมาะสม สื่อที่ใช้ในการทำกิจกรรม ได้แก่ พานบายศรี แป้ง หวี สิ่งของ ของผู้ที่อยู่ขวัญ เหล้า ข้าวต้ม

3.4) เนื้อหา ที่สอนคือ วิธีการจัดเตรียมอุปกรณ์ และขั้นตอนวิธีการทำบายศรีสู่ขวัญ การเตรียมอุปกรณ์การทำบายศรีสู่ขวัญโดยนำใบกล้วยมาทำเป็นกรวยยาวประมาณ 7 – 10 นิ้ว จำนวน 9 กรวย แล้วนำมาประกอบเป็นแผง แผงละ 9 กรวย นำมาประกอบเป็นบายศรีแล้วนำไปบรรจุลงในขัน เรียกขันบายศรีสู่ขวัญ แล้วนำเอาโสร่ง หรือผ้าขาวม้า หรือผ้าถุง (ถ้าเป็นผู้หญิง) แป้ง หวี กระเจ๊ก นำภาชนะสำหรับใส่อาหาร 1 ชุด รูป เทียน อย่างละ 5 คู่ เงิน 5 บาท สุรา 1 ขวด ค้ายมงคล พิธีบายศรีสู่ขวัญทำได้เฉพาะผู้สูงอายุเท่านั้นสำหรับเด็กยังทำไม่ได้

3.5) ระยะเวลาในการสอน กิจกรรมการเรียนการสอนในทุกบ่ายวันพฤหัสบดี ใช้เวลา 3 ชั่วโมง ทุกๆ สัปดาห์ จนถึงปีการศึกษา

3.5) ขั้นตอนวิธีการถ่ายทอด

เตรียมความพร้อมก่อนเรียน โดยการเล่าความเป็นมา ความสำคัญ และความจำเป็นที่เราจะใช้ในชีวิตประจำวัน ของชุมชน

วิธีการถ่ายทอด

(1) เตรียมอุปกรณ์การทำบายศรีสู่ขวัญโดยนำใบกล้วยมาทำเป็นกรวยยาวประมาณ 7 – 10 นิ้ว จำนวน 9 กรวย แล้วนำมาประกอบเป็นแผง แผงละ 9 กรวย นำมาประกอบเป็นบายศรีแล้วนำไปบรรจุลงในขัน เรียกขันบายศรีสู่ขวัญ แล้วนำเอาโสร่ง หรือผ้าขาวม้า หรือผ้าถุง (ถ้าเป็นผู้หญิง) แป้ง หวี กระเจ๊ก นำภาชนะสำหรับใส่อาหาร 1 ชุด รูป เทียน อย่างละ 5 คู่ เงิน 5 บาท สุรา 1 ขวด ค้ายมงคล พิธีบายศรีสู่ขวัญทำได้เฉพาะผู้สูงอายุเท่านั้นสำหรับเด็กยังทำไม่ได้

(2) จำนวนนักเรียนสาขาบาศรีสู่ขวัญมี 6 คน กิจกรรมการเรียนการสอนส่วนใหญ่จะอยู่นอกห้องเรียนเช่น ศาลาการเรียนรู้อยู่หน้าอาคารเรียน จะให้นักเรียนท่องทีละตอน ถ้าให้ท่องเป็นบทเด็กจะจำไม่ได้เพราะแต่ละบทเนื้อหาจะยาวโดยให้ท่องตามเนื้อหาเป็นตอนๆ แล้วท่องปากเปล่า และท่องเป็นกลุ่มบ้าง ให้ท่องทีละคนบ้างจนเด็กท่องได้ จะทำซ้ำๆ จนเด็กทั้ง 6 คน ท่องได้พร้อมกันให้จบบท จึงค่อยสอนบทใหม่ต่อไป เช่น บทขึ้นบ้านใหม่ งานมงคล เลี้ยงรับ เลี้ยงส่ง งานต้อนรับข้าราชการ เข้ารับราชการใหม่

(3) เตรียมชั้นบาศรีสู่ขวัญให้นักเรียนนั่งล้อมวงท่องบทสู่ขวัญในแต่ละบทให้พ่อครูฟัง และพ่อครูคอยแนะนำเด็กในส่วนที่ไม่ถูกต้อง คอยเน้นทำนอง ปฏิบัติซ้ำๆ จนเด็กท่องได้สามารถท่องกับพ่อครูได้พร้อมกัน

3.7) วิธีการประเมินผล โดยการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนทั้งในขณะทำการเรียนการสอน และ การปฏิบัติกิจกรรม การทดสอบการท่องบท และทดสอบความพร้อมเพียงของนักเรียน

4) ผลการถ่ายทอดความรู้/และการสร้างงานและอาชีพ

นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเนื้อหาของบาศรี สามารถท่องบทบาศรีสู่ขวัญได้สู่ขวัญได้ ส่งผลในอนาคตไปถึงการอนุรักษ์ วัฒนธรรม ประเพณี ของชุมชน ตั้งแต่โบราณ

ครูภูมิปัญญา มีความภาคภูมิใจที่ได้ถ่ายทอดความรู้ของบรรพบุรุษสู่ลูกหลาน ได้รับความเคารพนับถือจากชุมชน และตัวนักเรียนเพิ่มมากขึ้น

ครูพี่เลี้ยง ได้รู้คุณค่าของความจำเป็นและความสำคัญหมอสูตรเพิ่มมากขึ้น

5) ปัญหา / อุปสรรค/ เสนอแนะ

ผู้ที่ทำพิธีบาศรีสู่ขวัญสำคัญอยู่ที่อายุ จะต้องใช้ผู้ที่มีอายุมากเป็นความเชื่อและศรัทธาของชุมชน เมื่อใช้นักเรียนเพียงเพื่อเป็นการสร้างสำนึกในประเพณีที่จะสูญหายไปจากท้องถิ่น

10. สาขาคณิตศาสตร์

1) รู้จักพ่อครูชื่อ นายจำเริญ พวงเพชร และนายสี พรสิมมา

นายสี พรสิมมา อายุ 45 ปี ผู้ใหญ่บ้านบ้านคอนหลี่ การศึกษา มัธยมศึกษาปีที่ 3 อยู่บ้านเลขที่ 23 หมู่ที่ 9 บ้านคอนหลี่ ตำบลหนองบัวแก้ว อำเภอ พัทลุงภูมิพิสัย จังหวัด มหาสารคาม 44110

นายจำเริญ พวงเพชร อายุ 45 การศึกษา มัธยมศึกษาปีที่ 3 อยู่บ้านเลขที่ 55 หมู่ที่ 9 บ้านคอนหลี่ ตำบล หนองบัวแก้ว อำเภอ พัทลุงภูมิพิสัย จังหวัด มหาสารคาม 44110

ย้อนอดีตสามสิบสามปีกลืนหลัง เมื่อปี พ.ศ. 2512-2513 ตัวพ่อครูเอง(นายจำเริญ)เป็นเด็กซึ่งเกิดอยู่ใกล้กับวัด หลังจากเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในสมัยนั้นการที่นักเรียนแต่ละคน จะไปศึกษาหรือเรียนต่อไม่ใช่เรื่องง่ายเพราะโรงเรียนก็มีแต่เฉพาะในตัวอำเภอเท่านั้นการสัญจรไปมาลำบากมากพร้อมทั้งฐานะทางครอบครัวก็ไม่ค่อยมีเงิน คุณพ่อก็สุขภาพไม่ดี ท่านอยากให้ลูกเรียนหนังสือ ท่านจึงนำลูกไปฝากไว้กับเจ้าอาวาสวัดซึ่งมีศักดิ์เป็นอาคือท่าน อาจารย์ทองใส พวงเพชร เพื่อให้ศึกษาหาความรู้ และได้รับความรู้จากเจ้าอาวาสวัดเกี่ยวกับความรู้ทางคณิตศาสตร์พื้นบ้าน เช่น การคำนวณ เลขหางหมา การวัดพื้นที่นา ซึ่งในปัจจุบันคนรุ่นหลังไม่รู้จักและกำลังจะสูญหายไป จึงอยากอนุรักษ์ไว้ให้ลูกหลานสืบไป จึงเข้าไปสอนลูกหลานในโรงเรียนให้สืบทอดความรู้ต่อไป

2) ความเป็นมา คติ ความเชื่อจากบรรพบุรุษแต่ดั้งเดิม

คนสมัยโบราณเชื่อว่าถ้าส่งลูกหลานให้ไปอยู่ที่วัด ลูกหลานจะเป็นคนดี มีความรู้ ประสบผลสำเร็จในชีวิตจะได้เป็นเจ้าคนนายคน เพราะวัดเป็นสถานที่อบรมบ่มนิสัย ฝึกจิตใจซึ่งส่วนมากที่ผ่านมาก็เป็นไปตามความเชื่อนี้ เนื่องจากมีความเชื่อว่าพระอยู่ในการครองตนอยู่ในระเบียบวินัยและศึกษาพระธรรมวินัย อย่างเคร่งครัดจึงนิยมนำลูกหลานไปฝากไว้ที่วัด การสืบทอดความรู้ในเรื่องคณิตศาสตร์พื้นบ้านนี้ก็มีมาแต่โบราณ แม้จะไม่ได้เรียนที่วัดแล้ว ก็เห็นว่าเป็นเรื่องดีที่มีโอกาสได้ถ่ายทอดในคนรุ่นหลังได้รู้

3) กระบวนการถ่ายทอด

3.1) การวางแผน / เตรียมการสอน มีการเตรียมเนื้อหา และอุปกรณ์

3.2) วัตถุประสงค์ / เป้าหมาย เพื่อค้นหาสถานที่เรียน สื่อ และอุปกรณ์ให้เหมาะสมกับภูมิปัญญาที่จะถ่ายทอด เพื่อหารูปแบบและวิธีการที่จะถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียน และเพื่อให้ให้นักเรียนได้นำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันเกี่ยวกับการวัดที่นา

3.3) สื่อ และแหล่งเรียนรู้

แหล่งเรียนรู้ในการเรียนคณิตศาสตร์ตกลงกันว่าใช้ห้องวิทยาศาสตร์ในการจัดทำ การเรียนการสอนในส่วนที่เป็นเนื้อหา แล้วจึงให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง โดยลงวัดที่นา และหาความรู้เพิ่มเติมจากนอกห้องเรียนเพื่อเสริมสร้าง และเพิ่มพูนความรู้ยิ่งขึ้น

3.4) เนื้อหา ได้แก่ วิธีการคิดกระแสดินาโดยเน้นให้คิดเลขเร็ว ท่องสูตรคูณ

วิธีการคิดกระแสดินา ให้นักเรียนวัดพื้นที่ทุกด้านของรูปผืนนา เป็นทศๆ ไป เช่น พื้นที่ทางทิศเหนือก็วัดให้โดยรอบ พื้นที่ทิศใต้ก็วัดโดยรอบ ทิศตะวันออก ทิศตะวันตกก็วัดโดยรอบแล้วนำค่าที่ได้ของแต่ละด้านมาบวกกันก่อนแล้วหารด้วย 2 เสร็จแล้วจึงคำนวณตามสูตร คณิตศาสตร์การหาพื้นที่รูปสี่เหลี่ยม(กว้างคูณยาว) ต่อไป เช่นด้านทิศเหนือวัดได้ 12 และ 15 ก็ให้เอา $12 + 15 = 27$ แล้วหารด้วย 2 = 13.5 หรือคำนวณโดยเอาทิศเหนือบวกทิศใต้แล้วหารด้วย 2 เสร็จแล้วนำผลหารทั้งสองแห่งมาคูณกันได้เท่าไรเอา 400 มาหาร ผลลัพธ์ที่ได้ถ้าเป็นทศนิยม จำนวนหลังทศนิยมหลักที่ 1 ให้คิดค่าเป็นงาน จำนวนทศนิยมหลักที่ 2 มีหน่วยเป็นตารางวา (กระแสด สมัยก่อนแปลว่า การวัดพื้นที่นา หรืออาจเป็นเครื่องมือวัดพื้นที่ชนิดหนึ่งในสมัยโบราณ สอบถามแล้วไม่มีความหมายชัดเจน)

3.5) ระยะเวลาในการสอน ใช้บ่ายวันพฤหัสบดี

3.5) ขั้นตอนวิธีการถ่ายทอด

เตรียมความพร้อมก่อนเรียน โดยการเล่าความสำคัญ และความจำเป็นที่เราจะใช้ เพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

วิธีการถ่ายทอด

สถานที่เรียนคณิตศาสตร์พื้นบ้านรูปแบบเป็นการฝึกปฏิบัติจากสถานที่จริง ดังนั้น สถานที่เรียนจึงเลือกนอกห้องเรียนมากกว่าในห้องเรียนจึงเลือกเอาได้ร่มไม้ในบริเวณโรงเรียนและ ทุ่งนาในชุมชน

ฝึกซ้ำๆ แล้วพาลงพื้นที่จริงฝึกปฏิบัติในที่นาหลายๆ แบบ เช่น นารูปสี่เหลี่ยม ที่นา รูปสามเหลี่ยม หรือหลายเหลี่ยมเป็นต้น

นักเรียนฝึกคำนวณกระแสดินาเป็นจริงตามขั้นตอนในชุมชนครูคอยแนะนำอย่าง ใกล้ชิดแล้วนำผลกับการเปรียบเทียบจริงซึ่งค่าที่ได้ใกล้เคียงกันมาก

เน้นการท่องสูตรคูณ ก่อนการเรียนเพราะเป็นพื้นฐานทักษะการคำนวณรวมทั้งการ บวก ลบ หาร ด้วย

ต่อมาฝึกคิดเลขเร็ว คิดเลขลัดให้นักเรียนมีทักษะมากขึ้นโดยใช้หลักการคิดคำนวณ จากเลขพื้นบ้าน(เลขหางหมา) เช่น $1 + 2 + 3 + 4 + 5 + 6 =$ เท่าไร การคิดเร็ว เพียงใช้หลัก การคิดของคนโบราณ ได้ว่า หนึ่งบวกห้า เอาของเก่ามาคูณ เอาสองหารตัดลงเป็นบั้น จากโจทย์ ข้างต้นมีวิธีคิดดังนี้ $1 + 6 = 7$ แล้วเอา $6 \times 7 = 42$ เสร็จแล้วเอา 2 มาหาร จะได้ $42 \div 2 = 21$

แต่การคิดเลขแบบนี้มีข้อจำกัดอยู่ที่ว่า ต้องเป็นเลขที่เรียงลำดับจากจำนวน 1 แล้วเท่านั้นคำตอบที่ได้จึงจะถูกต้อง จะนำไปใช้กับวิธีอื่นไม่ได้

ฝึกการจับระดับน้ำโดยใช้สายยางน้ำเพื่อหาแนวตั้งฉากเสา และพื้นระนาบในการก่อสร้างและการขุดบ่อน้ำเป็นต้น

3.7) วิธีการประเมินผล

- สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนทั้งในขณะที่ทำการเรียนการสอน และ การปฏิบัติกิจกรรม

- ทดสอบการท่องสูตรคูณ
- ทดสอบการคิดคำนวณ
- ทดสอบการใช้สายวัดว่าใช้เป็นหรือไม่ อย่างไร

4) ผลการถ่ายทอดความรู้/การสร้างงานและอาชีพ

นักเรียนชั้นตอนวิธีการคิดคำนวณเลขหางหมา ได้รู้วิธีการคิดกระแสน้ำ ได้รวดเร็วและถูกต้อง ได้รู้วิธีการคิดเลขเร็ว และวิธีลัด ได้รู้วิธีการจับระดับน้ำ สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยไปคิดที่นาให้ชุมชนได้ นักเรียนมีทักษะทางคณิตศาสตร์ได้ดีขึ้น

นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ เพื่อพัฒนาผลการเรียนของตนเองในระดับที่สูงขึ้นต่อไปเพื่อส่งผลไปถึงการประกอบอาชีพ ซึ่งครอบครัวทำอยู่แล้วนักเรียนก็สามารถนำความรู้ที่ได้ช่วยสร้างรายได้ช่วยครอบครัวต่อไป ความภูมิใจ นักเรียนกลุ่มนี้ช่วยชุมชนจากพ่อค้าไถนา

ครูภูมิปัญญา เกิดการเรียนรู้เรื่องการถ่ายทอดความรู้ ได้รับความเคารพนับถือจากชุมชน และตัวนักเรียนเพิ่มมากขึ้น มีความสุข และภูมิใจ ได้พัฒนาตัวเองให้มีความมั่นใจ

ครูพี่เลี้ยง นำความรู้ที่ได้กับภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และนำมาบูรณาการเข้ากับวิชาการที่ทำการเรียนการสอนตามหลักสูตรเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนต่อไป

ชุมชน มีความภูมิใจที่ลูกหลานได้รับความรู้ในส่วนที่จะช่วยเหลือชุมชน และครอบครัวในเบื้องต้น และยังช่วยพัฒนาท้องถิ่นตัวเองให้ดียิ่งขึ้น

5) ปัญหาอุปสรรค/ ข้อเสนอแนะ

นักเรียนควรนำความรู้ที่ได้ มาใช้ในชีวิตประจำวันและให้นำความรู้ที่ได้เข้าไปช่วยชุมชนต่อไป

11. สาขามัดหมี่

1) รู้จักแม่ครูแม่ครู ชื่อ นางนารี ผุยคำภา

นางนารี ผุยคำภา อายุ 53 ปี บ้านดอนหลี่ การศึกษา ประถมศึกษาปีที่ 4 อยู่บ้านเลขที่ 65 หมู่ที่ 9 บ้านดอนหลี่ ตำบล หนองบัวแก้ว อำเภอ พยุคนภูมิพิสัย จังหวัด มหาสารคาม 44110

ในสมัยก่อนนั้นการทำงานงานบ้านงานเรือนต่างๆภายในบ้านเป็นหน้าที่ของผู้หญิง เช่น การทำกับข้าว การล้างถ้วยล้างจาน กวาดบ้าน ตำหูก(ทอผ้า) ซึ่งตัวข้าพเจ้าก็อยู่ในข่ายที่กล่าวมาแล้ว ก็ต้องรับภาระหน้าที่ของความเป็นลูกผู้หญิงทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็นการทำกับข้าว ดูแลรักษาความสะอาดบ้านเรือน ตลอดจนความเรียบร้อยต่างๆภายในบ้านแล้ว ข้าพเจ้ายังต้องสืบทอดความเป็นลูกผู้หญิงที่สมบูรณ์ก็ต้องมีความสามารถในการตำหูก (ทอผ้า) ให้ได้ด้วย คุณแม่ของข้าพเจ้านางวงษ์ ยุติกะ จึงได้ทำการถ่ายทอดวิชาการตำหูกให้ข้าพเจ้า

ในระยะแรกเริ่มท่านก็ให้เรียนรู้จากสิ่งที่ย่อยไปหายาก โดยให้ข้าพเจ้าหัดตำหูกผ้าพื้น (คือใช้ด้ายสีเดียวทอทั้งผืน) และในเวลาต่อมาท่านก็หัดให้ข้าพเจ้ามัดหมี่

คุณแม่ของข้าพเจ้าจะฝึกให้ข้าพเจ้าเลี้ยงม่อน(เลี้ยงไหม)สาวไหม กวัก ไหม ค่องไหม (ฟอกเส้นไหม) จึงเกิดความชำนาญมากขึ้นโดยลำดับ จนฝีมือในการทอผ้าไหมของข้าพเจ้าเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป ในปี พ.ศ. 2540 ข้าพเจ้าก็ได้รับเลือกให้เป็นครูผู้ฝึกสอนในการทำผ้าไหม อยู่ที่ศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระหว่างบ้านดอนหลี่ และในปี พ.ศ. 2542 ได้รับรางวัลพระราชทานจากสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ในการประกวดผ้าไหมพื้นเรียบ

2) ความเป็นมาของเรื่องมัดหมี่

การทอผ้า การมัดหมี่ถือเป็นเรื่องสำคัญที่ผู้หญิงในสมัยก่อนต้องทำให้ได้ ทำให้เป็น และได้รับสืบทอดมาจากบรรพบุรุษมานาน

วิธีการและขั้นตอนในการมัดหมี่

- (1) นำเส้นไหมที่เตรียมไว้มาฟอก นำไปตากให้แห้ง ก่อนตากต้องกระตุกเส้นไหม
- (2) นำเส้นไหมที่แห้งแล้ว ไปใส่กองแล้วกวักใส่อีก
- (3) นำไหมที่กวักแล้วไปแกว่งใส่กระบอกล (ท่อไม้ไผ่) ยาวประมาณ 20 เซนติเมตร
- (4) นำเส้นไหมไปโยก (จะวางสำหรับโยกไหม) จะใช้ก็ถ้าต้องดูที่ลายหมี่ที่จะทำการมัด ถ้าหมี่จะมัดต้องเป็นเลขคี่เท่านั้น ถ้าเป็นเลขคู่ลายจะไม่เข้ากัน

ความสำคัญ/ข้อห้ามของการมัดหมี่

- (1) การฟอกเส้นไหม หรือการย้อมสีไหม ห้ามทำในวันพระ ผู้เฒ่าผู้แก่บอกว่าสีที่ย้อมจะค้างไม่เสมอกัน
- (2) ห้ามไม่ให้ผู้ที่มีระดูมาฟอกและย้อม เพราะมีความเชื่อว่าจะฟอกและย้อมไม่กิน (สีไม่- ติดเส้นไหม)

(3) ห้ามไม่ให้คนท้องมาทอผ้า เพราะเชื่อว่าจะทำให้คลอดลูกยาก

(4) ห้ามไม่ให้ทอ ย้อม เวลามีนกตาย เพราะเชื่อว่าจะทำให้ตายตามนกตายไป

3) กระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาด้านมัดหมี่ จะสอนไปตามกระบวนการดังนี้

การเตรียมเส้นไหม การเลือกเส้นไหมที่จะทำไหม ด้านยืน (ทางเครือ) ต้องดูพื้ม ว่าเป็นพื้มขนาดเท่าใด ถ้าพื้มห่างใช้เส้นไหมใหญ่ ถ้าเป็นพื้มถี่ใช้เส้นไหมเล็ก เมื่อ เลือกเส้นไหมได้แล้ว ก็นำเส้นไหมไปฟอก

วิธีการฟอกเส้นไหม

(1) นำไหมที่เตรียมไว้ ไปแช่ในน้ำที่สะอาดประมาณ 15 นาที

(2) ดม้ น้ำสะอาดตามความเหมาะสมกับเส้นไหม จนเดือด แล้วใส่ด่างฟอก เทลงในน้ำคนให้เข้ากัน (เส้นไหม 1 กิโลกรัม ต่อ ด่าง 1 ห่อ)

(3) นำเส้นไหมที่แช่น้ำไว้ บิดให้หมาดแล้วนำมาลงในน้ำที่เดือด

(4) ใช้ไม้ที่เตรียม พลิกกลับไปกลับมา

(5) ใช้มือจับดูเส้นไหม ถ้ายังสั้น แสดงว่า ยังฟอกไม่ได้ดี ถ้าหนึ่ดมือก็ยกออกล้างน้ำที่สะอาด 2 ครั้ง นำไปตากแห้ง

(6) ในช่วงที่ตากแห้ง ต้องกระดุกเส้นไหมไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะแห้ง ถ้าไม่กระดุกเส้นไหมจะอ

(7) เมื่อแห้งแล้วก็เก็บ เพื่อจะนำไปกวักใส่จักร เพื่อจะปั่นให้เส้นไหมกลม (ไปแกว่งเส้นไหม)

การเลือกลายหมี่ เมื่อเลือกลายหมี่ได้แล้ว ก็นำเส้นไหมที่เตรียมไว้ ไปเข้ารางโยกหมี่ การนับลำหมี่ เราต้องนับเป็นลำ ลำหมี่ทุกสาย จะลงท้ายเป็นเลขคู่ การนับขึ้นของลายหมี่ ผ้ามัดหมี่ถ้า 39 ลำ 45 ลำ จะใช้ 28 ชิน ต่อผ้ามัดหมี่ 2 เมตร ถ้า 49, 53 ลำ จะใช้ 18 – 20 ชิน ต่อผ้ามัดหมี่ 2 เมตร

การมัดหมี่ เราต้องมัดจากทางที่ไม่มีขึ้นก่อน (เรียก ทางดิน) โดยใช้เชือกฟาง ตัดออกประมาณ 1 ฟุต ถักเป็นริ้วเล็ก ๆ ถ้าตัดข้อ ตัดพับ เชือกฟางในกลมและมัดให้แน่น ใช้ กรรไกรตัดฟางออก ถ้ามัดข้อยาว ต้องใช้เชือกฟาง เป็นแผ่น เพื่่อมัดให้ฟางติดกัน ป้องกันการซึมของสีย้อม

การตกแต่งสี ชอบสีอะไรก็นำสีนั้นไปย้อมและจะมีสบู่เทียมผสมในการย้อมเพื่อให้สีเข้าข้อ

การโอบหมี่ ถ้าต้องการสีที่หลากหลายเราก็ควรต้องใช้วิธีการโอบหมี่ โดยใช้สีที่ต้องการย้อมอีกและโอบ เอาไว้ ทำเหมือนกันกับการมัด

การย้อมหลังโอบ หรือย้อมครั้งสุดท้าย เป็นการเลือกสีที่เราชอบครั้งสุดท้าย หลังการโอบเสร็จ ก็ต้องล้างสีที่ โอบออก โดยการนำหมี่ที่โอบแล้ว ไปล้างออก โด่ดม้ น้ำให้เดือด ผสมกับด่างล้าง

ไหม (1 หัว ต่อ ค้างล้าง 1 ชอง) เมื่อล้างออกแล้ว ก็นำไปล้างด้วยน้ำสะอาด 2 ครั้ง แล้วนำไปย้อมสีที่เราต้องการ นำไปตากให้แห้ง

การแก้มี่ การแก้มี่ ต้องดึงปมเชือกที่มัดขึ้น แล้วใช้มีดปาดออก ก่อนปาดต้องดูเสียก่อนว่ามีเส้นไหมติดอยู่หรือไม่ แล้วค่อยปาดไปที่ละข้อ แต่ละลำให้เหลือ ปอมัดไว้ ข้างละ 1 ข้อ เพราะป้องกันการแตกของข้อมี่

การกวักมี่ เราต้องดูเส้นไหมเส้นสุดท้ายที่เราโยก แล้วนำไปกวักใส่ อีก การกวักมี่เราจะต้องมีความประณีต การปั่นหลอดมี่กวักครั้งแรก เราต้องมีความระมัดระวัง เพราะเส้นไหมจะพันกันแน่นปึนที่กลางหลอดก่อน เพราะจะทำให้เส้นไหมไม่หลุดออกจากหลอด การหยุดต้องหยุดที่ทางหัวของลายมี่ โดยพับลายให้ตรงกันกับ ต้องตรงกลางข้อลาย หลอดมี่ต้องใช้เชือกร้อยไว้ เพื่อให้ลายพับเข้ากันได้

การทอผ้าไหมมัดหมี่ การทอผ้าไหมมัดหมี่ เราต้องมีเส้นไหมยืน (ทางเครือ) เราจะเอากี่เมตร เราก็ขึ้นให้ได้โดยจะมี รางคันหมี่ (โยงคัน) ทำให้ได้เท่ากับฟืมที่เราต้องการคือ 65 หลบ 70 หลบ แล้วแต่เราจะเลือกฟืม เมื่อได้ครบตามที่เรต้องการ ก็นำไปสับ เสร็จก็นำมาเข้ากี่เพื่อทอดต่อไป การทอดต้องวางเส้นหมี่ให้ไคพอดิกันทุกเส้น คือ เกล็ด 1 จะมีเส้นไหมอยู่ 4 เส้น พอได้ 1 เกล็ด ก็ตั้ง เกล็ดใหม่ ต่อไปเรื่อย ๆ ตามลายของหมี่ จนหมดหลอดมี่ที่เราปั่นเอาไว้ ก็จะได้ผ้าไหมมัดหมี่ตามที่เราต้องการ

ข้อเสนอแนะ

ถ้าจะให้ทางเส้นไหมยืน นุ่ม ควรใช้ครีมนวดผม หวีตามเส้นไหมยืน จะได้ผ้าไหมที่นุ่ม
หมายเหตุ ขั้นตอนการสอนเน้นการฝึกปฏิบัติจริง และนักเรียนกลับไปฝึกฝนที่บ้านช่วยแม่ที่บ้านได้

บทที่ 8

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาตามโครงการวิจัย เรื่อง รูปแบบและกระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยชุมชน กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านโนนสูงดอนหลี่ อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ได้ดำเนินงานระหว่างเดือนธันวาคม 2544 ถึงเดือนพฤศจิกายน 2545 รวมระยะเวลาดำเนินการวิจัย 1 ปี ตามสัญญาเลขที่ RDG 45E0008 ซึ่งร่วมลงนามในสัญญาระหว่างสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยกับโรงเรียนบ้านโนนสูงดอนหลี่โดยมีวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย ดังนี้

- 1) เพื่อค้นหาภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งศึกษารูปแบบและวิธีการถ่ายทอดโดยชุมชน
- 2) เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนานักเรียนให้เรียนรู้ตามศักยภาพ และเต็มศักยภาพ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นปัจจัยเสริม
- 2) เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการศึกษา โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยมีส่วนร่วมของชุมชน ที่เหมาะสมกับโรงเรียนบ้านโนนสูงดอนหลี่

ทีมวิจัยค้นพบว่า การจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันนักเรียนสามารถเรียนรู้ได้จากสถานที่ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชนซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ที่อยู่ใกล้ตัวนักเรียน และมีพ่อครู แม่ครูที่มีความถนัดในสาขาต่างๆ นอกเหนือจากวิชาที่ได้เรียนรู้ในโรงเรียน ซึ่งจะเป็นการสืบทอดของด้านประเพณี วัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่นให้ดำรงสืบไป

การจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนเพียงอย่างเดียวไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียน และท้องถิ่นได้ทั้งหมด จึงจำเป็นต้องค้นหาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ในชุมชนเพื่อถ่ายทอดวิชาความรู้ให้นักเรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และดำรงชีวิตอยู่ในท้องถิ่นได้อย่างมีความสุข อีกทั้งยังเป็นการค้นหาแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในชุมชนอย่างหลากหลาย เพื่อสร้างองค์ความรู้ให้กับนักเรียน ในกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

1. โรงเรียนและชุมชนใช้ภูมิปัญญาในการจัดการศึกษา ได้อย่างไร

การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีในชุมชน มาจัดการเรียนการสอนให้แก่ นักเรียน กรณีโรงเรียนบ้านโนนสูงดอนหลี่ จุดเริ่มต้นการมาจากการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น สาขาจักสาน เข้ามาจัดการเรียนการสอนก่อนในปี พ.ศ. 2542 ให้ชุมชนได้เห็นและเข้าใจในรูปแบบการสอนโดยชุมชนให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากยิ่งขึ้น หลังจากนั้นปี พ.ศ. 2543 จึงเริ่มมีการสนทนาค้นหาภูมิปัญญา สาขาอื่นเข้ามาที่มีในชุมชน โดยการศึกษาทุนเดิมที่โรงเรียนมีอยู่ ได้แก่

- สภาพชุมชน เป็นชุมชนชนบท ประกอบอาชีพเกษตร สภาพค่อนข้างยากจน

- มีโครงการศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระียบบ้านคอนหลี่ อยู่ในพื้นที่ของโรงเรียน และชุมชน
- มีองค์กรต่าง ๆ ทั้งองค์กรท้องถิ่น และหน่วยราชการอยู่ใกล้เคียง
- ชุมชนเป็นชุมชนเข้มแข็ง พร้อมพัฒนาร่วมกัน
- โรงเรียนเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก

ต่อมาการดำเนินการของโครงการ จึงได้รู้จักกับ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ในปี พ.ศ. 2544 และได้รับการสนับสนุนงบประมาณ ในการดำเนินการ ตลอดโครงการ

จุดสำคัญของโครงการ จะสำเร็จหรือไม่สำเร็จ บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ หรือไม่อยู่ที่ทุนเดิม และความเข้มแข็งของชุมชนเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละท้องถิ่น แต่ละชุมชนที่ไม่เหมือนกัน ดังนั้นต้องพิจารณาเป็นอันดับแรกก่อน

2. การค้นหาภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า กิจกรรมที่ช่วยให้โครงการวิจัย ได้ค้นหาภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนได้แก่ การวิเคราะห์หลักสูตรของโรงเรียน การปรับระบบการคิดของครูในโรงเรียน การพบปะพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการ การประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา การจัดเวทีชาวบ้าน ประกอบกับทุนเดิม คือ การริเริ่มใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสาขาจักสานในกิจกรรมการเรียนรู้ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2542 เป็นต้นมา ส่งผลให้การค้นหาภูมิปัญญาท้องถิ่นตามโครงการวิจัยเป็นไปอย่างต่อเนื่อง และมีคุณภาพ

3. กระบวนการพัฒนาผู้เรียน โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า กระบวนการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการวิจัย มีขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ การรับทราบและกำหนดแผนงานของคณะกรรมการสถานศึกษา การประชุมชี้แจงนักเรียน การดำเนินการพัฒนาผู้เรียน ประเมินผลการดำเนินงานควบคู่กับการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน รายงานผลการดำเนินงาน และการเผยแพร่ผลงาน

4. รูปแบบการจัดการศึกษาโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า มีรูปแบบการจัดการศึกษา ใน 2 ลักษณะ คือ

- 1) รูปแบบที่กำหนดโดยทีมวิจัย เพื่อเป็นแนวดำเนินงาน ได้แก่ การกำหนดให้มีการเรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในโรงเรียน ทุกช่วงวัย ของวันพฤหัสบดี ในแต่ละสัปดาห์
- 2) รูปแบบที่ค้นพบจากการดำเนินงานโครงการวิจัย ได้แก่ การเรียนจากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน การเรียนจากสถานการณ์จริง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของนักเรียน ส่วนกระบวนการถ่ายทอดของภูมิปัญญา แต่ละสาขา จะมีหลากหลาย ตามธรรมชาติของแต่ละสาขา

5. รูปแบบและกระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยภาพรวม

รูปแบบการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ในช่วงที่ผ่านมา ทีมนักวิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล

พบว่า รูปแบบการถ่ายทอดในระยะเริ่มต้นภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ใช้เวลาตามที่โครงการวิจัยกำหนดให้ ต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลงการถ่ายทอด โดยนัดหมายให้นักเรียนไปเรียนรู้เพิ่มเติมที่บ้านของครู ภูมิปัญญาในเวลากลางคืน และวันเสาร์ วันอาทิตย์ ในด้านภาษาที่ใช้ในการที่ใช้ในการถ่ายทอด ภูมิปัญญาท้องถิ่นทุกสาขาใช้ภาษาพื้นบ้าน (ภาษาอีสาน) เป็นสื่อในการถ่ายทอด ดังนั้น รูปแบบการถ่ายทอด แบ่งได้เป็นในโรงเรียน กำหนดให้ทุกบ่ายวันพฤหัสบดี ทุกวัน และนอกโรงเรียน เวลา หลังเลิกเรียน เวลาเย็น วันเสาร์และวันอาทิตย์

กระบวนการถ่ายทอด พบว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นใช้ภาษาพื้นบ้านเป็นสื่อในการถ่ายทอดและใช้ กระบวนการปฏิบัติจริงเป็นหลักในการถ่ายทอด ซึ่งภูมิปัญญาในทุกสาขาได้มีกระบวนการถ่ายทอดที่ คล้ายคลึงกัน สามารถเรียงลำดับกระบวนการถ่ายทอดได้ดังนี้

1.1 นำเข้าสู่บทเรียนโดยการเล่านิทานและการสนทนาเรื่องราวต่างๆที่เกิดขึ้นใน

ชุมชน

1.2 สาธิตการปฏิบัติให้นักเรียนใช้การสังเกต เป็นหลักในการเรียนรู้

1.3 ให้นักเรียนปฏิบัติตามโดยครูภูมิปัญญาควบคุมอย่างใกล้ชิด ฝึกแบบตัวต่อตัว เรียนรู้จากสภาพที่แท้จริง จากสถานการณ์จริง จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายในชุมชน นักเรียนนำ ความรู้ที่ได้แลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน

1.4 ให้นักเรียนปฏิบัติซ้ำจนเกิดความเข้าใจและความชำนาญในแต่ละขั้นตอน

1.5 การประเมินผล เป็นการประเมินจากสภาพที่แท้จริง โดยการสังเกต สัมภาษณ์ ทดสอบความถนัด

1.6 นักเรียนต้องแสดงผลงานที่ได้เรียนรู้แล้วให้ภูมิปัญญาได้เห็น เป็นที่น่าพอใจ ก่อนถือว่าผ่านเกณฑ์ ก็จะเรียนบทเรียนหรือเนื้อหาใหม่ ถ้าไม่ผ่านพอครูจะนำกลับมาฝึกซ้ำจนกว่า จะทำได้ ชำนาญจึงจะผ่าน

วิธีการสอนในการเรียนการสอน แยกแยะออกตามคุณลักษณะธรรมชาติของแต่ละวิชา และ ภูมิปัญญา แต่ละสาขา ได้ดังนี้

การสอนแบบตัวต่อตัว (จับมือฝึก) เป็นรูปแบบการสอนที่ฝึกเพื่อให้นักเรียนเกิดทักษะ และความชำนาญ ภูมิปัญญาที่ใช้การสอนแบบนี้ ได้แก่

- การจักสาน
- มโหรี
- สานแห
- ทักษะศิลป์
- ทอพรหมเจ็ดเท้า
- มัดหมี่
- สมุนไพร

การสอนที่เน้นกระบวนการคิด การจำ ได้แก่

- สาขาคณิตศาสตร์พื้นฐาน
- สมุนไพร

การสอนที่เน้นกระบวนการท่องจำ เพื่อให้เกิดความชำนาญ ได้แก่

- คณิตศาสตร์พื้นฐาน
- หมอสู่วิทยา ผญา หมอลำ สรภัญญะ

6. การเก็บรวบรวมข้อมูลของทีมวิจัยได้ดำเนินการโดยกำหนดให้ภูมิปัญญาทุกสาขามันทิกทุกชั้นตอน และผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทุกครั้ง และกำหนดให้มีครูพี่เลี้ยงในทุกสาขาภูมิปัญญา โดยครูพี่เลี้ยงบันทึกผลการปฏิบัติงานของครูภูมิปัญญาทุกครั้ง นอกจากนี้เครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การสัมภาษณ์ การสังเกต การสนทนาอย่างไม่เป็นทางการ โดยทีมวิจัยได้บันทึกผลอย่างละเอียดทุกครั้ง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการทำกิจกรรม มีความเหมาะสมดีแล้ว เพราะรูปแบบการถ่ายทอดของครูภูมิปัญญาเป็นการถ่ายทอดที่ยึดถือหลักปฏิบัติจริง ใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนว่า ทำได้หรือไม่ได้ในการประเมินผลนักเรียน ส่วนจะให้ชัดเจนยิ่งขึ้นจะได้ปรับปรุงในระยะต่อไป

7. สรุปวิธีดำเนินการของโครงการ

- 1) จัดเวทีชาวบ้าน เพื่อ
 - ค้นหาภูมิปัญญาท้องถิ่น โรงเรียนพบชุมชน ชุมชนเข้าหาโรงเรียน
 - หาความเป็นไปได้ในการทำกิจกรรม
- 2) วิเคราะห์แหล่งเรียนรู้ วิเคราะห์หลักสูตร
- 3) กำหนดการเรียนรู้ร่วมกัน
- 4) จัดตั้งชมรม และสาขาวิชา เลือกเรียนตามสมัครใจ
- 5) ศึกษาและดูงานเพื่อนำมาปรับปรุง เป็นแนวทางปฏิบัติ
- 6) สรุปผลงาน และรายงานผล

8. ผลที่เกิดขึ้นกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องพบว่า นักเรียน ครู ชุมชน ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งในเชิงวิชาการด้านภูมิปัญญา และคุณธรรม จริยธรรม ในส่วนของโรงเรียน ได้รับการยอมรับจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องว่า ได้ดำเนินการจัดกิจกรรมที่สอดคล้อง กับแนวนโยบายการศึกษาของชาติ สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีได้ กล่าวคือ

ผลที่เกิดขึ้นต่อนักเรียนพบว่า นักเรียนให้ความสนใจและตั้งใจเรียนรู้ สามารถปฏิบัติได้อย่างรวดเร็ว รวมทั้งมีพัฒนาการทางด้านคุณธรรม จริยธรรมดีขึ้นอย่างน่าพอใจ ตัวชี้วัดได้จากการสังเกต

ผลที่เกิดขึ้นกับครูในโรงเรียน พบว่า คณะครูในโรงเรียนได้ให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สามารถนำกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรปกคิมาบูรณาการกับการเรียนรู้ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี ตัวชี้วัดใช้แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม

ผลที่เกิดขึ้นกับครูภูมิปัญญาท้องถิ่นพบว่า ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความภาคภูมิใจและมีพัฒนาการในด้านรูปแบบและกระบวนการถ่ายทอดในทางที่ดีขึ้นตามลำดับ ตัวชี้วัดใช้แบบสัมภาษณ์ การสังเกต และแบบสอบถาม

ผลที่เกิดขึ้นกับครูภูมิปัญญาท้องถิ่นพบว่า ชุมชนให้การสนับสนุนและเข้ามามีส่วนร่วม ในการกิจของโรงเรียนได้ผลเป็นที่น่าพอใจอย่างยิ่ง รวมทั้งชุมชนสนใจที่จะร่วมเรียนรู้เกี่ยวกับ ภูมิปัญญาท้องถิ่นมากขึ้น ตัวชี้วัดจากการสังเกต และการสัมภาษณ์

ผลที่เกิดขึ้นกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาได้ ให้ความสนใจ และสนับสนุนกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยชุมชนอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น หลาย หน่วยงานได้มาเยี่ยมชมและศึกษาดูงานโครงการ รวมทั้งสื่อมวลชนได้ให้ความสนใจและเสนอข่าว โครงการทางสื่อต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ตัวชี้วัดจากสมุดบันทึกการตรวจเยี่ยม และหนังสือเรียนเชิญ เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ

นอกจากนี้ พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน เข้มแข็งมากขึ้น โรงเรียนได้ รูปแบบ วิธีการและกระบวนการเรียนการสอนหรือการถ่ายทอดโดยชุมชน และถือเป็นการสืบทอด ภูมิปัญญาท้องถิ่น ไม่ให้สูญไป อีกทั้งเป็นการเรียนรู้ร่วมกัน ระหว่างครูปกติ ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น และชุมชนอีกด้วย

ข้อสังเกตหลังโครงการวิจัยสิ้นสุด

-การเผยแพร่ผลงาน หลังจากทีหน่วยงานต่างๆ, โรงเรียน ได้มาศึกษาและดูงาน โครงการ ที่โรงเรียนแล้วเกิดมีแนวคิดในการพัฒนาเช่นเดียวกัน แต่เมื่อกลับไปแล้วหลังจากศึกษา และดูงาน ปรากฏว่า ทุกโรงเรียนได้ดำเนินการไปได้เพียงน้อยนิด หรือแทบทำไม่ได้เลย จากการ สัมภาษณ์ สังเกตแล้ว พบว่า สาเหตุเกิดจาก ความไม่พร้อมของชุมชน ชุมชนไม่มีส่วนร่วมกับ โรงเรียน ขาดความเข้มแข็ง สรุปได้ว่า สภาพท้องถิ่น หรือชุมชนแต่ละแห่งมีข้อแตกต่างกัน ต้อง ปรับกระบวนการและวิธีการให้เหมาะสมกับแต่ละท้องถิ่นหรือชุมชนนั้น ๆ

-หลังจากสิ้นสุดโครงการแล้ว ได้เกิดองค์กรใหม่ในชุมชน คือ ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความสำคัญ และมีบทบาทมากขึ้น เป็นที่ยอมรับในสังคมและชุมชน

-ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้รับการยกย่องเชิดชู เช่นเดียวกับครูประจำการ

9. บทบาทนักวิจัยท้องถิ่น พบว่า

9.1 นักวิจัยท้องถิ่นมีข้อจำกัดในการทำวิจัย

โครงการวิจัยตั้งแต่เริ่มโครงการจนระยะสิ้นสุดโครงการ การเก็บและรวบรวมข้อมูล เป็นหน้าที่ของครูพี่เลี้ยงแต่ละสาขา ทุกวันจะมีการจดบันทึกการปฏิบัติงานและการประเมินผลของครูภูมิปัญญาท้องถิ่น จากนั้นครูภูมิปัญญาท้องถิ่นก็มีสมุดจดบันทึกการเรียนการสอนของตนเองด้วย ลักษณะรูปแบบคล้ายกับบันทึกการสอน แต่จะไม่ยึดติดกับรูปแบบของทางราชการมากนัก ดังนั้นข้อจำกัดของนักวิจัยที่ดี ต้องมีนักจดบันทึกหรือเลขที่เยี่ยม ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเฉพาะ

9.2 การเรียนรู้ของทีมวิจัย ที่มีศักยภาพเพิ่มขึ้น

ผลของโครงการ ทำให้ทีมวิจัย มีความรู้ในระบบ วิธีและกระบวนการของการวิจัย เพิ่มขึ้น ถึงแม้จะไม่ครบรูปแบบของการวิจัยตามวิธีการ ก็ตาม ทีมวิจัยก็สามารถเก็บข้อมูล รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ สังเคราะห์ได้ ผลต่อทีมวิจัย จากโครงการ อีกระดับหนึ่ง คือ ทีมวิจัยเกิดการเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กับครูภูมิปัญญาท้องถิ่น

9.3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ในความร่วมมือจากการวิจัย

โดยภาพรวม ความสำเร็จของโครงการจุดขึ้นที่สำคัญ คือ ความร่วมมือและการสนับสนุนจากทุกฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งชุมชนต้องเข้มแข็งพร้อมรับการพัฒนา พื้นที่ต้องมีการคัดกรอง ให้ความช่วยเหลือ เช่น อบต. อสม. กลุ่มแม่บ้าน หน่วยงานราชการในพื้นที่ ฯลฯ ซึ่งจะเป็นองค์กรที่ให้ความช่วยเหลือหรือเป็นที่เลี้ยงที่ดีได้ และนอกจากนี้ต้องมีครูพี่เลี้ยงเพื่อดูแลช่วยเหลือ กรณีของโรงเรียนบ้านโนนสูงคอนหลัก ใช้ครูประจำการให้การช่วยเหลือ เป็นที่ปรึกษาแต่ละสาขา

9.4 แนวทางการปรับปรุงการแสวงหาความรู้ผ่านการวิจัย

การวิจัยตามกระบวนการของโครงการ กรณีโรงเรียนบ้านโนนสูงคอนหลัก นับเป็นรูปแบบของการวิจัยที่ลงมือปฏิบัติจริงโดยชุมชนมีส่วนร่วม ดังนั้น รูปแบบและวิธีการจะไม่ยึดติดกับระเบียบวิธีการวิจัยมากเกินไป สำหรับผู้อ่านที่จะศึกษางานชิ้นนี้ เพราะแนวปฏิบัติและการเก็บข้อมูล ได้จากการสังเกต การสัมภาษณ์ และการปฏิบัติจริง ดังนั้น รายละเอียดของข้อมูลจะทราบได้จากผลของการดำเนินงาน ถ้าจำเป็นจะได้รับความรู้ตามระเบียบของวิธีวิจัย จำเป็นต้องมีนักจดบันทึกที่ดีเยี่ยมเป็นเลขานุการทีมวิจัยโดยเฉพาะ คอยเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูล และจำเป็นต้องใช้ผู้ที่จบการศึกษาในระดับชั้นสูงคอยเป็นที่เลี้ยง ไม่ใช่ให้นักวิจัยในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีในชุมชน

10. ปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จในการวิจัยและพัฒนา

10.1 ปัญหาในระดับกลุ่มบุคคล ผลจากการดำเนินงานวิจัยของโครงการ ทำให้ทราบปัญหาของการดำเนินงาน ในระดับกลุ่มบุคคล และระดับบุคคลที่ชัดเจน คือ ในเรื่องของเวลา กล่าวโดยสรุป พบว่า สภาพชุมชนของพื้นที่โครงการเป็นชุมชนชนบท อาชีพหลักคือ การเกษตรกรรม ดังนั้น

พอลังการกาลทำนา กลุ่มบุคคลเหล่านี้ (ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น) จะมีความพร้อมเพียงน้อย เนื่องจากต้องไปทำนาเพื่อเลี้ยงครอบครัวตนเอง แต่ก็ได้รับการแก้ไขในระดับหนึ่ง คือ นักเรียนจะตามไปเรียนที่บ้านในตอนกลางคืน หรือ ในวันเสาร์ วันอาทิตย์แทน

10.2 ปัญหาในระดับชุมชน และสังคมไม่มีแต่มีข้อเสนอแนะว่า พื้นที่ที่จะทำการวิจัย ชุมชนและองค์กรต่าง ๆ ต้องมีความพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือ เป็นที่เลี้ยงที่ดี และต้องเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง ทั้งนี้และทั้งนั้นต้องแล้วแต่ความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่ ที่ดำเนิน โครงการ

10.3 ปัญหาระดับนโยบาย ผลการดำเนินโครงการที่ผ่านมา ทำให้ทราบข้อมูลว่า โครงการจะดำเนินไปด้วยดี และประสบผลสำเร็จนั้น ต้องได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานชั้นสูงของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ด้วย เช่นการดูแลช่วยเหลือ เป็นที่ปรึกษาให้ความรู้ในทุก ๆ ด้านและสนับสนุนในเรื่องของงบประมาณ

11. ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ที่วิจัยได้มีข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะ ดังนี้

11.1 ผลการวิจัยของโครงการนี้ เป็นเชิงคุณภาพ ที่บันทึกจากความเป็นจริงของการปฏิบัติงาน ดังนั้น เนื้อหาสาระอาจไม่ครอบคลุมเท่าที่ควร ถ้าผู้อ่านหรือผู้ที่ศึกษางานชิ้นนี้ยึดหลักการระเบียบวิธีการวิจัยมากเกินไป

11.2 งานวิจัยท้องถิ่น เป็นสิ่งที่มีประโยชน์ และเกิดผลในเชิงรูปธรรม ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ควรให้การส่งเสริมสนับสนุนงานวิจัยลักษณะนี้ให้มากขึ้น เช่น เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ทางสื่อสารมวลชน เอกสาร วารสาร สื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เป็นต้น และให้งบประมาณสนับสนุนการวิจัยมากขึ้น

11.3 สกว. ควรเพิ่มกระบวนการ และกิจกรรม ประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงาน / ชุมชน / นักวิจัย ได้ใช้กระบวนการวิจัยท้องถิ่นมากขึ้น

11.4 ผู้ที่ทำการวิจัย / ทีมวิจัย / นักจดบันทึก จะเป็นชุมชนที่มีการศึกษาค่ำ ดังนั้นไม่จำเป็นที่จะยึดติดกับรูปแบบวิธีการวิจัยที่เป็นกระบวนการมากนัก ควรลดบทบาทของเอกสารลงบ้าง ให้ความสำคัญและง่ายขึ้น ตามรูปแบบและวิธีการของชาวบ้านหรือชุมชนที่แท้จริง

คณะครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้มีข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ดังนี้

11.5 การดำเนินงานโครงการร่วมกันระหว่าง สกว. กับหน่วยงานชุมชน ควรมีระยะเวลา -5 ปี ต่อโครงการ เพื่อให้เกิดความต่อเนื่อง และได้ผลงานอย่างจริงจัง

11.6 การสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น น่าจะเป็นภารกิจหนึ่ง ที่ผู้นำชุมชน ควรกระตุ้นส่งเสริมให้มีการดำเนินการในชุมชนของตนเอง

นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ ได้มีข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ โดยสรุปได้ดังนี้

11.7 เห็นว่าการเรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นเรื่องที่ควรเรียนรู้อย่างยิ่ง

11.8 การเรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ช่วยให้เกิดทักษะทางวิชาชีพ และนำไปปฏิบัติจริง จะเกิดประโยชน์ต่อตนเอง / ครอบครัว / ชุมชน

11.9 ครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรนำภูมิปัญญาท้องถิ่น มาเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ ใน
ทุกวิชา และทุกระดับชั้น

11.10 ทุกคนมีความพร้อม และจะศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อร่วม
กิจกรรม สืบถอดภูมิปัญญาท้องถิ่นต่อไป

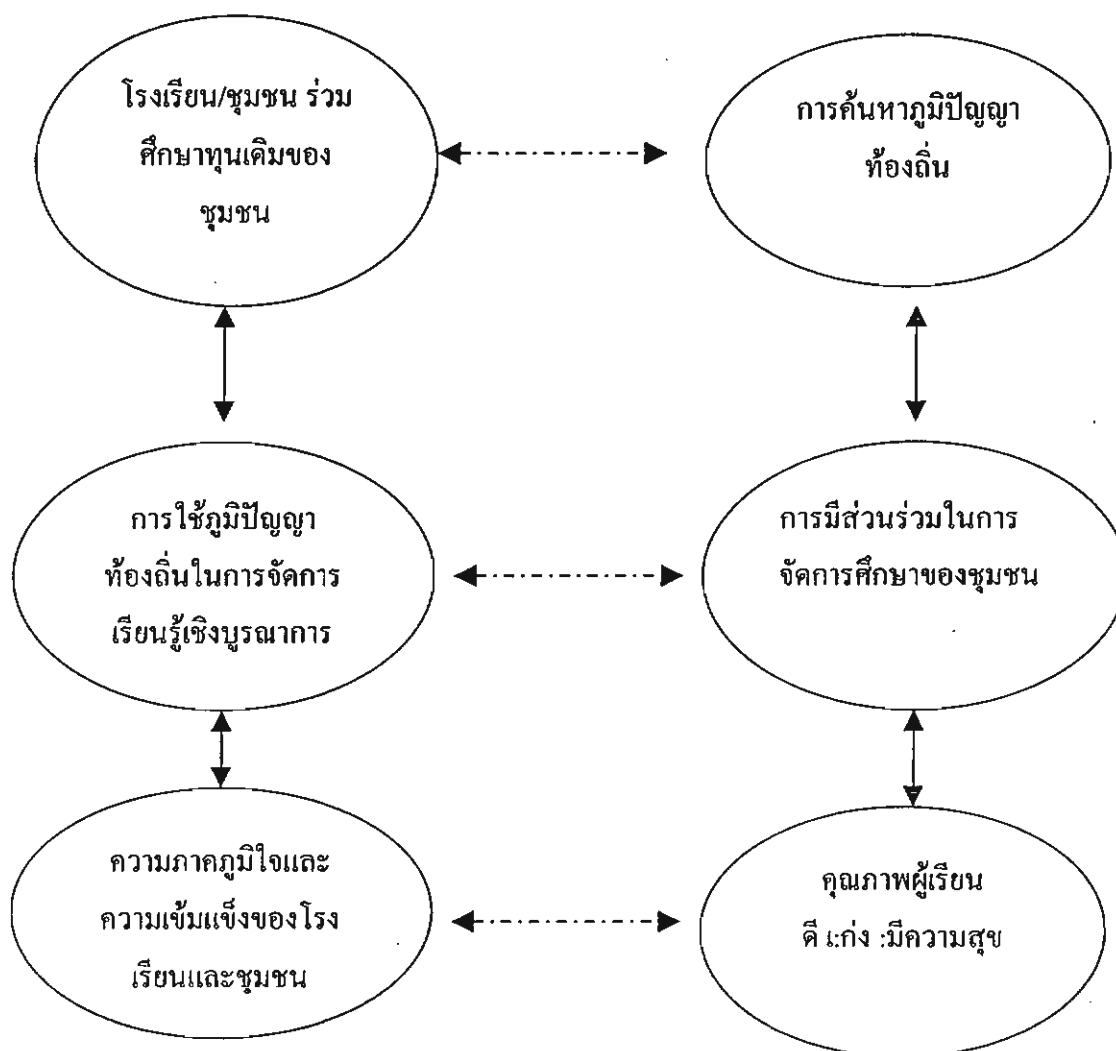
12. แนวทางการพัฒนางานในระยะต่อไป

12.1 โรงเรียนและชุมชนร่วมกันศึกษาทุนเดิม ค้นหาภูมิปัญญาท้องถิ่นต่อไป

12.2 ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากยิ่งขึ้น โดยเข้ามาในรูปของ
คณะกรรมการในการพัฒนาการศึกษาต่าง ๆ

12.3 ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้ในเชิงบูรณาการมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ
หลักสูตรสถานศึกษา

แผนภูมิที่ 5 เส้นทางการพัฒนาการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในกิจกรรมการเรียนรู้ในโรงเรียน

แผนภูมิที่ 6 แสดงจุดเด่นและผลที่เกิดขึ้นต่อโครงการ

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
กิจกรรม และผลการดำเนินงานโครงการ

กิจกรรม และผลการดำเนินงานโครงการ

กิจกรรม	การดำเนินงาน	ผลการดำเนินงาน	เอกสาร/หลักฐาน
กิจกรรมที่ 1. เวทีชาวบ้าน ครั้งที่ 1 วัตถุประสงค์ 1. เพื่อทราบ ปัญหาและ ความต้องการ ในการพัฒนา	วิธีการ (ในวันที่ 16 พฤษภาคม 2540) 1. โรงเรียนนัคหมาย กรรมการการ ศึกษา กรรมการพัฒนาโรงเรียน , ผู้ปกครองนักเรียน ,ผู้สนใจ ใน วันที่ 16-17 พฤษภาคม 2543 2. สถานที่ ณ โรงเรียน ในวันที่ 16 พฤษภาคม 2543 3. ผู้เข้าร่วมประชุม เชิญ ผช.ผอ.ปจ.มค. (ผู้ช่วย ผอ. ปจ.มค.) เป็นประธานเปิดการ ประชุมเชิงปฏิบัติการ รายนามผู้บรรยายพิเศษ - หัวหน้าศึกษานิเทศก์พัยคณภูมิ พิสัย - หัวหน้าประณศศึกษาอำเภอ พัยคณภูมิพิสัย - ครูผู้บริหาร กลุ่มเรียงแก้วพัฒนา 4. ในหัวข้อ บรรยายพิเศษในหัว ข้อเรื่องการจัดการศึกษาโดยภูมิ ปัญญาท้องถิ่น การจัดหลักสูตร ท้องถิ่น	1. ได้รับทราบปัญหา และความต้องการ ในการพัฒนาชุมชนคือ 1.1 ปัญหา เนื่องจากชุมชนขาด แคลนผู้สืบทอดภูมิปัญญาด้านอื่นๆ ดัง นี้ - มโหรี - ผ้าไหม - หมอสูตร - สานแห - สมุนไพร - จักสาน ซึ่งภูมิปัญญาทุกสาขาดังข้างต้นนั้นได้ เริ่มต้นจาก ภูมิปัญญาจักสาน 2. ความต้องการ 2.1 ชุมชนอยากมีส่วนร่วมในการจัด การศึกษาเพื่อสืบทอด สืบสาน ภูมิ ปัญญาท้องถิ่น ดังเดิมให้คงอยู่	- บันทึกการประชุม - ภาพประกอบกิจกรรม - รายชื่อผู้เข้าร่วม ประชุม

กิจกรรม	การดำเนินงาน	ผลการดำเนินงาน	เอกสาร/หลักฐาน
2. ค้นหา ครุภูมิปัญญาท้องถิ่น	อภิปราย ในวันที่ 17 พฤษภาคม 2543 วันที่ 2 ของการประชุม 1. อาจารย์ใหญ่ เปิดประเด็น การอภิปราย ค้นหาภูมิปัญญา ท้องถิ่น เข้ามาร่วมในกิจ กรรมการเรียนการสอน 2. ให้เสนอชื่อผู้มีความถนัด ในด้านต่างๆ 1. จักสาน นายทัน วงศ์ทอง 2. สมุนไพร 1. นายเรือง ปริพล 2. นายสมชาย พันธุ์ทองหล่อ 3. คณิตศาสตร์ 1. นายจำเริญ พวงเพชร 2. นายสี พรสิมมา 4. ด้านทัศนศิลป์ 1. พระครูอดุล ธรรมโชติ 5. ด้านมโหรี 1. นายวิเชียร ผาสุขล้ำ 2. นายประเวศ อำนเรือง 3. นายสี สุภารีย์ 4. นายทองอินทร์ คำลา 5. นายทวด ผาสุขล้ำ 6. นายคำ เกิดสุข 7. นายสุข พูลวงษ์ 6 ด้านมัดหมี่ 1. นางสาวทองใบ สิงห์เทศ 2. นางนารี ผุขคำภา	1. ได้รับรายชื่อครุภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังนี้ ที่ สาขา ชื่อ-สกุล 1. จักสาน นายทัน วงศ์ทอง 2. สมุนไพร นายเรือง ปริพล นายสมชาย พันธุ์ทองหล่อ 3. คณิตฯ นายจำเริญ พวงเพชร. นายสี พรสิมมา 4. ศิลป์ พระครูอดุลธรรมโชติ 5. มโหรี 1. นายวิเชียร ผาสุขล้ำ 2. นายประเวศ อำนเรือง 3. นายสี สุภารีย์ 4. นายทองอินทร์ คำลา 5. นายทวด ผาสุขล้ำ 6. นายคำ เกิดสุข 7. นายสุข พูลวงษ์ 6. ด้านมัดหมี่ 1. นางสาวทองใบ สิงห์เทศ 2. นางนารี ผุขคำภา 7. ด้านภาษาไทย 1. นายสี อังคะณีย์ 2. นางสาววัลย์ ผาสุขล้ำ 3. นางสมศรี นนทศรีราช 4. นายเสาร์ แก้วดี 8. ด้านมวยไทย 1. นายภิรมย์ แพงคำไหล 9. ด้านหมอสู่ขวัญ นายพล มาบิดา 10. ด้านภาษาอังกฤษ นางสมบัติ ภูมิศรีจันทร์	- ทำเนียบภูมิ ปัญญา - รายชื่อภูมิ ปัญญาท้องถิ่น

กิจกรรม	การดำเนินงาน	ผลการดำเนินงาน	เอกสาร/หลักฐาน
	7 ด้านภาษาไทย 1. นายสี อังคะณีย์ 2. นางสาววลัย ผาสุขล้ำ 3. นางสมศรี นนทศิริราช 4. นายเสาร์ แก้วดี 8 ด้านมวยไทย 1. นายภิรมย์ แพงคำไหล 9 ด้านหมอสู่ขวัญ - นายพล มาบิดา 10 ด้านภาษาอังกฤษ 1. นางสมบัติ ภูมิศรีจันทร์ 3. ขั้นตอนการเสนอชื่อภูมิ ปัญหาโดยการยกมือโหวตเสียง มีผู้รับรองแล้วลงมติ		

กิจกรรม	การดำเนินงาน	ผลการดำเนินงาน	เอกสาร/หลักฐาน
3. หาความเป็นไปได้ในการทำกิจกรรม	- อาจารย์ใหญ่ทดลองจัดการเรียนการสอน ถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ในรูปการวิจัย โดยไม่มีหลักสูตร ไม่มีขั้นตอน สอนตามความถนัดของภูมิปัญญาสอนโดยธรรมชาติ และปฏิบัติจริง จะทำอะไรให้เด็กได้เข้าใจและทำได้ - ในวันที่ 17 พ.ค. 45 วิทยากรผู้เข้าร่วมประชุมมีจำนวน 60 คน ดังรายนามในภาคผนวก - นัดหมาย ภูมิปัญญาให้พบกับนักเรียนเพื่อทำความคุ้นเคย และทำความเข้าใจ 4. ตกลงภูมิปัญญาให้สอนตามธรรมชาติ ตามที่ตัวเองถนัด แล้วครูจะคอยแนะนำ	- มีความเป็นไปได้ โดยกำหนดเรียนตามภูมิปัญญาได้เรียนตามถนัด ตามธรรมชาติ ทั้ง 10 ด้านของภูมิปัญญา - มีการนัดหมายโดยให้ครูภูมิปัญญาพบกับเด็กนักเรียน ในวันที่ 24 พ.ค. 2543 แยกนักเรียนตามความสนใจของนักเรียนเอง ข้อตกลงการสอน คือ การสอนความถนัด ครูจะคอยแนะนำปัญหา/อุปสรรค/ข้อสังเกต - ภูมิปัญญายังไม่มั่นใจในการสอนการถ่ายทอดให้เด็กได้เข้าใจและยังถ่ายทอดประสบการณ์ เช่น ผู้ใหญ่เฝ้าปิ้งได้แต่เด็กจะทำได้ไหม แต่มีความกระตือรือร้น ภูมิปัญญาเต็มใจที่จะถ่ายทอดให้เด็กได้เข้าใจและทำได้ 2. ครูภูมิใจ ดีใจ ที่ทีมภูมิปัญญาจะมาช่วยสอน ถ่ายทอดความรู้ให้กับเด็กนักเรียน	- รายชื่อลงเวลาที่มาปฏิบัติงาน - บันทึกการสอนของภูมิปัญญาท้องถิ่น

สรุป กิจกรรมที่ 1 เวทีชาวบ้านครั้งที่ 1
ซึ่งมีจุดประสงค์ดังนี้

1. เพื่อทราบปัญหาและความต้องการในการพัฒนา
2. ค้นหาตัวภูมิปัญญาท้องถิ่น
3. เพื่อหาความเป็นไปได้ในการดำเนินกิจกรรมวิจัย

ได้กำหนดการทำกิจกรรม คือ ประชุม อภิปราย จึงพบว่า โรงเรียนได้ทราบปัญหา คือ ชุมชนขาดแคลนผู้สืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญ 10 ด้าน ได้แก่ ด้านสมุนไพร จักสาน มโหรี คณิตศาสตร์พื้นบ้าน ทักษะศิลป์ มัคหมี ภาษาไทย (หมอลำ, เพลง) มวยไทย หมอสูตร อังกฤษ แล้วพบว่าชุมชนมีความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อสืบทอดภูมิปัญญา ในด้านต่างๆ โดยค้นพบว่าภูมิปัญญาใน 10 ด้าน หรืออาจจะมากกว่า มีความเป็นไปได้ในการจัดการเรียนการสอนโดยการถ่ายทอดภูมิปัญญา โดยใช้วิธีให้ครูภูมิปัญญาถ่ายทอดตามธรรมชาติ และมีครูเป็นผู้ช่วยคอยแนะนำในกิจกรรมที่ 1 มีข้อสังเกตว่า ครูภูมิปัญญายังไม่มี ความมั่นใจซึ่งได้ แก้ปัญหาโดยครูเป็น พี่เลี้ยงคอยแนะนำ

ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา (ธันวาคม 2544 – พฤษภาคม 2545)

กิจกรรม	การดำเนินงาน	ผลการดำเนินงาน	เอกสาร/หลักฐาน
- สำรวจแหล่งข้อมูลในชุมชน (มกราคม 2545) <u>วัตถุประสงค์</u> - เพื่อค้นหาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน สำหรับจัดกิจกรรมการเรียนการสอน - เพื่อค้นหาวัสดุสื่อ อุปกรณ์และสถานที่ให้เหมาะสมกับการถ่ายทอด ภูมิปัญญาท้องถิ่น	- อาจารย์ใหญ่ออกคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงาน รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดแหล่งเรียนรู้ และสถานที่เรียน วัสดุ อุปกรณ์ที่มีในแต่ละสาขา - ให้ครูพี่เลี้ยงสัมภาษณ์และบันทึกแหล่งเรียนรู้ในชุมชน แต่ละสาขาที่แบ่งไว้ - จัดทำเป็นทำเนียบของแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ทั้ง 12 สาขา 4. จัดทำเนียบภูมิปัญญาท้องถิ่นแต่ละสาขาในชุมชน	- ได้ข้อมูลแหล่งเรียนรู้ในชุมชนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของภูมิปัญญาท้องถิ่นแต่ละสาขา - ได้ทราบประวัติและภูมิหลังของภูมิปัญญาท้องถิ่นแต่ละสาขา - นักเรียนได้รู้จักประวัติความเป็นมา ชื่อ ของภูมิปัญญาท้องถิ่นแต่ละสาขา	- ทำเนียบภูมิปัญญาท้องถิ่น - ทำเนียบแหล่งเรียนรู้

กิจกรรม	การดำเนินงาน	ผลการดำเนินงาน	เอกสาร/หลักฐาน
- วิเคราะห์สภาพแหล่งเรียนรู้ในชุมชน - วัตถุประสงค์ - เพื่อค้นคว้าสภาพที่เหมาะสมของแหล่งเรียนรู้ในชุมชน	- สืบค้นแหล่งข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์สภาพที่เหมาะสมสำหรับการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนของแต่ละวิชา - นำข้อมูลที่ได้มาจัดทำเป็นทำเนียบแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียน - นำนักเรียนไปแนะนำรู้จัก พ่อครู- แม่ครู แหล่งความรู้แต่ละสาขา 4. พ่อครู-แม่ครู เล่าประวัติความเป็นมา ภูมิหลังของภูมิปัญญาท้องถิ่นของแต่ละสาขาให้นักเรียนฟัง	- ได้ทำเนียบแหล่งเรียนรู้ทั้ง 12 สาขา - ได้ทราบข้อมูลประวัติของภูมิปัญญาท้องถิ่นแต่ละสาขา - นักเรียนรู้จักแหล่งเรียนรู้เพิ่มขึ้นทั้งในและนอกโรงเรียน	- แหล่งเรียนรู้ต่างๆ ในโรงเรียน เช่น ศูนย์ศิลปาชีพ สถานีอนามัย ห้องสมุด ศาลาแหล่งเรียนรู้ ฯลฯ - ทำเนียบแหล่งเรียนรู้
- ศึกษาดูงาน - วัตถุประสงค์ - เพื่อศึกษา และดูงานแลกเปลี่ยนประสบการณ์และนำมาพัฒนาการจัดการเรียนการสอน	- ประชุมชี้แจง คณะครู-ภูมิปัญญาท้องถิ่น กำหนดเป้าหมาย ระยะเวลาในการเดินทาง ค่าใช้จ่าย วัน เวลา - ศึกษาดูงาน “วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อพัฒนาภูมิปัญญาไทย” ณ สถาบันราชภัฏนครราชสีมา - วันที่ 11 มกราคม 2545 3. สรุปผลการศึกษาดูงาน เพื่อนำมาพัฒนา	- ได้ประสบการณ์ใหม่ๆ หลายสาขา เพื่อนำมาพัฒนาปรับปรุงงานการเรียนการสอน - ภูมิปัญญาท้องถิ่น - ภูมิปัญญาท้องถิ่น คิดที่จะจัดการเรียนที่มุ่งเน้นการสร้างงานอาชีพให้มากขึ้น	ภาพถ่ายกิจกรรม

กิจกรรม	การดำเนินงาน	ผลการดำเนินงาน	เอกสาร/หลักฐาน
- วิเคราะห์หลัก สูตร ประถมศึกษา พ.ศ. 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) <u>วัตถุประสงค์</u> - เพื่อให้ได้เนื้อหา และกิจกรรมในการ จัดการเรียนรู้ของแต่ละ สาขา	- ออกคำสั่งแต่งตั้งผู้รับผิดชอบ จัดทำวิเคราะห์หลักสูตร เพื่อ ให้ทราบถึงเนื้อหาสาระของวิชา ที่จะนำมาบูรณาการ กับการ เรียนการสอนโดยใช้ภูมิปัญญา ท้องถิ่นให้สอดคล้องกัน - ครูพี่เลี้ยงและครูภูมิปัญญา ท้องถิ่นในแต่ละสาขาร่วมกัน คิดวางแผน จัดทำเนื้อหาของ หลักสูตรเรื่องที่จะสอนในแต่ละ วันตลอดทั้งกิจกรรมของเนื้อ หาร่วมกัน 3. รวบรวมจัดเนื้อหา แต่ละสาขานำ มาจัดพิมพ์เป็นรูปเล่ม ไว้เป็นหลัก สูตรใช้สำหรับการสอนต่อไป	- ได้เนื้อหาของหลัก สูตรไว้เป็นแนวทางใน การจัดกิจกรรมการ เรียนการสอน	- หลักสูตรภูมิปัญญา ท้องถิ่น สาขาละ 1 ชุด
6. จัดทำกำหนดการ เรียนรู้โดยใช้ภูมิ ปัญญาท้องถิ่น - เพื่อให้ได้เนื้อหา และกิจกรรมในการ เรียนการสอนโดยใช้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น	- อาจารย์ใหญ่ออกหนังสือเรียน เชิญคณะครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ในแต่ละสาขาร่วมกันพิจารณา วางแผนนำเนื้อหาวัสดุอุปกรณ์ และกิจกรรมในการเรียนรู้ร่วม กับครูพี่เลี้ยงของสาขานั้นๆ - อาจารย์ใหญ่บรรยาย เกี่ยวกับการ กำหนดเนื้อหาและการใช้ กิจกรรมนำมาใช้ในกิจกรรมการ เรียนการสอนโดยยึดแบบอย่าง และเอกสารจากการไปอบรม โครงการ"การจัดการเรียนรู้ สำหรับผู้มีความ	- ได้กำหนดการ เรียนรู้แต่ละสาขา ที่มีทั้งเนื้อหาและ กิจกรรมของการ เรียนแต่ละสาขา - ได้ตารางการเรียนรู้ โดยกำหนดให้ เป็นวันพฤหัสบดี ตอนบ่าย	- ได้กำหนดการ เรียนรู้ - ได้ตารางการเรียนรู้

กิจกรรม	การดำเนินงาน	ผลการดำเนินงาน	เอกสาร/หลักฐาน
	สามารถพิเศษร่วมกับ สกศ. เมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม 2544 ณ ห้องประชุมบ้านโนนสูงคอนหลักี่” - ผู้เข้าร่วมประชุมในการจัดทำในครั้งนี้ประมณไปด้วย ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น 12 สาขา คณะครูจำนวน 8 คน ผู้สังเกตการจากบุคคลภายนอกจำนวน 5 คน - แต่ละสาขาแยกกลุ่มกันไปจัดทำกำหนดการเรียนรู้ร่วมกับครูพี่เลี้ยงโดยมีอาจารย์สถิตย์ อาจารย์ประจักษ์ อาจารย์สันติพงษ์ เป็นผู้นำเสนอในการนำรูปแบบของการเรียนรู้ของผู้มีความสามารถพิเศษมาใช้ แต่ละสาขา และคำแนะนำ - ให้แต่ละสาขานำเนื้อหาที่จัดทำได้แล้วมานำเสนอในที่ประชุม เพื่อร่วมกันวิเคราะห์แก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น 6. รวบรวมเนื้อหาทั้งหมดจัดพิมพ์เป็นรูปเล่ม		

กิจกรรม	การดำเนินงาน	ผลการดำเนินงาน	เอกสาร/หลักฐาน
7.จัดตั้งชมรมตาม ถนัด วัตถุประสงค์ - เพื่อให้นักเรียน ได้รู้จักภูมิ ปัญญาในท้องถิ่น - เพื่อให้นักเรียนได้ เข้ากลุ่มเรียนรู้ตาม ความสนใจ	- โรงเรียนนัดวันเวลาให้ภูมิ ปัญญาได้มากพบนักเรียน เพื่อ รับสมัครนักเรียนเข้าชมรม หรือสาขาของตนเอง ในวันที่ 24 พฤษภาคม 2544 - ในเวลาบ่ายได้รวมนักเรียน ระดับชั้น ป.1 – ป.6 เพื่อรับฟัง คำชี้แจงและคำแนะนำจากครู - แนะนำครูภูมิปัญญาท้องถิ่น แต่ละสาขาให้นักเรียนรู้จัก - พ่อครู-แม่ครู แนะนำตนเอง และคำพูดเกี่ยวกับภูมิหลังแต่ละ สาขาให้นักเรียนได้รู้ตลอด ทั้งวิธีการ มาเรียนแยกเข้า กลุ่ม - ให้นักเรียนแยกเข้ากลุ่มตาม สาขาที่นักเรียนสนใจ และ สมัครใจที่จะเรียนเอง กับพ่อ ครู-แม่ครู ที่ได้แนะนำตนเอง และสาขาวิชาไปแล้ว 6. ครูพี่เลี้ยงจกรายชื่อนักเรียนแต่ละ สาขาไว้ในระยะแรกก่อนว่ามี จำนวนเท่าไร 7. พ่อครู-แม่ครู นัดหมายสถานที่ เรียนเวลาเรียนแต่ละสาขาทราบ และนำไปปฏิบัติ	- ได้ภูมิปัญญาแต่ละ สาขา - นักเรียนได้เข้าเรียน ตามกลุ่มความสนใจ ของตนเอง - นักเรียนได้รู้จัก ภูมิปัญญาหลังของ พ่อครู-แม่ครู 4. นักเรียนได้ทราบ แหล่งเรียนรู้ สถานที่ เรียน อุปกรณ์การเรียน และเนื้อหาวิชาที่จะ เรียนในแต่ละสาขาที่ตนเอง สนใจ	- สถานที่เรียนของ ภูมิปัญญาแต่ละ สาขา - แหล่งเรียนรู้ - บัญชีรายชื่อนักเรียน ของแต่ละสาขา

กิจกรรม	การดำเนินงาน	ผลการดำเนินงาน	เอกสาร/หลักฐาน
8. เข้าอบรมตามเกณฑ์ <u>วัตถุประสงค์</u> - เพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสเลือกทำกิจกรรมที่ตนเองสนใจตามความถนัด	1. ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นออกมาทำกิจกรรมการเรียนการสอนตามที่นัดหมายได้ตามกลุ่มของตนโดยเริ่มจัดกิจกรรมวันที่ 31 พฤษภาคม 2544 เป็นวันแรก 2. พ่อครู-แม่ครู ได้เตรียมอุปกรณ์การสอนของตนเองในแต่ละสาขาออกมาสอน บริเวณที่พ่อครู-แม่ครู กำหนดไว้จากการประชุมครั้งที่ผ่านๆ มา เช่น มโหรี เตรียมกลอง ซอ ปี่ ฉิ่ง ฉาบ ,มัดหมี่ เตรียม เส้นไหม ฟืม โขงหมี่ เหล่งไหม และสี ย้อมไหม ฯลฯ - นักเรียนแยกเข้าเรียนตามชมรมของตนเองที่เลือกไว้ ในช่วงแรกได้จำนวนนักเรียนตามสาขาต่างๆ ดังต่อไปนี้ - หมอลำ,ผญา,สรภัญญะมีนักเรียน 15 คน - คณิตฯ มีนักเรียน 22 คน - มโหรี มีนักเรียน 10 คน - สานแห มีนักเรียน 6 คน - มัดหมี่ มีนักเรียน 1 คน - ทักษะศิลป์ มีนักเรียน 25คน - หมอสูขวัณ มีนักเรียน 6 คน - สมุนไพร มีนักเรียน 37 คน - มวยไทย มีนักเรียน 6 คน - จักสาน มีนักเรียน 6 คน - พรหมเช็ดเต้า มีนักเรียน 5 คน รวมจำนวนนักเรียนมีการศึกษา 2545 จำนวน 148 คน 4. ครูภูมิปัญญา จัดบันทึกการสอน กิจกรรมที่ได้เรียนในแต่ละวันและครูพี่เลี้ยงต้องมีการบันทึกกิจกรรม	- นักเรียนรู้จักเครื่องมืออุปกรณ์ประกอบการเรียนแต่ละสาขา - นักเรียนได้ปฏิบัติงานและมีผลงานออกแสดง และเตรียมอุปกรณ์ประกอบการทำกิจกรรมได้ - นักเรียนได้เรียนรู้ขั้นตอนการทำกิจกรรมตลอดจนการลงมือปฏิบัติจริง - นักเรียนได้เรียนรู้ตามความถนัดและความสนใจของแต่ละคน	- แบบบันทึกกิจกรรมการเรียนการสอนของครูภูมิปัญญาท้องถิ่น - สมุดบันทึกการเรียนรู้ของครูนักเรียนแต่ละวัน - สมุดบันทึกการเขียนกิจกรรมของครู พี่เลี้ยง

กิจกรรม	การดำเนินงาน	ผลการดำเนินงาน	เอกสาร/หลักฐาน
9. กิจกรรมกลุ่มสนใจ <u>วัตถุประสงค์</u> - เพื่อค้นหาแววความสามารถพิเศษตามกลุ่มสนใจ	- นักเรียนเข้าเรียนตามฐานและตามสาขาที่ตนเองเลือกไว้ในการประชุมครั้งก่อน - คณะครูได้ร่วมกันปรึกษาหารือให้อาการทอพรหมเช็ดเท้าเข้ามาเป็นกลุ่มสนใจแก่นักเรียน 3. ภูมิปัญญาท้องถิ่นสอนตามสาขาย่อย ภูมิปัญญาท้องถิ่นตามกำหนดการสอนที่วางไว้	- นักเรียนได้เข้าเรียนตามฐานและกลุ่มที่ตนเองสนใจ - ได้ค้นพบแววความสามารถพิเศษของนักเรียนแต่ละคนแต่ละสาขา	- แบบบันทึกการสอน - แบบสำรวจแววความสามารถพิเศษ
10. กิจกรรมสรุปบทเรียน <u>วัตถุประสงค์</u> - เพื่อทราบปัญหาอุปสรรคความต้องการของภูมิปัญญาท้องถิ่น - เพื่อพัฒนากิจกรรมแบบเรียนรู้	- ในแต่ละวันที่ทำการสอนเสร็จ ภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกับคณะครูจะมานั่งสนทนาไม่เป็นทางการตามร่มไม้ข้าง คามศาลาบ้าง แล้วแต่สะดวก ในโรงเรียนเพื่อปรึกษาหารือและข้อคิดเห็นต่างๆ หลังจากทำการเรียนการสอนแล้ว โดยการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล ไม่มีการจดบันทึก - ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ทำการสอนส่วนมากพบปัญหาค้างๆ กัน คือ ขาดความมั่นใจในการสอน คิดว่าจะสอนไม่ได้เหมือนครูประจำการ 3. นักเรียนจะเล่นมากกว่าเพราะว่ามีความคุ้นเคยกับภูมิปัญญาเป็นอย่างดี	- ได้ทราบปัญหาอุปสรรคและความต้องการของครูภูมิปัญญาท้องถิ่นในแต่ละสาขาเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับนักเรียน - นักเรียนเชื่อฟังคำสั่งสอนของครูภูมิปัญญาท้องถิ่น มีคุณธรรมจริยธรรมดีขึ้นในระดับหนึ่ง	- แบบบันทึกการประชุม - แบบบันทึกการสังเกต

กิจกรรม	การดำเนินงาน	ผลการดำเนินงาน	เอกสาร/หลักฐาน
	4. จากปัญหาดังกล่าว คณะครูได้ให้คำแนะนำว่าให้สอนตามความถนัดของแต่ละสาขาวิชา ไม่ต้องเน้นขั้นตอนการสอนเหมือนครูประจำการ คณะครูจะลงไปคอยอยู่ห่าง จะไม่ไปเกี่ยวข้องขณะทำการสอน 5. คณะครูให้สิทธิ์เต็มที่ในการเรียนการสอนและอบรมว่ากล่าวตักเตือนเด็กให้มีความเชื่อฟังคำสั่งสอนได้เต็มที่ และให้มีการสังเกตพฤติกรรมแต่ละคนการสังเกตพฤติกรรมแต่ละคนว่าทำได้หรือไม่ได้ เป็นการประเมินผลในตัว 6. ทุกสิ้นเดือนคณะครูร่วมกับครูภูมิปัญญาท้องถิ่นจะมาประชุมสัมมนาที่เป็นทางการอีกครั้งหนึ่งเพื่อหาแนวทางพัฒนาและปรับปรุงต่อไป		

ภาคผนวก ข

รูปแบบและกระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยชุมชน

รูปแบบและกระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยชุมชน

รูปแบบและกระบวนการถ่ายทอดของภูมิปัญญาท้องถิ่น โรงเรียนบ้านโนนสูงคอนหี เป็นการถ่ายทอดที่อาศัยหลักตามธรรมชาติ ไม่มีลำดับขั้นตอนที่แน่นอน เป็นการใช่วิธีการของแต่ละสาขาที่แตกต่างกันไปในการดำเนินเนื้อหา และการปฏิบัติ เพราะกิจกรรมบางอย่างต้องอาศัยการปฏิบัติจริง ซึ่งคล้ายกับการสอนแบบสาธิต ดังรายละเอียดรูปแบบและกระบวนการถ่ายทอดของแต่ละสาขาของภูมิปัญญาท้องถิ่นดังต่อไปนี้

สรุปรูปแบบและกระบวนการถ่ายทอดของครูภูมิปัญญาด้านสมุนไพร

พ่อครู คือ นายเรือง ปริพล อายุ 46 ปี การศึกษาประถม 4

นายสมชาย พันธุ์ทองหล่อ อายุ 46 ปี การศึกษามัธยมปีที่ 3

รูปแบบการสอน

1. เริ่มต้นด้วยการให้นักเรียนลงพื้นที่ทำความรู้จักกับต้นไม้ก่อน ที่อยู่รอบๆตัว ว่ามีต้นไม้อะไรบ้างทั้งในชุมชน และบริเวณโรงเรียน ตลอดทั้งบริเวณสวนป่าธรรมชาติของชุมชน (คอนปู่ตา) แล้วโยงเนื้อหาเข้ามาหาพืชสมุนไพรที่มีอยู่และที่ได้พบเห็นบ่อยๆ ที่อยู่ใกล้ตัว และพืชผักสวนครัวด้วย พ่อครูจะนำนักเรียนเดินดู และศึกษาลักษณะของต้นไม้สมุนไพรต่างๆ แล้วแนะนำว่าส่วนใดบ้างของพืชสมุนไพรที่นำมาทำยาบ้าง พืชแต่ละชนิดมีสรรพคุณอะไร รวมทั้งวิธีการปลูกและการขยายพันธุ์พืช แหล่งที่เกิดที่เหมาะสมของพืชแต่ละชนิด
2. ครูภูมิปัญญา จะสร้างความเชื่อมั่นให้นักเรียนเกิดความตระหนักในการใช้สมุนไพร รักษาโรคต่างๆ โดยให้นักเรียนได้จดบันทึกชื่อสมุนไพรต่างๆไว้ ทั้งที่มีสอน และตามธรรมชาติ ตลอดทั้งจดตำราการรักษาโรคแต่ละชนิดด้วย มีการแนะนำวิธีเก็บตัวยาสสมุนไพร ว่าต้องใช้เวลาใดในการเก็บยาแต่ละชนิด และต้องใช้ส่วนไหนบ้างของพืชสมุนไพรมาทำเป็นตัวยาได้บ้าง เช่น ใช้ใบ ต้องไม่อ่อนไม่แก่เกินไป หรือบางอย่างต้องใช้ใบแห้ง ถ้าใช้ผลต้องมีผลที่แก่จัด ตากให้แห้ง หรือประเภทใช้เปลือกสด เปลือกแห้ง หรือราก เป็นต้น
3. ครูภูมิปัญญาฝึกวิธีการใช้สมุนไพรให้นักเรียนดู นักเรียนทำตาม และมีการทดลองใช้กับผู้ป่วย ที่พบบ่อยในพื้นที่ เช่น เหา, กลาก เกลื้อน, ปวดท้อง, มีดบาด ฯลฯ แล้วนักเรียนปฏิบัติตาม จนเกิดความเชื่อมั่น นักเรียนจะสนใจมากในขั้นตอนนี้

4. ขณะที่ดำเนินการสอน ครูภูมิปัญญา จะแทรกนิทาน เพลง หรือเกม ที่เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม ทุกวันที่สอน เพื่อเสริมสร้างนิสัยให้นักเรียน เป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อตนเอง และผู้อื่น นักเรียนจะชอบในการเรียนมาก

กระบวนการสอนของครูภูมิปัญญาท้องถิ่น

5. เริ่มจากขั้นนำเข้าสู่บทเรียน โดยธรรมชาติของวิชา บางวันจะเริ่มด้วยการเล่านิทาน ร้องเพลง เกม บางวันจะเริ่มโดยพานักเรียนเดินศึกษาป่าในชุมชน บางวันทำกิจกรรมในสวนสมุนไพรของโรงเรียน นักเรียนที่เรียนมีจำนวน 23 คน โดยมีตั้งแต่ระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 1-6 คละกัน ดังนั้นกิจกรรมการเรียนการสอน จึงจัดให้แตกต่างกัน นักเรียนที่ตัวโตๆ จะเป็นผู้ร่วมสาธิต และปฏิบัติการทดลอง ทดสอบการใช้สมุนไพร ให้น้องๆ ดู ส่วนนักเรียนชั้นเล็กๆ จะช่วยในเรื่องการเตรียมวัตถุดิบ การเก็บใบยา และ รับผิดชอบดูแลต้นไม้
6. เนื่องจากความแตกต่างระหว่างวัยมีมาก ดังนั้นจำเป็นต้องสอนโดยคำนึงถึงสติปัญญาของแต่ละคนเป็นหลักสำคัญ บางคนเรียนได้เร็ว จำได้แม่น ปฏิบัติงานได้ดี บางคนเรียนช้า จำได้น้อย ต้องพึ่งพาและช่วยเหลือกัน
7. เมื่อนักเรียนคุ้นเคยกับครู กับต้นไม้แล้ว ก็จะฝึกให้รู้จักชื่อพืชสมุนไพร และสรรพคุณทางยา ครูต้องพยายาม ถามตอบซ้ำๆ เพื่อให้ นักเรียนจำได้ นักเรียนที่ตัวโตๆ จะช่วยแนะนำน้องๆ ในกลุ่มด้วย ในการเรียนแต่ละครั้งจะมีการจดบันทึกไว้ด้วยว่า ได้อะไรบ้างในแต่ละวัน และพ่อครูก็มีการจดบันทึกด้วย เพื่อนำไปพัฒนาแก้ไขปัญหาการสอนครั้งต่อไป
8. วิธีการสอน พ่อครูจะสาธิตให้ดูก่อน โดยการนำสมุนไพรที่มีอยู่ในป่า มาประกอบเป็นยา รักษาโรค แต่ละชนิด สอนวิธีการจัดตัวยาเข้าด้วยกันแต่ละประเภท การเก็บใบยา และการวินิจฉัยโรค เป็นต้น เมื่อครูทำให้ดูแล้วนักเรียนจะลงมือปฏิบัติตาม และทำการทดลอง ชักถามครู ปฏิบัติซ้ำจนเกิดความชำนาญ และมีความรู้จำได้ พ่อครูจะประเมินผล โดยการสังเกต ว่าพอใจหรือไม่ ผ่านเกณฑ์หรือไม่ ซึ่งเป็นการประเมินผลนักเรียนตามสภาพจริง ถ้านักเรียนผ่านเกณฑ์ พ่อครูพอใจแล้วจึงจะเริ่มบทเรียนหรือเนื้อหาใหม่ต่อไป

ระยะเวลาที่ทำการสอน

รูปแบบการถ่ายทอดของครูภูมิปัญญา เวลาทำการสอนจะมีทั้งในโรงเรียน และนอกโรงเรียน เน้นการปฏิบัติจริง

9. การเรียนรู้ในโรงเรียน กำหนดให้ใช้เวลาในช่วงบ่าย ของวันพฤหัสบดี ทุกวัน ใช้เวลา 3 ชั่วโมง
10. การเรียนรู้นอกโรงเรียน กำหนดใช้เวลาหลังเลิกเรียนแล้ว บางครั้งเนื้อหายังไม่จบคิ นักเรียนจะตามพ่อครูไปเรียนที่บ้าน ในช่วงเวลาเย็น และวันเสาร์อาทิตย์ ซึ่งในช่วงเวลานี้ นักเรียนจะได้พบกลุ่มของเด็ก ผู้ใหญ่ และเยาวชนในท้องถิ่น เข้าไปเรียนรู้ และถามเรื่อง ยาสมุนไพรเพื่อรักษาอาการเจ็บป่วยอยู่ประจำ ซึ่งพ่อครูก็จะอธิบายให้ฟัง และให้นักเรียนเป็นผู้ช่วยจัดยาให้ นักเรียนที่ไม่ใช่สาขาสมุนไพรก็ได้เรียนรู้ ไปพร้อม ๆ กัน
11. บางวันต้องพานักเรียน ไปเรียนรู้ข้างนอกในพื้นที่จริง เช่น ในป่าชุมชน ในทุ่งนา เป็นต้น จากการสังเกตและสัมภาษณ์ครูผู้สอนพบว่า ใช้รูปแบบการสอนและถ่ายทอดตัวต่อตัวครูจะอภิปรายถึงคุณประโยชน์ของต้นไม้ที่นำมาทำยาสมุนไพร เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นคุณค่าและนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ พร้อมทั้งพานักเรียนไปดูต้นสมุนไพรตามแหล่งต่างๆ
 - นักเรียน พบว่านักเรียนมีความสนใจ มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ต้นไม้ โดยเฉพาะพืชสมุนไพร นักเรียนได้ประสบการณ์ตรง ได้เรียนอย่างสนุกสนาน ไม่เครียดได้เรียนนอกสถานที่ ปัจจุบัน นักเรียนที่เข้าชมรมสมุนไพร สามารถแนะนำตัวยาสมุนไพร และวิธีการรักษาโรคให้กับ พ่อแม่ และญาติได้ สามารถบอกได้ว่ายานี้มาจากต้นอะไร และมีสรรพคุณอย่างไร นักเรียนจะเกิดสำนึกในการร่วมอนุรักษ์ต้นไม้ที่หายาก และมีน้อยไว้โดยการบวชต้นไม้ไว้ ห้ามตัดทำลาย นักเรียนจะไม่กล้าเหยียบต้นพืชสมุนไพร หรือต้นยา เป็นการสืบสานท้องถิ่นและชุมชน ให้ยั่งยืน เข้มแข็งต่อไป
 - ครูพี่เลี้ยง พบว่า ผู้ที่เข้ามาเรียน มีวุฒิภาวะต่างกัน ตั้งแต่ ป.1-ป.6 มีความพร้อมในการรับรู้ต่างกัน นักเรียนสมัครเรียนมากเกินไป ทำให้ดูแลไม่ทั่วถึง ครูจะสอนเสริมในกลุ่มของวิชา สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต และบูรณาการเข้ากับวิชาอื่นๆ เช่น เกษตร ภาษาไทย ฯลฯ

ผลการดำเนินงานต่อการสร้างงาน และอาชีพ

เมื่อนักเรียนได้ร่ำเรียนสาขาสมุนไพรที่ถูกต้องแล้ว จะสามารถทำสมุนไพรไว้ใช้เองได้ หรือรวมกลุ่มกันแปรรูปสมุนไพร ไว้จำหน่าย เป็นอาชีพสร้างรายได้ ได้ การสอนสมุนไพรต้องใช้เวลามาก คือถ้าคิดจะเรียนสมุนไพร หรือทำยาสมุนไพร ควรสอนประจำ สม่ำเสมอ ฝึกบ่อยๆ และให้ปฏิบัติจริงตลอดไป จึงจะเกิดประโยชน์ที่แท้จริง ผู้ที่ทำการสอนต้องมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง เป็นจริง จึงจะ

ไม่เกิดอันตรายแก่ผู้ใช้สมุนไพร เพราะนักเรียนไม่ใช่เครื่องทดลอง วิธีสอนจะใช้อุปกรณ์ และของจริงทุกอย่างเพื่อให้เห็นผลโดยตรง มีการวินิจฉัยโรค สามารถแนะนำ ให้คำปรึกษา เป็นหมอสมุนไพรในชุมชนได้

ปัจจุบัน ยาสมุนไพร กำลังเป็นที่รู้จัก และคนกำลังตื่นตัวการใช้สมุนไพรรักษาโรคนี้น่ามาก โรคบางชนิดรักษาแผนปัจจุบันแล้วไม่หาย ก็หันมารักษาแผนโบราณโดยสมุนไพร ปรากฏว่าหายดี ก็มีตัวอย่างมากมาย ถ้านักเรียนได้เรียนรู้ให้เข้าใจอย่างถ่องแท้แล้ว ศึกษาให้ลึกซึ้ง เข้าใจแล้วก็สามารถนำสมุนไพรมาแปรรูปนำออกจำหน่ายเพิ่มรายได้เป็นอาชีพ สืบสานต่อไป

สรุปรูปแบบและกระบวนการสอนของครูภูมิปัญญาด้านมโหรี

รูปแบบการถ่ายทอดการสอนเป็นแบบแบบตัวต่อตัว แยกสอนคนตรีแต่ละประเภท ปฏิบัติซ้ำๆ จนเกิดความชำนาญ แล้วเล่นรวมเป็นเพลง เครื่องดนตรีมีน้อยไม่ครบ เป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้เครื่องดนตรีบางชนิดราคาแพง การสอนจะไม่มีโน้ต อาศัยการจำเสียง เทียบเสียง ทำให้การเรียนช้ามาก ซึ่งพอสรุปหลักการวิธีสอนได้ดังนี้

การสอนปี

พ่อครู คือ นายประเวศ อ่านเรื่อง อายุ 63 ปี การศึกษา ประถมศึกษาปีที่ 4

นายวิเชียร ผาสุขล้า อายุ 64 ปี การศึกษา ประถมศึกษาปีที่ 4

รูปแบบการสอน

1.เริ่มแรกการสอนวงมโหรี เกิดจากการพบปะในกลุ่มเล็กๆ ไม่เป็นทางการ(มะโนสา

เหว) เลยได้แนวคิดพูดคุยกันว่า ของโบราณที่มีในหมู่บ้านเรา ใครมีอะไรดีๆบ้าง มีหลายคนเสนอเข้ามาหลายอย่าง นายประเวศ เสนอว่าผมเป็นมโหรี ถนัดการเป่าปี โดยมากคนสมัยนี้ไม่รู้วามโหรีเป็นอย่างไร มีอะไรบ้าง เป่าปี่อย่างไร ด้วยเหตุผลนี้จึงได้เริ่มค้นหาภูมิปัญญาสาขามโหรี มารวมตัวกันฟื้นฟู มรดกอีสานที่มีค่าอีกครั้ง

2.วิธีสอน เริ่มจากการรวบรวมเด็กนักเรียนให้ได้ครบกับเครื่องดนตรีก่อน หรือมากกว่านั้น แต่ต้องให้ครบคณะ (คณะหนึ่งมีประมาณ 8-12 คน) ได้นักเรียนโต ชั้น ป5-6 จะดี เพราะนักเรียนสามารถจำเนื้อเพลง และเล่นเพลงได้ จำจังหวะและโน้ตได้ดีกว่าชั้นเล็กๆ นักเรียนสมัครตามสมัครใจ ไม่ได้บังคับ พ่อครูจะแนะนำอุปกรณ์ ชิ้นดนตรีแต่ละชิ้นให้ดูก่อน นักเรียนจับดู และวางท่าทางให้ถูก พ่อครูอธิบายการเล่นดนตรีแต่ละชนิด ทดลองเป่า และเล่นเสียงดู พ่อครูจะเป่าสาธิตเป็นเพลงให้ฟังก่อน จากนั้นนำนักเรียนที่สนใจปีมาทดลองเป่าโดยพ่อครูจะจับมือฝึกแบบ ตัวต่อตัว อธิบายว่าจะถ่วงลมแรงหรือเบาจึงจะเกิดเสียงปี ฝึกการจับนิ้วมือเล็ก อัด ปิด เปิด เป็นนิ้วๆไปตามรูของปี สังเกตการเกิดเสียง ให้จำเสียงเอาไว้เสียงทุ้มเสียงแหลม เกิดที่นิ้วใด ฝึกจำทีละเพลง พ่อครูสาธิตเป่าเพลงให้ฟัง 2-3 เพลง นักเรียนฝึกปฏิบัติตาม พ่อครูฝึกให้นับทีละรู เพลงแรกที่ใช้ฝึก เป็นเพลงไหว้ครู หรือยกครู และการขึ้นคาย(พิธีบูชาครู) อุปกรณ์การขึ้นคาย มีดังนี้ สุราขาว 1 ขวดใหญ่,ผ้าขาว 1 ผืน, แป้งหอม น้ำมันทาหม หวี กระจกส่องอย่างละ 1, ดอกไม้ 5 กุ้, เทียน 5 กุ้ และเงิน 12 บาท การเป่าปีสำหรับนักเรียน ขากพอสสมควร พ่อครูต้องฝึกซ้ำบ่อยๆ หลายๆครั้ง พอเริ่มจะได้แล้ว ก็เอากลอง ซอ ฉิ่ง ฉาบ มาผสมวงบรรเลงร่วมกันดู ปรากฏว่าเริ่มแรก นักเรียนทำได้ดีพอสมควร คนที่มีแวว หัวสมองเร็วก็ทำได้ดี และมีความสนใจมาก

3.วิธีการบรรเลงผสมวงนั้น อุปกรณ์ประกอบด้วย ปี 2 ตัว, ซอ 2 ตัว, ฉิ่ง 2 กุ้, กลองใหญ่ 1 ตัว และ ฉาบใหญ่ 1 กุ้ เวลาฝึกซ้อมวง พ่อครูทุกคนต้องประจำหน้าที่ของใครของมัน

แนะนำ และจับมือนักเรียนฝึกทีละคน ตามเครื่องดนตรีแต่ละคน อธิบายให้นักเรียนฟังไปด้วย เล่นไปตามเพลง ฝึกบ่อยๆ จนเกิดความชำนาญ การประเมินผลก็ใช้ลักษณะเดียวกันกับ สมุนไพร์ คือเน้นการปฏิบัติจริง ประเมินจากสภาพที่แท้จริง นักเรียนสามารถเล่นได้ ทำได้ ถือว่าผ่านเกณฑ์ แล้วเตรียมขึ้นบทใหม่ต่อไป

4.การเตรียมตัวสอนแต่ละครั้ง พ่อครูต้องวางแผนการสอนไว้ล่วงหน้าก่อน 2-3 วัน จึงจะ ประสบผลสำเร็จ การสอนต้องค่อยๆเป็น ค่อยๆไป เพราะดนตรีเป็นเรื่องที่ยากสำหรับ นักเรียน ผู้ที่ขยัน สนใจจริง และฝึกบ่อยๆเท่านั้น จึงจะทำได้ พ่อครูต้องใจเย็น ไม่ใช้อารมณ์ กับนักเรียน ต้องสนิทสนมเป็นพิเศษ ให้เขาเป็นกันเองกับพ่อครูที่สุด พ่อครูจะแทรกบทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบให้นักเรียนทุกคน พอถึงเวลาสอน นักเรียนจะรู้หน้าที่เอง ไม่อยากไป อยู่สาขาอื่น

การสอนกลอง

พ่อครู คือ นายสุข พูลวงษ์ อายุ 66 ปี การศึกษาประถมศึกษาปีที่ 4

- 1.ให้นักเรียนได้รู้จักชนิดของกลองก่อน ฝึกตีเสียงกลอง การวางท่าทาง พ่อครูสาธิต ให้ดูก่อน ต้องตีกลองให้นักเรียนได้ฟังจังหวะที่ถูกต้องก่อน แล้วให้นักเรียนฝึกตีตาม
- 2.ครั้งแรกจะแยกกันไปฝึกนักเรียน ตามประเภทของดนตรีแต่ละชนิดก่อน ผู้ฝึกปี่ ก็ไปปี่, ผู้ถนัดกลอง ก็ไปฝึกกลองก่อน, ผู้ที่ถนัดซอ ก็ไปฝึกซอ, ผู้ที่ถนัดฉิ่ง และฉาบ ก็ฝึก ฉิ่งกับฉาบ เป็นต้น
- 3.ถ้านักเรียนตีไม่ถูกจังหวะ พ่อครูจะจับสอนตัวต่อตัว โดยการจับมือนักเรียนตีให้ ถูกจังหวะ ฝึกบ่อยจนเกิดความชำนาญ นักเรียนก็สามารถตีกลองเป็นจังหวะได้แล้ว ปัจจุบันพ่อครูได้นั่งบอก นั่งดูเฉยๆ นักเรียนสอนง่าย ไม่ยากเท่าไร คนที่สมองไวก็มี ความจำง่าย เวลาพ่อครูสอนก็ตั้งใจ จดจำคำที่บอก ก็เลยทำได้เร็ว การประเมินผลก็ ใช้วิธีเดียวกับชนิดอื่นๆ คือ ใช้การสังเกต ถ้าทำได้ก็ถือว่าผ่านเกณฑ์

การสอนซอ

พ่อครู คือ นายทองอินทร์ คำลา อายุ 59 ปี การศึกษาประถมศึกษาปีที่ 4

1. พ่อครูถามนักเรียนก่อนว่าใครชอบเล่นดนตรีอะไร ในวงมโหรี ให้เขาเลือกตามใจชอบ ไม่ได้ บังคับ ให้นักเรียนได้รู้จักชนิดของเครื่องดนตรีก่อน แล้วจึงแยกฝึก
2. พ่อครูสาธิตการสีซอให้ฟังก่อน การวางท่าทางจับสาย การสั่งให้ถูกต้อง แนะนำนักเรียนให้รู้จัก เพลงก่อน ฟังจังหวะของแต่ละเพลงให้เข้าใจ
3. พ่อครูจะสอนแบบตัวต่อตัว คือจะจับมือนักเรียนสีซอ บอกให้เขารู้ว่า เสียงสูง เสียงต่ำ ต้องสีซอ อย่างไร ให้นักเรียนจำเอา การสีซอ มี 2 เสียง ต้องสลับเปลี่ยนไปตามเนื้อเพลง ถ้าใครไม่ขยัน ฝึกซ้อมมากๆ จะไม่เป็นเลย การสอนซออยากมาก นักเรียนสามารถทำได้บางเพลง แต่พ่อครูก็ได้ พยายามฝึกอย่างมาก

การสอนถึง, ฉาบ

พ่อครู คือ นายหวด ผาสุขล้า อายุ 64 ปี จบการศึกษาประถมศึกษาปีที่ 4

การเรียนการสอนถึง และฉาบ ก็เช่นเดียวกับ เครื่องดนตรีชนิดอื่นๆ คือ จะแนะนำให้นักเรียน ได้รู้จักเครื่องดนตรีก่อน เสร็จแล้วก็จะตีจังหวะให้นักเรียน ได้ฟัง ประกอบเพลงต่างๆก่อน หลังจากนั้น จะให้นักเรียน ได้ฝึกตีประกอบจังหวะ โดยพ่อครูจะสอนตัวต่อตัว โดยการจับมือนักเรียนตี ฝึกบ่อยๆ และมาก จนนักเรียนเกิดความชำนาญ ปรากฏว่านักเรียนสามารถตีถึง และฉาบได้ เพราะฝึกได้ไม่ยาก นักเรียนตัวเล็กๆ ก็ตีได้

ระยะเวลาที่ทำการสอน

รูปแบบการถ่ายทอดของครูภูมิปัญญา เวลาทำการสอนจะมีทั้งในโรงเรียน และนอกโรงเรียน เน้นการปฏิบัติจริง

1. การเรียนรู้ในโรงเรียน กำหนดให้ใช้เวลาในช่วงบ่าย ของวันพฤหัสบดี ทุกวัน ใช้เวลา 3 ชั่วโมง สถานที่จะใช้บริเวณ ร่มไม้ในบริเวณโรงเรียน
2. การเรียนรู้นอกโรงเรียน กำหนดใช้เวลาหลังเลิกเรียนแล้ว บางครั้งเนื้อหายังไม่จบดี นักเรียนจะตามพ่อครู ไปเรียนที่บ้าน ในช่วงเวลาเย็น และวันเสาร์อาทิตย์ และตอนกลางคืน สถานที่ใช้ที่บ้าน หรือศาลากลางบ้าน

การสร้างงาน และอาชีพ

วงมโหรี สามารถช่วยให้นักเรียนมีงานและเป็นอาชีพได้แบบหนึ่ง และที่สำคัญเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นให้สืบทอดไป มโหรีช่วยให้นักเรียนมีรายได้ในงานบุญ และงานเทศกาลต่างๆในหมู่บ้านหรือชุมชน ใช้เป็นขบวนแห่ในงานต่างๆ เช่น บุญมหาชาติ, บุญมหาฐาน, บวชนาค, บุญแจกข้าว(อุทิศส่วนกุศลให้ผู้ตาย), ผ้าป่า, สงกรานต์ ,เข้าพรรษา-ออกพรรษา และงานมงคลสมรส ฯลฯ ค่าจ้างวงมโหรีค่อนข้างสูงพอสมควร วงเล็กประมาณ 2000-3000 บาท แล้วแต่ลักษณะของงานที่ไปรับจ้างมา

ปัญหาที่พบ ขณะที่ดำเนินการสอน

นักเรียน

ขาดอุปกรณ์ไม่เพียงพอกับนักเรียน นักเรียนมีวัยแตกต่างกัน คละกัน ต้องเริ่มที่นักเรียนชั้น โตะๆ ก่อน

ครูพี่เลี้ยง

ควรมีการเทียบเสียงประยุกต์จากโน้ตสากล ฝึกการทำเครื่องดนตรีแบบง่ายๆ
แนะนำขั้นตอนในการท่องจำตัวโน้ต และฝึกอ่านออกเวลาเรียนจะดีกว่าการจำเสียง หรือเทียบเสียงเอง

สรุปรูปแบบและกระบวนการสอน

ภูมิปัญญาด้านภาษาไทย(ผญา, สรรกัญญะ)

เด็กนักเรียนได้รับรู้ในสิ่งเก่าๆ ที่ปู่ย่าตายาย ถือปฏิบัติมา เช่น ในเรื่องของประเพณีเก่าๆ ในการถ่ายทอดถวายดินเทียน ตามวัดต่างๆ ในฤดูกาลจำพรรษาของพระสงฆ์ตลอด 3 เดือน ในครั้งก่อนนิยม ทอดเทียน แล้วมีการนัดหมาย หลายบ้านไปทอดถวายดินเทียน วัดเดียวกัน แล้วมีการแข่งขัน ในการขบรื่องสรกัญญะ แต่ละหมู่บ้าน เข้าแข่งขัน มีคณะกรรมการจัดหรือเจ้าอาวาสวัดเป็นกรรมการตัดสิน และตั้งรางวัล เพื่อสนับสนุนให้กับหมู่บ้านที่ได้ชนะเลิศ และสรกัญญะใช้ได้ทั่วไปในงานประเพณีต่างๆ เดียวนี้ การขบรื่องสรกัญญะ ไม่ค่อยมี กำลังจะหายไปจากถิ่นฐานชนบท ที่เคยถือนิปฏิบัติ ฉะนั้นสมควรที่จะอนุรักษ์ไว้ให้ลูกหลานผู้เกิดมารุ่นหลังได้รู้ และปฏิบัติตาม

ผญา ก็เหมือนกัน กำลังจะถูกลืมไป ผญานั้นจะมีคำแฝงอยู่ด้วยหลายอย่างในด้านของวัฒนธรรมหรือศีลธรรม รวมทั้งหลายประเภท คนโบราณ จัดสรรใช้เป็นคติเตือนใจ ของทุกวัย ทุกรุ่นได้อธิและปฏิบัติ

ฉะนั้น คณะครูและครูภูมิปัญญาในด้านภาษาไทยจึงได้จัดนำมาสอนเด็กเพื่อให้รู้เรื่องของประเพณีและศีลธรรมวัฒนธรรม เพื่อให้เด็กได้รับรู้ และถือนิปฏิบัติสืบต่อไป

วิธีการสอน ขั้นตอน

- สนทนากับนักเรียนเพื่อกระตุ้นความสนใจของนักเรียน
- ให้นักเรียนจดบันทึกเนื้อหาบทกลอน สรรกัญญะ
- ครูพาท่องจำแบบร้อยกรอง ยังไม่ใส่ทำนอง
- ฝึกทำตามทำนอง
- ให้ฝึกการอธิบายความหมายของบท

สถานที่ ทำการเรียนการสอนที่เหมาะสมโดยได้เรียนในห้องเรียนชั้น ป.3 และได้ตกลงกันมาสอนทุกบ่ายของวันพฤหัสบดี ตั้งแต่เวลา 13.00 น.-16.00 น. เป็นประจำทุกสัปดาห์ และในบางครั้งก็ได้มาทำกิจกรรมต่อบ้านโดยใช้สถานที่ ของบ้านครูภูมิปัญญาซึ่งอยู่ในหมู่บ้านดอนกลาง หมู่ที่ 15 บ้านเลขที่ 61 ซึ่งเป็นบ้านของแม่ครูสมศรี นนทศิริราช โดยเด็กจะเสนอเวลาเรียนเองหลังจากเวลาเลิกเรียน กลับบ้านได้ช่วยงานพ่อแม่ทางบ้านเสร็จแล้ว พ่อครู แม่ครูก็นำนักเรียนส่งถึงบ้าน บางคนก็มีผู้ปกครองมารับ

กิจกรรมที่สอน

สอนเรื่องผลคูณ และสรกัญญ์ ในส่วนเรื่องผลคูณจะเป็นบทผกผันแนะนำโรงเรียน ผลคูณรงค์ ใช้เลือกออก ผลคูณต่อต้านยาเสพติด ผลคูณเกี่ยวพาราสิ ผลคูณ ภาษิต พร้อมด้วยผลคูณ เกี่ยวกับการศึกษา ในส่วนของสรกัญญ์เกี่ยวกับประวัติของหมู่บ้านคอนหลี่ สรกัญญ์ ภูมิปัญญาบ้านคอนหลี่ สรกัญญ์อีสานนิยมและการฟ้อนรำเข้าจังหวะ เสียงเพลง เป็นต้น

วิธีสอน

จดใส่กระดาน ให้เด็กนักเรียนจดบันทึกแล้วไปท่องจำ ให้ได้ทั้งหมดบางอย่างต้องใช้การอธิบาย เช่น เรื่องของประเพณีในครั้งก่อนปฏิบัติอย่างไรจนรุ่นหลังก็ต้องปฏิบัติตาม เพื่อจะคงไว้ซึ่ง ประเพณีดั้งเดิมของชนบทเมื่อนักเรียนท่องจำได้ก็ให้จัดทำเป็นเอกสารรวบรวมเข้าเล่ม โดยให้ ครูพี่เลี้ยงประจำกลุ่มภูมิปัญญา เป็นผู้ดำเนินเพื่อสะดวกในการสอนครั้งต่อไป

เมื่อนักเรียนท่องจำได้แล้ว ก็จะให้ทดลองร่วมกันร้องทีละวรรค ทีละตอน ผู้ที่ยังท่องไม่ได้ จะแยกออกไปให้พ่อครู แม่ครู ฝึกซ้อมต่อไป ให้เกิดความชำนาญ เป็นการฝึกตัวต่อตัว นักเรียนบางคน จะจำได้เร็ว ขึ้นอยู่กับความแตกต่างระหว่างวัยด้วย เพราะนักเรียนที่อยู่ในสาขานี้ จะผสมกันตั้งแต่ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 พ่อครูแม่ครูจะบันทึกผลการสอนแต่ละครั้ง เพื่อนำไปปรับปรุง แก้ปัญหาในการฝึกซ้อมครั้งต่อไป นักเรียนก็มีการจดบันทึกไว้ด้วย รวมทั้งครูพี่เลี้ยง

รูปแบบและกระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยชุมชน

สรุปด้านसानแห

นักเรียนได้รู้จักวิธีการทำอุปกรณ์ในसानแห คือ การทำจิมหรือซุน และปาน ในส่วนประกอบนี้เป็นส่วนประกอบสำคัญที่จะต้องรู้ เมื่อได้อุปกรณ์ก็เริ่มทำจอมแห โดยครู ภูมิปัญญาทำให้นักเรียนคู่พร้อมกับ การทำแซ แล้วให้นักเรียนปฏิบัติจริงครูภูมิปัญญาคอยนำ และอธิบายการทำตามขั้นตอนให้นักเรียนเข้าใจ จึงทำให้นักเรียนทำได้ ย่างขึ้นและสามารถทำได้ โดยไม่ต้องแนะนำนักเรียนสามารถทำเองได้ และยังสามารถถ่ายทอดให้ผู้อื่นผู้สนใจ ฟังและทำได้

รูปแบบและกระบวนการสอน

พ่อครู คือ นายจันทร์ กล้าหาญ อายุ 61 ปี การศึกษาประถมศึกษาปีที่ 4

วิธีการสอน จะมีรูปแบบที่คล้ายๆกับสาขาอื่นที่กล่าวมา คือจะเป็นการฝึกปฏิบัติจริง ตัวต่อตัว มือต่อมือ โดยเริ่มจากการแนะนำอุปกรณ์ต่างๆให้นักเรียนได้เข้าใจ และได้สัมผัส ก่อน แล้วแทรกเนื้อหาเข้าไปทีละอย่าง เช่น เริ่มการसानแหจะเริ่มที่จุดใด การสอดด้าย ลักษณะการเลือกเส้นด้ายสาน การขึ้นลายสาน ฯลฯ เป็นต้น เมื่อพ่อครูสาธิตให้ดูแล้ว ก็จะทำให้ นักเรียนลงมือปฏิบัติตาม จับมือนักเรียนสาน จนสามารถสานด้วยตนเองได้ นักเรียนตัวโตๆ จะสามารถสอนนักเรียนที่เล็กกว่าได้ ต่อไป

สถานที่เรียน แล้วแต่ตามสภาพ เพราะการसानแห ใช้พื้นที่ไม่มาก บางครั้งสอนได้ร่มไม้ บางครั้งสอนตามศาลา เมื่อสอนไม่จบในบทเรียนนักเรียนจะตามไปเรียนที่บ้านพ่อครู และในวันหยุด เสาร์-อาทิตย์ เช่นเดียวกับ กิจกรรมอื่นๆ ที่กล่าวมา

รูปแบบและกระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยชุมชน

สาขาทัศนศิลป์

จากการตรวจผลงานของนักเรียนในเรื่องที่สอนผ่านมาพบว่า นักเรียนจะทำได้ประมาณร้อยละ 20 แต่พอระยะหลังๆ นักเรียนสามารถทำได้ดีขึ้น แต่ก็ยังไม่ดีเท่าที่ควร เมื่อคัดเลือกผลงานที่พอใช้ได้แล้ว ประมาณร้อยละ 80 ของนักเรียนที่เข้าเรียน พบว่า ทำได้ดีผลงานดีขึ้นกว่าก่อนเรียน

ผลปรากฏต่อภายนอก พบว่านักเรียนในกลุ่มของทัศนศิลป์ เมื่อเข้าไปในการเข้าค่ายของชมรมต่างๆ ของแต่ละสถาบันจัดขึ้น นักเรียนที่เรียนจะได้เปรียบของการวาดภาพ และระบายสี ทำให้ได้ผลงานเป็นที่น่าพอใจ ได้รับรางวัลชนะเลิศ มาแล้วหลายรายการ และส่งนักเรียนที่มีฝีมือดี เข้าประกวดวาดภาพระบายสีอยู่ตลอด ทั้งในระดับกลุ่ม โรงเรียน และระดับอำเภอ เป็นผลที่น่าพอใจ

นอกจากเรื่องการสอนแล้ว สิ่งที่จะดำเนินการต่อไป คือแสวงหาใหม่ ในการสอนได้แก่

- วาดภาพสีน้ำพลาสติก บนกระดานไม้อัด และฝาผนัง เกี่ยวกับประเพณีท้องถิ่น ฮีต 12 กลอง 14
- ทำแบบพิมพ์ พัฒนาจากการสอนครั้งก่อนให้สามารถทำได้ และทำได้ดี เพื่อนำไปประดับตกแต่งฐานพระต่อไป

รูปแบบและกระบวนการสอน

พ่อครู คือ พระครูอุบลธรรมโชติ เจ้าอาวาสวัดบ้านดอนหลี่ อายุ 60 ปี เจ้าคณะตำบลหนองบัวแก้ว

1. วิธีการสอนนั้นจะสำรวจความสนใจ ความสมัครใจของนักเรียนก่อนว่ามีความสามารถด้านนี้หรือไม่ เริ่มแรกจะฝึกการวาด พุทธประวัติหรือกิจกรรมทางศาสนาพุทธ หลังจากนั้นก็เป็นการวาดภาพตามจินตนาการ โดยให้ดูของจริงแล้วนั่งวาดภาพตามแบบพร้อมระบายสี

2. เริ่มบทเรียนการสอนทีละบท ทละเนื้อหาโดยให้นักเรียนได้ดูของจริงก่อนครูอธิบายถึงขั้นตอนการทำทีละขั้นๆ ถ้าเป็นภาพวาดจะให้ร่างภาพก่อน ดูตำแหน่งของภาพให้เหมาะสมจัดองค์ประกอบของภาพให้สมดุล เสร็จแล้วครูพานักเรียนลงสีโดยให้นักเรียนชั้น

โคลงสั้นๆ ส่วนนักเรียนที่ใช้สีน้ำไม่เป็นก็จะให้ใช้สีดินสอหรือสีเทียนและสีชอล์คแล้วแต่สะดวก

3. พ่อครูอธิบายการใช้สีทีละขั้นตอน ครูคอยแนะนำดูแลอย่างใกล้ชิดจนงานสำเร็จ ถ้าวันไหนใช้เวลามากก็แนะนำให้ไปทำต่อที่บ้าน ใครจะไปฝึกซ้อมต่อก็ให้ติดตามไปเรียนที่วัดในเวลาว่าง (เสาร์ - อาทิตย์)

การปั้นลายไทยนั้นจะเริ่มโดยการหัดวาดลายไทยที่ต้องการในกระดาษก่อนให้รู้จักศิลปะลายไทยในแบบต่างๆ ขั้นตอนการออกแบบ การวัดส่วนและขนาดจนทำได้

4. ให้นักเรียนใช้ดินเหนียวและดินน้ำมันเป็นตัวขึ้นแบบพิมพ์ใช้มาดปลายแหลมหรือมีดแกะสลักแกะพิมพ์โดยครูสาธิต และอธิบายวิธีการแกะสลักแม่พิมพ์ให้ฟัง และนักเรียนลงมือปฏิบัติตามทีละขั้น ๆ เริ่มแรกผลงานใช้ไม่ได้เลย เพราะไม่เข้าใจและทำไม่เป็น ภาระยะหลังนักเรียนใช้ทักษะ และฝึกซ้ำๆ พอจะทำได้บ้าง แต่ไม่ดีเท่าที่ควร คิดจำนวนผู้ที่ทำได้ประมาณ 70% ของเรียนที่เข้าเรียน แต่ก็ได้ให้ฝึกซ้อมบ่อยๆ

คัดนักเรียนเป็นกลุ่มที่มีผลงานดีและทำได้ ส่วนกลุ่มที่ทำได้ไม่ดีแยกไว้อีกกลุ่ม เพื่อความสะดวกในการสอน

5. ทุกครั้งที่สอนจบหรือนักเรียนทำงานเสร็จจะตรวจผลงานและขอผลงานมาชี้แนะข้อบกพร่อง ตรงไหนที่ควรแก้ไข ปรับปรุงให้ดีขึ้นบ้าง ก็จะเป็นการซักถามแลกเปลี่ยนกันเสริมแรงโดยการให้คะแนนนักเรียนทุกครั้งที่ทำงานเสร็จ

รูปแบบและกระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยชุมชน

สาขาภาษาอังกฤษ

คณะครูในโรงเรียนอาจารย์ใหญ่ร่วมปรึกษาหารือ ถึงการเรียนการสอน และสถานที่เรียนด้านภาษาอังกฤษ จึงได้ข้อสรุปว่า สถานที่ที่ใช้คือสถานีนามัย เป็นแหล่งเรียนรู้ ในด้านภาษาอังกฤษ จะเน้นในเรื่องการอ่านฉลากยา ที่เราใช้ในชีวิตประจำวัน โดยได้ครูสอนเพิ่มขึ้นคือ แพทย์ที่อยู่นามัยช่วยแนะนำ ให้ความรู้ให้คำปรึกษา อธิบายวิธีการอ่านวิธีการใช้ให้ถูกต้อง ซึ่งจะต้องนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ของนักเรียนเอง

ปัญหาและอุปสรรค

ภูมิปัญญาภาษาอังกฤษ (อ่านฉลากยา) ในระยะแรก ได้มีแนวคิดร่วมกันที่จะพัฒนานักเรียน และนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันเกี่ยวกับการอ่านฉลากยา แต่พอดำเนินการมาในระยะหนึ่ง มีนักเรียนที่สนใจประมาณ 5 คน โดยใช้ครูที่ทำการสอนปกติเป็นผู้สอน แต่ก่อนที่ตกลงไว้จะเอาเจ้าหน้าที่อนามัยเป็นผู้สอน แต่ด้วยภารกิจของหมออนามัยมีมากไม่มีเวลาว่างเพียงพอ และปัญหาอีกประการหนึ่ง คือนักเรียนเริ่มขาดความสนใจเพราะเป็นวิชาที่เป็นทางการมากเกินไปจึงเกิดความเบื่อหน่าย ไม่สนใจเรียน ดังนั้น สาขาด้านภาษาอังกฤษ จึงได้ยกเลิกในระยะเวลาต่อมา

ภูมิปัญญาสาขามวยไทย ในระยะแรก ดำเนินไปได้ด้วยดี นักเรียนมีความสนใจมากประมาณ 10 คน แต่พอดำเนินการไประยะหนึ่งปรากฏว่านักเรียนไม่มีความสามารถทางด้านนี้ไม่มีแววความชัดเจนของกิจกรรมไม่แน่นอน นักเรียนจะเล่นมากกว่าเอาทักษะ ขาดความเป็นระเบียบวินัย ซึ่งถ้าดำเนินการต่อไปอาจเป็นผลเสียต่อ พฤติกรรมของเด็ก เช่นการก้าวร้าว ขกต่อยกันเอง และปัญหาที่พบอีกคือ ขาดอุปกรณ์ในการฝึกซ้อม ดังนั้น ภูมิปัญญา สาขามวยไทยจึงได้ยกเลิกไปอีก

3. การค้นพบภูมิปัญญาเข้ามาแทนใหม่ ในการเสาะหา และพิจารณาร่วมกันของ ภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงมีมติตกลงให้ สาขาการสานแห และการทำขนมพื้นบ้าน มาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต่อไป ในโครงการระยะที่ 2

รูปแบบและกระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยชุมชน สาขาจักสาน

นักเรียนที่เรียนในด้านจักสาน จะอยู่ในระดับสูงขึ้น (ชั้น ป.6) ซึ่งต้องใช้อุปกรณ์ที่มีอันตราย เช่น ไขมีดในการตัดไม้ ทำดอก เมื่อได้ดอกแล้วนักเรียนก็ต้องสานให้เป็นชิ้นงาน มีก่องข้าว , พัด , ลายขัดต่างๆ ให้นักเรียนได้เรียนรู้วิธีการทำ และนำไปประดิษฐ์ทำอย่างอื่นต่อไป

ส่วนในด้านปริมาณ ในการจัดหาวัสดุขางดงบประมาณในการจัดซื้อไม้ไผ่ในชุมชน รูปแบบการสอนมุ่งที่จะให้นักเรียนทำได้ ทำเป็น แล้วนำมาประยุกต์ใช้ต่อไป ทำให้เห็นผลงานในทันที โดยไม่คำนึงถึงขั้นตอน ผลงานจึงไม่ค่อยละเอียด และปราณีตเท่าที่ควร

สำหรับนักเรียนมีความกระตือรือร้นที่จะเรียน เพราะเขาได้เห็นผลงานทันที แต่สำหรับเวลาในการทำมันสั้นไม่พอ เพราะอุปกรณ์บางอย่างต้องใช้เวลานาน คือการทำเฟอร์นิเจอร์รับแขกจากไม้ไผ่ นักเรียนต้องทำต่อในวันหยุดที่บ้านพ่อครู หรือบางทีก็นัดทำที่โรงเรียน ซึ่งในการทำทุกขั้นตอน จะมีครูคอยเป็นครูพี่เลี้ยงบอก แนะนำนักเรียนควบคู่กับพ่อครูปัญญาให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมไปอย่างต่อเนื่องได้

กระบวนการถ่ายทอด ของภูมิปัญญาท้องถิ่น สาขาจักสาน

พ่อครู นายทัน วงศ์ทอง อายุ 44 ปี การศึกษา ประถมศึกษาปีที่ 4

งานจักสานด้วยไม้ไผ่ เป็นการดำเนินการที่ค้นหาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาช่วยในการจัดการเรียนการสอน ตั้งแต่ปีการศึกษา 2542 ก่อนที่จะได้รับงบประมาณสนับสนุนจาก สกว. เป็นรูปแบบการเรียนรู้โดย นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 เพราะเป็นนักเรียนชั้นโตที่มีทักษะด้านการจักสานได้ ความยากง่ายของการจักสานอยู่ที่การจักดอก จำเป็นต้องใช้ความระมัดระวังในเรื่องของมีคม และความละเอียดของดอกที่นำมาสานเครื่องใช้แต่ละประเภท ซึ่งพ่อครูรูปแบบและกระบวนการถ่ายทอดได้ดังนี้

1. รูปแบบการถ่ายทอด ไม่มีลักษณะที่แน่นอนตายตัว จะเน้นการปฏิบัติจริงมากที่สุด ครูสาธิตให้ดูแล้วนักเรียนทำตาม จากนั้นครูจะคอยแนะนำ ฝึกให้อย่างใกล้ชิดเป็นรายคนสถานที่สอนจะสอนนอกห้องเรียนมากกว่าในห้องเรียน

2. เวลาที่ใช้ในการสอน แต่เดิมสอนในเวลาปกติของกลุ่มวิชา กพอ. หลังจากที่เราก้นพบภูมิปัญญาท้องถิ่นได้หลายสาขาแล้ว จึงเปลี่ยนเวลาทำการเรียนการสอนในทุกบ่ายวันพฤหัสบดี ปัญหาที่พบเวลาที่ใช้ในการสอนแต่ละวัน ไม่เพียงพอ เพราะการสานมีหลายขั้นตอน

และใช้เวลามากในแต่ละวัน ดังนั้นถ้าวันใดมีการสอนต่อเนื่องไม่จบในวันนั้น นักเรียนจะตามไปเรียนต่อที่บ้านพ่อครูหรือถ้าเวลาว่าง วันเสาร์ อาทิตย์ นักเรียนก็จะนำผลงานไปทำต่อที่บ้าน

3. ขั้นตอนและเนื้อหาการสอน

- การค้นหาไม้ไผ่และวิธีการเลือกไม้ไผ่ ต้องเป็นไม้ไผ่บ้านเพราะมีมากในท้องถิ่น หาง่าย ไม้ไผ่ที่จะตัดได้ต้องมีอายุตั้งแต่ 2 ปีขึ้นไป ไม้ไผ่ที่แก่แล้วพอตัดได้ วิธีสังเกต ให้ดูที่ใบ ถ้าใบยังมีสีเขียวอ่อนอยู่แสดงว่าไม้ยังไม่แก่ ตัดไม่ได้ ดันที่แก่ใช้การได้ใบต้องมีสีเหลืองๆแกม (ผสมอยู่)

- การตัดไม้ ลักษณะการตัดไม้เป็นวิชาเฉพาะอีกอย่างหนึ่งถ้าตัดไม่ถูกวิธีไม้อาจจะหักตัวเองพลัดตกเกิดอุบัติเหตุได้ ดังนั้นนักเรียนต้องรู้วิธีการตัดไม้ไผ่ด้วย ดังนี้

1. สังเกตดูกอไม้ก่อน ถ้าลำไม้ไผ่ที่ต้องการอยู่ลึกเข้าไปกลางกอไม้ไผ่ ให้ถ่างลึกเข้าไปจนถึงลำไม้ไผ่ที่ต้องการนั้น แล้วเลือกหาต้นใกล้เคียงเป็นที่ยึดตัวเองเวลาขึ้นไปตัด โดยการขึ้นไปเหยียบบนกิ่งแขนงต้นใกล้เคียงนั้นให้เหมาะสม และถนัดก่อน
2. สังเกตการเอนของต้นไม้ (การโน้มกิ่งของไม้) ถ้าเอนไปด้านหน้า ให้เรายืนอยู่ด้านหลัง ข้างใดข้างหนึ่งที่ถนัด แล้วตัดได้ท้อง (ด้านล่าง) ด้านที่ต้นเอนไปก่อน ให้ตัดได้ป้องไม้ไผ่ จากนั้นจึงย้ายมาตัดด้านตรงกันข้าม (ด้านหลัง) โดยกะให้เหนือบริเวณที่ตัดครั้งแรก (ด้านหน้าได้ท้อง) เวลาไม้ไผ่ขาดมันจะหักลงด้านหน้า (ด้านที่เอน) และเป็นการป้องกันไม้ไผ่คิดเรา
3. การตัดที่ถนัด ให้ตัดไม้ไผ่อยู่ในระดับอกของตัวเราขึ้นไป
4. ไม้ที่ตัดขาดแล้ว หล่นลงพื้นเวลาดึงออกจากกอ ให้ใช้วิธีการดึงโยกไปมา ไม้ไผ่ก็จะค่อยๆ หลุดออกมาจากกลางกอได้ แต่ก่อนนักเรียนไม่รู้วิธีการตัดไม้ นักเรียนจะตัดได้ลำบากมาก พอดำเนินการสอนแล้ว นักเรียนสามารถตัดไม้ได้ถูกวิธีและทำได้รวดเร็ว
5. เมื่อได้ไม้ไผ่มาแล้ว ก็ทำการริดกิ่งแขนงออก ผ่า ตัด และแยกส่วนจักตอกให้ได้ขนาดตามที่นักเรียนจะสาน หรือทำเก้าอี้เฟอร์นิเจอร์
6. การจักตอก อุปกรณ์ที่ใช้ คือมีดปลายแหลมอย่างคม และขนาดเล็กๆ หลังจากตัดไม้เหลาไม้ ให้ได้ขนาดตามต้องการแล้วก็ดำเนินการจักตอก วิธีการนั้น ให้เริ่มจักตอกจากด้านนอก (ด้านต้น) ไปหาด้านปลาย ปัญหาการจักตอกที่พบ ส่วนมากนักเรียนยังไม่ชำนาญจะจักตอกเลี้ยว (ไม่ตรง) วิธีแก้ไขครูคอยแนะนำ และจับมือพาทำ ทำให้อูและฝึกบ่อยๆ
7. การจักตอกไม่ให้เลี้ยว ต้องดูที่ลักษณะการจับไม้มีดจึงจะไม่ถูกมือโดยให้จับไม้กับมีดไม่ห่างกันมาก ไม่ให้จับยาว มีดที่ใช้ต้องคม และมีขนาดเล็ก ให้พลิกข้อมือไปมา ขึ้นลง สลับกันไปเรื่อยๆ อย่างช้าๆ และสม่ำเสมอ ก็จะได้ตอกที่มีความหนาเท่ากันตลอดเส้น ไม่เลี้ยวหรือแฉก

8. การจักตอกจะใช้ความยาวที่ป้องกันได้ ให้เหมาะสมกับภาชนะ เครื่องใช้ที่เราจะทำการจักสานเพราะการสานแต่ละอย่างจะให้ขนาดของตอกไม่เท่ากัน เช่น ถ้าสานกระดัง ฝาขัดแตะ ขนาดของตอกที่ใช้ (จิบ) 2 ซม. (ด้านกว้างของตอก)
9. ลายสาน การขึ้นลายสาน มีหลายลายตามภาชนะ และเครื่องใช้ที่จะสาน เช่นลายสอง ต้องเหลาตอกให้เล็กและละเอียดก่อน ใช้สานช่อง (เครื่องมือใส่ปลา) ตะกร้า กระดัง เป็นต้น

ปัญหาและอุปสรรค

เวลาที่ใช้ในการจักสานต้องใช้เวลามากดังกล่าวข้างต้น ไม่จบในชั่วโมงจำเป็นต้องไปสอนต่อที่บ้าน และให้นักเรียนกลับไปทำต่อที่บ้าน นักเรียนบางกลุ่มที่ตัวเล็กๆ (อป. 1-2) ไม่สามารถที่จะจักตอกได้เพราะอันตราย กลุ่มนี้จึงไม่สนใจด้านนี้เท่าที่ควร แต่ก็ฝึกให้สังเกตและเรียนรู้ตามพวกพี่ ในเรื่องที่พอรู้ เช่นการเลือกไม้ไฟ การเหลา การตัดไม้ เป็นต้น

ผลการดำเนินงาน

เยาวชนในชุมชนมีความสนใจ แต่ยังไม่กล้าเข้ามาถาม มาเรียน เพราะอายอยู่ จึงจำเป็นต้องใช้เวลาในการปลูกฝังจิตสำนึกบ่อยๆ อย่างต่อเนื่อง ผู้ปกครองนักเรียนมีความสนใจในลูกของตนมาก สังเกตจากการติดตาม สอบถามเมื่อลูกนำผลงานไปทำต่อที่บ้าน และยังมีภูมิปัญญาในด้านนี้ (การจักสาน) อยู่ในชุมชนอีกมาก ที่มีความพร้อมที่จะช่วยสอนโดยไม่มีค่าตอบแทนใดๆ สิ่งเหล่านี้คือผลจากการดำเนินงานที่ฝึกปฏิบัติจริง เห็นผลจริงที่เกิดขึ้นกับนักเรียน ลูกหลานของเรา และหวังว่าภูมิปัญญาด้านจักสานนี้คงสืบทอดต่อลูกหลานสืบไป

รูปแบบและกระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยชุมชน สาขาทอพรหมเช็ดเท้า

กิจกรรมพรหมเช็ดเท้า เป็นกิจกรรมเสริมในการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สามารถสร้างรายได้ให้กับนักเรียน เป็นกิจกรรมที่ง่าย เป็นการทอพรหมเช็ดเท้า โดยได้ค่าแรงการทอผืนละ 5 บาท และเมื่อทอเสร็จก็นำออกจำหน่าย แก่ผู้ที่สนใจ ซึ่งกิจกรรมนี้นักเรียนสามารถนำไปทำเองที่บ้าน ทำเป็นอาชีพเสริมในครอบครัวได้ เมื่อทอเสร็จก็ต้องหาตลาดสำหรับส่งสินค้าออกจำหน่าย หรือไม่ก็ส่งร้านที่เขารับซื้อ แต่ถ้าทอแล้วไม่มีตลาดส่งก็จะเกิดปัญหา ฉะนั้นควรหาตลาดสำหรับสินค้าด้วย หรือไม่ก็เมื่อทอเสร็จนักเรียนก็นำออกขายตามหมู่บ้าน เพื่อนำทุนมาดำเนินการต่อไป

รูปแบบและวิธีการสอน

แม่ครู คือ นางพรศรี ผาสุกล้า อายุ 54 ปี ครูประจำการในโรงเรียน

1. ประชุมนักเรียนชี้แจงเรื่องการทอพรหมเช็ดเท้า เพื่อให้เข้าใจในการเข้าร่วมโครงการ
2. หลังจากเลิกเรียน นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการมาดูวิธีการทอพรหมเช็ดเท้าทีละขั้นตอน พร้อมทั้งให้ปฏิบัติไปด้วย
3. นัดแนะนักเรียนว่าหลังเลิกเรียน หรือวันหยุดใครอยากทำให้ทำต่อไป แล้วแม่ครูจะคอยให้คำแนะนำ
4. ในขณะที่ปฏิบัติงานนักเรียนแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มหนึ่งคัดเลือกเส้นผ้าสำหรับทอพรหมเช็ดเท้า อีกกลุ่มก็ดำเนินการทอ โดยการทอใช้ 2 คน คนหนึ่งทอคนหนึ่งสอด เมื่อจบผืนนักเรียนก็จะหากระดาษมาถัก ต่อทำผืนใหม่ต่อไป ตามลำดับจนหมดด้ายที่เตรียมไว้ เมื่อเสร็จหมดก็ตัดออกจากกรอบที่เป็นกรอบทอ ตัดออกเป็นผืนจนครบตามขั้นตอน

รูปแบบและกระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยชุมชน

สาขามัดหมี่ , ทอผ้าไหม

ในการเรียนด้านมัดหมี่ ทอผ้าไหมนี้ เป็นการคิดที่เด็กจะได้นำเอาความรู้ไปช่วยผู้ปกครองในการมัดหมี่ เพราะผู้ปกครองของเด็กก็มีอาชีพเสริมอยู่แล้ว ค่อยไปก็ช่วยผู้ปกครองหารายได้พิเศษเข้าสู่ครอบครัว และสามารถถ่ายทอดให้กับคนที่เขายังไม่รู้ได้ต่อไปอีกด้วย

ครูภูมิปัญญา คิดว่า จะสอนการย้อมสีไหมด้วยสีธรรมชาติ โดยใช้วัสดุในพื้นที่ เช่น ดินสีเหลือง ดินนุ่น ดินพุทรา ดินขุ่น ดินฝาง ดินถุน โดยใช้ส่วนผสมของดินเช่น เปลือก ใบคอก แก่น มาต้มเพื่อ เอามาย้อมสีเส้นไหมต่อไป

รูปแบบและวิธีสอน.

แม่ครู คือ นางนารี ผุยคำภา อายุ 55 ปี จบการศึกษาประถมศึกษาปีที่ 4

น.ส.ทองใบ สิงห์เทศ อายุ 44 ปี จบการศึกษาประถมศึกษาปีที่ 4

1. ประชุมนักเรียนเพื่อให้เด็กได้เข้าร่วมกิจกรรมด้วยความสมัครใจ
 2. ครูภูมิปัญญาอธิบายขั้นตอนต่างๆ ตั้งแต่การได้มาของเส้นไหม การทอผ้า การมัดหมี่ และการย้อมสี
 3. สาธิตการย้อมไหม นำเส้นไหมที่ได้มาฟอกแล้วนำมาคั้นให้เด็กดู แล้วให้เด็กทำไปด้วย ครูคอยแนะนำ
 4. นำไหมที่คั้นเสร็จแล้วมาย้อมสี ตามที่เราต้องการเสร็จแล้วครูภูมิปัญญาก็อธิบายขั้นตอนการมัดหมี่ พร้อมทั้งให้เด็กกระทำไปด้วย ครูภูมิปัญญาคอยแนะนำ และบอกทีละขั้นตอน ทำความเข้าใจ ให้เด็กค่อยๆ ทำ และฝึกทำบ่อยๆ ให้เกิดความเคยชิน และสามารถทำได้
 5. เมื่อสามารถทำได้แล้วก็ให้นักเรียนเปลี่ยนลายมัดใหม่ไปเรื่อย ๆ จนเกิดความชำนาญโดยมีครูคอยแนะนำ
- ซึ่งลายที่นักเรียนทำอยู่ขณะนี้คือ ลายสร้อยดอกหมาก ,ลายกระจับ, ฯลฯ

รูปแบบและกระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยชุมชน

สาขาคณิตศาสตร์

พ่อครูคือ

- นายสี พรสิมมา อายุ 47 ปี การศึกษา มัธยมศึกษาปีที่ 3
- นายจำเริญ พวงเพชร อายุ 44 ปี การศึกษา มัธยมศึกษาปีที่ 3

1. สถานที่เรียนคณิตศาสตร์ที่บ้านรูปแบบเป็นการฝึกปฏิบัติจากสถานที่จริงดังนั้นสถานที่เรียนจึงเลือกจากนอกห้องเรียนมากกว่าในห้องเรียนจึงเลือกเอาได้ร่มไม้ในบริเวณโรงเรียน และทุ่งนาในชุมชน

2. ฝึกซ้ำๆ แล้วพาลงพื้นที่จริง ฝึก ปฏิบัติในที่นาหลายๆแบบ เช่น นารูปสี่เหลี่ยม, ที่ นารูปสามเหลี่ยม หรือ หลายเหลี่ยมเป็นต้น

3. นักเรียนฝึกคำนวณกระแสที่นาเป็นจริงตามขั้นตอนในชุมชนครูคอยแนะนำอย่างใกล้ชิดแล้วนำผลเปรียบเทียบกับการวัดจริงซึ่งค่าที่ได้จะใกล้เคียงมาก

วิธีการคิดกระแสที่นา ให้นักเรียนวัดพื้นที่ทุกด้านของรูปผืนนา เป็นทศๆไป เช่น พื้นที่ทางทิศเหนือก็วัดให้โดยรอบ ,พื้นที่ทิศใต้ ก็วัดโดยรอบ, ทิศตะวันออก ตะวันตก ก็วัดโดยรอบ แล้วนำค่าที่ได้มาบวกกัน เสร็จแล้วจึงคำนวณตามสูตรคณิตศาสตร์การหาพื้นที่รูปสี่เหลี่ยม (กว้างคูณยาว) ต่อไป

4. เน้นการท่องสูตรคูณก่อนการเรียนเพราะเป็นพื้นฐานทักษะการคำนวณรวมทั้งการบวก ลบ หาร ค้วย

5. ต่อมาฝึกการคิดเลขเร็ว คิดเลขลัดให้นักเรียนมีทักษะมากขึ้น โดยใช้หลักการคิดคำนวณจากเลขที่บ้าน (เลขทางหมา) เช่น $1+2+3+4+5+6 =$ เท่าไร การคิดเร็ว เพียงการใช้หลักแนวคิดของคนโบราณ ได้ว่า หนึ่งบวกเข้า เอาของเก่ามาคูณ เอาสองหารตัดลงเป็นบั้น จากโจทย์ข้างต้นมีวิธีคิดดังนี้ $1+6 = 7$ แล้วเอา $6 \times 7 = 42$ เสร็จแล้วเอา 2 มาหาร จะได้ $42 / 2 = 21$ ตรงกับคำตอบพอดี แต่หลักการคิดเลขแบบนี้ มีข้อจำกัดอยู่ที่ว่า ต้องเป็นเลขที่เรียงลำดับจากจำนวน 1 แล้วเท่านั้นคำตอบที่ได้จึงจะถูกต้อง จะนำไปใช้กับวิธีอื่นไม่ได้

6.การจับระดับน้ำโดยใช้สายขางน้ำเพื่อหาแนวตั้งฉากของเสาและพื้นระนาบในการก่อสร้าง และการขุดบ่อน้ำเป็นต้น

สรุปรูปแบบและกระบวนการสอน สาขาหมอสู่วัว

พ่อครู คือ นายพล มาบิดา อายุ 58 ปี การศึกษาประถมศึกษาปีที่ 4

รูปแบบและกระบวนการสอนของพ่อครูสาขานี้ เช่นเดียวกับการสอนของสาขาผญา , สรรภัญญะ โดยเริ่มทำความเข้าใจกับเนื้อหาธรรมชาติของวิชาก่อน ซึ่งจะนำเข้าสู่บทเรียนโดยการเล่านิทาน เล่าความเป็นมาของประเพณีพื้นบ้านก่อน แล้วให้นักเรียนได้เรียนรู้กับอุปกรณ์ในการทำพิธีบายศรีสู่ขวัญ การเตรียมอุปกรณ์ การจัดวาง การนั่ง เสร็จแล้วจะให้นักเรียนท่องจำบทต่างๆ ในพิธีบายศรีสู่ขวัญ บทแรกที่นักเรียนเริ่มท่อง คือบทไหว้ครู อัญเชิญเทวดา พ่อครูจะนำท่องก่อน นักเรียนว่าตาม และแยกกันไปท่องให้ได้ คนใดไม่ได้พ่อครูจะเข้าไปฝึก แบบตัวต่อตัว เช่นเดียวกับสาขาวิชาอื่นๆ เมื่อนักเรียนท่องได้ทุกคนแล้วก็จะเตรียมพิธี ให้นักเรียนท่องพร้อมกันรอบพิธี มีครูคอยแนะนำอยู่ใกล้ๆ ปรากฏว่านักเรียนสามารถทำพิธีได้หลายงาน

ข้อจำกัดของการทำพิธีบายศรีสู่ขวัญ อยู่ที่อายุของหมอสูตรต้องใช้ผู้ที่มีอายุมากหน่อย เป็นความเชื่อถือและศรัทธาของชุมชน เมื่อให้นักเรียนเพียงเพื่อเป็นการสร้างสำนึกในประเพณีที่จะสูญหายไป จากท้องถิ่น

ภาคผนวก ค
วิธีการทำขอ, กสอง, ล้นปี

วิธีการทำขอ, กลอง, ลีนี่

มโหรี วงมโหรี มีอุปกรณ์ประกอบดังนี้

 ปี่ 2 เล้า ฉาบ 1 คู่
 ขอ 2 สาย ฉิ่ง 2 คู่ กลอง 1 ใบ

การทำกลอง

 ทำจากไม้จำฉา(ต้นก้ามปู) ยาวประมาณ 1 คืบ สูง 40 เซนติเมตร เจาะเป็นรู ตรงกลางกว้าง 35 เซนติเมตร แล้วใช้หนังควายหุ้มใช้เชือกมัดเป็นเปราะๆ เส้นผ่าศูนย์กลาง 35 เซนติเมตร

การทำขอ ส่วนประกอบของขอ

- หากกะลามะพร้าวมา ผ่าออกทำความสะอาดแล้วเอาเถือมาตัดข้างตามะพร้าว และเจาะรู 2 รู บน - ล่าง เสร็จแล้ว เอาไปต้มในน้ำเกลือประมาณ 1 ชั่วโมง เอาออกมา จากนั้นหาไม้ทำคันขอมมาเสียบใส่รูของกะลามะพร้าว ให้เจาะรู 2 รูข้างบน เพื่อจะใส่ไม้หมุน สายเบรครถจักรยาน 2 เส้น เอาไม้คันขอมมาใส่กับเชือกเอ็นผูกคันขอ เอาสายขอผูกข้างล่าง ทั้งสองสาย แล้วเอาคันสี่ขอสอดเบี่ยงสายเล็ก แล้วก็เอาขึ้นไปพันกับไม้หันข้างบน มือหมุนเอาเสียงหุ้ม เสียงแหลมได้ ก็เริ่มตีเป็นเพลง

การทำลีนี่

 เอาแผ่นทองหนานปานกลาง 1/2 ของรูปี่ ให้ตัดแผ่นทองตามขนาดนั้น ตัดตามส่วนให้พอดีกับรูปี่ เหลาไม้ไฟให้แหลม เอาแผ่นทองพันกับไม้ไฟให้ดี มิดชิด ใช้ฝักไหมมาพันเข้าไปในช่องรูปี่ข้างรูใหญ่ เพื่อไม่ให้หล่น

วิธีประกอบ

 เอาใบตาลแก่แห้งมาแช่น้ำให้นิ่มพอควร แล้วเอามาพับให้เป็น 4 ชั้น ใช้ใบมีดโกนปาดใบตาลให้แหลมๆ เอาหลอดมาใส่เข้าไปในระหว่างตรงกลางของใบตาล เอาเชือกมามัดคึงให้แน่นๆ เอาใบมีดมาปาดเชือกให้เป็นรูปขอบควาน เป่าทดลองให้เป็นเสียงโดกก็ได้

ภาคผนวก ง

ทำเนียบภูมิปัญญาท้องถิ่นโรงเรียนบ้านโนนสูงดอนหลี่

ทำเนียบภูมิปัญญาท้องถิ่น

โรงเรียนบ้านโนนสูงดอนหลี่

ภาพ	ชื่อ - สกุล / อายุ / สาขา	ที่อยู่
	พระครูอดุล ธรรมโชติ เจ้าคณะตำบลหนองบัวแก้ว เจ้าอาวาสวัดบ้านดอนหลี่ อายุ 68 ปี การศึกษา เปรียญธรรม 9 สาขาทัศนศิลป์	99 หมู่ที่ 9 วัดบ้านดอนหลี่ ตำบลหนองบัวแก้ว อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม 44110
	นายเรือง ปริพล หมอสุนไพรรักษาหมู่บ้าน อายุ 42 ปี การศึกษา ประถมปีที่ 4 สาขาสุนไพรรักษา	32 หมู่ที่ 9 บ้านดอนหลี่ ตำบลหนองบัวแก้ว อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม 44110
	นายสมชาย พันธุ์ทองหล่อ หมอสุนไพรรักษาหมู่บ้าน อายุ 47 ปี การศึกษา ประถมปีที่ 4 สาขาสุนไพรรักษา	61 หมู่ที่ 9 บ้านดอนหลี่ ตำบลหนองบัวแก้ว อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม 44110
	นายสี พรสิมมา ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 9 อายุ 45 ปี การศึกษา มัธยมศึกษาปีที่ 3 สาขาคณิตศาสตร์พื้นบ้าน	23 หมู่ที่ 9 บ้านดอนหลี่ ตำบลหนองบัวแก้ว อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม 44110

ภาพ	ชื่อ – สกุล / อายุ / สาขา	ที่อยู่
	นายจำเริญ พวงเพชร อายุ 45 ปี การศึกษา ประถมปีที่ 4 สาขาคณิตศาสตร์พื้นบ้าน	55 หมู่ที่ 9 บ้านคอนหลี่ ตำบลหนองบัวแก้ว อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม 44110
	นายวิเชียร ผาสุกล้า อายุ 67 ปี การศึกษา ประถมปีที่ 4 สาขา มโหรี	25 หมู่ที่ 9 บ้านคอนหลี่ ตำบลหนองบัวแก้ว อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม 44110
	นายประเวศ อานเรือง อายุ 65 ปี การศึกษา ประถมปีที่ 2 สาขา มโหรี	4 หมู่ที่ 15 บ้านคอนกลาง ตำบลหนองบัวแก้ว อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม 44110
	นายหวด ผาสุกล้า อายุ 65 ปี การศึกษา ประถมปีที่ 4 สาขา มโหรี	83 หมู่ที่ 9 บ้านคอนหลี่ ตำบลหนองบัวแก้ว อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม 44110
	นายทองอินทร์ คำลา อายุ 66 ปี การศึกษา ประถมปีที่ 4 สาขา มโหรี	69 หมู่ที่ 9 บ้านคอนหลี่ ตำบลหนองบัวแก้ว อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม 44110

ภาพ	ชื่อ – สกุล / อายุ / สาขา	ที่อยู่
	นายดำ เกิดสุข อายุ 67 ปี การศึกษา ประถมปีที่ 4 สาขา มโหรี	17 หมู่ที่ 9 บ้านคอนหลี่ ตำบลหนองบัวแก้ว อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม 44110
	นายสุข พูลวงษ์ อายุ 63 ปี การศึกษา ประถมปีที่ 4 สาขา มโหรี	19 หมู่ที่ 15 บ้านคอนกลาง ตำบลหนองบัวแก้ว อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม 44110
	นายลี สุภารีย์ อายุ 51 ปี การศึกษา ประถมปีที่ 4 สาขา มโหรี	63 หมู่ที่ 9 บ้านคอนหลี่ ตำบลหนองบัวแก้ว อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม 44110
	นายพล มาบิดา อายุ 55 ปี การศึกษา ประถมปีที่ 4 สาขา หมอสุขวัลย์	40 หมู่ที่ 15 บ้านคอนกลาง ตำบลหนองบัวแก้ว อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม 44110
	นายจันทร์ กล้าหาญ อายุ 64 ปี การศึกษา ประถมปีที่ 4 สาขา สามแแห	5 หมู่ที่ 13 บ้านโนนลำเตา ตำบลหนองบัวแก้ว อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม 44110

ภาพ	ชื่อ – สกุล / อายุ / สาขา	ที่อยู่
	นายสี อังคะณีย์ ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 15 อายุ 51 ปี การศึกษา ประถมปีที่ 4 สาขา ภาษาไทย (สรภัญญะ, พญา)	6 หมู่ที่ 15 บ้านดอนกลาง ตำบลหนองบัวแก้ว อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม 44110
	นายเสาร์ แก้วดี อบต.หนองบัวแก้ว อายุ 32 ปี การศึกษา ประถมปีที่ 6 สาขา ภาษาไทย(สรภัญญะ, พญา)	62 หมู่ที่ 10 บ้านโนนสูง ตำบลหนองบัวแก้ว อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม 44110
	นางสมศรี นนท์ศรีราช อายุ 32 ปี การศึกษา ประถมปีที่ 6 สาขา ภาษาไทย (สารภัญญะ, พญา)	61 หมู่ที่ 10 บ้านโนนสูง ตำบลหนองบัวแก้ว อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม 44110
	นางสังวาลย์ ผาสูล้า อายุ 32 ปี การศึกษา ประถมปีที่ 6 สาขา ภาษาไทย (สารภัญญะ, พญา)	4 หมู่ที่ 10 บ้านโนนสูง ตำบลหนองบัวแก้ว อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม 44110

ภาพ	ชื่อ – สกุล / อายุ / สาขา	ที่อยู่
	นางนารี หุยคำภา อายุ 53 ปี การศึกษา ประถมปีที่ 4 สาขา มัคหมี่, ทอผ้าไหม	65 หมู่ที่ 9 บ้านคอนหลี่ ตำบลหนองบัวแก้ว อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม 44110
	น.ส.ทองใบ สิงห์เทศ อายุ 32 ปี การศึกษา ประถมปีที่ 4 สาขา มัคหมี่, ทอผ้าไหม	40 หมู่ที่ 9 บ้านคอนหลี่ ตำบลหนองบัวแก้ว อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม 44110
	นายทัน วงศ์ทอง อายุ 45 ปี การศึกษา ประถมปีที่ 4 สาขา จักสานไม้ไผ่	4 หมู่ที่ 9 บ้านคอนหลี่ ตำบลหนองบัวแก้ว อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม 44110

ภาคผนวก จ

ทำเนียบแหล่งเรียนรู้ โรงเรียนบ้านโนนสูงดอนหลี่

ทำเนียบแหล่งเรียนรู้ โรงเรียนบ้านโนนสูงคอนหลี่

แหล่งเรียนรู้ในห้องเรียน

แหล่งเรียนรู้	การใช้ประโยชน์	ที่ตั้ง
1. ห้องสมุด	กิจกรรมรักการอ่าน,ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง	อาคาร 2
2. ห้องวิทยาศาสตร์	กิจกรรมเรียนรู้กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต	อาคาร 2
3. ห้องปฏิบัติการทางภาษา	กิจกรรมเรียนรู้ทางภาษา,กิจกรรมนันทนาการ	อาคาร 2
4. ห้องจริยธรรม	กิจกรรมถนนสายธรรมะ,กิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย	อาคาร 2
5. ห้องกิจกรรมกลุ่มสนใจ	การทอพรหมเช็ดเท้า,การดัดผมชาย	อาคาร 1
6. ห้องประกอบอาหาร	กิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพ กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย	อาคาร 1
7. มุมหนังสือ	การเรียนรู้ตามความสนใจ	อาคาร 1

แหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียน

แหล่งเรียนรู้	การใช้ประโยชน์	ที่ตั้ง
1. บ่อเลี้ยงปลา,กบ	กิจกรรมเรียนรู้กลุ่ม กพอ.,สปช., และสสน.	
2. โรงเลี้ยงไก่	กิจกรรมเรียนรู้กลุ่ม กพอ.,สปช., และสสน.	
3. เรือนเพาะชำ	กิจกรรมเรียนรู้คณิตศาสตร์กลุ่ม กพอ.,สปช., และสสน.	
4. สวนสมุนไพร	กิจกรรมเรียนรู้คณิตศาสตร์, ภาษาไทย, กลุ่ม กพอ., สปช., และสสน.	
4. สวนหย่อม	กิจกรรมเรียนรู้คณิตศาสตร์, ภาษาไทย, กลุ่ม กพอ., สปช., และสสน.	
5. แปลงพืชผักสวนครัว	กิจกรรมเรียนรู้คณิตศาสตร์, ภาษาไทย, กลุ่ม กพอ., สปช., และสสน.	
6. สนามกีฬา	กิจกรรมเรียนรู้คณิตศาสตร์, ภาษาไทย, กลุ่ม กพอ., สปช., และสสน.	
7. ถนนสายธรรมะ	กิจกรรมเรียนรู้คณิตศาสตร์, ภาษาไทย, กลุ่ม กพอ., สปช., และสสน.	
8. ศาลาเรียนรู้	กิจกรรมเรียนรู้คณิตศาสตร์, ภาษาไทย, กลุ่ม กพอ., สปช., และสสน.	

แหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียน

แหล่งเรียนรู้	การใช้ประโยชน์	ที่ตั้ง
1. ศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพบ้านดอนหลี่	เรียนรู้เกี่ยวกับวิชาชีพ, กลุ่มทักษะภาษาไทย, คณิตศาสตร์, และ สปช.	บ้านดอนหลี่ หมู่ที่ 9 ต.หนองบัวแก้ว
2. สถานีอนามัยบ้านดอนหลี่	กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ, กลุ่มทักษะภาษาไทย, สปช, และ สสน.	บ้านดอนหลี่ หมู่ที่ 9 ต.หนองบัวแก้ว
3. วัดบ้านดอนหลี่	กิจกรรมกลุ่ม สสน, สปช. และภาษา	บ้านดอนหลี่ หมู่ที่ 9 ต.หนองบัวแก้ว
4. วัดบ้านโนนสูง	กิจกรรมกลุ่ม สสน, สปช. และภาษา	บ้านดอนหลี่ หมู่ที่ 9 ต.หนองบัวแก้ว
5. สวนป่าชุมชน	กิจกรรมกลุ่ม สปช. สสน. กพอ. คณิตศาสตร์ และ ภาษาไทย	บ้านดอนหลี่ หมู่ที่ 9 ต.หนองบัวแก้ว
6. ร้านค้าชุมชน	กิจกรรมเรียนรู้คณิตศาสตร์, สสน. สปช. และ กพอ.	ทุกหมู่บ้านในเขตบริการโรงเรียน
7. ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีเกษตรตำบลหนองบัวแก้ว	กิจกรรมเรียนรู้กลุ่ม สสน. สปช, และภาษา	บ้านดอนหลี่ หมู่ที่ 9 ต.หนองบัวแก้ว
8. อาคารเกียรติภูมิ		โรงเรียนบ้านดอนหลี่
9. ศูนย์วิทย์พัฒนา		ต.หนองบัวแก้ว โรงเรียนบ้านดอนหลี่ ต.หนองบัวแก้ว

ภาคผนวก จ

แบบบันทึกการสัมภาษณ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น
โรงเรียนบ้านโนนสูงคอนหลี่

แบบบันทึกการสัมภาษณ์

ภูมิปัญญาท้องถิ่น โรงเรียนบ้านโนนสูงคอนหลัก

สาขา สมุนไพรวันที่ 6 มิถุนายน 25451. ชื่อ ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น นายเรือบ ปรีทล และนายสมชาย พันธะทองหล่อ2. จำนวนนักเรียนที่เข้าเรียนในสาขานี้ 37 คน

3. วิธีการ/กระบวนการถ่ายทอด/ ขั้นตอนการสอน

1. ให้นักเรียนรู้จักสมุนไพรแต่ละชนิด ดูลักษณะ แล้วยกตัวอย่าง 2. ให้นักเรียน
 3. ให้นักเรียนรู้จักสมุนไพรแต่ละชนิด ให้นักเรียนและพ่อครูช่วยกัน
 4. ประเมินผล ทำอย่างไรให้นักเรียนได้รู้-ทำได้ และมีการเล่นกีฬาในท้ายชั่วโมง

ประเมินผลจากการสังเกตการทำกิจกรรม / ให้นักเรียนเรียงลำดับจากการ
 อภิปรายในห้องเรียน เรื่องจากประสบการณ์ตรง จะทำให้นักเรียนมีความ
 สนใจ และมีการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. เนื้อหา / สิ่งที่ต้องไปให้นักเรียนได้ทำอะไรบ้าง

นักเรียนได้ทดลองปลูกสมุนไพรแต่ละชนิด ในภาชนะที่มีใบไม้
 มาดินเหนียว ภาชนะที่ปลูกมาดินเหนียวเป็นยาฆ่าเชื้อ ยาแก้ลมพิษ ยา
 แก้คันผิวหนัง แก้คัน และทบบริเวณที่มีลมพิษ ทบทำยาใบเตย ขมิ้น แก้วใน

6. นอกจากเรื่องที่ต้องไปแล้วจะมีอะไรมาสอนแบบใหม่ได้อีก

การผสมสมุนไพรพื้นบ้านที่มีอยู่แล้วนำมาทำยาทดลองปลูกสมุนไพร
 แล้วนำมาปรุงรสจากสมุนไพรเป็นยาแก้ลมพิษ และยาแก้คัน
 ยาแก้ลมพิษ

7. ให้แสดงความคิดเห็น/ ข้อเสนอแนะ จากการสอนที่ผ่านมา

รู้สึกพอใจในระดับหนึ่งที่ได้ให้นักเรียนได้ทำตามความคิดและสนใจในสมุนไพรพื้นบ้าน
 ผลักดันไปเผยแพร่ต่อไปในชุมชน อย่างที่เห็นในสื่อมวลชน

8. รูปแบบการถ่ายทอดของภูมิปัญญาท้องถิ่น

- เวลาปกติ มาดมาปทุมวันทุกวันเสาร์

- นอกเวลาปกติ (นักเรียนไปเรียนที่บ้านหรือไม่ บ่อยแค่ไหน) นักเรียนได้ความรู้มากน้อยเพียง

ใด) นักเรียนไม่เรียนที่บ้านวันละ 2-3 คน ไม่สอบถามวิธีการปลูกสมุนไพรชนิด
 มาดวันมีคนในหมู่บ้านปลูกแล้วบ้าง ก็จะไปตามพ่อครูดูว่าควรทำอะไรบ้าง
 และให้พ่อครูพาไปเอามาให้

9. การสอนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ต่อไปจะหาอย่างไรจึงจะดีและเหมาะสม มีปัญหา/อุปสรรค

อย่างไร ตอบไว้เวลา ๓๐๖ เริ่มให้นักเรียนมีใจรักในสิ่งที่ทำกระตุ้นให้เขาอยาก
 อยากเห็นให้เราได้ปลูกทดลองปลูกบ้างแล้ว แม่จะเห็นผลช้า แต่มี

กัสมคำ

(ลงชื่อ)

ครูที่เลือก/ผู้สัมภาษณ์

(ลงชื่อ)

ผู้ตรวจบันทึก

ภาคผนวก ข
รางวัลหรือการเชิดชูเกียรติที่เคยได้รับ

ชื่อหน่วยงาน โรงเรียนบ้านโนนสูงดอนหลี่
สถานที่ตั้ง บ้านดอนหลี่ หมู่ที่ 9 ตำบลหนองบัวแก้ว อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย
จังหวัดมหาสารคาม
รางวัลหรือการเชิดชูเกียรติที่เคยได้รับ
ผลงานที่ปรากฏเด่นชัด (เช่น ภาพถ่าย / วิดีทัศน์ ฯลฯ)

1.เกียรติบัตรจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติกระทรวงศึกษาธิการ (สปช.)

ให้ไว้เพื่อแสดงว่าโรงเรียนบ้านโนนสูงดอนหลี่ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม เป็นโรงเรียนที่มีหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ โดยยึดเด็กเป็นสำคัญ และสามารถนำเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับโรงเรียนในสังกัดได้

โดยได้นำเผยแพร่ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ในสารคดีชุด “ โรงเรียนของเรา ”

2. เกียรติบัตร ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สำนักงานภาค (สกว. ภาค)

ให้ไว้เพื่อแสดงว่า โรงเรียนบ้านโนนสูงดอนหลี่ ได้จัดทำโครงการวิจัยเรื่อง รูปแบบและกระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยชุมชน เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งบังเกิดประโยชน์ในการเป็นแนวทางต่อการพัฒนาการเรียนการสอนระดับประถมศึกษาในอนาคตต่อไป

3.เผยแพร่ผลงานทางหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ ฉบับวันที่ 22 ก.ค. 2545

หัวข้อ “ โรงเรียนบ้านโนนสูงดอนหลี่เพื่อชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่นประยุกต์การศึกษา ”

คณะครูโรงเรียนบ้านโนนสูงดอนหลี่กับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตกลงร่วมกันว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 บัญญัติแนวทางปฏิรูปการศึกษา ซึ่งเน้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียน จากการดำเนินการจัดกิจกรรมอย่างจริงจังส่งผลให้ ได้รับการสนับสนุนเงินทุนจาก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สำนักงานรัฐมนตรี จำนวนทั้งสิ้น 249,200 บาท

บ้านโนนสูงคอนหลี่เป็นหมู่บ้านตามโครงการพระราชดำริ ของ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ในเรื่อง การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ชุมชนมีความชำนาญในเรื่อง การมัดหมี่ ทอผ้าไหม สามารถสร้างอาชีพสร้างรายได้ ให้กับผู้ปกครองและถ่ายทอดมาสู่ตัวนักเรียน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบ่งตามกลุ่มสนใจ กิจกรรมมี 12 กลุ่ม 10 โครงการ นักเรียนกลุ่มละ 10-20 คน ตามความสมัครใจ มีพ่อครู แม่ครู 22 คน ทุกโครงการที่จัดมีจุดประสงค์ ให้นักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการเรียนรู้ โดยเน้นการอนุรักษ์การรักถิ่น และสำนึกในคุณค่าของความเป็นไทย สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ควบคู่กับการจัดกิจกรรมอย่างกลมกลืนและลงตัวที่สุด เพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งต่อตนเองและชุมชน

4.เผยแพร่ผลงานทางหนังสือพิมพ์ ข่าวสด ฉบับวันที่ 17 ธ.ค. 2546

หัวข้อ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่โรงเรียนบ้านโนนสูงคอนหลี่

โรงเรียนบ้านโนนสูงคอนหลี่ร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษาจัดหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับให้นักเรียน ตั้งแต่อนุบาล – ป.6 เรียนรู้ โดยแบ่งเนื้อหาเป็นภูมิปัญญา 12 สาขา ได้แก่ การจักสาน การทอผ้าไหมและมัดหมี่ การทอพรหมเช็ดเท้า สมุนไพร คณิตศาสตร์พื้นบ้าน ฝนยา สรรพคุณของ หมอลำ หมอลำขลุ่ย การสานแห ทศศิลป์ และมโหรี โดยได้รับการสนับสนุนจาก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สำนักงานรัฐมนตรี (สกว.)

เนื้อหาการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในสาขาต่าง ๆ ได้แก่

การจักสาน การค้นหา การคัดเลือกไม้ไผ่ การตัดไม้ไผ่ การจักดอก ลายสานต่าง ๆ เช่น ตะกร้า กระด้ง ไซ ตุ่ม พัด กระติบข้าว และหวดนั่งข้าว

การทอผ้าไหมและมัดหมี่ การได้มาของเส้นไหม วิธีการทำเส้นไหม การมัดหมี่ ลายผ้า เช่น ลาย สร้อยดอกหมาก ลายกระจับ และการย้อมสีผ้าไหมด้วยสีธรรมชาติที่มีในพื้นที่

การทอพรหมเช็ดเท้า วิธีถักพรหมเป็นผ้าเช็ดเท้า ผ้าปูโต๊ะ และผ้าปูที่นอน สมุนไพร การปลูกสมุนไพร การใช้สมุนไพรรักษาโรคง่าย ๆ และการแปรรูปสมุนไพร คณิตศาสตร์พื้นบ้าน เรียนรู้คณิตศาสตร์พื้นฐานเกี่ยวกับการดำรงชีวิตในชุมชน โดยลงพื้นที่เพื่อปฏิบัติจริง เช่น การคำนวณพื้นที่นาอย่างคร่าว ๆ แล้วนำผลมาเปรียบเทียบกับจริง

ทศศิลป์ วาดภาพประเพณีท้องถิ่น ฮิต 12 คลอง 14 และการปั้นลายไทย

ฝนยา สรรพคุณ และหมอลำ เรียนรู้บทเพลง เช่น บทเพลงแนะนำโรงเรียน ฝึกขับร้องทำนอง สรรพคุณเกี่ยวกับประวัติหมู่บ้านคอนหลี่ รวมทั้งฝึกการฟ้อนรำ ลีลา จังหวะและการขับร้องหมอลำ

หมอลำขลุ่ย การเตรียมอุปกรณ์ทำบายศรีสู่ขวัญ ให้เข้าทำนอง

มโหรี ฝึกเล่นดนตรีง่าย ๆ ในวงมโหรี และสามารถแสดงในงานต่าง ๆ ได้ ประดิษฐ์เครื่องดนตรีง่าย ๆ บางชนิดได้ เช่น กลอง ซอ สายซอ และลิ้นปี

การเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่น เปิดโอกาสให้นักเรียนเลือกเรียนตามความสนใจ ปีละ 1 สาขา โดยครูที่รับผิดชอบเป็นที่ปรึกษาเฉพาะวิชาและครูภูมิปัญญาแต่ละสาขา ร่วมกันจัดทำเนื้อหาการเรียนรู้ออกสารประกอบการเรียนรู้ เตรียมอุปกรณ์ และจัดหาสื่อการเรียนการสอน เพื่อให้สอดคล้องและเหมาะสมกับนักเรียนในแต่ละระดับชั้น โดยจัดกิจกรรมในบ่ายวันพฤหัสบดี ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น มีวิธีการถ่ายทอดความรู้แตกต่างกัน แต่โดยรวมใช้นิทานหรือเรื่องเล่าในชุมชนเข้าสู่บทเรียน เพื่อให้เด็กเข้าใจว่าเรียนเรื่องใกล้ตัว การสาธิต ปฏิบัติให้นักเรียนสังเกตเป็นหลักการในการเรียนรู้ เสร็จแล้วให้ลงมือปฏิบัติหลายครั้งจนเข้าใจและเกิดความชำนาญ โดยครูภูมิปัญญาจะเข้ามาถ่ายทอดความรู้ในโรงเรียน หรือพานักเรียนออกไปเรียนรู้ตามแหล่งเรียนรู้ที่มีหลากหลายในชุมชน ถ้าหากการสอนไม่สิ้นสุดในชั่วโมงเรียน หรือนักเรียนมีความสนใจจะศึกษาต่อเพิ่มเติม ต้องเรียนต่อกับครูภูมิปัญญาที่บ้านในเวลาเย็นหลังเลิกเรียน หรือวันเสาร์ – วันอาทิตย์

นอกจากการเรียนรู้ในโรงเรียนแล้ว พ่อครู แม่ครู ยังพานักเรียนไปเรียนรู้จากสถานการณ์จริงในชุมชนตามโอกาสเอื้ออำนวย เช่น ภาษาไทย ผลิตยา สรรพคุณสมุนไพร สมุนไพร มโหรี พานักเรียนไปเล่นแสดงในงานเทศกาลต่าง ๆ ของชุมชน เพื่อเปิด โอกาสให้นักเรียนได้แสดงออกจริงต่อสาธารณชน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ภายในครอบครัว

การจัดกระบวนการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเรื่องของอาชีพ ศิลปวัฒนธรรม และประเพณีต่าง ๆ จะช่วยให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจวิถีชีวิตในท้องถิ่น อีกทั้งเกิดความรู้และทักษะในด้านงานอาชีพ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ภายในครอบครัว เป็นการหารายได้เสริมเพราะบางครั้งครอบครัวทำอยู่แล้ว หรือนำไปประกอบอาชีพในชุมชน หากไม่มีโอกาสศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น

เพื่อให้พึ่งพาตนเองได้ในลักษณะเศรษฐกิจแบบพอเพียง

(จากหนังสือ “ สานปฏิรูป ” ฉบับเดือน พฤศจิกายน 2546)

เผยแพร่ผลงานทางนิตยสารเพื่อคุณภาพการศึกษา “ สานปฏิรูป ”

ปีที่ 6 ฉบับที่ 67 พฤศจิกายน 2546

หัวข้อ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่โรงเรียนบ้านโนนสูงคอนหลัก

จากบทความในสานปฏิรูป นิตยสารเพื่อคุณภาพการศึกษา “ สานปฏิรูป ”

ปีที่ 6 ฉบับที่ 67 พฤศจิกายน 2546 ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนบ้านโนนสูงคอนหลัก ว่าเป็นการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ด้านอาชีพในชุมชน และเป็นการปลูกจิตสำนึกให้เยาวชนรุ่นใหม่ได้ช่วยกันสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ดีในชุมชนมิให้เลือนหายไป

โรงเรียนบ้านโนนสูงคอนหลักร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษาจัดหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง

ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับให้นักเรียน ตั้งแต่อนุบาล – ป.6 เรียนรู้ โดยแบ่งเนื้อหาเป็น ภูมิปัญญา 12 สาขา ได้แก่ การจักสาน การทอผ้าไหมและมัดหมี่ การทอพรหมเช็ดเท้า สมุนไพร คณิตศาสตร์พื้นบ้าน ผลิตา สรภัญญะ หมอลำ หมอคู่ขวัญ การสาธิต ทักษะศิลป์ และมโหรี โดยได้รับการ สนับสนุนจาก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สำนักงานกฤษฎมนตรี (สกว.)

เนื้อหาการเรียนรูภูมิปัญญาท้องถิ่นในสาขาต่าง ๆ ได้แก่

การจักสาน การค้นหา การคัดเลือกไม้ไผ่ การตัดไม้ไผ่ การจักตอก ลายสานต่าง ๆ เช่น ตะกร้า กระด้ง ไซ สุ่ม พัด กระติบข้าว และหวดนั่งข้าว

การทอผ้าไหมและมัดหมี่ การได้มาของเส้นไหม วิธีการทำเส้นไหม การมัดหมี่ ลายผ้า เช่น ลาย สร้อยดอกหมาก ลายกระจับ และการย้อมสีผ้าไหมด้วยสีธรรมชาติที่มีในพื้นที่

การทอพรหมเช็ดเท้า วิธีถักพรหมเป็นผ้าเช็ดเท้า ผ้าปูโต๊ะ และผ้าปูที่นอน

สมุนไพร การปลูกสมุนไพร การใช้สมุนไพรรักษาโรคง่าย ๆ และการแปรรูปสมุนไพร คณิตศาสตร์พื้นบ้าน เรียนรู้คณิตศาสตร์พื้นฐานเกี่ยวกับการดำรงชีวิตในชุมชน โดยลงพื้นที่เพื่อปฏิบัติจริง เช่น การคำนวณพื้นที่นาอย่างคร่าว ๆ แล้วนำผลมาเปรียบเทียบกับ การวัดจริง

ทัศนศิลป์ วาดภาพประเพณีท้องถิ่น ฮิด 12 คลอง 14 และการปั่นลายไทย

ผลิตา สรภัญญะ และหมอลำ เรียนรู้บทผลิตา เช่น บทผลิตาแนะนำโรงเรียน ผูกข้อร้องทำนอง สรภัญญะเกี่ยวกับประวัติหมู่บ้านคอนหลี่ รวมทั้งฝึกการพ้องรำ ถิลา จังหวะและการขับร้องหมอลำ

หมอคู่ขวัญ การเตรียมอุปกรณ์ทำบายศรีคู่ขวัญ ให้เข้าทำนอง

มโหรี ฝึกเล่นดนตรีง่าย ๆ ในวงมโหรี และสามารถแสดงในงานต่าง ๆ ได้ ประดิษฐ์เครื่องดนตรีง่าย ๆ บางชนิดได้ เช่น กลอง ซอ สายซอ และลิ้นปี่

การเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่น เปิด โอกาสให้นักเรียนเลือกเรียนตามความสนใจ ปีละ 1 สาขา โดยครูที่รับผิดชอบเป็นที่ปรึกษาเฉพาะวิชาและครูภูมิปัญญาแต่ละสาขา ร่วมกันจัดทำเนื้อหาการเรียนรู เอกสารประกอบการเรียนรู้ เตรียมอุปกรณ์ และจัดหาสื่อการเรียนการสอน เพื่อให้สอดคล้องและเหมาะสมกับนักเรียนในแต่ละระดับชั้น โดยจัดกิจกรรมในบ่ายวันพฤหัสบดี ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น มีวิธีการถ่ายทอดความรู้แตกต่างกัน แต่โดยรวมใช้นิทานหรือเรื่องเล่าในชุมชน เข้าสู่บทเรียน เพื่อให้เด็กเข้าใจว่าเรียนเรื่องใกล้ตัว การสาธิต ปฏิบัติให้นักเรียนสังเกตเป็นหลักการ เรียนรู้ เสร็จแล้วให้ลงมือปฏิบัติหลายครั้งจนเข้าใจและเกิดความชำนาญ โดยครูภูมิปัญญาจะเข้ามาถ่ายทอดความรู้ในโรงเรียน หรือพานักเรียนออกไปเรียนรู้ตามแหล่งเรียนรู้ที่มีหลากหลายในชุมชน ถ้าหาก การสอนไม่สิ้นสุดในชั่วโมงเรียน หรือนักเรียนมีความสนใจจะศึกษาต่อเพิ่มเติม ต้องเรียนต่อกับ ครูภูมิปัญญาที่บ้านในเวลาเย็นหลังเลิกเรียน หรือวันเสาร์ – วันอาทิตย์

สำหรับวิชาที่นำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาสอนในโรงเรียนที่สามารถบูรณาการแทรกในวิชาที่เรียนใน
ห้องเรียนปกติได้ดังนี้ คือ

ภูมิปัญญาท้องถิ่น	บูรณาการกับกลุ่มวิชา	ระดับชั้น
จักสานไม้ไผ่	การทำงานพื้นฐานอาชีพ – งานช่าง งานประดิษฐ์ งานเกษตร สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต อาชีพและการทำมาหากิน	ป.5 – ป.6
ทอดผ้าไหม / บักหมี่ ทอพรหมเช็ดเท้า	การทำงานพื้นฐานอาชีพ – งานช่าง งานประดิษฐ์ งานเกษตร สร้างเสริมลักษณะนิสัยสร้างเสริม ประสบการณ์ชีวิต อาชีพ	ป.4 - ป.6
สมุนไพร	การทำงานพื้นฐานอาชีพ พืช งานเกษตร สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต	ทุกระดับชั้น ตามความ เหมาะสม ขึ้นอยู่กับ ความยากง่ายของเนื้อหา และจัดให้เหมาะสมกับ ผู้เรียน
คณิตศาสตร์พื้นบ้าน	คณิตศาสตร์ การคิดเลขเร็ว วิธีลัด	ทุกระดับชั้น ตามความ เหมาะสม ขึ้นอยู่กับ ความยากง่ายของเนื้อหา และจัดให้เหมาะสมกับ ผู้เรียน
ผญา สรภัญญะ หมอลำ	ภาษาไทย - ฟัง พูด อ่าน เขียน สร้างเสริมลักษณะนิสัย – คนตรี นาฏศิลป์ สังคม วัฒนธรรม ประเพณีในท้องถิ่น	ป.3 - ป.6
หมอลำขลุ่ย	สังคม วัฒนธรรม ประเพณีในท้องถิ่น	ป.3 - ป.6
सानแห	การทำงานพื้นฐานอาชีพ – งานช่าง งานประดิษฐ์ งานเกษตร สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต อาชีพและการทำมาหากิน	ป.4 - ป.6
ทศนศิลป์	สร้างเสริมลักษณะนิสัย - ศิลปะ	ทุกระดับชั้น
มโหรี	สร้างเสริมลักษณะนิสัย - คนตรี นาฏศิลป์	ทุกระดับชั้น ตามความ เหมาะสม ขึ้นอยู่กับ ความยากง่ายของเนื้อหา และจัดให้เหมาะสมกับ ผู้เรียน

นอกจากการเรียนรู้ในโรงเรียนแล้ว พ่อครู แม่ครู ยังพานักเรียนไปเรียนรู้จากสถานการณ์จริง ในชุมชนตามโอกาสเอื้ออำนวย เช่น ภาษาไทย ผลิตา อนุรักษ์ หอมอู่ขวัญ มโหรี พานักเรียนไปเล่น แสดงในงานเทศกาลต่าง ๆ ของชุมชน เพื่อเปิด โอกาสให้นักเรียนได้แสดงออกจริงต่อสาธารณชน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ภายในครอบครัว

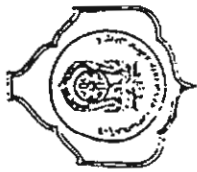
การจัดกระบวนการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเรื่องของอาชีพ ศิลปวัฒนธรรม และประเพณี ต่าง ๆ จะช่วยให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจวิถีชีวิตในท้องถิ่น อีกทั้งเกิดความรู้และทักษะในด้าน งานอาชีพ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ภายในครอบครัว เป็นการหารายได้เสริมเพราะบางครอบครัวทำอยู่ แล้ว หรือนำไปประกอบอาชีพในชุมชน หากไม่มีโอกาสศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น เพื่อให้พึ่งพาตนเองได้ในลักษณะเศรษฐกิจแบบพอเพียง

- เกียรติบัตร จาก สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สปช.)

ให้ไว้เพื่อแสดงว่า โรงเรียนบ้านโนนสูงคอนหลี่ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม เป็นโรงเรียนที่มีหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนเหมาะสม กับสภาพท้องถิ่น สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ โดยยึดเด็กเป็นสำคัญ และสามารถนำเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับโรงเรียนในสังกัดได้

โดยได้นำเผยแพร่ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ในสารคดีชุด “ โรงเรียนของเรา ”

สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย มอบเกียรติบัตรให้ไว้เพื่อแสดงว่า
โรงเรียนบ้านโนนสูงคอนหลี่ ได้รับรางวัล ห้องสมุดขนาดเล็กดีเด่น ประจำปีการศึกษา 2544

สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ

กระทรวงศึกษาธิการ

เกียรติบัตรฉบับนี้ให้ไว้เพื่อแสดงว่า

โรงเรียน..... บำเหน็จชูเดชหน่อ..... สพอ..... พยัคฆภูมิพิสัย..... สพอ..... มหาสารคาม.....

เป็นโรงเรียนที่มีหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น
สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ที่มุ่งเน้นการเรียนรู้โดยยึดเด็กเป็นสำคัญ

และสามารถนำเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับโรงเรียนในสังกัดได้

โดยได้นำแพร่ภาพออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ในสารคดีชุด “โรงเรียนของเรา”

ให้ไว้ ณ วันที่..... - 3 ธ.ค. 2545.....

๐-๐๗-๒๕๔๕

(นาย..... วัฒนศิริ)

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สำนักงานภาค

ขอมอบเกียรติบัตรฉบับนี้ไว้เพื่อแสดงว่า

โรงเรียนบ้านโนนสูงดอนหลี่

ได้จัดทำโครงการวิจัยเรื่อง รูปแบบและกระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยชุมชน
เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งบังเกิดประโยชน์ในการเป็นแนวทางการพัฒนาการ
เรียนการสอนระดับประถมศึกษาในอนาคตต่อไป

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๖

ดร.ทองคุณ จันทจร

ผู้ประสานงานศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม

21/๓๓๓๔๐๖
๒๑ มิถุนายน ๒๕๔๖

๔๑๐.๕๕.

ร.ร.บ้านโนนสูงดอนหลี่เพื่อชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่นประยุกต์การศึกษา

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 41 กำหนดให้กฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ เพื่อปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ผนวกกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 บัญญัติแนวทางการปฏิรูปการศึกษา เน้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียน

โรงเรียนบ้านโนนสูงดอนหลี่ หมู่ ๑ ต.หนองบัว 4 กว. อ.พยัคฆภูมิพิสัย จ.มหาสารคาม สปอ. พยัคฆภูมิพิสัย เป็นอีกหนึ่งในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนตามแนวทางดังกล่าว เพื่อปฏิรูปการศึกษา ให้ชุมชนได้รับประโยชน์จากการใช้

ภูมิปัญญาท้องถิ่นมากที่สุด เนื่องจากสภาพที่ตั้งของโรงเรียนบ้านโนนสูงดอนหลี่ มีหมู่บ้านในเขตบริการถึง 4 หมู่บ้าน ทำให้มีความหลากหลายของภูมิปัญญาท้องถิ่น คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้ทดลองนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน 1 สาขาวิชา ได้แก่ การจัดการด้วยไม้ไผ่ ผลปรากฏว่าได้รับความสนใจจากนักเรียนและประสบผลสำเร็จเป็นที่พอใจของทุกฝ่าย

นายกิตติพงศ์ หอมหวด อาจารย์ใหญ่โรงเรียนบ้านโนนสูงดอนหลี่ เล่าว่า หลังจากได้ทดลองใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกับจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจนประสบผลสำเร็จเป็นที่พอใจ คณะครูในโรงเรียนกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตกลงร่วมกันว่า เพื่อให้การเรียนการสอนเป็นไปตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติสอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษา เห็นสมควรระดมภูมิปัญญาท้องถิ่นมาช่วยพัฒนาการเรียนการสอนอย่างจริงจัง ต่อมาทางโรงเรียนนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอนจนเป็นที่ประจักษ์ต่อชุมชนสร้างอาชีพสร้างรายได้ ให้คนในพื้นที่บริการทั้ง 4 หมู่บ้าน กระทั่งทางสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สำนักนายกรัฐมนตรี มอบเงินทุนเพื่อสนับสนุนโครงการดังกล่าว จำนวนทั้งสิ้น 244,400 บาท

ทั้งนี้เดิมบ้านโนนสูงดอนหลี่เป็นหมู่บ้านความโครงการพระราชดำริ ของ สมเด็จพระนาง

เจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ในเรื่องการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ประชาชนในพื้นที่ซึ่งเป็นลูกกรรองของนักเรียนในโรงเรียนแห่งนี้ มีความชำนาญในเรื่องการมัดหมี่ ทอผ้าไหม สามารถสร้างรายได้ให้กับผู้ปกครองนักเรียนเป็นอย่างดี ถือได้เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นอีกสาขาหนึ่ง ที่ได้รับการถ่ายทอดจากผู้ปกครองนักเรียนมาสู่ตัวนักเรียน

สำหรับกิจกรรมที่ทางวัดจัดขึ้นเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนร่วมกับทางโรงเรียน จะจัดทุกวัน

พฤหัสบดีของสัปดาห์ เริ่มตั้งแต่เวลา 13.00 น. เป็นต้นไป สังเกตว่านักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวจะมีความสุขและสนุกสนานกับการได้ร่วมกิจกรรมอย่างเห็นได้ชัด บ่อยครั้งที่เลเวลเวลาเลิกเรียนไปแล้ว แต่เด็กเรียนหลายคนยังไม่หยุดทำกิจกรรม ทำให้วันพฤหัสบดีกลายเป็นวันแห่งความสุขของนักเรียนอย่างไม่น่าเชื่อ การจัดกิจกรรมมี 12 กลุ่ม 10 โครงการ แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ ละ 10-20 คน ตามความสมัครใจ มีพ่อครู แม่ครูทั้งหมด 22 คน ทุกโครงการที่จัดกิจกรรม มีจุดประสงค์ให้นักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการเรียนรู้ โดยเน้นการอนุรักษ์ให้นักเรียนเกิดความรักถิ่น และรักในคุณค่าของความเป็นไทย โดยพ่อครู แม่ครูท่านจะสอดแทรก คุณธรรม จริยธรรม ในการจัดกิจกรรมอย่างกลมกลืนและสนุกสนาน เพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งต่อตนเองและชุมชน

ในโอกาสเดียวกันนี้ นายสุรัตน์ ดวงชาตน์ ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม ได้กล่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า คุณภาพของโรงเรียนคุณภาพของนักเรียนขึ้นอยู่กับการจัดกิจกรรม โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมต้องมาจากพลังแรงใจของทุกคนในชุมชนรวมประสานเป็นหนึ่งเดียว

เมื่อเสร็จงานแล้ว

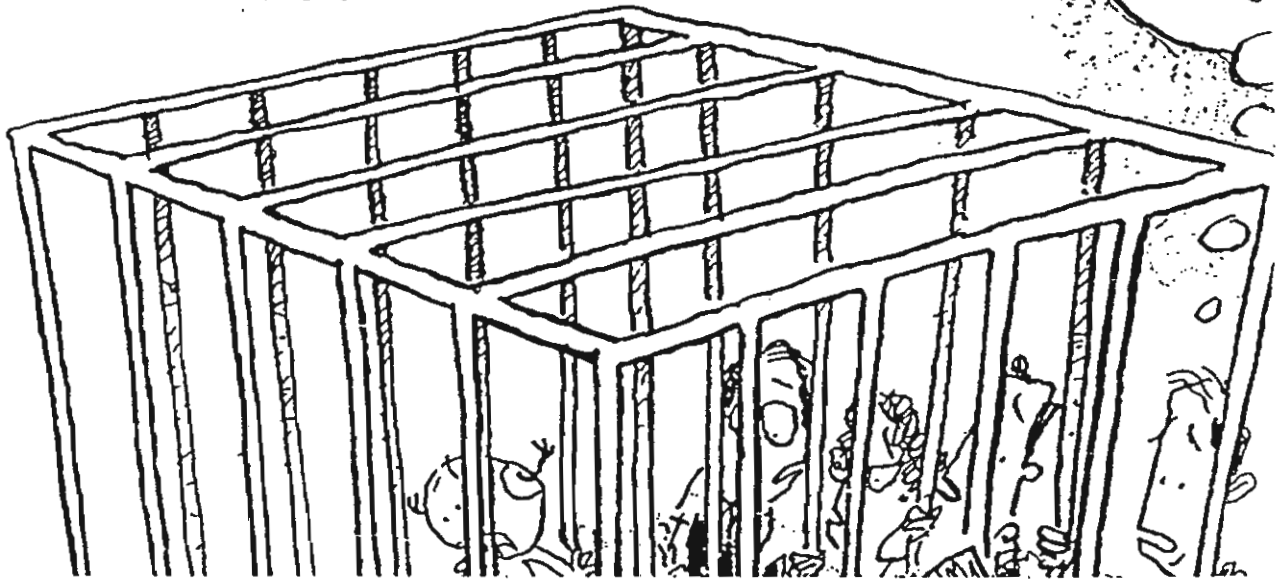
มีลายเซ็นและข้อความเพิ่มเติมที่เขียนด้วยปากกาสีน้ำเงินหรือสีน้ำเงินเข้ม

ลานเบญจบุ

นิตยสารเพื่อคุณภาพการศึกษา ปีที่ 6 ฉบับที่ 67 พฤศจิกายน 2546

ราคา 40

บัญชีใหม่
ได้เท่าเดิม

เรื่อง...ลำเนา

เรียนพิเศษวิชาความรู้โดยลงมือปฏิบัติ

สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่โรงเรียนบ้านโนนสูงดอนทลี

โรงเรียนบ้านโนนสูงดอนทลีเป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษาขนาดเล็ก รองรับนักเรียนจากชุมชนบ้านดอนทลี บ้านโนนสูง บ้านโนนลำเตา และบ้านดอนกลาง อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ชาวบ้านในชุมชนประกอบอาชีพหลักคือทำนา และเลี้ยงไหมเป็นอาชีพเสริม นับถือศาสนาพุทธส่วนใหญ่พูดภาษาถิ่นคือ ภาษาอีสาน ชนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมเป็นแบบชาวอีสาน ตลอดจนมีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ควรค่าแก่การสืบทอดให้คนรุ่นหลังโดยเฉพาะกลุ่มเด็กในวัยเรียน

นายศักดิ์พงศ์ หอมหวล อาจารย์ใหญ่โรงเรียนบ้านโนนสูงดอนทลี เปิดเผยว่า ต้องการสร้างจิตสำนึกความรักถิ่นฐานให้แก่เด็ก อีกทั้งส่งเสริมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ด้านอาชีพในชุมชน และปฏิบัติสืบทอดต่อไปอย่างมีรูปแบบ

และกระบวนการต่อเนื่องก่อนที่จะเลือกนำไปจากชุมชนเนื่องจากที่ผ่านมาวัฒนธรรม ประเพณี ตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่นค่อนข้างถูกละเลยจากเยาวชนยุคใหม่ เพราะวิถีชีวิตในชุมชนเปลี่ยนไป โรงเรียนจึงร่วมกับคณะกรรมการการศึกษาจัดหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับให้นักเรียนตั้งแต่อนุบาล -ป.6 เรียนรู้ โดยแบ่งเนื้อหาเป็นภูมิปัญญา 12 สาขา ได้แก่ การจัดสาน การทอผ้าไหมและมัดหมี่ การทอพรหมเช็ดเท้า สมุนไพร คณิตศาสตร์พื้นบ้าน ธรณีวิทยา หอมลำ หอมสุ่ยขัญ การสานแห หัตถศิลป์ แลมโหรี โดยได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

สำหรับเนื้อหาการเรียนรูภูมิปัญญาท้องถิ่นในสาขา...
ต่างๆ ได้แก่

การจัดสวน การคั่นเขาและคัดเลือกไม้ไม้ การตัดไม้ไม้
จัดดอก ลายสวนต่างๆ วิธีสวนภาษาและเครื่องใช้ใน
เรือนต่างๆ เช่น ตะกร้า กระดัง ไซ ชุ่ม พัด ก่องข้าว
หวดหนึ่งข้าว

การทอผ้าไหมและมัดหมี่ การได้มาของเส้นไหม วิธี
ทอเส้นไหม การทอผ้าไหม การมัดหมี่ ลายผ้า เช่น ลาย
ดอกหมาก ลายกระจับ และการย้อมสีไหมด้วยสี
ธรรมชาติที่มีในพื้นที่ เช่น ใช้เปลือก ใบ ดอก และแก่น ของ
ไม้เหล็ก ต้นนุ่น ต้นพุทรา ต้นขนุน ต้นฝาง และต้นคูณ

การทอพรม วิธีถักพรมเป็นผ้าเช็ดเท้า ผ้าปูโต๊ะ และ
ปูที่นอน

สมุนไพร การปลูกสมุนไพร การใช้สมุนไพรรักษา
ยา และการแปรรูปสมุนไพร

คณิตศาสตร์พื้นบ้าน เรียนรู้คณิตศาสตร์พื้นฐานเกี่ยว
การดำรงชีวิตในชุมชน โดยลงพื้นที่เพื่อปฏิบัติจริง เช่น
คำนวณพื้นที่นาอย่างคร่าวๆ แล้วนำผลมาเปรียบเทียบกับ
ชีวิตจริง ผูกการจับระดับน้ำโดยใช้สายยางเพื่อหาแนวตั้ง
ของเสาและพื้นระนาบในการขุดบ่อปลา ผูกคิดเลขเร็ว

การสานแห วิธีทำอุปกรณ์ในการสานแห เช่น จิม
ข้อขุน ปาน ขนาดของด้าย วิธีทำจอมแห การทำแห และ
ขั้นตอนการสานแห

ทัศนศิลป์ ภาพวาดประเพณีท้องถิ่น ฮิด 12 คลอง
และการปั้นลายไทย

ดนตรี สรภัญญะ และหมอลำ เรียนรู้บทเพลง เช่น
บทเพลงแนะนำโรงเรียน เพลงรณรงค์ป้องกันไข้เลือดออก
บทเพลงยาเสพติด เพลงเกี่ยวพาราดี เพลงภาษาใต้ และเพลง
เกี่ยวกับการศึกษา ผูกขับร้องทำนองสรภัญญะเกี่ยวกับ
ประวัติหมู่บ้านดอนหลิ ภูมิปัญญาบ้านดอนหลิ สรภัญญ์
เกี่ยวกับอีสานนิยมและการเดินรำเข้าจังหวัดเลยเพลง รวม
ผูกการพ้อนรำ ลีลา จังหวะ และการขับร้องหมอลำ

หมอลำสุวัญ การเตรียมอุปกรณ์ทำบายศรีสุวัญ การ
ขอมนต์ให้พระให้ถูกวิธี บทเชิญเทวดา และผูกท่องบท
บายศรีสุวัญให้เข้าทำนอง

มโหรี ผูกเล่นดนตรีง่าย ๆ ในวงมโหรีและสามารถ
เล่นงานต่าง ๆ ได้ ประดิษฐ์เครื่องดนตรีจากของเหลือใช้

ฝึกมัดหมี่กับภูมิปัญญาชาวบ้าน

เช่น กลอง ขอ สายขอ และลั่นปี

การจัดกระบวนการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นบูรณา
การเนื้อหาสาระกับกลุ่มประสบการณ์ต่างๆ ตามความ
เหมาะสมในแต่ละระดับชั้น เปิดโอกาสให้นักเรียนเลือก
เรียนตามความสนใจ ปีละ 1 สาขา โดยครูที่รับผิดชอบ
เฉพาะวิชาและครูภูมิปัญญาแต่ละสาขาจะร่วมกันจัดทำ
เนื้อหาการเรียนรู้ วางแผนการจัดการเรียนรู้ เอกสาร
ประกอบการเรียนการสอน ตลอดจนเตรียมอุปกรณ์และสื่อ
การเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมให้ครูภูมิปัญญาสามารถ
จัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องและเหมาะสมกับนักเรียน
ในแต่ละระดับชั้นยิ่งขึ้น เนื่องจากยังขาดความมั่นใจในการ
สอน อีกทั้งเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ซึ่ง
กันและกัน ครูผู้สอนเองจะได้เพิ่มพูนความรู้ในเรื่องภูมิ
ปัญญาท้องถิ่นด้วย

การเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่นดังกล่าวใช้เวลาทุกวัน
พฤหัสบดีช่วงบ่าย ครูภูมิปัญญาแต่ละสาขาจะถ่ายทอด
ความรู้แตกต่างกัน แต่โดยรวมใช้นิทานหรือเรื่องเล่าใน
ชุมชนนำเข้าสู่บทเรียน เพื่อแสดงให้เห็นเด็กเข้าใจว่าเรื่องที่
เรียนรู้เป็นเรื่องใกล้ตัว สาธิตการปฏิบัติให้นักเรียนสังเกต
เป็นหลักในการเรียนรู้ เสร็จแล้วให้ลงมือปฏิบัติหลายครั้ง
จนเกิดความเข้าใจและชำนาญ โดยครูภูมิปัญญาจะมา
ถ่ายทอดความรู้ในโรงเรียนหรือพานักเรียนออกไปเรียนรู้
ตามแหล่งเรียนรู้ที่มีหลากหลายในชุมชน ถ้าหากยังสอนไม่
จบในชั่วโมงเรียนหรือนักเรียนยังมีความสนใจจะศึกษาเพิ่ม
เติมต้องไปเรียนกับครูภูมิปัญญาที่บ้านในเวลาเย็นหลังเลิก
เรียน หรือวันเสาร์-อาทิตย์

ค้นคว้าหาความรู้เรื่องสมุนไพรในชุมชน

ผังบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นกับกลุ่มประสบการณ์ต่างๆ

ภูมิปัญญาท้องถิ่น	บูรณาการกับกลุ่มวิชา	ระดับชั้น
จักสานไม้ไผ่	การทำงานพื้นฐานอาชีพ - งานช่าง งานประดิษฐ์ งานเกษตร สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต - อาชีพและการทำนาหาคิน	ป.5 - ป.6
ทอผ้าไหม/มัดหมี่ ทอพรมเช็ดเท้า	การทำงานพื้นฐานอาชีพ - งานประดิษฐ์ และงาน บ้าน สร้างเสริมลักษณะนิสัย - ศิลปะสร้าง เสริมประสบการณ์ชีวิต - อาชีพ	ป. 4 - ป.6
สมุนไพร	สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต - พืช การทำงานพื้นฐานอาชีพ - งานเกษตร	ทุกระดับชั้นตามความเหมาะสม
คณิตศาสตร์พื้นฐาน	คณิตศาสตร์ - การคิดเลขเร็ว วิธีคิด	ทุกระดับชั้น ขึ้นอยู่กับความ ยากง่าย ของเนื้อหา และจัด ให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละ ระดับชั้น
ภาษา สรรพคุณ หมอลำ	ภาษาไทย - ฟัง พูด อ่าน เขียน สร้างเสริม ลักษณะนิสัย - ดนตรี นาฏศิลป์ สังคม - วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น	ป.3-ป.6
หมอลำ	สังคม - วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น	ป.3-ป.6
งานศิลปหัตถกรรม	การทำงานพื้นฐานอาชีพ - งานช่าง งานประดิษฐ์ สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต - อาชีพ และ การทำนาหาคิน	ป.3-ป.6
ทัศนศิลป์	สร้างเสริมลักษณะนิสัย - ศิลปะ	ทุกระดับชั้น
ดนตรี	สร้างเสริมลักษณะนิสัย - ดนตรี นาฏศิลป์	ทุกระดับชั้น

นอกเหนือจากนี้ยังพานักเรียนออกไปเรียนรู้และปฏิบัติในสถานการณ์จริงในชุมชนตามโอกาสเอื้ออำนวย ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านนาหีจะพานักเรียนไปเล่นมโหรีในงานเทศกาลต่างๆ ของชุมชน เพื่อเปิดโอกาสให้ได้แสดงจริงบนเวที ฝึกการแสดงออกต่อสาธารณะ ครูภูมิปัญญาด้านสรรพคุณพานักเรียนไปฝึกร้องสรรพคุณร่วมกับกลุ่มแม่บ้านที่วัด ครูภูมิปัญญาสาขาหมอลำจะพานักเรียนไปร่วมงานพิธีบายศรีสู่ขวัญจริงในหมู่บ้าน และ

ภูมิปัญญาด้านสมุนไพรนักเรียนออกไปเก็บสมุนไพรในท้องถิ่นมารักษาป่วยในชุมชน

ทั้งนี้นักเรียนที่เรียนแต่ละสาขาภูมิปัญญาจะต้องนำความรู้มาถ่ายทอดเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน อีกทั้งเป็นบทพินิจความรู้ความเข้าใจครั้ง

การจัดกระบวนการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องของอาชีพ ศิลปวัฒนธรรม และประเพณีต่างๆ ช่วยให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจวิถีชีวิตในท้องถิ่น อีกทั้งเกิดความรู้และทักษะในด้านงานอาสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในครอบครัว เป็นการหาได้เสริมเพราะบางครอบครัวทำอยู่แล้ว หรือนำไปประกอบอาชีพในชุมชนหากมีโอกาสศึกษาต่อในระดับเพื่อให้พึ่งพาตนเองได้ลักษณะเศรษฐกิจแบบพึ่ง

ภาคผนวก ซ
การประชุมเวทีชาวบ้าน

การประชุมภาคีภาคพื้น

วันที่ 14 มิถุนายน พ.ศ. 2544

เมื่อเวลา 9.30 น.

ที่ประชุม

- ท่อน้ำที่กรมชลประทานได้วางสายท่อระบายน้ำ
- ท่อน้ำที่กรมชลประทานได้วางสายท่อระบายน้ำ
- ด่านตรวจเรือบริเวณปากน้ำในเขตชลประทาน
- สถานีสูบน้ำที่ 100 เมตร
- สถานีสูบน้ำที่ 100 เมตร
- สถานีสูบน้ำที่ 100 เมตร
- สถานีสูบน้ำที่ 100 เมตร
- สถานีสูบน้ำที่ 100 เมตร

การประชุมภาคีภาคพื้น การประชุมภาคีภาคพื้น การประชุมภาคีภาคพื้น

การประชุมภาคีภาคพื้น การประชุมภาคีภาคพื้น การประชุมภาคีภาคพื้น

การประชุมภาคีภาคพื้น การประชุมภาคีภาคพื้น การประชุมภาคีภาคพื้น

การประชุมภาคีภาคพื้น การประชุมภาคีภาคพื้น

การประชุมภาคีภาคพื้น การประชุมภาคีภาคพื้น การประชุมภาคีภาคพื้น

การประชุมภาคีภาคพื้น การประชุมภาคีภาคพื้น

การประชุมภาคีภาคพื้น การประชุมภาคีภาคพื้น การประชุมภาคีภาคพื้น

นายพัน เจริญทอง

พลโท มีหทัยของการสงคราม สักการะ ๓๐๐ ปี การสงคราม
เมื่อ ๑๐๐ ปีที่แล้ว

ผู้เขียน

องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น " ๑๐๐ ปี การสงคราม " ได้ผลิตหนังสือ กำนันชาวนา
และ ๑๐๐ ปี " ๑๐๐ ปี การสงคราม " ได้ผลิตหนังสือ กำนันชาวนา
๑๐๐ ปี การสงคราม ๑๐๐ ปี การสงคราม ๑๐๐ ปี การสงคราม ๑๐๐ ปี การสงคราม
๑๐๐ ปี

ผู้เขียน ๑๐๐ ปี การสงคราม ๑๐๐ ปี การสงคราม ๑๐๐ ปี การสงคราม

๑๐๐ ปี การสงคราม ๑๐๐ ปี การสงคราม ๑๐๐ ปี การสงคราม ๑๐๐ ปี การสงคราม
๑๐๐ ปี การสงคราม ๑๐๐ ปี การสงคราม ๑๐๐ ปี การสงคราม ๑๐๐ ปี การสงคราม

นายพัน นายพัน นายพัน นายพัน นายพัน

๑๐๐ ปี การสงคราม ๑๐๐ ปี การสงคราม ๑๐๐ ปี การสงคราม ๑๐๐ ปี การสงคราม
๑๐๐ ปี การสงคราม ๑๐๐ ปี การสงคราม ๑๐๐ ปี การสงคราม ๑๐๐ ปี การสงคราม

๑๐๐ ปี การสงคราม ๑๐๐ ปี การสงคราม ๑๐๐ ปี การสงคราม

๑๐๐ ปี การสงคราม ๑๐๐ ปี การสงคราม ๑๐๐ ปี การสงคราม ๑๐๐ ปี การสงคราม
๑๐๐ ปี การสงคราม ๑๐๐ ปี การสงคราม ๑๐๐ ปี การสงคราม ๑๐๐ ปี การสงคราม

๑๐๐ ปี การสงคราม ๑๐๐ ปี การสงคราม ๑๐๐ ปี การสงคราม

๑๐๐ ปี การสงคราม ๑๐๐ ปี การสงคราม ๑๐๐ ปี การสงคราม ๑๐๐ ปี การสงคราม
๑๐๐ ปี การสงคราม ๑๐๐ ปี การสงคราม ๑๐๐ ปี การสงคราม ๑๐๐ ปี การสงคราม
๑๐๐ ปี การสงคราม ๑๐๐ ปี การสงคราม ๑๐๐ ปี การสงคราม ๑๐๐ ปี การสงคราม
๑๐๐ ปี การสงคราม ๑๐๐ ปี การสงคราม ๑๐๐ ปี การสงคราม ๑๐๐ ปี การสงคราม

1. จินตนาการอย่างอิสระ
2. ทำการเขียน 2 ชิ้น ชิ้นที่ 1
ชิ้นที่ 2

3. วิเคราะห์

4. ทดลองเขียน

5. ประเมิน

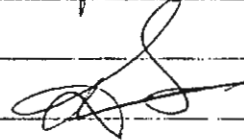
6. สรุป

โดยให้นักเรียนครูฝึกผู้แนะนำและคอยเตือน

เมื่อเสร็จสิ้นเวลา 18.00 น.

(นายอรรถพร อัคราภักดิ์)

ผู้ฝึกสอน

ผู้สอน

บัญชีรายชื่อ ผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนา เวทีชาวบ้าน โดยภูมิปัญญาท้องถิ่น
 ร่วมกับศูนย์ประสานงานการวิจัยเพื่อท้องถิ่น จ.มหาสารคาม
 ณ โรงเรียนบ้านโนนสูงคอนหลี่ อ.พยัคฆภูมิพิสัย จ.มหาสารคาม
 วันที่ 14 มิถุนายน 2544

ที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	ลายเซ็น	หมายเหตุ
27	นางสาว พรหมดี	ช่างไม้	ค.ค.	
28	นาย ห่อจ วัฒนศิริ	ช่าง ไม้	ทอง	
29	สร้อย ผาสุก	ช่าง ไม้	ดอน หลั	
30	นาย ขวัญ ไม้ชัย	ช่าง ไม้	...	
31	นาย วิเชียร ไม้ชัย	ช่าง ไม้	...	
32	นาย วิเชียร ไม้ชัย	ช่าง ไม้	...	
33	นาย วิเชียร ไม้ชัย	ช่าง ไม้	...	
34	นาย วิเชียร ไม้ชัย	ช่าง ไม้	...	
35	นาย วิเชียร ไม้ชัย	ช่าง ไม้	...	
36	นาย วิเชียร ไม้ชัย	ช่าง ไม้	...	
37				
38				
39				
40				
41				
42				
43				
44				
45				
46				
47				
48				
49				
50				
51				
52				

บัญชีรายชื่อ ผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนา เวทีชาวบ้าน โดยภูมิปัญญาท้องถิ่น

191

ร่วมกับศูนย์ประสานงานการวิจัยเพื่อท้องถิ่น จ.มหาสารคาม

ณ โรงเรียนบ้านโพนสูงคอนหลี่ อ.พยัคฆภูมิพิสัย จ.มหาสารคาม

วันที่ 14 มิถุนายน 2544

ที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	ลายเซ็น	หมายเหตุ
1.	นางสาว... ..	อ. ๑		
2.	นางสาว... ..	อ. 1		
3.	นางสาว... ..	อ. 1		
4.	นางสาว... ..	อ. ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔		
5.	นางสาว... ..	อ. ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔		
6.	นางสาว... ..	อ. ๑๑, ๑๒		
7.	นางสาว... ..	อ. ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔		
8.	นางสาว... ..	อ. ๑๑, ๑๒		
9.	นางสาว... ..	อ. ๑๑, ๑๒		
10.	นางสาว... ..	อ. ๑๑, ๑๒		
11.	นางสาว... ..	อ. ๑๑, ๑๒		
12.	นางสาว... ..	อ. ๑๑, ๑๒		
13.	นางสาว... ..	อ. ๑๑, ๑๒		
14.	นางสาว... ..	อ. ๑๑, ๑๒		
15.	นางสาว... ..	อ. ๑๑, ๑๒		
16.	นางสาว... ..	อ. ๑๑, ๑๒		
17.	นางสาว... ..	อ. ๑๑, ๑๒		
18.	นางสาว... ..	อ. ๑๑, ๑๒		
19.	นางสาว... ..	อ. ๑๑, ๑๒		
20.	นางสาว... ..	อ. ๑๑, ๑๒		
21.	นางสาว... ..	อ. ๑๑, ๑๒		
22.	นางสาว... ..	อ. ๑๑, ๑๒		
23.	นางสาว... ..	อ. ๑๑, ๑๒		
24.	นางสาว... ..	อ. ๑๑, ๑๒		
25.	นางสาว... ..	อ. ๑๑, ๑๒		
26.	นางสาว... ..	อ. ๑๑, ๑๒		

การขอ: ข้าราชการ

วันที่ 2 / 2544

12 สิงหาคม 2544

ม. โรงเรียนมัธยมในสังกัด

โรงเรียน: ๒๐๖. ๐๙. 30 น.

มีที่ว่าง

ร.ร.	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	เวลา	หมายเหตุ
1	นาง น. น. น.		09.00	
2	นาง น. น. น.		09.00	
3	นาง น. น. น.		09.00	
4	นาง น. น. น.		09.00	
5	นาง น. น. น.		09.00	
6	นาง น. น. น.		09.00	
7	นาง น. น. น.		09.00	
8	นาง น. น. น.		09.00	
9	นาง น. น. น.		09.00	
10	นาง น. น. น.		09.00	
11	นาง น. น. น.		09.00	
12	นาง น. น. น.		09.00	
13	นาง น. น. น.		09.00	
14	นาง น. น. น.		09.00	0.2
15	นาง น. น. น.		09.00	
16	นาง น. น. น.		09.00	
17	นาง น. น. น.		09.00	
18	นาง น. น. น.		09.00	
19	นาง น. น. น.		09.00	0.2
20	นาง น. น. น.		09.00	0.1
21	นาง น. น. น.		09.00	0.2
22	นาง น. น. น.		09.00	0.2
23	นาง น. น. น.		09.00	0.1
24	นาง น. น. น.		09.00	

[illegible]

- [illegible]

บันทึกการสังเกตการณ์ เก็บข้อมูลการปฏิบัติงานของ
จัดกิจกรรมการเรียนการสอน.

196

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล	ความต่องาน/ข้อเสนอแนะ
1.	นายสมชาย งามใจ	- การสังเกตการณ์เก็บข้อมูล ผู้เรียนในห้องเรียน - การสังเกตการณ์เก็บข้อมูล - การสังเกตการณ์เก็บข้อมูล ในห้องเรียน
2.	นายสมชาย งามใจ	- การสังเกตการณ์เก็บข้อมูล ผู้เรียนในห้องเรียน - การสังเกตการณ์เก็บข้อมูล ในห้องเรียน
3.	นายสมชาย งามใจ	- การสังเกตการณ์เก็บข้อมูล ผู้เรียนในห้องเรียน - การสังเกตการณ์เก็บข้อมูล ในห้องเรียน
4.	นายสมชาย งามใจ ร.ร. มหามงคล ๗ ม.๑ ม.๖	- การสังเกตการณ์เก็บข้อมูล ผู้เรียนในห้องเรียน - การสังเกตการณ์เก็บข้อมูล ในห้องเรียน
5.	นายสมชาย งามใจ ร.ร. มหามงคล	- การสังเกตการณ์เก็บข้อมูล ผู้เรียนในห้องเรียน - การสังเกตการณ์เก็บข้อมูล ในห้องเรียน

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ความเคลื่อนไหว / ข้อสังเกต
6	ร.ท. ชนสิทธิ์ ชัยวัฒน วิมลกิจพร วิมลกิจพร	- ทำกิจกรรมการบริการสังคม โดยเป็นกลุ่มคนที่มีส่วนร่วม ในการบริการ การทอดผ้าป่า เพื่อช่วยเหลือคนยากจน และในโอกาสที่ไปเยี่ยมเยียน คนชราในโรงพยาบาล / หรือใน วัดต่างๆ
7	นาง นิตยา นิตยา วิมลกิจพร ๐๖๑. ๐๖๑๖๖๖๖๖๖๖	นาง นิตยา นิตยา มีผลงานดีเด่นในการ บริการสังคม และมีความ สามารถในการบริหารจัดการ งานบริการสังคมได้อย่าง มีประสิทธิภาพ และมีความ สามารถในการให้บริการ แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการ
8	นาง สุวิมล นิตยา	นาง สุวิมล นิตยา มีความสนใจในการบริการ สังคม และมีความสามารถ ในการบริหารจัดการงาน บริการสังคมได้อย่าง มีประสิทธิภาพ และมีความ สามารถในการให้บริการ แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการ
9	นางสาว นิตยา นิตยา	นางสาว นิตยา นิตยา มีความสนใจในการบริการ สังคม และมีความสามารถ ในการบริหารจัดการงาน บริการสังคมได้อย่าง มีประสิทธิภาพ และมีความ สามารถในการให้บริการ แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการ
16	นางสาว นิตยา นิตยา ๐๖. ๐๖๖๖๖๖๖๖๖๖	นางสาว นิตยา นิตยา มีความสนใจในการบริการ สังคม และมีความสามารถ ในการบริหารจัดการงาน บริการสังคมได้อย่าง มีประสิทธิภาพ และมีความ สามารถในการให้บริการ แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการ

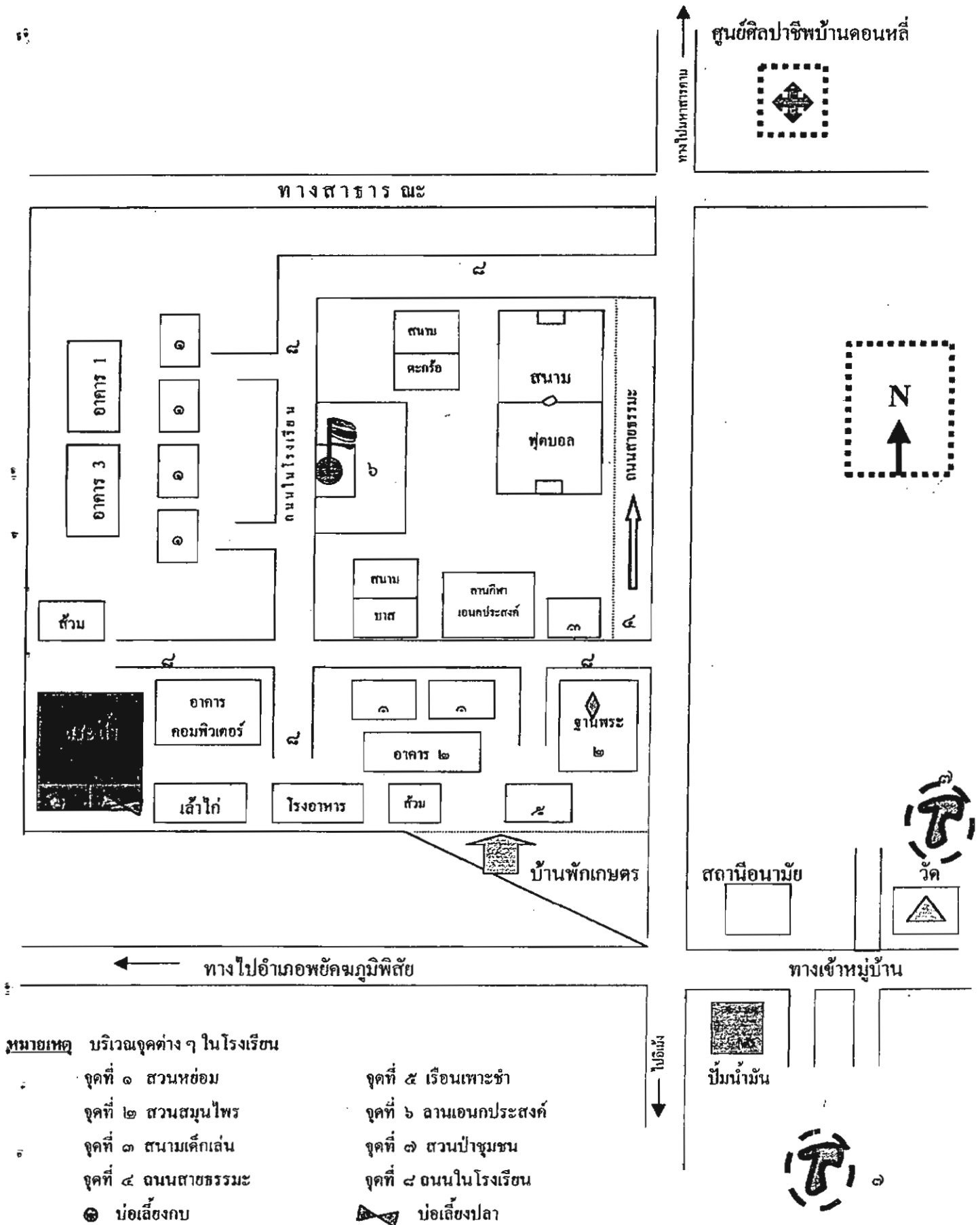
ลำดับที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง / วิชาเอก
11	นายสมชาย วัฒนกุล	การตั้งชื่อกรรมการโรงเรียนตาม ข้อบัญญัติกระทรวงศึกษาธิการ ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วย ระเบียบวิธีบริหารราชการแผ่นดิน ระเบียบวิธีบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ระเบียบวิธีบริหารราชการส่วนราชการ ระเบียบวิธีบริหารราชการส่วนพิเศษ ระเบียบวิธีบริหารราชการส่วนต่างประเทศ ระเบียบวิธีบริหารราชการส่วนอื่น (นายสมชาย วัฒนกุล) 0.2 3.5 4.0 4.5 5.0 5.5 6.0 6.5 7.0 7.5 8.0 8.5 9.0 9.5 10.0 10.5 11.0 11.5 12.0 12.5 13.0 13.5 14.0 14.5 15.0 15.5 16.0 16.5 17.0 17.5 18.0 18.5 19.0 19.5 20.0 20.5 21.0 21.5 22.0 22.5 23.0 23.5 24.0 24.5 25.0 25.5 26.0 26.5 27.0 27.5 28.0 28.5 29.0 29.5 30.0 30.5 31.0 31.5 32.0 32.5 33.0 33.5 34.0 34.5 35.0 35.5 36.0 36.5 37.0 37.5 38.0 38.5 39.0 39.5 40.0 40.5 41.0 41.5 42.0 42.5 43.0 43.5 44.0 44.5 45.0 45.5 46.0 46.5 47.0 47.5 48.0 48.5 49.0 49.5 50.0 50.5 51.0 51.5 52.0 52.5 53.0 53.5 54.0 54.5 55.0 55.5 56.0 56.5 57.0 57.5 58.0 58.5 59.0 59.5 60.0 60.5 61.0 61.5 62.0 62.5 63.0 63.5 64.0 64.5 65.0 65.5 66.0 66.5 67.0 67.5 68.0 68.5 69.0 69.5 70.0 70.5 71.0 71.5 72.0 72.5 73.0 73.5 74.0 74.5 75.0 75.5 76.0 76.5 77.0 77.5 78.0 78.5 79.0 79.5 80.0 80.5 81.0 81.5 82.0 82.5 83.0 83.5 84.0 84.5 85.0 85.5 86.0 86.5 87.0 87.5 88.0 88.5 89.0 89.5 90.0 90.5 91.0 91.5 92.0 92.5 93.0 93.5 94.0 94.5 95.0 95.5 96.0 96.5 97.0 97.5 98.0 98.5 99.0 99.5 100.0 100.5 101.0 101.5 102.0 102.5 103.0 103.5 104.0 104.5 105.0 105.5 106.0 106.5 107.0 107.5 108.0 108.5 109.0 109.5 110.0 110.5 111.0 111.5 112.0 112.5 113.0 113.5 114.0 114.5 115.0 115.5 116.0 116.5 117.0 117.5 118.0 118.5 119.0 119.5 120.0 120.5 121.0 121.5 122.0 122.5 123.0 123.5 124.0 124.5 125.0 125.5 126.0 126.5 127.0 127.5 128.0 128.5 129.0 129.5 130.0 130.5 131.0 131.5 132.0 132.5 133.0 133.5 134.0 134.5 135.0 135.5 136.0 136.5 137.0 137.5 138.0 138.5 139.0 139.5 140.0 140.5 141.0 141.5 142.0 142.5 143.0 143.5 144.0 144.5 145.0 145.5 146.0 146.5 147.0 147.5 148.0 148.5 149.0 149.5 150.0 150.5 151.0 151.5 152.0 152.5 153.0 153.5 154.0 154.5 155.0 155.5 156.0 156.5 157.0 157.5 158.0 158.5 159.0 159.5 160.0 160.5 161.0 161.5 162.0 162.5 163.0 163.5 164.0 164.5 165.0 165.5 166.0 166.5 167.0 167.5 168.0 168.5 169.0 169.5 170.0 170.5 171.0 171.5 172.0 172.5 173.0 173.5 174.0 174.5 175.0 175.5 176.0 176.5 177.0 177.5 178.0 178.5 179.0 179.5 180.0 180.5 181.0 181.5 182.0 182.5 183.0 183.5 184.0 184.5 185.0 185.5 186.0 186.5 187.0 187.5 188.0 188.5 189.0 189.5 190.0 190.5 191.0 191.5 192.0 192.5 193.0 193.5 194.0 194.5 195.0 195.5 196.0 196.5 197.0 197.5 198.0 198.5 199.0 199.5 200.0 200.5 201.0 201.5 202.0 202.5 203.0 203.5 204.0 204.5 205.0 205.5 206.0 206.5 207.0 207.5 208.0 208.5 209.0 209.5 210.0 210.5 211.0 211.5 212.0 212.5 213.0 213.5 214.0 214.5 215.0 215.5 216.0 216.5 217.0 217.5 218.0 218.5 219.0 219.5 220.0 220.5 221.0 221.5 222.0 222.5 223.0 223.5 224.0 224.5 225.0 225.5 226.0 226.5 227.0 227.5 228.0 228.5 229.0 229.5 230.0 230.5 231.0 231.5 232.0 232.5 233.0 233.5 234.0 234.5 235.0 235.5 236.0 236.5 237.0 237.5 238.0 238.5 239.0 239.5 240.0 240.5 241.0 241.5 242.0 242.5 243.0 243.5 244.0 244.5 245.0 245.5 246.0 246.5 247.0 247.5 248.0 248.5 249.0 249.5 250.0 250.5 251.0 251.5 252.0 252.5 253.0 253.5 254.0 254.5 255.0 255.5 256.0 256.5 257.0 257.5 258.0 258.5 259.0 259.5 260.0 260.5 261.0 261.5 262.0 262.5 263.0 263.5 264.0 264.5 265.0 265.5 266.0 266.5 267.0 267.5 268.0 268.5 269.0 269.5 270.0 270.5 271.0 271.5 272.0 272.5 273.0 273.5 274.0 274.5 275.0 275.5 276.0 276.5 277.0 277.5 278.0 278.5 279.0 279.5 280.0 280.5 281.0 281.5 282.0 282.5 283.0 283.5 284.0 284.5 285.0 285.5 286.0 286.5 287.0 287.5 288.0 288.5 289.0 289.5 290.0 290.5 291.0 291.5 292.0 292.5 293.0 293.5 294.0 294.5 295.0 295.5 296.0 296.5 297.0 297.5 298.0 298.5 299.0 299.5 300.0 300.5 301.0 301.5 302.0 302.5 303.0 303.5 304.0 304.5 305.0 305.5 306.0 306.5 307.0 307.5 308.0 308.5 309.0 309.5 310.0 310.5 311.0 311.5 312.0 312.5 313.0 313.5 314.0 314.5 315.0 315.5 316.0 316.5 317.0 317.5 318.0 318.5 319.0 319.5 320.0 320.5 321.0 321.5 322.0 322.5 323.0 323.5 324.0 324.5 325.0 325.5 326.0 326.5 327.0 327.5 328.0 328.5 329.0 329.5 330.0 330.5 331.0 331.5 332.0 332.5 333.0 333.5 334.0 334.5 335.0 335.5 336.0 336.5 337.0 337.5 338.0 338.5 339.0 339.5 340.0 340.5 341.0 341.5 342.0 342.5 343.0 343.5 344.0 344.5 345.0 345.5 346.0

[illegible]

ภาคผนวก ฅ

แผนผังที่ตั้งอาคารเรียน อาคารประกอบ

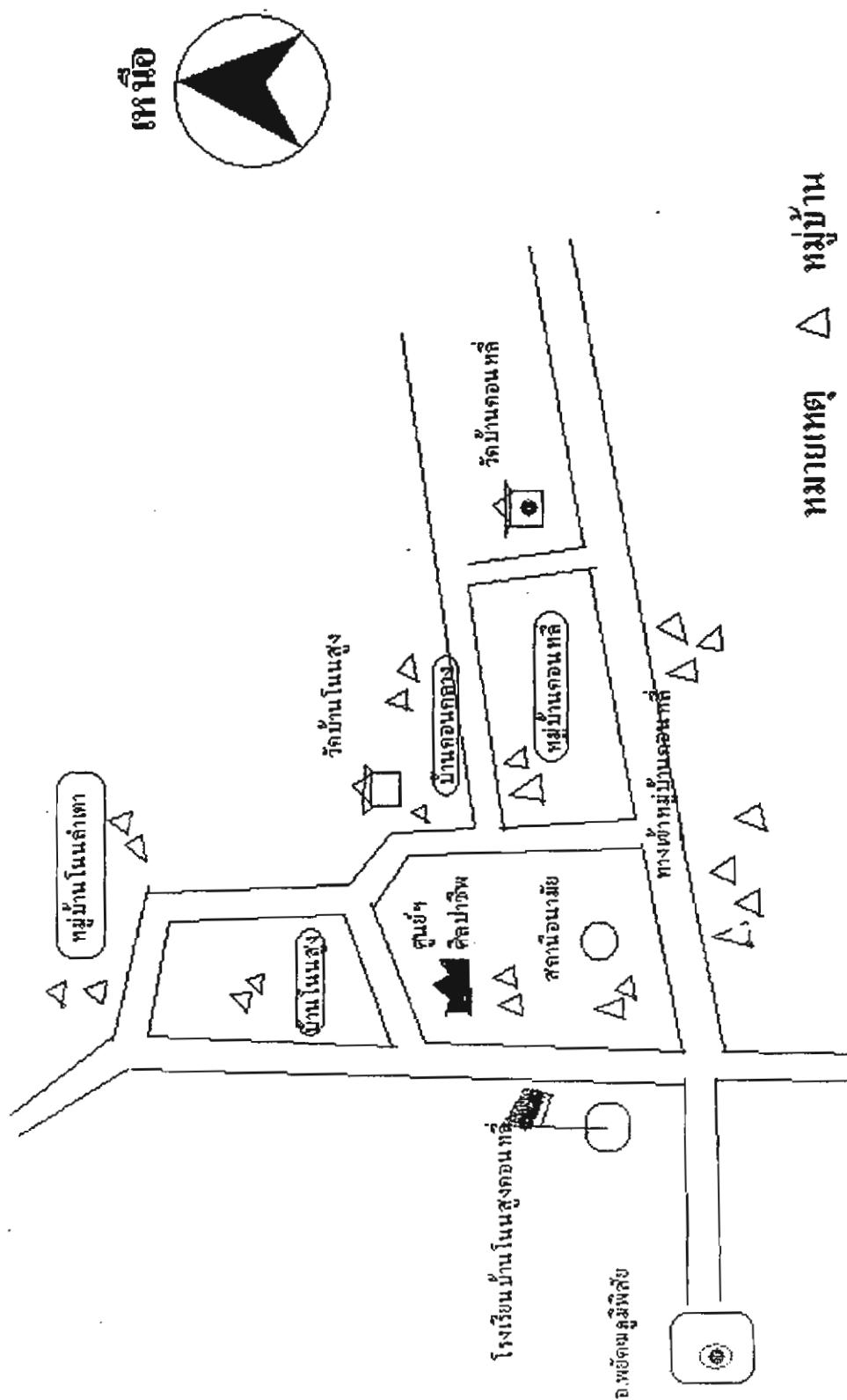
แผนผังที่ตั้งอาคารเรียน อาคารประกอบ และสิ่งก่อสร้างอื่น ๆ

แผนผัง แสดงเขตบริการ 4 หมู่บ้าน

โรงเรียนบ้านโนนสูงดอนหี ต.หนองบัวแก้ว อ.พยัคฆภูมิพิสัย จ.มหาสาร

ไปจังหวัดมหาสารคาม

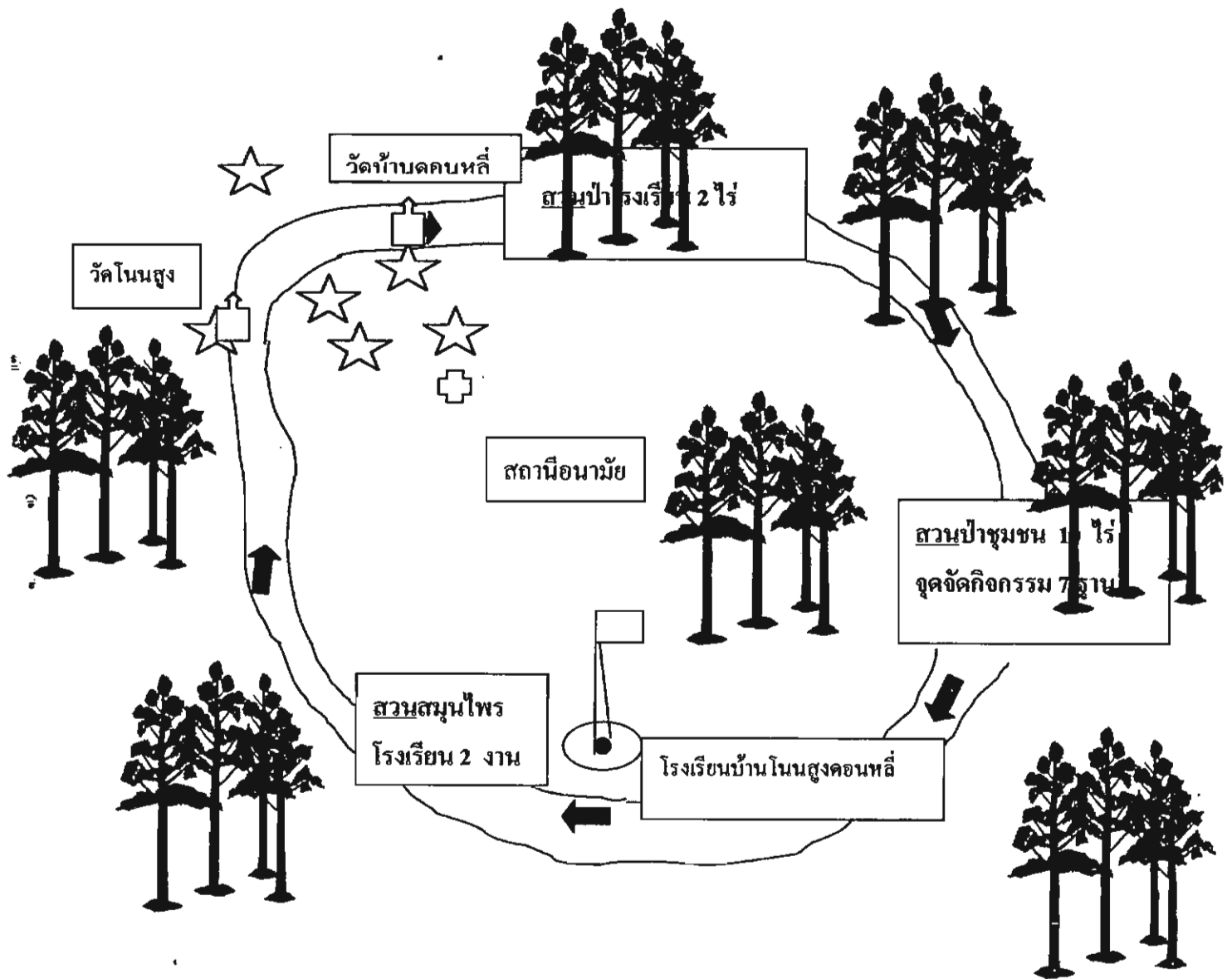
หมายเหตุ ▲ หมู่บ้าน

แผนที่ประกอบการเดินป่าศึกษาธรรมชาติและพืชสมุนไพร

“เวทีเสนอผลงานต่อชุมชน”

27-28 กุมภาพันธ์ 2547

ณ โรงเรียนบ้านโนนสูงดอนหลี่ ระยะทาง ประมาณ 7 กิโลเมตร

หมายเหตุ

พืชสมุนไพรที่ทำการบวชไว้ตามรายการ

ภาคผนวก ญ
ภาพกิจกรรม

นายสุรัตน์ ดวงชาทม ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2
 เยี่ยมชมกิจกรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น และให้เกียรติเป็นประธานรับมอบอาคาร
 เกียรติภูมิจากชุมชนสู่โรงเรียน ที่โรงเรียนบ้านโนนสูงดอนหลี่

กิจกรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นสาขา ทัศนศิลป์ นำเสนอผลงานต่อสาธารณชน

ถ่ายรูปที่ระลึกกับคณะอาจารย์จาก ม. ธรรมศาสตร์ , สกว. , คณะครู
ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นและนักเรียนโรงเรียนบ้านโนนสูงดอนหลี่

คณะอาจารย์จากสถาบันอุดมศึกษาภาคอีสาน ใน “โครงการพัฒนานักวิจัยรุ่นเยาว์
เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม” เข้ามชมกิจกรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น

ท่านผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ให้เกียรติเป็นประธาน
เปิดการประชุม โครงการวิจัยแบบมีส่วนร่วม อาครเกษรติภูมิ ร.ร.โนนสูงดอนหลี่

พิธีลงนามในสัญญาโครงการวิจัยเรื่อง รูปแบบและกระบวนการถ่ายทอด
ภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยชุมชน ระหว่าง ร.ร.โนนสูงดอนหลี่ กับ สกว.

กิจกรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นสาขา ทอพรหมเช็ดเท้า นำเสนอผลงานต่อสาธารณชน

กิจกรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นสาขา สมนไพร นำเสนอผลงานต่อสาธารณชน

กิจกรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นสาขา มัดหมี่ เสนอผลงานต่อสาธารณชน

ท่านดิลก พัฒนวิชัยชาติ รองเลขาธิการ กปช. ให้เกียรติเยี่ยมชม

กิจกรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นสาขา บายศรีสู่ขวัญ
นำเสนอผลงานต่อสาธารณชน

กิจกรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นสาขา จักสาน นำเสนอผลงานต่อสาธารณชน

กิจกรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นสาขา ภาษาไทย (สรภัญญะ)และสาขา สานแห
นำเสนอผลงานต่อสาธารณชน

กิจกรรมการเรียนการสอน ภูมิปัญญาท้องถิ่นสาขา คณิตศาสตร์ กับการบูรณา
การกับหลักสูตรสถานศึกษา
แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน (ห้องศูนย์วิทย์พัฒนา)

นายชาติชาติรี โยสีดา รองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เยี่ยมชมกิจกรรมสาขามโหรี ในงานมหกรรมศิลปะ
หัตถกรรมนักเรียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือครั้งที่ 54 ที่สถาบันราชภัฏมหาสารคาม

ท่านผู้ตรวจราชการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 เยี่ยมชมกิจกรรม
ภูมิปัญญาท้องถิ่น สาขา จักสาน

ท่านดิลก พัฒน์วิชัยโชติ รองเลขาธิการ กปช. ให้เกียรติเยี่ยมชมกิจกรรม
ภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่โรงเรียนบ้านโนนสูงดอนหลี่ (14 กุมภาพันธ์ 2545)

กิจกรรมการเรียนการสอนของภูมิปัญญาท้องถิ่นสาขาสมนไพร (นอกห้องเรียน)

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของภูมิปัญญาท้องถิ่นสาขาสมนไพร(ในห้องเรียน)

กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมและภูมิทัศน์โรงเรียน
เนื่องในวันสถาปนาลูกเสือ

กิจกรรมการปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษาสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ
ในสวนป่าโรงเรียน วัด , ศูนย์ศิลปาชีพบ้านดอนหลี่ , อนามัย , ช้างถนนในชุมชน

กิจกรรมการปลูกป่าภูมิรักษ์เฉลิมพระเกียรติที่วัดบ้านดอนหลี่

กิจกรรมการปลูกป่าภูมิรักษ์เฉลิมพระเกียรติที่สวนป่าโรงเรียนในชุมชน

พิธีลงนามทำสัญญาความร่วมมือ สทว.

คณาจารย์จาก มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เข้ามารวมโครงการ

สทท ส่วนแท้

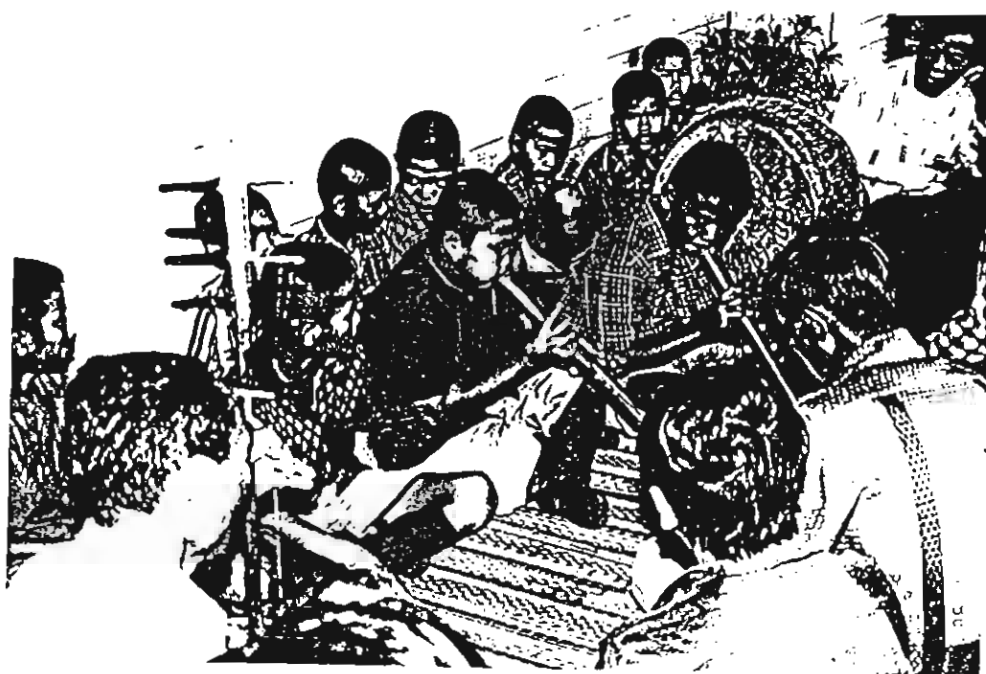
กิจกรรมเวทีชาวบ้าน ครั้งที่ 1

ผล.ปจ.มหาสารคามและทน.ปจ.พัทลุงภูมิพิสัย เก็บชมชนโครงการ

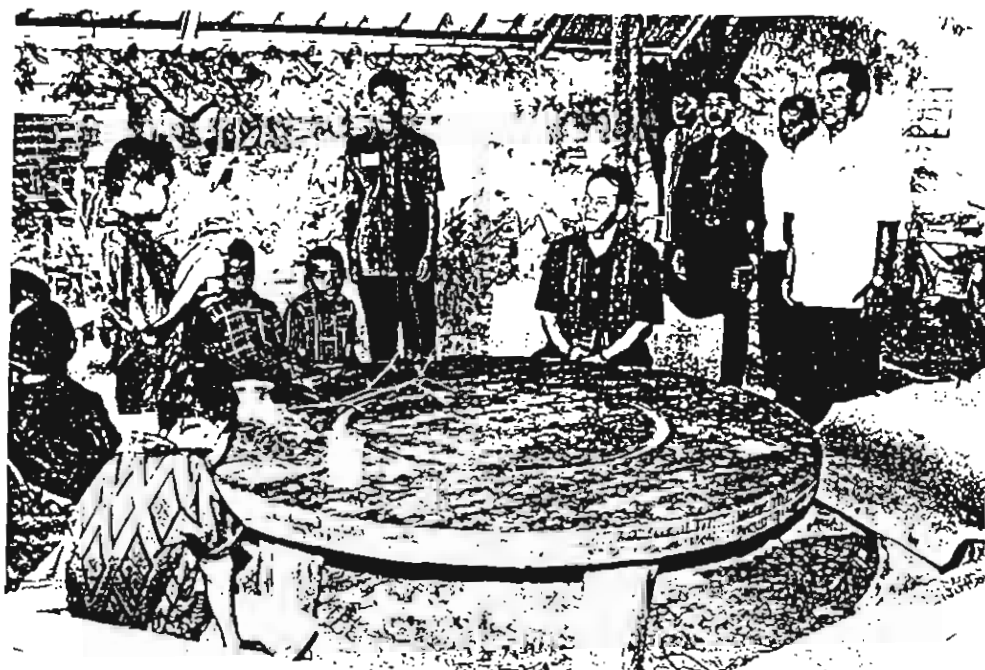
รองเลขาธิการ กปร.และคณะ เยี่ยมชมโครงการ สาขา จักสาน

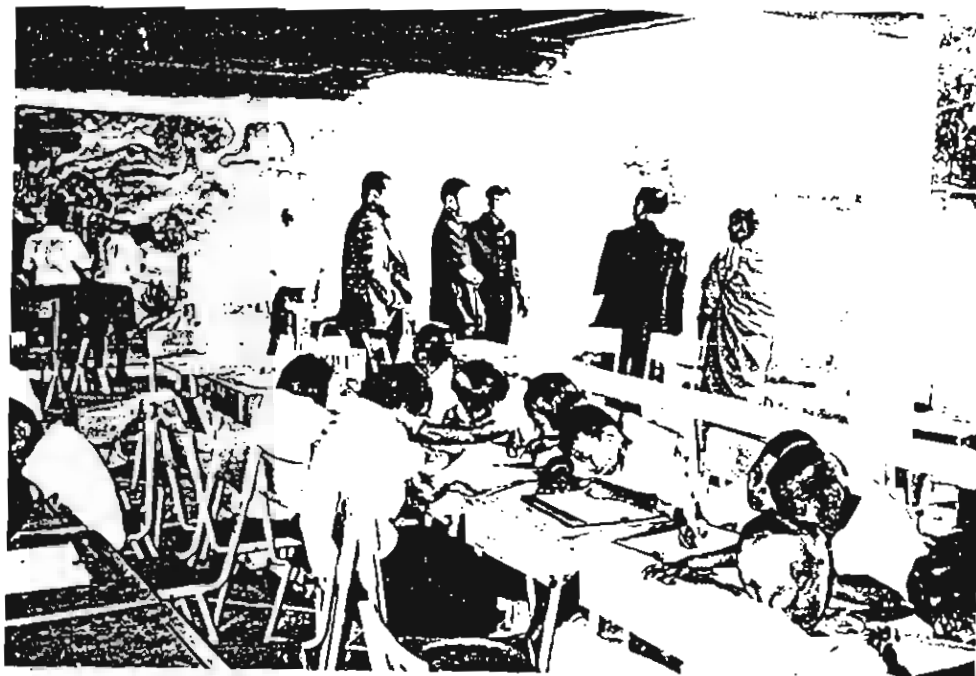
นักเรียนและพ่อครูภูมิปัญญาท้องถิ่น สาขา มโหรี

ผล.ปจ.มหาสารคามและคณะ เชื้อชนบทโครงการ สาขามโหรี

ผล.ปจ.มหาสารคามและคณะ เชื้อชนบทโครงการสาขาสุนไพรมโหรี

ศึกษานิเทศก์หัดและคณะ เข้มชนโครงการ สาขาศนศิลป์

รองเลขาธิการ กพค.และคณะ เข้มชนโครงการสาขาสมนไพร

การถ่ายทำโทรทัศน์ สาขาสมุนไพร

การถ่ายทำโทรทัศน์ สาขาทัศนศิลป์

ประวัติของผู้วิจัย

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ นางสาวกัญญา นามสกุล ทุมพุม

สัญชาติ ไทย เชื้อชาติ ไทย ศาสนา พุทธ

เกิดวันที่ 31 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2516

เริ่มรับราชการ วันที่ 20 เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2539 เกษียณอายุราชการปี 2577

ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ 1 ระดับ 5

สถานที่ทำงาน โรงเรียนบ้านโนนสูงคอนหลัก ตำบลหนองบัวแก้ว อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัด

มหาสารคาม 44110

ที่อยู่ปัจจุบัน 40 หมู่ 1 บ้านโพธิ์ทอง ตำบลพระธาตุ อำเภอนาคู

จังหวัดมหาสารคาม 44180 โทรศัพท์ 0-9573-3920

ชื่อบิดา นายอ่อนสา ศรีละโพธิ์ อาชีพ ทำนา

ชื่อมารดา นางไสว ศรีละโพธิ์ อาชีพ ทำนา

ชื่อคู่สมรส นายภูมิสิทธิ์ ทุมพุม อาชีพ ธุรกิจส่วนตัว

ความภาคภูมิใจ

- รางวัลครูเกียรติยศ (Teacher Awards) ระดับจังหวัด ประจำปี 2546 สาขา ทักษะชีวิต
- รางวัลครูเกียรติยศ (Teacher Awards) ระดับภูมิภาค ประจำปี 2546 สาขา ทักษะชีวิต
- ได้รับเกียรติบัตร เป็นข้าราชการครูที่ปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความเอาใจใส่ อุดสาหกรรมิยะ โดยไม่มีวันลา มาสาย หรือ ขาด ในปีพุทธศักราช 2546

ประวัติการศึกษา

ระดับวุฒิการศึกษา	สถานศึกษา	ปี พ.ศ.
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6	โรงเรียนบ้านหนองบัวคุดอ้อ	2528
ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6	โรงเรียนวาปีปทุม	2534
ระดับปริญญาตรี (ค.บ.)	สถาบันราชภัฏมหาสารคาม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	2539

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ นายศักดิ์พงศ์ นามสกุล หอมหวล

สัญชาติ ไทย เชื้อชาติ ไทย ศาสนา พุทธ

เกิดวันที่ 2 เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2507

เริ่มรับราชการ วันที่ 1 เดือน กันยายน พ.ศ. 2530 เกษียณอายุราชการปี 2567

ตำแหน่งปัจจุบัน ผู้อำนวยการโรงเรียน ระดับ 8

สถานที่ทำงาน โรงเรียนบ้านโนนสูงคอนหลัก ตำบลหนองบัวแก้ว อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัด
มหาสารคาม 44110

ที่อยู่ปัจจุบัน 72 หมู่ 12 บ้านโนนม่วง ตำบลลานสะแก อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย

จังหวัดมหาสารคาม 44110 โทรศัพท์ 0-1369-4614

ชื่อบิดา นายพิสิฐ หอมหวล อาชีพ ข้าราชการบำนาญ

ชื่อมารดา นางคำพอง หอมหวล อาชีพ ข้าราชการบำนาญ

ชื่อคู่สมรส นางมนัชา หอมหวล อาชีพ ข้าราชการครู

ความภาคภูมิใจ - รางวัลครูเกียรติยศ (Teacher Awards) ระดับจังหวัด ประจำปี 2546 สาขา

ผู้บริหารสถานศึกษา

-ได้รับเกียรติบัตร เป็นข้าราชการครูที่ปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความเอาใจใส่ อุทิศสาคะ

วิริยะ โดยไม่มีวันลา มาสาย หรือ ขาด ในปีพุทธศักราช 2546

ประวัติการศึกษา

ระดับวุฒิการศึกษา	สถานศึกษา	ปี พ.ศ.
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 7	โรงเรียนบ้านจอมพระ	2521
ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3	โรงเรียนจอมพระ ประชาสรรค์	2523
ระดับ ปวส.	วิทยาลัยเกษตรกรรม บุรีรัมย์	2527
ระดับปริญญาตรี (ค.อ.บ.)	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณ ทหารลาดกระบัง	2529
ระดับปริญญาโท (กศ.ม.)	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	2539

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ นายสันติพงษ์ นามสกุล ภัทรานุญญากุล

สัญชาติ ไทย เชื้อชาติ ไทย ศาสนา พุทธ

เกิดวันที่ 9 เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2499

เริ่มรับราชการ วันที่ 16 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2523 เกษียณอายุราชการปี 2560

ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ 2 ระดับ 7

สถานที่ทำงาน โรงเรียนบ้านโนนสูงคอนหลัก ตำบลหนองบัวแก้ว อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย

จังหวัด

มหาสารคาม 44110

ที่อยู่ปัจจุบัน 1 หมู่ 7 บ้านหนองบัวคูสองห้อง ตำบลหนองบัวแก้ว อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัด

มหาสารคาม 44110 โทรศัพท์ 09-5733920

ชื่อบิดา นายจรัสศักดิ์ ภัทรานุญญากุล อาชีพ - (ถึงแก่กรรม)

ชื่อมารดา นางทองรวม ภัทรานุญญากุล อาชีพ ข้าราชการบำนาญ

ชื่อคู่สมรส นางทองม้วน อรุณโน อาชีพ รับราชการ (ครู)

ความภาคภูมิใจ - ได้รับเกียรติบัตร เป็นข้าราชการครูที่ปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความเอาใจใส่ อุตสาหะ
วิริยะ โดยไม่มีวันลา มาสาย หรือ ขาด ในปีพุทธศักราช 2546

ประวัติการศึกษา

ระดับวุฒิการศึกษา	สถานศึกษา	ปี พ.ศ.
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 7	โรงเรียนเมืองวาปีปทุม	2513
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	โรงเรียนวาปีปทุม	2516
ประกาศนียบัตรการศึกษา(ป.ศ.)	วิทยาลัยครูมหาสารคาม	2518
ครูพิเศษมัธยม	ศึกษาด้วยตนเอง	2521
ครูศาสตรบัณฑิต(สูงศึกษา)	วิทยาลัยครูมหาสารคาม	2535

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ นายสถิตย์ นามสกุล ปัดทุม

สัญชาติ ไทย เชื้อชาติ ไทย ศาสนา พุทธ

เกิดวันที่ 24 เดือน เมษายน พ.ศ. 2498

เริ่มรับราชการ วันที่ 1 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2524 เกษียณอายุราชการปี 2558

ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ 2 ระดับ 7

สถานที่ทำงาน โรงเรียนบ้านโนนสูงคอนหลัก ตำบลหนองบัวแก้ว อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัด
มหาสารคาม

ที่อยู่ปัจจุบัน 158 หมู่ 6 บ้านคอนกลอย ตำบลหัวขวาง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
44110 โทรศัพท์ 07-2238281

ชื่อบิดา นายสุบิน ปัดทุม อาชีพ ทำนา

ชื่อมารดา นางบุญล้อม ปัดทุม อาชีพ ทำนา

ชื่อคู่สมรส จินตนา ปัดทุม อาชีพ แม่บ้าน

ความภาคภูมิใจ -ได้รับเกียรติบัตร เป็นข้าราชการครูที่ปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความเอาใจใส่ อุตสาหะ
วิริยะ โดยไม่มีวันลา มาสาย หรือ ขาด ในปีพุทธศักราช 2546

ประวัติการศึกษา

ระดับวุฒิการศึกษา	สถานศึกษา	ปี พ.ศ.
ประถมศึกษาปีที่ 1 - 4	โรงเรียนบ้านคอนกลอยหนองยาง	2509
ประถมศึกษาปีที่ 5 - 7	โรงเรียนนิพนธ์ประสิทธิ์วิทยา	
มัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3	โรงเรียนนิพนธ์ประสิทธิ์วิทยา	2518
ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา (ปก.ศ.)	วิทยาลัยครูมหาสารคาม	2520
ปัจจุบันกำลังศึกษาคณะระดับปริญญาตรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม	

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ นางสาวนุกดา นามสกุล จันทะปะทัง

สัญชาติ ไทย เชื้อชาติ ไทย ศาสนา พุทธ

เกิดวันที่ 29 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2505

เริ่มรับราชการ วันที่ 10 เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2538 เกษียณอายุราชการปี 2565

ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ 1 ระดับ 5

สถานที่ทำงาน โรงเรียนบ้านโนนสูงคอนหลี่ ตำบลหนองบัวแก้ว อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัด
มหาสารคาม 44110

ที่อยู่ปัจจุบัน 6 หมู่ 18 บ้านหนองคูไชย ตำบลหนองแสง อำเภอนาโพธิ์ จังหวัด
มหาสารคาม 44120 โทรศัพท์ 09-5703066

ชื่อบิดา นายใจ จันทะปะทัง อาชีพ ทำนา

ชื่อมารดา นางคู่ จันทะปะทัง อาชีพ ทำนา

ความภาคภูมิใจ - ได้รับเกียรติบัตร เป็นข้าราชการครูที่ปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความเอาใจใส่ อุตสาหะ
วิริยะ โดยไม่มีวันลา มาสาย หรือ ขาด ในปีพุทธศักราช 2546

- รางวัลครูเกียรติยศ (Teacher Awards) ระดับจังหวัด ประจำปี 2546 สาขา สิ่งแวดล้อมศึกษา

ประวัติการศึกษา

ระดับวุฒิการศึกษา	สถานศึกษา	ปี พ.ศ.
ประถมศึกษาปีที่ 7	โรงเรียนเมืองวาปีปทุม	2518
มัธยมศึกษาปีที่ 3	โรงเรียนวาปีปทุม	2520
มัธยมศึกษาปีที่ 5	โรงเรียนวาปีปทุม	2522
ปก.ศ. สูง	วิทยาลัยครูมหาสารคาม	2524
ปริญญาตรี (กศ.บ.)	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร	2530

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ นางพรศรี นามสกุล ผาสุขล้ำ

สัญชาติ ไทย เชื้อชาติ ไทย ศาสนา พุทธ

เกิดวันที่ 4 เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2498

เริ่มรับราชการ วันที่ 5 เดือน กันยายน พ.ศ. 2523 เกษียณอายุราชการปี 2559

ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ 2 ระดับ 7

สถานที่ทำงาน โรงเรียนบ้านโนนสูงคอนหลี่ ตำบลหนองบัวแก้ว อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัด
มหาสารคาม 44110

ที่อยู่ปัจจุบัน 52 หมู่ 9 บ้านคอนหลี่ ตำบลหนองบัวแก้ว อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัด
มหาสารคาม 44110 โทรศัพท์ 09-2752921

ชื่อบิดา นายเป รัดนแสนศรี อาชีพ ทำนา

ชื่อมารดา นางสิน รัดนแสนศรี อาชีพ ทำนา

ชื่อคู่สมรส นายสุรพล ผาสุขล้ำ อาชีพ รับจ้าง

ความภาคภูมิใจ - ได้รับเกียรติบัตร เป็นข้าราชการครูที่ปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความเอาใจใส่ อุตสาหะ
วิริยะ โดยไม่มีวันลา มาสาย หรือ ขาด ในปีพุทธศักราช 2546

- รางวัลครูเกียรติยศ (Teacher Awards) ระดับจังหวัด ประจำปี 2546 สาขา จริยศึกษา

ประวัติการศึกษา

ระดับวุฒิการศึกษา	สถานศึกษา	ปี พ.ศ.
ประถมศึกษา 1-7	โรงเรียนบ้านโคกก่อ	2508
มัธยมศึกษาปีที่ 1-3	โรงเรียนหนองโกมรัมย์	2514
พ.ศ.	ศึกษาด้วยตนเอง	2520
พม.	ศึกษาด้วยตนเอง	2526
ปริญญาตรี (กำลังศึกษา)	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม	-

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ นางพยงค์ นามสกุล พายุบุตร

สัญชาติ ไทย เชื้อชาติ ไทย ศาสนา พุทธ

เกิดวันที่ 5 เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2514

เริ่มรับราชการ วันที่ 12 เดือน มกราคม พ.ศ. 2541 เกษียณอายุราชการปี 2575

ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ 1 ระดับ 5

สถานที่ทำงาน โรงเรียนบ้านโนนสูงดอนหลี่ ตำบลหนองบัวแก้ว อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัด

มหาสารคาม 44110

ที่อยู่ปัจจุบัน 82 หมู่ 1 บ้านขามเรียง ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม รหัส

ไปรษณีย์ 44110 โทรศัพท์ 09-9410472

ชื่อบิดา นายถนอม วรไว ออาชีพ รับราชการ

ชื่อมารดา นางน้อย วรไว ออาชีพ แม่บ้าน

ชื่อคู่สมรส นายวีระศักดิ์ พายุบุตร ออาชีพ รับราชการ

ความภาคภูมิใจ -ได้รับเกียรติบัตร เป็นข้าราชการครูที่ปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความเอาใจใส่ อุทิศหา
วิริยะ โดยไม่มีวันลา มาสาย หรือ ขาด ในปีพุทธศักราช 2546

ประวัติการศึกษา

ระดับวุฒิการศึกษา	สถานศึกษา	ปี พ.ศ.
ป. 1 - ป. 6	โรงเรียนบ้านส้มโฮง	2527
มัธยมศึกษาปีที่ 3 (พลศึกษา)	โรงเรียนกันทรวิชัย	2530
ปวช.(สาขาผ้าและเครื่องแต่งกาย)	วิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคาม	2533
ปริญญาตรี (คณิตศาสตร์)	สถาบันราชภัฏมหาสารคาม	2537

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ นายประจักษ์ นามสกุล ภูมิศรีจันทร์

สัญชาติ ไทย เชื้อชาติ ไทย ศาสนา พุทธ

เกิดวันที่ 1 เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2507

เริ่มรับราชการ วันที่ 15 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2529 เกษียณอายุราชการปี 2565

ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ 2 ระดับ 7

สถานที่ทำงาน โรงเรียนบ้านโนนสูงคอนหลัก ตำบลหนองบัวแก้ว อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัด
มหาสารคาม 44110

ที่อยู่ปัจจุบัน 49 หมู่ 8 บ้านอีเม้ง ตำบลราษฎร์พัฒนา อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัด
มหาสารคาม 44110 โทรศัพท์ 06-2375993

ชื่อบิดา นายสุพรรณ ภูมิศรีจันทร์ อาชีพ รับราชการครู

ชื่อมารดา นางทอง ภูมิศรีจันทร์ อาชีพ แม่บ้าน

ชื่อคู่สมรส นางสมบัติ ภูมิศรีจันทร์ อาชีพ รับราชการ (ครู)

ความภาคภูมิใจ ได้รับเกียรติบัตร

- เป็นข้าราชการครูที่ปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความเอาใจใส่ อุตสาหะวิริยะ โดยไม่มีวันลา
มาสาย หรือ ขาด ในปีพุทธศักราช 2546

- รางวัลครูเกียรติยศ (Teacher Awards) ระดับจังหวัด ประจำปี 2546 สาขา วิทยาศาสตร์

ประวัติการศึกษา

ระดับวุฒิการศึกษา	สถานศึกษา	ปี พ.ศ.
ศษ.บ. (บริหารการศึกษา)	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช	2528
ม.ศ. 5 (มัธยมศึกษา)	โรงเรียนนครสวรรค์	2526
ม.ศ. 3 (มัธยมศึกษา)	โรงเรียนพยัคฆภูมิวิทยาคาร	2524
ป. 1 - ป. 7 (ประถมศึกษา)	โรงเรียนบ้านสระบก	2521

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ นางสาวบัตติ นามสกุล ภูมิศรีจันทร์
 สัญชาติ ไทย เชื้อชาติ ไทย ศาสนา พุทธ
 เกิดวันที่ 6 เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2505
 เริ่มรับราชการ วันที่ 27 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2529 เกษียณอายุราชการปี 2565
 ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ 2 ระดับ 7
 สถานที่ทำงาน โรงเรียนบ้านโนนสูงคอนหลัก ตำบลหนองบัวแก้ว อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัด
 มหาสารคาม 44110
 ที่อยู่ปัจจุบัน 49 หมู่ 8 บ้านอีเม้ง ตำบลราษฎร์พัฒนา อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
 44110 โทรศัพท์ 06-2375993
 ชื่อบิดา นายเนียม คงริน อาชีพ พ่อบ้าน
 ชื่อมารดา นางตาด คงริน อาชีพ แม่บ้าน
 ชื่อคู่สมรส นายประจักษ์ ภูมิศรีจันทร์ อาชีพ รับราชการ (ครู)
 ความภาคภูมิใจ - ได้รับเกียรติบัตร เป็นข้าราชการครูที่ปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความเอาใจใส่ อุทิศสละ
 วิริยะ โดยไม่มีวันลา มาสาย หรือ ขาด ในปีพุทธศักราช 2546

ประวัติการศึกษา

ระดับวุฒิการศึกษา	สถานศึกษา	ปี พ.ศ.
ค.บ. (ภาษาอังกฤษ)	วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา	2528
ม.ศ. 5 (มัธยมต้น)	โรงเรียนท่าเรือ (นิตยานุกูล)	2524
ม.ศ. 3 (มัธยมต้น)	โรงเรียนท่าเรือ (นิตยานุกูล)	2522
ป. 1 - ป. 7 (ประถมศึกษา)	โรงเรียนชุมชนบ้านร่ม	2519